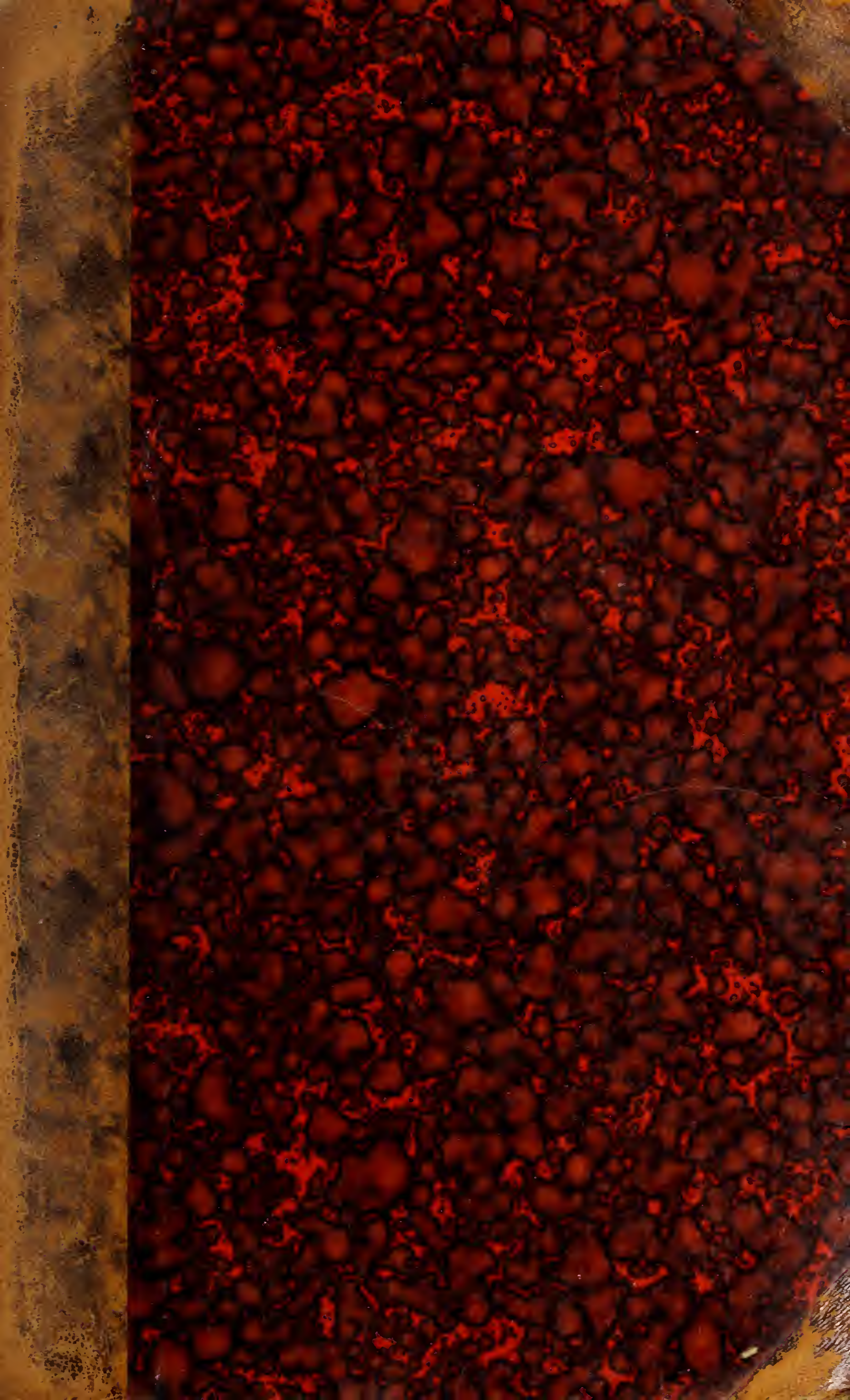

Norge i 1814.

Ved

Andreas Faye,

Sognepræst til Sande.

Udgivet af Selskabet for Folkeoplysningens Fremme.

Første Tillægshefte til „Folkevennen", 12te Aarg. 1863.

Christiania.

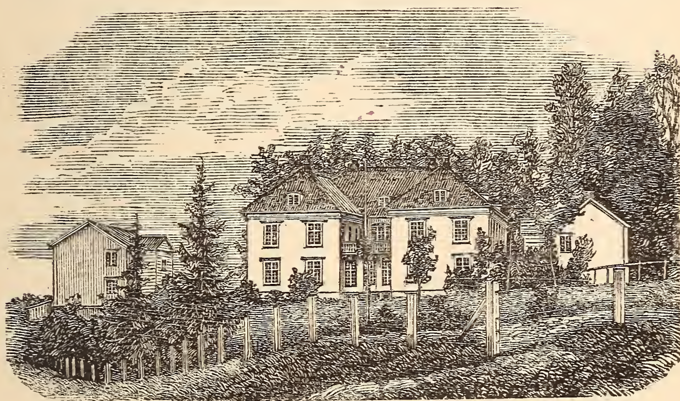
P. T. Mallings Bogtrykkeri.

1863.

Norge i 1814.

Ved

A. Faye,
Provst og Sognepræst til Sande.

Eidsvoldsbygningen.

Christiania.
Udgivet af Selskabet for Folkeoplysningens Fremme,
som 1ste Tillægshefte til „Folkevennens" 12te Aarg. 1863.
1863—1864.

P. T. Mallings Bogtrykkeri.

Trykfeil.

Pag. 24 Linie 5 fra oven,	staar:	Carsten Anker	læs:	Carsten Tank.
— 56 — 16 —	=	Bakke	=	Balke.
— 152 og 158	=	Sköldebrand	=	Skjöldebrand.
— 194 Linie 4 fra neden	=	Bennigsen	=	Benningsen.

Fortale.

Et Halvtaarhundrede er i 1864 henrundet siden det for Norge saa minderige 1814. Bestyrelsen af Selskabet for Folkeoplysningens Fremme ønskede i den Anledning en kortfattet Fremstilling af Begivenhederne i Norge 1814 som Tillægshefte til Folkevennen.

Jeg overtog dette Arbeide saa meget heller, som det gav mig Anledning til at opfriske kjære Minder baade fra min tidlige Ungdom og Manddom. Jeg oplevede Begivenhederne 1814, og jeg mindes klart dette Trængselens og Prøvelsens bevægede Aar. Som Sognepræst til Holt nød jeg den sjeldne Lykke i 11 Aar at være Hædersmanden Jacob Aalls Nabo og stadige Omgangsven, og fik saaledes rig Anledning til at samtale med ham om Fædrenelandets Historie og blive nøiere bekjendt baade med Begivenhederne og de trykte og skrevne Kilder, som stode til hans Raadighed under hans Udarbeidelse af hans fortjenstfulde Erindringer. Kort før sin Død (4 Aug. 1844) overdrog han mig Udgivelsen af 3die Del af Erindringerne og forærede mig ved samme Leilighed de dertil hørende Papirer, som Bidrag til en Haandskriftsamling, som jeg tidligere havde grundlagt og senere har forøget.

Da mangen Læser maaske ønsker at blive bekjendt med de trykte Kilder, der sprede Lys over Begivenhederne og Aanden i 1814, meddeles her de, jeg kjender og tildels har benyttet.

Officielle Efterretninger findes meddelte i Regjeringsbladet „Tiden" udgivet af N. Wulfsberg; i Budstikken, Organ for Selskabet for Norges Vel; Udkast til en Konstitution for Kongeriget Norge udarbeidet af Adler, Lector, og C. M. Falsen, Sorenskriver, i Wulfsbergs Journal for Lovgivning, i Statsforfatning og Politik; i Rigsforsamlingstidenden, udgivet paa Eidsvold (S. 65); den norske Rigs-Forsamlings Forhandlinger paa Eidsvold i Aaret 1814 udgivet efter Hovedprotokollen ved de af Rigsforsamlingen udnævnte Redactører G. Sverdrup, L. Stoud Platou og Omsen (2 Bind 1814) og Kongeriget Norges første overordentlige Storthings Forhandlinger i Aaret 1814, udgivne af Storthingets Archivarius (Christiania 1835).

Private Beretninger om Begivenhederne meddeles i:

1) En Fremstilling af Begivenhederne 1814 i Bredows Chronik, „der grunder sig paa en vel underrettet Nordmand, der selv har deltaget i Begivenhederne." Man har Grund til at antage, at denne velunderrettede Mand er den bekjendte Lector Adler. Det er Skade, at man ikke har Forfatterens Fremstilling uforandret i sin Helhed; thi Bredow har ei alene forkvaklet Navnene, men han siger selv „Nur dem Einseitigen bin ich nicht gefolgt."

2) Et Brev fra 1814 skrevet af en Mand i Christiania til en Ven i Throndhjem 1814. Det findes trykt i Throndhjems Stiftstidende 1839 og derefter i Morgenbladet og i illustreret Nyhedsblad. Det er udentvivl forfattet af Professor Hersleb efter mundtlig Beretning af Professor Sverdrup og maaske

Flere, der deltoge i Eidsvoldsmødet den 14 Februar, hvorom det handler. Jeg har benyttet og anført det under Navn „det sverdrup-herslebske Brev." Hr. Botten Hansen har udgivet det i et lidet Hefte med tvende Breve om Begivenhederne i Norge 1814, nemlig et fra Christian Fredriks Adjutant Lieutnant Schwarz af 24 Sept. 1814 og et fra Ingenieur-Capitain J. C. Ræder af 28 Aug. 1814. Det sidste indeholder nøiagtig Beretning om Kampen ved Matrand, hvori han deltog, og begge indeholde mærkelige Beviser paa den herskende Tone, og hvor vanskeligt det er i bevægede Tider at omtale og bedømme Begivenheder og Personer med Sandhed og Retfærdighed.

3) M. Birkeland: Bidrag til Norges nyere Historie, udgivne af M. Birkeland 1858, indeholde flere Breve skrevne 1814 fra C. Anker, Biskop Bugge, Christian Fredrik o. fl.

4) Repræsentanten fra Robygdelaget, Sorenskriver Bryns Meddelelser fra Eidsvold, hvilke findes trykte i Beretningen om Rigsretten mod Statsraad Vogt.

5) W. F. K. Christies Dagbog under Rigsforsamlingen paa Eidsvold fra 10 April til 11 Mai 1814, meddelt af C. S. Platou i norske Samlinger.

6) Fortrolige Breve til en Ven, skrevne fra Eidsvold i Aaret 1814 af et Medlem af Rigsforsamlingen og udgivet i Trykken 1830. De ere forfattede af den bekjendte Nicolay Wergeland, der paa Eidsvold optraadte som ivrig og dristig Modstander af Majoriteten.

7) Norges Konstitutions Historie af Henrik Wergeland, 3 Hefter. Den ender med Gjennemgaaelsen af Grundloven og bebuder i 4de Hefte, som aldrig udkom, Efterretning om Kampen i

Anledning af Finantscomiteens Forslag af 13 Mai. En Mand, som deltog i og nøie kjendte Begivenheden 1814 har yttret: „Wergelands Arbeide forekommer mig mere at ligne en historisk Roman end en Historie. Det synes, som om Digterens Fantasi har berøvet Historieskriveren alt kritisk Blik."

8) Den norske Statsforfatnings Historie og Væsen af Munch-Ræder, 1841.

9) Die freie Verfassung Norwegens von Brömel, 1842.

10) Erindringer som Bidrag til Norges Historie fra 1800—1815, i 3 Dele (1844—45), 2den Udgave i et Bind (1859), med nogle Rettelser og Tillæg af Christian Lange, er en Hovedkilde til paalidelig Kundskab om Norges Forhold og Stilling i dette Tidsrum.

11) Norges Statsforandring i Aaret 1814 af G. P. Blom, 1862. I Fortalen beretter Forfatteren, der som bekjendt var Medlem af Rigsforsamlingen paa Eidsvold, at han udarbeidede baade en Fremstilling paa Tydsk og Norsk om Begivenhederne 1814, hvilke H. Wergeland fik laant under Udarbeidelsen af sin Konstitutionshistorie. Senere har Forfatteren udgivet sin Fremstilling paa Tydsk 1858 og endelig omarbeidet og udgivet den paa norsk 1860.

12) Om Begivenhederne i Norge 1814, et Bidrag til den norske Statsforfatnings Historie af Julius Rée, Kjøbenhavn 1860. Dette lille Skrift er hovedsagelig grundet paa Meddelelser fra Christian Fredriks Fortrolige Major Brock.

13) K. Magnus Falsen, et Bidrag til Norges Konstitutions Historie, 1860 ved L. K. Daa.

14) Claus Pavels's Biographie og Dagbøger udgivne i Sammendrag af C. P. Riis. De indeholde mange mærkelige Bidrag.

15) Minnen ur Sveriges nyare historia, samlade af B. von Schinkel, Adjutant hos Carl 14 Johan, författade och utgifne af C. W. Bergman 7 og 8de Delen. I 7de Del findes udførlig Beretning om hvad der foregik før og efter Kieler-freden paa Europas store Skueplads og Carl Johans Forhold til samme. I 8de Dels 5te Capitel findes Efterretninger om Norges Forening med Sverige og deri interessante Meddelelser om Stormagternes Kommissairers Underhandlinger med Christian Fredrik, og blandt Bilagene flere interessante Breve, fra Carl Johan og Andre, der belyse disse Tiders Begivenheder.

16) Essen af P. Wieselgren. I denne Bog lærer man ei blot at kjende en af Nordens hæderligste Mænd, men den indeholder flere interessante Beretninger om Sveriges Forhold til Norge 1814, om Schmettaus Sendelse, om Wedel og Flere, og Uddrag af mange Breve til og fra Essen.

17) C. A. Adlersparre: Anteckningar om Bortgångne. I en interessant Biografi over den tappre General Vegesack med nogle tvivlsomme Anekdoter om hans Svar til Christian Fredrik efter Seiren ved Rakkestad, om Presten, som han rakte en Strikke: „Se här Hr. Pastor har ni hvad ni önskat er; men bruket deraf må bli er ensak.“ Presten var vel Hr. Hjort paa Askim, som efter Sagnet Generalen vilde prygle, fordi han ei havde meddelt ham paalidelige Efterretninger; men han slap, da Datteren gjorde Knæfald for ham.

18) Historiska Beriktiganden af åtskilliga, i en Del nyare Skrifter förekommande uppgifter om och emot Carl Johan, 1810—14. Stockholm 1858.

Bidrag til at lære Tidsaanden at kjende vil man ogsaa finde i Norges ældste Avis, Christiania Intelligentssedler, Throndhjems Addressekontoirs Efterretninger og i de Flyveskrifter, som udkom, blandt hvilke følgende ere mig bekjendte: Munthe af Morgenstjerne: Nogle Bemærkninger i Anledning af Norges og Sveriges nuværende gjensidige politiske Forhold (1813); A. Bonnevie: Min Mening om det svenske Folks Gjevhed i Aaret 1813 og Nora til Svea; N. T. Brun: Norge 1813, et Digt; P. L. Olufsholm: Anmærkninger i Anledning af et i Sverige udkommet Skrift: sur la systême continental et sur ses rapports avec la Svède (K.havn 1813). En dansk Privatmands Meddelelser af et i Norge indsendt svensk Brev. Sändebref till Herr von Holten af en Svensk (Hans Järta) Stockholm 1814. En Stemme fra England om Nordens nuværende Anliggender, især om Norges Afstaaelse, oversat af Fasting. C. M. Falsen: „Hvad har Norge at haabe, hvad har det at frygte af en Forbindelse med Sverige og under hvilken Betingelse kan denne Forening nu være ønskelig. Wollebek 4 Juni 1814. Et Blick på Norriges närvarande Belägenhet och Interesse, samt hela den skandinavisk Halföns derpå grundade Väntan och Hopp. Öfversättning tryckt i Fredrikshall hos P. Sohm i Sept. 1814. P. Strøm: Om Forbindelsen mellem Norge og Sverige, Christiania 1814. Prof. Hersleb: Til mine Landsmænd, et Par Ord i Anledning af Hr. Strøms Skrift: Om Forbindelsen mellem Norge og Sverige, 12 Oct. 1814; Biskop J. N. Brun: 18 September 1814 festligholdt i Bergens Korskirke. Biskop Bugge: Trøstegrunde for Norges sande Venner, fremsatte i en Tale paa Kongens Fødselsdag den 18 Sept. 1814 (i Throndhjem). Sebbelow: Svar paa det fremsatte Spørgsmaal om Norges tilkommende Regjeringsform.

1814. N. Wergeland: En politisk Tale til det norske Folk 1814 og Sebbelow: Norges Hæder og Held Christiansand 4 Decbr. 1814. I Anledning af samme udgav N. Wergeland: Et Ord til Publicum 1814. J. S. Munch: Nordens Forening, et Digt 1814.

Efterretninger om den korte Krig findes i:

1) Felttoget i Norge 1814 af en norsk Officier (Lieutenant, senere General J. G. Meydel.)

2) Bemærkninger over Skriftet: Felttoget i Norge 1814, forsaavidt samme angaar Oberstlieutenant Stabells havte Komando. Christiania 1815.

3) Fredriksteen i Beleiringen 1814, en officiel Rapport med historiske Bemærkninger af en norsk Officier, (N. W. Brock.)

4) Krag: Fredrikshald og dets Krigshistorie.

5) Historisk Beretning om afgangne Generallieutenant B. D. v. Staffeldts Forhold under det norske Feldttog imod Sverige med Fortaler og Indledning af B. von Munthe af Morgenstjerne, 2 Dele, 1827. Ved sine mange Rapporter og andre Bilag er det et Kildeskrift for dette Felttog. Det indeholder ogsaa en Biografi over „dette beklagelsesværdige Offer for Samtidiges Vildfarelse."

6) Nøiere Oplysninger til Felttoget i Norge 1814 samt øvrige Begivenheder vedkommende denne Sag af J. G. Meydel i Norskt Maanedsskrift af P. A. Munch 6, 350 og 576.

7) I Nationalbladet 12te Hefte 89 underkastes Sejersteds Forsvars-Plan og Krigen 1814 en skarp Drøftelse, og i 18de Hefte Side 65 findes Zinklars Vise i det bagvendte Aar, 4181, hvori Felttoget latterliggjøres.

8) Göttlin: Anteckningar under Svenska Armeens Fälttåg 1813 och 1814, 3die Delen

Nærmere Efterretninger om flere af de Mænd, som levede og virkede i Norge 1814, vil man finde i „Biographiske Efterretninger om Eidsvolds-Repræsentanter og Storthingsmænd fra 1814—1845 ved Bernt Moe, 1845; Eidsvolds Galleri med Biografier og Portraiter ved P. B. Hansen. I Skriftet „Mærkelige Nordmænd" findes Portraiter og Biografier af J. C. Berg, G. Blom og Jonas Collet, og i 2den Række Niels Treschow, Wedel, Christie, Rein, Hegermann og J. Aall.

I. Indledning.

De store Omvæltninger næsten i alle Retninger, hvormed det 18de Aarhundrede endte og det 19de begyndte, undlode ei at virke sterkt paa Nordmændene, der fra deres afsides Klippehjem vare opmærksomme Jagttagere af den amerikanske Frihedskamp, den franske Revolution og de store Forandringer, som udviklede sig af samme. Under disse Jagttagelser og Paavirkninger uddannedes de Mænd, der fremtraadte, talede og handlede, da Tiden var kommen og Anledningen gaves for Norge at indtage sin gamle Plads blandt Europas selvstændige Stater. Norges Mænd modnedes, og Folket lærte at handle og at sætte sin Lid til Gud og sig selv i de skjebnesvangre Aar 1808 og 1809, da ved Englændernes Bortførelse af den fælles Flaade og Fredrik VIs Politik Norge blev ganske skilt fra Danmark og henvist til sine egne Sønners Forsørg og Forsvar under en Krig med England og Sverige. Man savnede baade Mad og Forsvarsmidler; men under den elskte Prinds Christian Augusts Banner lykkedes det Nordmændene at afslaa de Svenskes Indfald. Landets Fare, Nød og forladte Stilling vakte imidlertid Folket op af dets lange politiske Søvn. Frihedens og Uafhængighedens Venner fandt i de Dage et Tilknytningspunkt i Christian Augusts fortrolige Ven, den unge og dristige Grev Herman Wedel Jarlsberg. Han havde væsentlig Andel i Stiftelsen af det bekjendte Selskab for Norges Vel, der bidrog saa meget til at vække Folkeaanden og forene

Norges Sønner til at virke til samme Maal. Folkeaanden blev vakt, og Skaldens Spaadomskvad „Saa vaagne vi vel op en Gang“ begyndte at blive Folkebevidsthed.

Nu indtraf paa Verdens store Skueplads Omvæltninger, der pludselig sønderrev de Baand, som gjennem Aarhundreder havde knyttet Norge til Danmark. Under Europas bange Forventning angreb Frankriges Keiser, den vældige Napoleon, i Aaret 1812 Rusland. Herrens Haand ramte den Overmodige! Paa Ruslands Snesletter under en skrækkelig Kulde fandt hans Kjæmpehær en ynkelig Undergang. Sverige forenede sig med den russiske Keiser Alexander I, der troløs mod sin gamle Bundsforvandt, Danmark, havde lovet at betale Sverige Hjælpen ved at garantere Sveriges Kronprinds Carl Johan Norges Forening med Sverige. Sveriges Kronprinds, der i den franske Revolutions og Napoleons Krige var dannet til en af sin Tids største Feltherrer, gik i Mai 1813 i Spidsen for en svensk Hær over til Tydskland og bidrog der væsentlig til at beseire Napoleon. Efter de Franskes Nederlag i Folkeslaget paa Leipzigs Marker 18—20 Oktbr. 1813, rykkede Carl Johan med en Hær ind i Holstein og tvang Fredrik VI i Kielerfreden 14 Januar 1814 til at afstaa Norge til Sverige.

II. Prinds Christian Frederik sendes til Norge.

Da Rusland allerede 25 Marts 1812 havde garanteret Sverige Norge, og Sverige 12 Decbr. samme Aar tilbød Danmark Forbund med sig, naar det vilde afstaa Norge, og den danske Gesandt i Stockholm i Anledning af Fredrik VIs Afslag den 18 April fik sit Reisepas, kunde den danske Regjering forudse, at en stor overhængende Fare truede Foreningen mellem Danmark og Norge. For at afvende Faren sendtes de danske Statsmænd Joa-

chim Bernstorff til London [1]) og Carl Moltke til Alexander, men Svaret lød: „Norges Forening med Sverige eller Krig“ [2]).

Da den danske Regjering tillige vidste god Besked om Folkestemningen i Norge i Christian Augusts Tid, besluttede Frederik VI at sende til Norge sin Fætter Prinds Christian Frederik, Arvingen til de forenede Rigers Krone, for der at have en Mand, hvem egen Interesse maatte opfordre til at gjøre alt hvad han formaaede for at bevare Norge for Danmark, en Mand, der efter sine egne Ytringer „Intet ønskede saa varmt som at foretage en Reise til Norge, hvor han ikke tvivlede om at vinde Almuens og Armeens Kjærlighed, der er Kongehuset tro og veed Intet af de Fornemmeres og Kjøbmændenes Rænker“.

Den 11 Mai 1813 udnævntes Prinds Christian Frederik til Statholder i Norge istedetfor Prinds Frederik af Hessen, Frederik VIs Svoger, der den 18de

---

[1]) Da England ogsaa 3 Marts 1813 lovede Sverige at hjælpe til Norges Forening med Sverige, „dog med Iagttagelse af alle mulige Hensyn til det norske Folks Lykke og Frihed.“ (Saml. til det norske Folks Sprog og Historie. II. 151).

[2]) Danmark sluttede sig nu nærmere til Frankrige og erklærede Sverige Krig den 3 Septbr. Den danske Deklaration af 3 Septbr. meddeltes Nordmændene i Budstikken V. Nr. 57. Deres Svar var:

„For Freden at vinde i Kampen vi gaa,
For Konge, for Arne vi stride og slaa“.

Sammesteds S. 486. Om de dansk-svenske Underhandlinger findes udførlige Efterretninger i det af B. Prahl og Niels Wulfsberg redigerede officielle Blad Tiden 2, 173. Wergeland I. Bilag V. Bergman Schinkels Minnen og hos Wegener Actmæssige Bidrag til Danmarks Historie, hvor S. 413 findes et Brev af 26de Decbr. 1812 fra Fredrik VI om, at Rusland har lovet Sverige Norge. Traktaten i Petersburg 21 Marts 1812 findes efter „Tiden“ hos Wergeland I. Bilag I.

samme Maaned beordredes at forlade Norge og overtage Befalingen over de danske Tropper i Holstein.

Ledsaget af sin Adjutant, Nordmanden Major Brock, besteg Prindsen hemmelig i Fladstrand et lidet Fartøi, som førtes af en anden Nordmand Conrad Falsen [1]) for at slippe ubemærket over Kattegattet, der gjennemkrydsedes af fiendtlige Orlogsskibe. Forklædt som Matros naaede han ei uden Fare Hvaløerne, hvor han 21 Mai Klokken 5 om Morgenen steg i Land og „strax benyttede Leiligheden til at tage den ved Hvaløerne stationerede Del af Roflotillen i Diesyn og opflammede ved en kort Tale disse Søkrigeres medfødte Mod til den Anstrengelse og Opoffrelse, som Landets Stilling maatte fordre af dem" [2]).

Den følgende Dag den 22 Mai holdt han sit Indtog i Christiania, hvor han modtoges med Begeistring. Samme Dag udstedte han en Kundgjørelse til det norske Folk, hvori han omtalte, at han antog, at haarde Prøvelser vilde forestaa, men at han stolede paa Nordmændenes Troskab og Fædrenelandssind og lovede med freidigt Mod at gaa Faren imøde [3]). Han tilføiede i en Tale, han holdt Søndagen 23 Mai, da han overtog Statholderskabet: „Kongen ønsker at knytte det Broderbaand, som omslynger Tvillingrigerne endnu fastere. Han har vist ikke sendt mig til Eder, for at jeg skulde fraskrive ham eller hans Slægt deres gamle Rettigheder til Norges Krone, som er gaaet i Arv til dem med Folkets Kjærlighed. Før skulde denne min Haand afvisne!" [4])

---

[1]) Sednere Commandør i den danske Marine og Søn af Justitiarius Enevold Falsen. [2]) Budstikken V. S. 248.

[3]) Hans første Kundgjørelse til det norske Folk og Efterretning om hans Modtagelse findes i Landets mest anseede Blad Budst. V, 247. [4]) Talen tilligemed hans samtidige Cirkulairer til de civile Øvrigheder og Biskoper findes i Budstikken V, 248, og efter den hos Aall S. 305 og Blom S. 178.

Kort efter (den 27 Mai) valgtes han i det Møde af Selskabet for Norges Vel, der var samlet for at sige Selskabets forrige Præses Prinds Frederik Farvel, til sammes Efterfølger [1]). Han tiltraadte derpaa en Reise til Frederikshald og fortsatte samme langs Grændsen for at inspicere Grændsefæstningerne og bese de Steder, hvor de vigtigste Fegtninger under den sidste Krig vare forefaldne [2]). Paa denne Reise kom han 9de Juni til Konferentsraad Carsten Anker paa Eidsvold, hvor han 10de Juni udstedte en Opfordring til de Formuende af det norske Folk om at vise Sparsomhed og Tarvelighed. „Den Tarveligste blandt Eder er i denne Henseende den bedste Borger“ [3]). Dette tiltrængtes ogsaa, thi Nøden var stor paa Grund af Misvæxtaaret 1812, Næringsveienes Standsning, forstyrret Pengevæsen og Mangel af Korntilførsel, der hindredes ved engelske og svenske Krigsskibe. Mange sultede og maatte ty til Barkebrød; men Folket bar sin Nød med beundringsværdig Taalmodighed. De Formuende delte med de Trængende, om de og selv havde lidt. Ikke destomindre blev Prindsen overalt modtagen med Jubel. Han var da 26 Aar gammel [4]) og almen bekjendt for sin lyse Aand, sine mange Kundskaber, liberale Anskuelser, samt Interesse for Kunst og Videnskab. Da

---

[1]) Vicepræsident Bechs og Prindsernes Taler findes i Budstikken V, S. 272.

[2]) Han fulgte Frederik af Hessen til Frederiksstad, hvor denne 30 Mai steg ombord, og reiste derfra til Frederikshald. Budst. V, Nr. 36—37, hvor Reisen did og siden langs Rigsgrændsen beskrives. [3]) Den findes i Budstikken V. Nr. 40.

[4]) Han var født paa Christiansborg Slot 18 Septbr. 1786 af Prindsesse Sophie Frederikke, gift med Arveprinds Frederik, Christian VIIs Halvbroder, og havde faaet en omhyggelig videnskabelig Opdragelse. Om hans Fødselsdags Høitideligholdelse 18 Septbr. 1813 af Selskabet for Norges Vel, se Budstikken V. Nr. 59 og i Bergen Nr. 62.

han dermed forenede et smukt Udvortes, indtagende Manerer, megen Venlighed og en sjelden Evne til at udtrykke sig flydende og smukt baade mundtlig og skriftlig, og derhos var munter og livsglad — saa var det naturligt, at Nordmændene i Almindelighed og Ungdom og Kvinder i Særdeleshed bleve henrevne af den indtagende Thronarving. En Reise, som han i August foretog til Christianssand, var et sandt Jubeltog. Man glemte for Øieblikket Nøden og hilsede Prindsen overalt med Glæde. Jacob Aall, hvis Gjest han var paa denne Reise, fortæller: „Prindsen kunde intet Øieblik tvivle om, at det norske Folk endnu bar den regjerende Konge i sit Hjerte, og at kun et Magtsprog af fremmed Uretfærdighed kunde opløse den gamle Forbindelse. Paa en Del af denne Reise ledsagedes Prindsen af den berømte Skuespiller Knudsen, hvis Vid og muntre Sange ved breden Bord under Bægerets Klang ikke lidet bidrog til at oplive Gildernes Munterhed. Under glade Sange og rungende Hurra tømte man Glassene i velmente Skaaler for den livsglade Thronarving." Gaves der og En og Anden af de Ældre, som rystede Hovedet ved denne Lystighed under den almindelige Nød og under Tidernes betænkelige Tegn og vel ogsaa ytrede: „Det er ingen Christian August," saa vidste dog den kloge Prinds ogsaa at vinde for sig ældre og forstandige Folk ved den levende Interesse, hvormed han gjorde sig bekjendt med Landets Stilling og Savn; det Alvor, hvormed han formanede til sparsom Anvendelse af Korn og andre Levnetsmidler; den Omsorg, han drog for at forsyne Landet med Korn, og den Sagkyndighed og Lethed, hvormed han vidste at tale om de forskjelligste Gjenstande.

Blandt hans Bestræbelser for at fremme Landets Vel nævntes hans Forsøg paa at faa oprettet en norsk N a t i o n a l b a n k. Da dette Forsøg ei lod sig iværk-

sætte, søgte han at faa Savnet af selvstændige Pengeindretninger afhjulpne ved Istandbringelse af en Diskonto og Laanekasse[1]). Denne kom vel ikke til at træde i Virksomhed, men den er bleven mærkelig derved, at dens Oprettelse gav Anledning til, at Prindsen sammenkaldte til et Møde i Christiania 72 af Landets mest formuende og anseede Mænd. Deres første Møde den 15de Decbr. aabnede Prindsen i Latinskolens store Høresal (hvor Storthingene siden i lang Aarrække holdtes) med en Tale, hvori han udviklede sin Mening om Ønskeligheden af en Laane- og Diskontokasse. Et Udvalg af 15 Mænd[2]) under Forsæde af Prindsens Fortrolige og Landsmand Stiftamtmand Thygeson[3]), drøftede derpaa Prindsens Udkast. Den 5 Januar 1814 sluttedes Forhandlingerne. Prindsen tegnede sig selv for 60,000 Sølvdaler til Laaneindretningen og 30,000 til Diskonto-Indretningen. Der subskriberedes i Alt 172,000 Sølvdaler til den første og 696,000 til den sidste. Til Direktører valgtes ved Stemmeflerhed Stiftamtmand Thygeson, Konferentsraad Carsten Anker, Kjøbmand Thomas

---

[1]) Reskript til Christian Frederik om en Laane- og Diskontokasse i Norge af 20 Oktbr. 1813 findes hos Aall S. 742 tilligemed Prindsens Indbydelse til J. Aall i denne Anledning. 1808 den 12 Septbr. var af Regjeringskommissionen indkaldt Deputerede fra Akershus Stift til Christiania, hvor et interimistisk Laane-Institut kom istand, men den danske Regjering vilde dengang ikke give sit Samtykke.

[2]) Disse vare i alfabetisk Orden: Jacob Aall, Niels Aall, Carsten Anker, Peder Anker, Peder von Cappelen, Johansen, A. Konow, Lorch, Meyer, Jacob Nielsen, Reinhardt, Rosenkrantz, Tank, Thygeson og Trampe.

[3]) Aall S. 317. Under 19 Juli 1813 havde Prindsen anordnet en Overkriminalret under Præsidium af Thygeson og 3die Septbr. s. A. en Overadmiralitetsret til at paadømme Prissager i Anledning af opkaprede Skibe. Budstikken V. Nr. 44.

Johansen Hefty, Agent Nielsen og den i Danmark paa den Tid fraværende Grev Herman Wedel. Under dette Møde indtraf Noget, som vakte megen Forundring og gav Anledning til alleslags Formodninger. Til Flere af de indkaldte Mænd skede anonyme Opfordringer til at man skulde benytte Anledningen til at udraabe Prindsen til Norges Konge. Ved et Gilde, hvortil de Deputerede, efterat Forhandlingerne vare endte, bleve indbudne, fandt man under hver Gjests eller i al Fald under flere Gjesters Couvert en Seddel uden Underskrift, der indeholdt en Opfordring til at erkjende og udraabe Statholderen til Konge. Den loyale Rosenkrantz opdagede først saadan Seddel og læste den, men rev den derpaa forbitret itu og kastede Stumperne bort. — Alle forholdt sig rolige. De Fleste antoge Thygeson, Nogle Carsten Tank for at være Ophavsmand til dette Forsøg, som Vedkommende vel neppe havde vovet uden Prindsens Vidende. Da baade han og Kong Frederik VI maatte kunne forudse, hvad kort efter indtraf, at den danske Konge af Napoleons Beseirere vilde tvinges til at afstaa Norge, saa ligger den Tanke nær, at naar Nordmændene først havde udraabt deres Statholder til Konge, saa havde Frederik VI tabt sin Myndighed over dem. At Prindsens Adjutant og Fortrolige Brock just paa denne Tid (2 Januar), sendtes til Kong Frederiks Hovedkvarter og derfor maatte foretage en farlig Søreise, tyder ogsaa hen paa, at Planer vare igjære, som ikke kunde betroes Papiret [1]).

---

[1]) H. Wergeland, Blom og Daa. Aall ved vel Intet om Sedlerne ved Bordet, men beretter „Der blev mod Slutningen af dette Møde tilsendt flere Medlemmer af Forsamlingen forseglede Sedler uden Navn, hvori de opfordredes til at udraabe Christian Frederik til Konge. En saadan blev ogsaa stukken ind i Forfatterens Logis, uden at han kunde opdage, hvo der havde bragt den. Lignende Breve vare andre Medlemmer af Forsam-

Selskabet for Norges Vel vedblev at vise megen Virksomhed i dette Aar under Ledelsen af dets Vicepræses Biskop Bech, der tilligemed Selskabets Sekretær Professor Platou med utrættelig Iver virkede. Nordmændene havde i dette Nødens Aar en stor Glæde, da Norges nye Universitet i Slutningen af Juni og Begyndelsen af Juli holdt sin første Examen artium, hvorved 17 unge Mænd bleve prøvede [1]).

III. Norges Adskillelse fra Danmark ved Kielertraktaten.

Med spændt Opmærksomhed havde man i Norge fulgt de store Begivenheder, som havde fundet Sted i Rusland og Tydskland. At Carl Johan i Spidsen for 80,000

---

lingen tilstillede; men de, som i denne Henseende aabnede sig for hverandre, bleve enige om at forholde sig heri aldeles passive. Aall tilføier, at da Prindsen sagde de Indbudne Farvel og endte sin Tale med de Ord: „Troskab og Samdrægtighed være vort Løsen! Længe leve Kongen! — Held Norge!" istemte Forsamlingen larmende dette Udraab, og dertil føiedes et ligesaa høit og varmt „Leve Prinds Christian Frederik." En enkelt Stemme udraabte: „Leve Kong Christian:" men den hendøde i Forsamlingssalen uden at gjentages af Nogen. Der ytredes den Formening af flere Tilstedeværende, at Forfatteren af de omtalte Breve ansaa det nærværende Dieblik bekvemt til at iværksætte en Forandring i Norges politiske Stilling, som var forberedt ved den skriftlige Opfordring. Forsamlingen havde hverken Lyst eller Kald til paa den Maade at gribe ind i Fremtiden. Enkelte af Forsamlingen ytrede sig fortrolig med Harme derover." Aall kalder denne Forsamling af indkaldte Hædersmænd „en herlig Forgaard til det Konstitutionstempel, som strax efter byggedes." At Diskonto-Indretningen kun var en Bisag ved Mødet synes og at fremlyse af, at der sednere intet Hensyn toges til samme ved Pengevæsenets Ordning.

[1]) Budstikken V. Nr. 41, hvor Fortegnelse over de Prøvede med Opgaver til Examen og Charakterliste findes.

Svenske, Russere og Tydskere nærmede sig efter Slaget ved Leipzig Holstein, lod Nordmændene ane, at Farens Stund var nær. Rygtet om Throndhjems Stifts Afstaaelse, som først kom til Norge [1]), vakte en Uvillie, som steg til en høi Grad af Forbitrelse, da man fik Efterretning om, at Norge var afstaaet til Nordmændenes Arvefiende Sverige. Forbitrelsen vendte sig dels mod de Svenske, der nys ved Hunger og Sværd vilde kue dem, dels mod Kong Frederik, som havde solgt dem, og „udstedt det mageløse Skjøde paa et helt Folk." Man fandt, at han dog burde have vovet et Hovedslag for at frelse det trofaste Norge. — Skarpe Ytringer lød overalt baade om Kongen og „hans Adjutant-Regjering" og Smædeord hørtes om en Bülov, Rømling o. Fl. Et Kvad af den siden saa bekjendte Digter, Nordmanden Caspar Boye, hvori Frederik VIs Politik dadles i bitre Udtryk, fandt megen Anklang [2]).

---

[1]) I Slutningen af Novbr. 1813 havde Østerriges Keiser sendt Grev Bombelles til Kjøbenhavn for at tilbyde sin venlige Mægling, og foreslog at opgive Throndhjems Stift og tiltræde Forbundet mod Napoleon. Frederik afslog i Begyndelsen at afstaa sine kjære Thrøndere, men overdrog dog sin Minister Niels Rosenkrantz at aabne Forhandlingerne og da allerførst at give den franske Gesandt, Baron Alquier, en aaben og redelig Meddelelse om det Skridt, han stod i Begreb med at gjøre. Alquier billigede det, og Frederik VI sammenkaldte 5 Decbr. 1813 en stor Raadsforsamling, der efter en Betænkning af Rosenkrantz besluttede at antage Forslaget, opofre Throndhjem og slutte Fred med de Allierede, men Carl Johans Kraft og Klogskab tilintetgjorde Planen. Han besatte Holstein og nødte Danmark til at indgaa Freden til Kiel. (Wegener S. 193. Frederiks Brev om, at han ei nænnede at afstaa Throndhjem S. 419).

[2]) I min Fødeby Drammen, hvor Forbitrelsen ved Efterretningen om Norges Afstaaelse var stor, hørte jeg Boyes Vise oftere oplæse med Tilføiende, at Forfatteren var bleven fængslet paa Grund af samme. Jeg saa ogsaa Karrikaturer, der fore-

Det Ønske, som Grev Wedel og Flere med ham havde næret, om at adskille Norge fra Danmark og forene det med Sverige, var knust med Nordmændenes Helt og Yndling Christian August's pludselige Død, som da i Norge, skjønt uden al Grund, tilskreves den svenske Adel. Forbindelsen med Danmark var derimod styrket saavel ved Kongens Opfyldelse af Nationalønsket om et norsk Universitet, som ved at Thronarvingen havde overtaget Statholderposten, hvilket i høi Grad smigrede Nordmændenes sterke Selvfølelse. Følgen deraf var, at det var langt fra, at Nordmændene i de Dage ansaa Svenskerne „som Befriere for det danske Aag," som nogle Svenske i sednere Tider have indbildt sig. Nei tvertom. Enhver, som levede i de Dage, ved, at Nordmændene da betragtede Svensken som deres bitreste Fiende, der vilde berøve dem den Frihed og Uafhængighed, som Nordmændene paa en vis Maade faktisk besad, idet Norge benævntes og erkjendtes for eget Rige, et Tvillingrige, og gjøre gamle Norge til en svensk Provinds i Lighed med Finland, Pomern eller tidligere Bahus, Jæmteland o. s. v. Den strenge Blokade, der i Forening med Misvæxten 1812, forøgede Landets Lidelse, saa man overalt følte Hungersnøden, blev ogsaa anført som Bevis for, hvor slet det var bevendt med de Svenskes „Broderkjærlighed." Naar man dertil føier, at Norske og Danske gjennem Aarhundreder havde delt Medgang og Modgang, at det „Jutehad," som før Christian IVs Tid var saa almindeligt i Norge, efterhaanden var hendøet, at Befolkningen meget var blandet med Danske, og at Embedsstanden dels var af dansk Oprindelse, dels ved

stillede Kongen og hans Adjutanter, som nok en Reisende havde medført fra Kjøbenhavn. Visen findes som Bilag 1. Det Bal, hvormed Frederik VIs Fødselsdag pleiede at feires, blev indstillet. Om Stemningen i Christiania, se Pavels's Biographi og Dagbøger.

Ægteskabs- og Venskabsbaand paa det nøieste var knyttet til det venlige danske Folk, saa er det let at indse, at Nordmændene i Almindelighed nødig vilde opløse den gamle Forbindelse eller ombytte den med en Forening med det fremmede, dels frygtede, dels forhadte Sverige.

Hvor ugrundet Forbitrelsen mod Kong Frederik var, sees bedst af den Kundgjørelse, som den haardt prøvede Konge udstedte i Middelfart 18 Januar 1814, hvoraf vi kunne se, hvor tungt det faldt ham at afstaa det ham saa kjære Norge. „Aldrig kunne, aldrig ville vi," saa løde hans Ord, „glemme den Troskab og Hengivenhed for os og vor Stamme, hvilken det ædle norske Folk i alle Tider og Tilfælde har givet saa rørende Beviser paa. Saalænge Troskab blandt Folkeslægterne agtes som en Dyd, ville Nordmændene nævnes som de, der stode ved Siden af eller overgik ethvert andet Folk i denne Dyds Udøvelse. Vort oprigtige Ønske er, at Lykke og Held maa til den sedneste Tid blive det tapre og ædle norske Folks Lod" [1]).

Uagtet det burde have været Nordmændene klart, „at det var Nødvendighedens Jernhaand, der fravristede Frederik VI Norges Scepter," saa lød dog, som sagt, Samtidens Tale hel anderledes. „Forladte af vore danske Brødre og solgte af vor Konge faa vi, nu som 1808, hjælpe os selv," og som en Frelser sendt i Nødens og Prøvelsens tunge Time hilsede Nordmændene nu Prinds Christian Frederik, i hvem de haabede at have fundet en anden Christian August, der vilde gjøre Folkets Sag til sin Sag. Under disse Omstændigheder maa man ogsaa anse det for en stor Lykke, at Norge i sit Skjød havde en Mand, som var odelsbaaren til Norges Throne og Gjenstand for Folkets Tillid og Kjærlighed. Nordmæn-

---

[1]) Frederik VIs aabne Brev og Kundgjørelse af 18 Januar 1814 findes i Budstikken 1814 Nr. 4, 5, 6.

denes af Harme funklende Øine vendte sig mod Prindsen, og han svigtede ikke. Han erklærede sig villig til at dele Skjebne med det trofaste Folk. Man har Grund til at tro, at det da ikke blot var Haabet om engang igjen at kunne forene under sit Scepter de to ved Vold fraskilte Folk, men levende Deltagelse for det lidende, paa ham stolende Folk, der henrev Prindsen. Han følte og handlede som Nordmand, da han dristig stillede sig i deres Spidse for at vove Alt for Norges retfærdige Sag.

En lykkelig ankommen Konvoi med 30,000 Tønder Korn havde fyldt Magasinerne, saa Prindsen havde tænkt paa, at følge Frederik VIs Befaling og rykke ind i Sverige, da den danske Oberstlieutenant Rømer 24 Januar ankom med officiel Efterretning om, hvad man hidtil kun vidste af Rygter eller private Efterretninger, at Norge ved Freden i Kiel var afstaaet til Sverige. Prindsen blev da ogsaa nærmere bekjendt med Fredsbetingelserne, som han dog ei strax meddelte Folket, men holdt hemmelig. I samme bestemtes: Kongen af Danmark afstod alle sine Rettigheder til Kongeriget Norge med Undtagelse af Grønland, Færøerne og Island, med fuld Eiendomsret og Souverænitet for at danne et Kongerige, forenet med det svenske. § 5. „Hans Majestæt Kongen af Sverige forpligter sig, paa den formeligste og mest forbindende Maade til at lade Indvaanerne af Kongeriget Norge og dets tilhørende Dele beholde Nydelsen af deres Love, Fritagelser, Rettigheder, Friheder og Privilegier, saadanne som de ere for nærværende Tid. § 6. Kongen af Sverige forpligter sig, i sin Egenskab af Kongeriget Norges Souveræn, til at paatage sig en Del af det danske Monarkis Gjeld, der svarer til Norges Folkemængde og Indtægtskilder i Forhold til Danmarks. Ved offentlig Gjeld forstaaes den, som Danmark har gjort, saavel i Indlandet som udenrigs. 12) Begge Konger forpligte sig gjensidigen paa det høi-

tideligste til aldrig at afvige i Henseende til Anvendelsen af Midler, henlagte til milde Stiftelser eller til offentlig Brug fra den oprindelige Bestemmelse, der er dem givet i de Lande, de have erhvervet ifølge nærværende Traktat, og at saaledes Kongen af Sverige lover at vedligeholde det i Norge stiftede Universitet." — — 21) Alle Domaine-Adkomster, Archiver og andre offentlige og private Dokumenter, Planer, Korter over Fæstninger, Byer og Lande, der ved nærværende Traktat ere aftraadte, skulle senest inden et Aar udleveres. 26) Enhver Embedsmand i Norge, han være Dansk eller Norsk, skal uden Vanskelighed erholde sin Afsked, dersom han søger den inden et Aar efter nærværende Traktats Ratifikation" [1]).

Nordmændene vilde, som anført, ei erkjende Kong Frederiks Ret til at afhænde Norge som andet Løsøre og altsaa ei heller Kielertraktatens Bestemmelser. Da Faren var forhaanden, var det ei Tid til at nøle. Der maatte tages en rask Beslutning; men saa enige som alle Nordmænd vare i, ei at ville erkjende Kielertraktatens Gyldighed for Norge, saa forskjellige vare Meningerne om hvad der skulde gjøres. Nogle mente, at for det udhungrede og for Alt hvad der hørte til en ordentlig Krigsførelse blottede Norge var det en Umulighed at bevare sin Uafhængighed i en fortsat Krig med Sverige, understøttet af England og Rusland. De ansaa det tjenligst for Fødelandet at

---

[1]) Den blev sluttet og undertegnet af den danske Kammerherre og Diplomat Edmund Bourke, den svenske Statsmand Wetterstedt og den engelske Underhandler Thornton. Bourke var født paa St. Croix 1761 af irsk Slægt, og var brugt som dansk Diplomat ved forskjellige Hoffer. Han blev siden dansk Minister i London og 1820 i Paris. † 1821. Den blev først offentliggjort af Christian Frederik den 21 Februar og meddelt med Frederik VIs aabne Brev. Kundgjørelsen i Budstikken for 1814 Nr. 3 og 4.

forenes med Sverige, dog med Bevarelse af Landets Selvstændighed og under Betingelse af en fri konstitutionel Forfatning. Dette var Grev Wedels, Peder Ankers og flere oplyste fædrelandssindede Mænds Opfattelse af Forholdene [1]). Denne Anskuelse deltes af dem, som ved en fortsat Krig havde mest at tabe eller stode Fare for at sulte ihjel. De Fleste vare derimod af den Formening, at Norge under ingen Betingelse skulde forene sig med Sverige, men forsvare sin Uafhængighed til det Yderste. Dog var man ei enig om Maaden, hvorpaa dette skulde ske. Nogle, som i deres Ungdom havde sværmet for den franske Republik, vilde proklamere Republiken og udnævne Christian Frederik til Præsident. Andre mente, at den eneste Maade, hvorpaa man kunde forebygge Partier og hindre de svenske Intriger var, at Prinds Christian ifølge Kongeloven og Odelsretten greb den Krone, som hans Fætter Frederik VI havde givet Afkald paa. I Spidsen for denne Opfattelse stod Carsten Anker, Stiftamtmand Thygeson, Oberstlieutenant Haffner og Biskop Bech. De regnede i saa Henseende saavel paa Hæren som paa Almuen, der paa faa Undtagelser nær endnu havde liden Kjendskab til og liden Sands for en konstitutionel Statsforfatning, men i det Hele befandt sig vel under den danske Styrelse og var fornøiet med den. Mange blandt Landets oplyste Mænd, især blandt Embedsstanden vilde ligesaa lidet Foreningen med Dan-

---

[1]) Peder Anker paa Bogstad, der i Wedels Fraværelse betragtedes som Hoved for dette Parti eller dennes Anskuelse, erklærede i en Samtale med Slotsprest Pavels 4 Febr. 1814, „vi bør overgive os til de Svenske, dog under visse Betingelser, og vil ikke Svensken indgaa derpaa, da faar vi slaaes til sidste Blodsdraabe.“ Han vilde, at det repræsentative System skulde indføres og „at Proprietærstanden skal spille en Hovedrolle der“. (Pavels's Dagbøger).

mark, i det mindste paa de forrige Vilkaar, som nogen Forening med Sverige; men de nærede en levende Begeistring for en konstitutionel Statsforfatning og for igjen at gjøre gamle Norge til et selvstændigt og uafhængigt Rige. Blandt disse fandtes kloge og energiske Mænd, og deres Anskuelser hyldedes ogsaa af flere Officerer og fandt Gjenklang især blandt Ungdommen og i Byerne.

Disse forskjellige Anskuelser vare neppe Prindsen ubekjendte. Grev Wedel havde tidligere i Tønsberg ved Tabet af Prindsens Gunst aabent ytret for ham sin Opfatning af Landets Stilling og hvad der under forhaandenværende Omstændigheder burde gjøres. Prindsen vilde, som naturligt er, helst følge Carsten Ankers Raad og gjøre sin Arveret til Norges Throne gjeldende, og fandt vel ogsaa Tidspunktet bekvemt, da hans talentfuldeste og mægtigste Modstander for Tiden var fraværende i Danmark. Det mislykkede Forsøg, som i denne Retning var gjort, da de 72 Mænd vare indkaldte til Christiania, lærte imidlertid den kloge Mand, som desuden hyldede Tidens liberale Anskuelser, at gaa frem med Varsomhed.

Under disse Stemninger og Forhold var det, at Prindsen efter Samraad paa Eidsvold med dets Eier Carsten Anker, Stiftamtmand Thygeson [1]) Biskop Bech og et Par andre Fortrolige, tiltraadte en Reise til Throndhjem for at undersøge Folkestemningen og for at undgaa strax at modtage svenske Sendebud og for, hvis Omstændighederne fandtes gunstige, i Throndhjem at lade sig udraabe til Konge [2]).

---

[1]) Prindsens Fortrolige Carsten Anker og Emanuel Thygeson skildres af J. Aall i hans Erindringer S. 339. Fra Eidsvold den 31 Januar meddelte Prindsen Oberst Krebs paa Kongsvinger Forholdsregler, hvis Fienden der skulde rykke ind.

[2]) Prindsens Fortrolige Major Brock har vel erklæret og Hr. Rée efter ham gjentaget, at det almindelige Rygte om, at

IV. Christian Frederiks Reise til Throndhjem.

Ledsaget af Oberstlieutenant Haffner, Sekretær von Holten, Lieutenant Schwartz og Grev Vargas Bedemar kjørte Prindsen i Slæde langs Mjøsens vestre Bred og siden gjennem Gudbrandsdalen. Hvor han skiftede Heste, forsamlede sig Omegnens Folk, og overalt talte Prindsen et venligt opmuntrende Ord. Da han kom i Nærheden af Sinklairs Støtten, var det allerede mørkt; men Prindsen vilde dog besøge Stedet, og under Fakkelskin stolpede

---

Prindsen vilde lade sig udraabe til Konge i Throndhjem, var ugrundet, da Prindsen aldrig havde saadan Hensigt. Muligt er det, at han ingen bestemt Plan har lagt, sandsynligt er det, at den kloge Mand vilde se Tingen an og benytte Tid og Omstændigheder. Vist er det, at det almindelige Rygte om Prindsens Forsæt satte flere af den konstitutionelle Frihedsvenner i Virksomhed, og at den siden saa bekjendte Carl Falsen, da Raadhusskriver i Throndhjem, fik fra en Ven søndenfjelds Opfordring til at gjøre hvad han formaaede for at hindre Prindsens Plan; vist er det, at den af Prindsen meget yndede Biskop Bugge i Throndhjem ytrede, „det er nok muligt, at vi kan faa os en Kroning her," og vist er det, at Prindsen reiste lige fra Eidsvold efter et hemmeligt Samraad med Mænd, der sednere offentlig opfordrede Prindsen til at gjøre sin Arveret gjeldende. Da Major Brock hverken deltog i disse Raadslagninger, ei heller fulgte Prindsen paa Reisen til Throndhjem, saa er det vel umuligt for ham at vide „hvilke Prindsens Tanker og Planer vare paa Opreisen." Da Brock var bekjendt med Professor Sverdrups og Fleres Anskuelser om Folkesouveræniteten og hyldede dem, var Prindsen vist for klog til at aabenbare ham eller Nogen Planer, som vare mislykkede. — Mange vare misfornøiede med, at Prindsen ei offentliggjorde de Meddelelser om Kielertraktaten o. m., som Rømer havde bragt ham. Følgen af denne Fordølgelse var, at man i Christiania omtalte det Hele som et aftalt Spil mellem Kong Frederik og Prinds Christian. (Pavels Dagbog). Sammenlign Aall S. 336 Anm. og Presten Stephansons Beretning hos H. Wergeland I, S. 74.

han fra Veien op til Støtten, hvor han reciterede det bekjendte Vers af Sinklairsvisen

„Ve hver en Nordmand, som ei bliver hed,
saa ofte han denne mon skue."

Som han stod der, støttet til et Par haandfaste Døler, humpede (saa beretter H. Wergeland med Tilføiende: det er intet Eventyr vi fortælle) en gammel hexerunken Kjærring frem med en Blæreløgt, raabende: „lad mig faa se Prindsen! lad mig faa se Prindsen!" „Naa, Mor, se Du!" siger denne leende. „Saa Du er Christian Frederik," blev Kjærringen ved, idet hun holder sin dunkle Lanterne tæt til hans Ansigt og mønstrer det nøie: „Vakkert Kjød og Blod, men for vek ser Du ud til at blive Norriges Frelsermand."

Dølerne bleve henrykte ved at se og høre den vene, vennesæle Prinds, hilsede ham overalt med dundrende Hurra og forlangte kun Kugler og Krudt for at forsvare Arne og hævde Norges Selvstændighed [1]). Fra Gudbrandsdalen gik det rask over Dovre ned i Throndhjems Stift. Den 4 Febr. ankom han til Størens Prestegaard, hvor Generallieutenant Grev Schmettow og Omegnens Embedsmænd mødte ham. Paa Skiftet Bjerkaker overrakte man ham et Drikkehorn, som Christian V, Frederik IV, Christian VI og Kronprinds Frederik havde drukket af. Han tømte det paa gamle Norges Vel og Selvstændighed under Thrøndernes tre Gange gjentagne Hurra. Til Hest gjorde han den følgende Dag sit høitidelige Indtog i Throndhjems By og tiltalte den sammenstimlede Folkehob med de Ord: „Med Henrykkelse har jeg gjennemreist Eders Land, og dette herlige Land skulde Svensken erobre? Det

[1]) Fra Tofte, hvor han tog Nattekvarter, tilskrev han 3 Februar Harthausen: „jeg har lovet Almuen Krudt og Bly, som Hr. Gen.majoren følgeligen maa tilsende Amtmand Sommerfeldt jo før jo heller. — — — Mit Befindende er godt."

skal i Evighed aldrig ske." Til Byens Embedsmænd og Borgerskab, der mødte til Cour i Stiftsgaarden erklærede han blandt andet: „Foruroligende Rygter bebudede, at gamle Norge skulde stykkes ud. — Dette skulde aldrig have skeet. Dertil staar Tanken ei heller; men nu gjelder det det Hele. Dog Norge kan og skal bestaa ved Samdrægtighed. Jeg er uadskillelig fra Norge. Min Tillid staar til det norske Folk, mit Haab til Gud, min Løn skal være Folkets Kjærlighed. Jeg paaskjønner det Fædrelandssind, jeg overalt møder, og jeg vil glædes, hver Gang jeg kan give dette Samfund Prøver paa min Velvillie."

Hvorledes var imidlertid Stemningen i Throndhjem? Den unge Byskriver Carl Falsen, der som hans Broder M. C. Falsen og Flere i og om Hovedstaden, følte varmt for en fri Statsforfatning, havde efter Opfordring gjort hvad han kunde, for at forekomme Prindsens Udraabelse til Konge. Han forfattede en Adresse, der endte med de Ord: „Vi tro at skylde os selv og vore Efterkommere at anmode Deres Høihed om at tillade Nationen ved Deputerede af alle Stænder at sammentræde i en Kongres for at lægge Grundvolden til Rigets Konstitution for Fremtiden." Denne Adresse fik den virksomme Mand forsynet med 58 Underskrifter af Byens bedste Mænd af alle Klasser. Kun Biskop Bugge, General von Krogh, Generallieutenant Grev Schmettow og Stiftamtmand Grev Trampe undsloge sig paa Grund af deres Embedsstilling. Trampe forlangte og fik en Afskrift af Adressen, for at forevise den for Prindsen, som altsaa kom til Kundskab om dens Indhold. Rygtet gik, at Biskop Bugge af Prindsen havde faaet det Hverv at formaa Thronderne til at udraabe Prindsen til Konge [1]), men at baade den

[1]) Rygtet blev bestyrket ved den særdeles Bevaagenhed, Prind-

gamle General von Krogh og Stiftamtmand Trampe skal have fraraadet Forsøget, og det vel især under forhaandenværende Omstændigheder. Tilkommer der saaledes nogen enkelt Mand den Ære at have hindret Christian Frederik i at bestige Norges Throne ifølge Arveret, saa er det Hædersmanden Carl Falsen, der sednere saa ofte af Landsmænds Tillid kaldtes til at være Thingmand og Præsident og stedse bevarede sin varme Kjærlighed til et elsket Fødeland og Iver for Norges lovbundne, konstitutionelle Frihed [1]).

---

sen viste denne kloge Prælat, som han skjænkede en beneficeret Gaard til Odel og Eie, indbød til Eidsvold for at have ham hos sig, hvor han ogsaa var. Han stod desuden i stadig Brevvexling med Carsten Anker, efterat han midt i Januar var kaldet til eller kommet til Christiania, hvor Prindsen havde vist ham megen Opmærksomhed. Nogle Dage førend Prindsen reiste til Throndhjem var Bispen og Stiftamtmand Trampe vendt tilbage til Throndhjem.

[1]) Som Bestyrer af Christianssands Stifts Skolelærerseminarium havde Forfatteren ofte Anledning til at træffe sammen med denne humane, elskelige og sjeldne Mand, som samtidig var Stiftamtmand. Jeg henvendte mig da til ham med Forespørgsel om, hvorledes det hængte sammen med Prindsens Ophold i Throndhjem, og vi samtalede oftere om disse og lignende Sager. Kort før sin Død forærede han mig som en Erindring den egenhændige Adresse med samtlige Underskrifter, der af mig blev tilstillet Hr. Lange, for at optages i den nye Udgave af J. Aalls Erindringer, hvor den findes S. 747. Falsen fortalte mig, at den ellers saa venlige Prinds Christian under hele sit Ophold i Throndhjem viste sig paafaldende unaadig mod Adressens Forfatter. Med Hilsen fra Falsen henvendte jeg mig til Bankdirektør Schnitler i Throndhjem, der i et Brev til mig blandt Andet fortæller: Trampe, Schmettow og Bugge søgte ved alle mulige Midler at hindre Prindsen fra at komme i nærmere Berørelse med den gamle General v. Krogh, men det mislykkedes aldeles, da her ingen Mand var, som Prindsen tilsyneladende viste større Opmærksomhed og Bevaagenhed, som han strax efter

Under Prindsens Ophold i Throndhjem havde han den Glæde at gjense sin Adjutant Brock, der 2 Januar var sendt i et hemmeligt Ærinde til Danmark, og, som Rygtet sagde, havde tilsat Livet paa denne farlige Reise [1]).

Efter et Ophold af 5 Dage ilede Prindsen over Røraas og gjennem Østerdalen tilbage til Eidsvold, ledsaget af den nævnte Brock. Prindsen var paa denne Reise paafaldende alvorlig stemt, udentvivl ved Tanken paa hvad han nu skulde gjøre. Medens disse to Mænd saaledes en Aften kjørte hen over Snemarkerne, drøftende forskjellige vigtige Sager, bemærkede Prindsen og Brock pludselig en Sky, der saa ud som en kvindelig Figur, som holdt et Scepter i Haanden, men kort efter forandredes Skyens Omrids, og det saa da ud som om Scepteret brækkedes og faldt af den kvindelige Figurs Haand. Prindsen blev taus, men ved første Station spurgte han Brock: „Saa De, at Scepteret faldt ud af hendes Haand og brækkedes?" „Ja, men det samledes atter ved hendes

---

Ankomsten og kort før Afreisen besøgte, samt indtog en stor Middag hos ham og var særdeles forekommende og elskværdig mod ham.

[1]) Den 5 Januar traf Brock efter en meget farlig Seilads Kong Frederik i Hovedkvarteret paa Hindsgavl paa Fyen, og havde Foretræde hos Kongen, der sendte ham til Kjøbenhavn. Her maatte han opholde sig nogen Tid, men fik derpaa Tilladelse til at vende tilbage til Norge. Da han ei fandt Prindsen i Christiania, reiste han efter ham til Throndhjem, hvor han traf ham ved Taflet (i en Middag hos General v. Krogh). Man vilde have været Hr. Rée, hvem vi skylde denne Underretning, forbunden, om han tillige havde meddelt os Efterretning om Brocks hemmelige Mission, hvis han af Hr. Brock derom har faaet nogen Besked. Vi vilde da ogsaa have vidst, om det var den Falsenske Adresse eller de Efterretninger, Brock bragte, der foraarsagede, at den ellers saa muntre Prinds paa Tilbagereisen fra Throndhjem var „saa paafaldende alvorlig stemt," som Brock selv beretter.

Fodder," svarede Brock hurtigt. „Ja vel," gjensvarede Prindsen, og de kjørte atter afsted, idet de fortsatte den afbrudte Samtale [1]). Blandt de Gjenstande, som især sysselsatte Prindsen paa denne Reise, var Afgjørelsen af det Spørgsmaal, om Prindsen skulde optræde mod Kielerfreden, støttende sig paa sin Arveret til Norges Throne, eller om Souveræniteten maatte ansees beroende hos Folket. I en Samtale, som nok forefaldt under denne Reise i et Hus, hvor de overnattede, udtalte Brock sig paa det Bestemteste mod, at Prindsen skulde støtte sig paa sin Arveret, idet han indtrængende fremhævede, at det var ham bekjendt, at en saadan Beslutning vilde møde Modvillie mange Steder. Da Prindsen ytrede Tvivl herom, opfordrede Brock ham til om denne Sag at tale med Professor Sverdrup, som Prindsen kjendte fra Kjøbenhavn og agtede høit. Som en Følge af denne Samtale blev ogsaa Sverdrup tilkaldt til det Møde, som kort efter holdtes paa Eidsvold.

Medens Prindsen var paa Reisen til Throndhjem, havde Folkesouverænitetens Venner i og om Christiania ei været ledige. I Spidsen for dem stod den unge talentfulde Sorenskriver i Follo, den nævnte Carl Falsens Broder Magnus Christian Falsen, der i sin frisindede Fader, den bekjendte Fædrenelandsven og Digter Enevold Falsens Hus, var bleven fortrolig med og sværmede for de skjønne Forestillinger om Menneskerettigheder og Folkefrihed, som ved den amerikanske Kolonis Opstand og den franske Revolution gjennembævede Verden og henrev især Ungdommen. Paa sin Gaard Vollebæk, et Par Mil syd for Christiania, havde han indbudt Kammerherre P. Anker, Professor Sverdrup og Overlærer Platou, og oplæste for dem et Udkast til en Konstitution

[1]) Rée S. 56.

for Norge, som han havde udarbeidet i Forening med den ogsaa tilstedeværende Lektor Adler, Bestyrer af Frederikshalds Borgerskole. Kort efter dette Møde, som varede i to Dage, modtog Sverdrup Indbydelse eller Befaling til at møde paa Eidsvold den 16 Februar.

V. Mødet paa Eidsvold 16 Februar 1814. [1])

Det er naturligt, at Prinds Christian, der ei var ubekjendt med de store Farer og alvorlige Kampe, der forestod ham og Landet, og under disse Omstændigheder vel ogsaa var uvis om, paa hvilken Vei han efter den paa Throndhjemsreisen vundne Erfaring skulde slaa ind, ønskede at høre erfarne Mænds Formening og Raad. Ved Haandskrivelser fra Prindsen bleve flere anseede Mænd indbudne til at møde paa Eidsvolds Jernverk, hvor Prindsen efter Reisen fra Throndhjem opholdt sig. Af de Indbudne vare følgende tilstede: Generalveimester, Kammerherre Peder Anker, Generalmajor Peder Anker, der havde været Guvernør i Ostindien, Kammerherre Markus Gjøe Rosenkrantz, Eier af Hafslund og Broder til den danske Statsminister Niels Rosenkrantz, Julius Bech, Biskop i Akershus, Nils Treschow og Georg Sverdrup, Professorer ved det nys oprettede Universitet i Christiania, Christopher Anker Bergh, Generalauditør, Jonas Collett, Amtmand i Buskerud, Paul Christian Holst, Slotsfoged og constitueret Amtmand i Akershus, Konferentsraad Mathias Leth Sommerhjelm, Amtmand i Smaalenene, Haxthausen, Gene-

[1]) Om dette Møde haves samtidige Efterretninger i et Brev fra Professor Hersleb, grundet paa Sverdrups mundlige Beretning og 2 Breve fra Carsten Anker til Biskop Bugge, skrevne den 16 og 17 Februar. De findes i Bidrag til Norges nyere Historie af M. Birkeland.

ralmajor og Intendant for Armeen, Johannes Sejersted, Oberst og Chef for Generalstaben, Arenfeldt, Oberst, Hans H. Rode, Oberstlieutenant, Admiral Lütken, Agent Jacob Nielsen fra Christiania, Bestyrer af Bernt Ankers Fideikommis og Carsten Anker, Kjøbmand paa Frederikshald. Alle disse Mænd deltoge i Mødet tilligemed Eidsvolds Eier Carsten Anker, og af Prindsens nærmeste Omgivelser Generalkvartermester Haffner og Major Brock.

De Indbudne samledes i den til Mødet bestemte Sal paa Eidsvold, medens Enkelte, som Sommerhjelm, Bergh og Sverdrup ved deres Ankomst bleve indkaldte til privat Audience hos Prindsen, der vel foreløbig ønskede at høre deres Formening om hvad der burde gjøres. Den Sidstes private Samtale med Prindsen er bekjendt, da den er offentliggjort [1]). Den Overbevisningens Varme

[1]) Den findes meddelt af Sverdrup selv i Aalls Erindringer 2den Udgave S. 343. Paa Reisen op til Eidsvold fik han til Skydskarl en gammel Bonde, der bad ham for Guds Skyld aldrig at give sin Stemme til at Norge overgaves til Sverige, da han vilde give sit og Sines Liv og Alt, for ikke at opleve den Dag, da Norge blev underkastet Sverige, og tilføiede: „Hvad Du siger eller gjør, saa huff for Alting paa, at Gud er ataat" (tilstede). I Forstuen paa Eidsvold modtog Agent Nielsen ham med de Ord „Prindsen vil endnu være Enevoldskonge." Generalauditør Berg ytrede omtrent det samme, idet Sverdrup traadte ind i Prindsens Værelse. Efterat Prindsen havde ytret, at han ansaa sig efter Kongeloven og Norges Odelslov for arveberettiget til Norges Throne, men havde hørt, at Professoren skulde være af en anden Mening, havde han tilkaldt ham for at høre hans Grunde. Sverdrup søgte nu at vise, at Frederik VIs Frasigelse af sin Ret til Norges Krone ikke kunde have anden Betydning, end at han ei længere saa sig istand til at hævde Forbindelsen mellem Danmark og Norge, og at dette saaledes igjen var kommet i Besiddelse af sin naturlige og uomtvistelige Ret til selv at bestemme sin Forfatning, og til, uden alt andet Hensyn, at overdrage den exekutive Magts Udøvelse til hvem det vilde og dertil ansaa due-

og Frimodighed, hvormed denne alvorlige, begavede Mand med et imponerende Ydre, talte, skal væsentlig have bidraget til, at Prindsen opgav sin Plan, at bestige Norges Throne ifølge sin Arveret. Prindsen erklærede sig overbeviist ved Sverdrups Grunde, omfavnede ham og bad ham forsøge paa at faa Biskop Bech og Carsten Anker til ogsaa at forandre deres Mening. Bech gik efter nogle faa Indvendinger over til Sverdrups Mening, men Carsten Anker afviste Sverdrup koldt og kort med den Bemærkning, „at Norges nærværende Stilling krævede andre og mere energiske Forholdsregler."

---

ligst. Han endte sin Begrundelse med den Ytring, at han ikke tvivlede om, at det norske Folk med frit Valg til Konge vilde kaare Prindsen, der i Farens og Nødens Stund med en saa høimodig Opofrelse havde villet knytte sin Skjebne til Folkets, og at han var overbeviist om, at Hs. Kongl. Høihed vilde finde det meget hæderligere, at Harald Haarfagres og Sverres gamle Krone overraktes ham af et frit Folk, end om han fik den ved Arv eller paa anden Maade. Efterat Prindsen flere Gange havde afbrudt Sverdrups Foredrag med Indvendinger, og engang bebreidet ham Sophisteri, sagde han til hans sidste Ytringer „Nu bliver De poetisk," omfavnede ham og tilføiede: „De har Ret, jeg er bleven overbeviist." — Ved at sammenligne denne Sverdrups Fremstilling, (som rigtignok først er nedtegnet af Professoren efter Hukommelsen mange Aar derefter) med Henrik Wergelands Beretning i hans Konstitutionshistorie, vil man se, at denne geniale Digter paa Sandhedens Bekostning vel meget har benyttet sin licentia poetica, og at Beretningen om, at Sverdrup fandt Anker, Bech, Rosenkrantz, Collett og Flere med nedslagne Aasyn, tause og i sørgmodige Stillinger, at Nielsens Udraab „Alt er tabt," og at Sverdrup med sin dybe Røst og det skarpe Blik fæstet paa Prindsen med roligt Eftertryk sagde: „Dertil (til Norges Throne) har Deres Kongl. Høihed ikke mere Ret end jeg," kun ere poetiske Blomster i en smuk Ramme, for at Billedet skal tage sig desto bedre ud. Sverdrup ytrede selv 1841, at han optraadte som den almindelige Stemmes Organ i det Øieblik, da ingen Nordmand betænkte sig i Valget mellem Afhængighed og Selvstændighed, Trældom og Frihed.

Kort efter, nemlig Klokken 6½ om Eftermiddagen, traadte Prindsen ind i Forsamlingssalen, og befol sin Sekretær Etatsraad Holten [1]) at oplæse Fredstraktaten mellem Danmark og Sverige, mellem Danmark og England samt Frederik VIs aabne Brev af 18 Januar 1814 om Norges Aftrædelse til Sverige, tilligemed nogle andre derhen hørende Dokumenter.

Derpaa fremtraadte Prindsen og ytrede, at han paa sin Reise havde gjort den Erfaring, at det norske Folk ikke vilde blive svenskt. — Umiddelbart derpaa opfordrede han de Tilstedeværende til frimodig at erklære, om der, efter deres Bekjendtskab til Stemningen i Landet, kunde antages, at Folket godvilligen vilde underkaste sig Bestemmelserne i Kielertraktaten. Dette Spørgsmaal besvaredes først af Peder Anker og derpaa af alle de øvrige benegtende. De vare, som Nordmændene i Almindelighed, især opbragte over § 4 i Kielertraktaten, der overdrog Norge med fuld Eiendomsret og Souverænitet til Sverige.

Prindsen erklærede derpaa, at han efter denne Erfaring havde besluttet at blive uadskillelig fra det norske Folk, hvortil han følte sig bevæget, dels ved sin Kjærlighed til samme, dels fordi han troede sig som Thronarving berettiget til at regjere, da Kongen var uberettiget til at bortgive hans (Prindsens) Arveret til Norge. Han troede derfor, at det var overensstemmende med sine Rettigheder, strax at antage Titel af Norges Konge, hvorom han nu opfordrede de Tilstedeværende at sige deres Mening. Da Ingen strax svarede, tilføiede han, at det især var de Herrer Jurister, hvis Anskuelser han ønskede at høre, og

[1]) von Holten var en dansk Officer, som havde fulgt Frederik af Hessen til Norge som Sekretær ved Vicestatholderskabet og vedblev i denne Egenskab under Christian Frederik. 2 Marts 1814 udnævntes han til Regentskabets Sekretær.

opfordrede Hr. Kammerherre Rosenkrantz til at ytre sin Formening. Denne Hædersmand svarede med Frimodighed, at Prindsen under de nærværende Forhold aldeles ikke kunde beraabe sig paa Arveret til Norges Throne, da ingen dansk Prinds længere havde saadan, efterdi Kong Frederik VI havde aftraadt Norge for sig og sine Efterkommere, hvortil han var berettiget efter Statens Fundamentallov. Han maatte derfor efter sin Indsigt erklære det for Uret, hvis Prindsen, uden Folkets Samtykke, vilde antage Kongetitlen. Han troede det derfor overensstemmende med Folkets Ønsker, at Prindsen for Tiden tog Statsroret i Haanden for at frelse Nationen for Anarki og at undertrykke de muligens opstaaede Faktioner. Denne Prindsens Fremgangsmaade vilde binde Folkets Hjerter endnu mere til ham og han tvivlede ikke paa, at Nationens Repræsentanter, naar disse bleve sammenkaldte for at bestemme Folkets Skjebne, vilde sætte Kronen paa hans Hoved. Prindsen optog denne frimodige Ytring med Godhed, omendskjønt det lod, som han ikke kunde undertrykke den Tanke, at han var berettiget til at gjøre sin Ret som Thronarving gjeldende [1]).

---

[1]) Saa lyder den tilstedeværende Gen.auditør Bergbs Beretning hos Blom, der ikke er ganske let at bringe i Samklang med, at Prindsen allerede havde erklæret sig overbevist af Sverdrup. Denne beretter (hos Aall), at Rosenkrantz erklærede sig overbevist om, at Norge ikke ifølge Fredstraktaten vilde underkaste sig Sverige, men han kunde ikke erkjende Prindsen for arveberettiget til Norges Throne. Prindsens Krav paa Norge, efterat det ved en formelig Fredstraktat af dets retmæssige Regent var afstaaet, vilde, mente han, være en Krænkelse af den almindelige Folkeret, og gjøre enhver Fredsslutning for Fremtiden umulig. Den Følge, hvortil Slutningen af Rosenkrantz Tale, saaledes som jeg forstod den, umiddelbart forekom mig at føre, bevægede mig til at falde ham i Talen med den Paastand, „at der gives en høiere Lov o. s. v."

Efterat Rosenkrantz havde sat sig, saa Prindsen sig om, i det han ventede at høre de Andres Mening. Alle taug. Da reiste Sverdrup sig og sagde lydelig, „at der gaves en høiere Lov, som hjemlede ethvert Land, ja enhver By, der under samme Omstændigheder som nu Norge, var afstaaet, Ret til at forsvare sin Selvstændighed, og at Ingen nu havde større Ret end han eller enhver Anden til Norges Krone, der nu var hjemfalden til det norske Folk, som vel vilde vide at overdrage den til den, hos hvem det troede at finde de største Talenter og den største Dygtighed og Dyd."

Professor N. Treschow sprang op og erklærede: „Det er det Rigtige," og forsvarede hovedsagelig de samme Anskuelser som Rosenkrantz og Sverdrup. Amtmand Jonas Collett tog derpaa tilorde og søgte ved Grunde af den almindelige Retslære at bevise Rigtigheden af de Anskuelser, der vare ytrede af de foregaaende Talere, og tilføiede, „at den Mening, som nu i Forsamlingen gjorde sig gjeldende, ogsaa var den, som efter hans Erfaring fuldkommen stemmede overens med Folkets almindelige Ønsker [1]).

I samme Aand ytrede sig Generalauditør Bergh o. Fl. [2]).

---

[1]) Collett ytrede 1842 i et Vennebrev til Jacob Aall: „Flere af de paa Eidsvold Tilstedeværende fraraadede Prindsen paa det Bestemteste et saa betænkeligt Skridt som det at erklære sig for Enevoldskonge, hvorved han let kunde fjerne sig fra et Maal, som sandsynligvis ikke kunde forfeiles ved en sindigere Fremgangsmaade, der respekterede Nationens Rettigheder og Nationalfølelsen."

[2]) Det samtidige sverdrup-herslebske Brev beretter „Strax istemmede alle Andre det samme. Da tog Prindsen Ordet og sagde: „Hine Mænd (Anker og Haffner), tror jeg, ere mine Bldner, at det ogsaa var min Mening, da de fik mig til at tro, at jeg havde Uret, men nu ser jeg, at jeg har feilet, saa lad da Nationen selv vælge sig en Konge o. s. v." (?)

For at Christian Frederik skulde optræde som Norges Konge ifølge Kongeloven, ytrede sig især Carsten Anker, der paastod, at Norge ifølge Kongeloven ved Frederik VIs Thronfrasigelse ipso facto tilfaldt Prindsen; at Sammenkaldelsen af en Rigsforsamling vilde være høist farlig under forhaandenværende Omstændigheder og kun give de svenske Intriger frit Spillerum. Han mente, at Omstændighederne fordrede mere energiske Forholdsregler. Han understøttedes af Haffner, men da denne beraabte sig paa Stemningen i Hæren og især med Heftighed lod til at ville gaa løs paa Sverdrups Ytringer, afbrød Prindsen ham med de Ord: „Professor Sverdrup har overbevist mig."

Prindsen erklærede derpaa, at det var hans Ønske, at gjøre Folket lykkeligt, om dette endog skulde ske med Opofrelse af hans egen Ret, og han vilde derfor betræde den Vei, som af saa oplyste Mænd blev ham anvist som Nationens Ønske.

Alle vare enige i, at Prindsen burde overtage Regjeringen, indtil han blev valgt af Folket, og de Fleste fandt det passende at han antog Titelen af „Prindsregent."

Klokken 9 om Aftenen gik hele Selskabet til Middagstaflet. Stemningen var naturligvis ualmindelig høitidelig og varm. Klokken 12 forlod Prindsen dem og sad den hele Nat og arbeidede paa det, han den følgende Dag vilde forelægge. Klokken 12 næste Dag fremtraadte Prindsen igjen i Forsamlingen og ytrede følgende Ord: „Al Forandring, der skal blive til Velsignelse for Folket, maa begynde fra Gud, og vil jeg derfor, at før Noget foretages, skal Folket over det ganske Land samle sig i Herrens Tempel og anraabe den Høieste om Visdom, Kraft, Held og Velsignelse til dette store Foretagende. Denne Dag skal siden aarlig helligholdes i vort Land.

Her bekjendtgjøres alle Aktstykkerne angaaende Afstaaelsen, og tager jeg da som Lovens Overholder Alle i Ed til Landet og Loven. Siden forsamle sig den 10 April Landets Deputerede for at vælge en Konge. Naar de ere samlede, da træder jeg tilbage som privat Mand, til de have valgt. Dem skal vorde forelagt til Bedømmelse en Konstitution, som i Forveien udkastes. Den uindskrænkede Magt skal de og vil de have" [1]).

Han forelæste derpaa en Erklæring til Sverige, som Divisions-General Schmettow og Kammerjunker Kaltenborn, som Gesandtskabs-Kavaler, strax skulde overbringe, hvori det heder, „at Kongen vel har afstaaet Norge, men det er et frit Land, der ei kan afstaaes. Nationen har reist sig for at forsvare sin Frihed og Selvstændighed; den tilbyder Sverige Fred og defensiv Alliance, hvis det vil frafalde sin Paastand; i modsat Fald erklærer den det Krig" [2]).

Derpaa oplæste han flere Proklamationer, Erklæringer til fremmede Hoffer og Circulærer til Overøvrigheder, Geistligheden o. m., hvoraf vi ville meddele et Par af de

[1]) Saaledes gjengives Talen i det samtidige sverdrup-herslebske Brev. Den tilstedeværende Gen.auditør Bergh beretter, at efterat Prindsen havde oplæst, hvad han havde udarbeidet ifølge hvad der den foregaaende Dag var besluttet og tildels debatteret, holdt Prindsen en kort Tale, i hvilken han opfordrede Forsamlingen til at bistaa ham i hans Planers Udførelse og i at undertrykke de Partier, som muligens kunde opstaa, og hvis Hensigt var, at forstyrre Nationens Enighed. Enhver af Forsamlingen maatte give ham sin Haand derpaa, hvorpaa han forlod Forsamlingen.

[2]) Sverdrup-herslebske Brev. Der tilføies, „i dette Tilfælde har han og færdig en Proklamation mod Pontecorvo, der skal være meget haard. Nogle fandt den vel haard, men han spurgte, om det ei var Sandhed, og de maatte svare Ja, saa kan det og siges." Om Schmettow og hans Underhandling med Essen se Bergm. Schinkel 8, S. 51.

vigtigste, fornemmelig hans Kundgjørelse til det norske Folk, ved hvis Oplæsning han selv brast i Graad og alle Tilstedeværende hulkede lydeligen. Gamle Admiral Lütken sprang op og raabte: „Nu Gud velsigne en saadan Prinds. De og Enhver kan indse, hvor inderlig jeg maatte ønske at ofre den sidste Rest af mine Dage til en saadan Fyrste og et saadant Lands Tjeneste, men jeg er dansk Undersaat — den danske Konge svor jeg Troskab; saa tungt det end er mit Hjerte, kan jeg dog ei bruge mine graa Haar med Troløshed“ [1]).

Efter at nævnte Dokumenter vare oplæste, sluttede Prindsen Mødet med de Ord: „Og nu, Medborgere, giver hinanden Hænderne med det Løfte: Samdrægtigen at virke som trofaste Nordmænd for Norges den gode Sag, hvilken Gud vil velsigne!“

Efter denne Høitidelighed var der stor Middag hos Prindsregenten, hvor adskillige til Dagen digtede Sange bleve afsjungne med levende Enthusiasme for Sagen og Prindsen.

Forsamlingen enedes derpaa om at melde sig hos Prindsregenten for at takke ham for hans Opofrelser for Folket, ved hvilken Leilighed Carsten Anker førte Ordet. Alle vare dybt bevægede, og Prindsen skiltes fra dem med de Ord: „Gud forlene mig Forstand og Mod til at gjøre det norske Folk lykkeligt.“

Saaledes endte dette i Norges Historie mærkelige Møde, der var af høi Betydning for Norges Fremtid.

---

[1]) Heraf synes det klart, at Lütken var tilstede, skjønt Aall benegter det, og Flere af de Tilstedeværende ei mindes ham og mene, at han og Thygeson kun vare tilstede paa det første Eidsvoldsmøde. De berette, at han nok var indbuden og begav sig paa Veien, men væltede, hvilket han brugte til Undskyldning for at deltage i et Møde, hvor han saavelsom Thygeson, der vilde drage tilbage til Danmark, ei uden Kompromitering vel kunde deltage.

Her besluttedes foreløbig, at Kielertraktatens Artikler, Norge angaaende, ei kunde og skulde ansees bindende for dette, og at kun Folket gjennem sine Udkaarne havde Ret til at bestemme Landets Statsforfatning.

VI. Christian Frederik, Norges Regent.

Christian Frederik antog nu Titel af Prindsregent og udstedte som saadan under 19 Februar de paa Mødet oplæste Breve og Proklamationer, blandt hvilke et Brev til Kong Frederik VI, hvori han underretter ham om den tagne Beslutning [1]). I et aabent Brev af s. D. underretter han det norske Folk om, at „det løst fra sin Ed til Danmarks Konge og saaledes gjengivet et frit og uafhængigt Folks fulde Ret til selv at bestemme sin Re-

[1]) Brevet til Frederik VI af 22 Febr. findes i Rigsforsamlingens Forhandlinger 6, S. 72. Aall S. 352. Rosenkrantz og Thygeson sendtes til Danmark for at gjøre Frederik VI bekjendt med Stillingen og Stemningen i Norge og retfærdiggjøre Prindsens Fremgangsmaade. Kongen ytrede sin store Misnøie med det Indtrufne. Rosenkrantz vendte tilbage til Norge, men den mere geniale end dybsindige Stiftamtmand Thygeson, der tilligemed Carsten Anker især havde styrket Prinds Christian i hans Emancipations Ide, blev, saa gik Rygtet, af Frederik VI beordret at begive sig til sine Godser, der ansaaes for at være 1 Million Rbdlr. værd. Emanuel de Thygeson var fra 1802—4 Amtmand paa Hedemarken, fra 1804—9 Stiftamtmand i Christianssand, hvor han havde store Fortjenester af Norges Kornforsyning og var meget agtet og elsket. Fra 1809—14 var han Stiftamtmand i Akershus og Christian Frederiks Fortrolige Ved sin Pragtlyst, Gavmildhed og ødsle Levemaade ødelagde han sin store Formue. 1830 vendte han tilbage til Norge, hvor han levede nogle Aar i Stilhed paa Schøyen, som han havde faaet med sin Hustru Lovise Pløen. Da hans Kreditorer ogsaa toge den, levede han siden for det meste i Udlandet af en norsk Pension (1100 Spd.). Han døde i Zürich 90 Aar gammel i Mai 1860. (Morgenbl. 1860 Nr. 135).

gjeringsform, lydeligen og endrægtigen har ytret sin bestemte Villie til, ikke at samtykke i nogen Underkastelse under Sveriges Konge, men derimod til at hævde og forsvare sin Uafhængighed og Selvstændighed. Odelsbaaren til Norges Throne, og bestemt i denne Stund til at staa i Spidsen for et trofast og tappert Folk, følger jeg villigen dette hellige Kald, og anser det for min første Pligt, af yderste Evne at virke for det norske Folks Frihed og Sikkerhed. Som Rigets Regent, hvilken Titel jeg antager, med alle Rettigheder og med den Myndighed, som Hans Maj. Kong Frederik den Sjette har frasagt sig, og som Nationen vil forlene mig, for i Farens og Trængselens Stund at afvende Uorden og Fordærvelse for Landet, skal min oprigtigste Bestræbelse være, at vedligeholde Freden med alle de Magter, som ikke krænke det norske Folks Rettigheder. Af Nationen valgte oplyste Mænd skulle samles den 10 April førstkommende paa Eidsvold i Akershus Amt, for at antage en Regjeringsform, som fuldkommen og for bestandig kan betrygge Folkets Frihed og Statens Tarv. Gud, den Allerhøieste! vil velsigne og beskytte en retfærdig Sag og et samdrægtigt Folks Anstrengelser imod fremmed Undertrykkelse, der altid var og skal være ukjendt i gamle Norge!"

Regentskabet i Norge den 19 Februar 1814.

Christian Frederik [1]).

v. Holten.

Med dette aabne Brev fulgte følgende

Kundgjørelse.

Nordmænd! Kundbart er det for eder, at Hs. Maj. Kong Frederik VI, uagtet sin Kjærlighed til det norske

[1]) Budstikken 1814 Nr. 5.

Folk, som vi taknemmelig erkjende, nødedes til ved den svenske Regjerings Rænker, understøttede af talrige Hære, at frasige sig sin Ret til Norges Throne. Med Harme have I erfaret, at I ere overgivne til en Regjering, der har vist eder den Foragt, at tro med søde Ord og tomme Løfter at kunne lokke eder til Utroskab mod eders Konge, ligesom den og har udøvet det aabenbare Fiendskab midt under Freden at ville udhungre eder, for, ved dette umenneskelige Middel, at rokke det Mod, som den vidste ellers at være urokkeligt; og nu tiltror den eder den Svaghed, godvilligen at ville underkaste eder det svenske Aag og samme Ulykker, som Sveriges Sønner nu maa taale, for en Udlændings Herskesyge og fremmede Penge at stride i et fremmed Land.

Dog det frie norske Folk kan selv bestemme sin Skjæbne.

Sværger at ville hævde Norges Selvstændighed, kræver Gud den Almægtige til Vidne paa eders Eds Oprigtighed, og nedbeder Himlens Velsignelse over eders elskte Fædreneland.

Det er Guds Styrelse, trofaste Nordmænd! at jeg, Norges Thrones Odelsbaarne, i denne Stund er midt iblandt eder; nu kunne I vorde reddede ved den Samdrægtighed, som luer i eders Barm!

Jeg har hørt Folkets lydelige Stemme for Uafhængighed, for djerv og ubetinget Modstand mod fremmed Vold; dette er Kald nok for mig, der besjeles af varm Følelse for Norges Held og Hæder, til at forblive blandt dette trofaste Folk, naar det gjælder dets Selvstændighed, og saalænge min Stilling kan bidrage til at vedligeholde Orden og Rolighed iblandt Nordmænd.

Af Forsynet bestemt til i denne Stund at styre Riget, skal jeg med kraftig Haand, uden at ændse Farer eller Møie, værne om Norges Sikkerhed og holde Lovene i Hævd.

En Samling af Nationens selvvalgte, oplyste Mænd skal dernæst ved, med Visdom og Samdrægtighed, at bestemme en Regjeringsform for Norge, give denne Stat fornyet Kraft mod aabenbare og hemmelige Fiender, og af dens Bestemmelse vil det afhænge, om jeg fremdeles skal rygte det Hverv, hvortil Nationens Ønske i denne Stund kalder mig.

Elskede norske Folk! Mange Prøver har jeg allerede modtaget paa eders Kjærlighed og Tillid. Blandt eder vil jeg stedse finde mig glad og tryg. Fred, og derved oplivede Næringsveie og Velstandskilder, vil jeg stræbe efter at erhverve, og ingen Idræt være mig vigtigere end at afvende Krigens Plager fra Norge. Kun, naar Voldsmænd krænke Rigets Frihed og Selvstændighed, da skulle de føle, at der bor Kraft i Nordmandens Arm, til at hevne Fornærmelser, og Mod i hans høie Sjel til at foretrække Død for Underkuelse. — Kummer og Trængsler ville vi tilsammen freidigen gaa imøde, hvis uforsonlige Fiender ei ville unde Riget Ro; men inden vore Grændser skal herske Endrægtighed og Fædrelandssind til villigen at opofre Alt for at hævde det gamle Norges Ære, og atter at hæve det til fordums Glands; da skulle engang vore forenede Bestræbelser, velsignede af Gud den Almægtige, krones med et heldigt Udfald, og Norge skal afgive et nyt Beviis paa den Sandhed: at et Folk er uovervindeligt, som frygter Gud og føler varmt for Fædrenelandet.

Regentskabet i Norge, Christiania den 19 Febr. 1814.

Christian Frederik.

v. Holten[1].

[1]) Budstikken 1814 Nr. 5 S. 42—44. I Budstikk. Nr. 6, 7 og 8 offentliggjordes under 28 Februar ogsaa Prindsregentens Kundgjørelse af 19 Febr. til Hæren og Flaaden. Kundgjørelse

I Circulairet til Biskoperne af 19 Februar beordrede han, at Folket skulde samles til en stor Bededag; thi den bedste Begyndelse til Alting er at begynde med Gud, fra hvem Velsignelse kommer, naar vi gjøre hvad Ret er. Ved samme Leilighed skulde det gjøres bekjendt med Landets Stilling og opfordres til at, „sværge at ville hævde Norges Selvstændighed og vove Liv og Blod for det elskte Fædreland," og vælge 2 Mænd af hvert Prestegjeld, som skulde samles paa et Sted i hvert Amt for at vælge 3 af hvert Amts indsigtsfuldeste Mænd, der skulde afgive Møde paa Eidsvold 10 April, for at bestemme Norges Regjeringsform [1]).

---

angaaende det norske Folks fredelige Forhold til andre Nationer og Kaperiets Ophævelse, Cirkulaire til Bisperne og (7 Marts) til Overøvrighederne og Proklamation af s. D. til Land-Etaten og til Sø-Etaten.

[1]) Circulairet til Bisperne af 19 Febr. og til Overøvrighederne, Land- og Søetaten findes i Budstik. for 1814 Nr. 6—8 og derefter hos Wergeland I, Bilag 10 og Blom S. 99. I Circulairet til Krigsmagten befales, at Frederik VIs aabne Brev af 18 Januar og Prindsregentens af 19 Februar høitideligen skal oplæses, hvorpaa med 3 opløftede Fingre og med de Ord „Saasandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord" Eden aflægges, der forinden tydeligen fremsiges for Forsamlingen saaledes: „Sværger I at hævde Norges Selvstændighed og at ofre Liv og Blod for det elskte Fædreland?" Derpaa udvælger hver Division eller Escadron 2 Valgmænd, en indfødt Officier og en Mand af Underklasserne, der tillige er Gaardeier og over 25 Aar, hvilke samles hos Regiments- eller Korpschefen og udvælge 2 Krigere, 1 Officier og 1 Mand af Underklasserne til at møde paa Eidsvold. Om denne Edsaflæggelse, se Blom S. 111—115, og om det Ukonstitutionelle, at Krigsmagten sendte særegne Repræsentanter, se Blom S. 139—141. Disse Bestemmelser, hvorved Norges Konstitution fik sit demokratiske Præg, udgik fra Prindsens Kabinet og var klogt beregnet til at sikre ham afgjørende Indflydelse ved hver Afstemning. Den uhørte Bestemmelse, at Armeen og det endog Menige skulde repræsenteres,

Prindsregenten forlod derpaa Eidsvold, besøgte de fornemste Officierer i de nærmeste Kantonnementsdistrikter og reiste derpaa til Christiania, hvor han 22 Februar oplæste for en Forsamling af samtlige derværende militære, geistlige og civile Autoriteter og Flere Kongen af Danmarks Deklaration i Anledning af Rigernes Skilsmisse, ifølge hvilken han var tilbagekaldt og befalet at overlevere Fæstningerne til de svenske Tropper. I den Anledning holdt han en Tale, hvori han ytrede, at han havde raadført sig med Folkets Stemning, „overalt har den gjenlydt for mig: Vi ville være Norske og ikke Svenske! Jeg følger villigen dette Kald, at forsvare et uafhængigt Folks Rettigheder; hvis jeg forlod det, vilde dette give Fienden Midler ihænde til at udsprede Splid og Uorden. Hører min Beslutning, og hvorledes jeg for denne Forsamling og for Folket kundgjør samme. Mit Løfte til Norges Sag nedlægger jeg for denne Forsamling og fra Enhvers Hjerte møder jeg vist det samme. Paa Bededag skulle vi samlede høitideligen aflægge vor Ed for Guds Aasyn." Sin Tale og Oplæsning af dertil hørende Dokumenter endte han med de Ord: „Og nu, Medborgere! giver hverandre Hænderne med det Løfte samdrægtigen at virke som trofaste Nordmænd for Norges den gode Sag, hvilken Gud velsigne!"

„Jeg tror ikke," tilføier den tilstedeværende Jacob Aall i et Brev, som han Dagen efter, 23 Februar, tilskrev en Ven, „at noget Hjerte var urørt, noget Øie tørt i den

---

saavelsom Valget af et privat Hus paa Landet gav i Sverige og Udlandet Forsamlingen Præget af, at det ei var en fri Folkepræsentation, men kun en Repræsentation af et dansk Embedsmænds Parti. Den Bestemmelse, at for hvert Amt mindst skulde vælges en Bonde, og at den valgte Menige af Armeen ogsaa skulde være Bonde, var sandsynligvis myntet paa ogsaa at vinde den svenske Almue for hans skandinaviske Planer.

hele Forsamling, hvor forskjellige end de Følelser vare, som gjennemstrømmede vort Inderste. Efter dette opfordredes de Tilstedeværende at ledsage Prindsen til Torvet, hvorhen han forføiede sig til Hest, ledsaget af Folkets Jubel og modtaget af de der opstillede Tropper, som under Hurraraab aflagde deres Hyldings-Ed. Hans hele Anstand ved denne Leilighed var ædel, hans Aasyn blidt og muntert, og de faa Ord, hvormed han tiltalte Mængden, gjorde det øiensynligste Indtryk. Siden var der stort Galla-Taffel hos Prindsen, hvor vi vel vare henved 80 Personer." — Paa denne Høitid fulgte 2 Dages Stilhed i Publikum, i hvilken Enhver havde nok at bestille med den beskrevne Scene, indtil en ny og fra en anden Side ligesaa interessant Scene opvakte en ny Interesse. Der var nemlig til Hafslund ankommen en Deputation til Prindsregenten (saaledes er Prindsens nye Titel her i Byen) fra Kongen af Sverige, bestaaende af Grev Rosen, Landshøvding i Gøteborg, Major Sköldebrand og Baron Lilliehorn, som forlangte at indlades for Prindsen og foredrage personlig deres Erinde. Der blev gjort Anstalt til disse Herrers Modtagelse hos General Haxthausen, hvor de ankom Thorsdagmorgen. Henved Kl. 3 var nogle faa af Byens fornemste Mænd, Rosenkrantz, begge Ankerne, Treschow, Falbe og nok et Par, tilsagte at møde hos Prindsen for at være tilstede ved den Samtale, som den svenske Deputation holdt med ham. Da de Svenske bleve indladte til Prindsen, stode disse norske Herrer opstillede ved Prindsens venstre Side, og Grev Rosen, som var Deputationens Talsmand, blev ikke lidet overrasket ved at bemærke Prindsen omgiven af en saa talrig Forsamling. Rosen stammede i Begyndelsen og fremførte sagte og forvirret nogle utydelige Ord, indtil Prindsen selv spurgte ham, om han ikke havde Breve for ham. Rosen trak nu langsomt et Brev frem, som menes

at have været fra Kongen selv og tilkjendegav Prindsen, at dets Indhold, efter det i Europa passerede, ikke kunde være Prindsen fremmed [1]). Prindsen forklarede nu for Rosen, at han vel vidste Sveriges Paastand, men spurgte, om det ikke var Kongen af Sveriges Hensigt at gjøre Norge lykkeligt? Rosen svarede, „at den Lykke, som han havde tilveiebragt i Sverige, ikke tillod ham at tvivle paa, at ogsaa den samme vilde blive Norge til Del." Prindsen svarede derpaa, at dersom dette var Tilfældet, saa maatte Kong Carl tillade Norge at organisere sig selv, og at Udhungring (famine) ikke var den Maade, hvorpaa Nationens Hjerter vandtes. Prindsen lod Carsten Anker oplæse for Rosen hans Proklamation til de udenlandske Magter, hvilket skede med Passion og Bestemthed, og spurgte derpaa, om han vilde modtage den for at overbringe den til Sveriges Konge. Rosen erklærede, at Hensigten af hans Reise ikke tillod ham dette, og, at det Svar, som han nu havde erholdt, ikke svarede til hans Forventning. Da Prindsen bad ham til Taffels, svarede han, at han kun ønskede jo før jo heller at paaskynde sin Tilbagereise. Rosen skal have vist sig, vel forlegen og overrasket, men høflig og værdig, medens derimod

---

[1]) Med dette Brev fulgte Kongen af Sveriges Proklamation til Nordmændene af 8 Februar, hvori bebudedes, at de svenske Tropper skulde rykke ind for at befæste Nordmændenes Rettigheder og Frihed. I samme loves, „at vor Generalguvernør (Grev Essen) skal paakalde de mest anseede Mænds Indsigter, for at forelægge til vor Prøvelse og Stadfæstelse Forslaget til en Statsforfatning, der er beregnet efter eders Behov og kan betrygge eders Lyksalighed. Vi love eder forud, at denne Statsforfatning skal hvile paa de skjønneste Rettigheder, som tilhøre et tappert og ædelt Folk, den at ytre sig gjennem sine Repræsentanter og beskatte sig selv." Proklamationen findes i Tiden Nr. 72 for 1814 og Aall Bilag 69 S. 749.

Sköldebrand, der for Resten var ganske stum, tilsidesatte endog den simple Hoflighed [1]).

Paa den anordnede Bededag den 25 Februar aflagde Prindsregenten og den forsamlede Menighed i vor Frelsers Kirke i Christiania den Ed, at ville hævde Norges Selvstændighed og at ville vove Liv og Blod for det elskte Fødeland. Efter Edens Af-

[1]) Denne Beretning, som grunder sig paa Treschows Gjengivelse i et Selskab, hvor han lige fra Audiencen kom og hvor Aall var (Erindringer S. 360), bør suppleres med en Beretning hos Bergman Schinkel 8, S. 43, som grunder sig paa Rosens Gjengivelse af Scenen. „Da Rosen nærmede sig Prindsen for at aflevere Kongens Brev og havde sagt et Par Ord, afbrød Prindsen ham med den Ytring, at han ei kunde modtage saadanne Meddelelser fra Sveriges Konge, idet han bød En at oplæse Proklamationen af 19 Februar. Til den overraskede Rosen sagde han derpaa: Jeg har ei kunnet modsætte mig det enstemmige Ønske af et Folk, som har anbetroet sin Skjebne til mig, hvorpaa han vedblev „i en pathetisk Toneart:" „I ser, at de Rettigheder, eders Herre paaberaaber sig, ei ere til, og Norges Folk tilbageviser den ligesaa langt som de Slaveriets Lænker, man skulde ville paalægge dem. Sveriges Fordringer ere ugrundede, og de for Landets Udhungring og Underkastelse anbefalede Forholdsregler ere barbariske." Rosen svarede dertil: „Eders Høihed har taget en Beslutning, som skal kunne koste eder selv og Landet dyrt. Men under disse Omstændigheder er min Nærværelse her unyttig, og jeg agter strax at vende tilbage for at aflægge min Beretning for Kongen." — Treschow, dengang Prindsens Sag hengiven, fandt dennes Færd passende, medens Aall og Andre misbilligede den (Aall og Wergeland 2, 3). Grev Wedel, som paa sin Hjemreise til Norge talte med Rosen, fortalte Aall, at Rosen mere lo, end han harmedes over den Modtagelse, den svenske Deputation havde faaet. Rosen reiste samme Dag fra Christiania uden at modtage Prindsens Indbydelse til Middag. Statsraad J. Collett ytrede 1842: „Det var et stort politisk Misgreb, at han saa kort og næsten haanligt affærdigede de første svenske Kommissarier under Regentskabet, hvortil han endnu ei var formelig authoriseret."

læggelse henvendte Regenten sig fra en Forhøining i Kirkens Chor til Menigheden med de Ord: „Gud den Almægtige! har hørt vor Ed. Han kjender min Oprigtighed, og han vil skjenke mig Kraft og Visdom til at udføre det store Verk til Folkets Frelse og dets Rettigheders Forsvar. Vort Haab staar til Forsynet, som vil velsigne vor retfærdige Sag, formedelst den Samdrægtighed, der besjeler Alle, og paa hvilken den Pagt, vi have indgaaet, er bygget saa fast som paa Norges Klippegrund! Nu lyde Bønnen i Herrens Hus!" Akten endte med et Recitativ og Sang, henvendt til Prindsregenten, og med et Udraab af Biskopen „Held for Norge, held for Norges Regent," hvori hele Forsamlingen istemte. Denne Hylding besvarede Prindsregenten fra sin Kirkestol med de Ord: „Elskede norske Folk! Modtager mit Hjertes Tak. Folkets Kjærlighed er min Glæde og min Løn! Lad mig altid finde en saadan Stemning iblandt eder, og Gud skal velsigne os alle." „Høitideligheden," siger J. Aall, som af Prindsen med Flere var indkaldt til Hovedstaden, „gjorde et dybt Indtryk paa den hele Forsamling, og der var vist ingen for sit Fædreland følende Nordmand, til hvilken politisk Farve han end monne høre, som jo forlod denne Høitid med et rørt Sind og de varmeste Ønsker for Norge. Han ved aldrig at have bivaanet nogen Kirkehøitid, hvorved han som Nordmand har følt sig mere bevæget" [1]).

---

[1]) Udførlig Beretning om Høitideligheden i vor Frelsers Kirke i Christiania paa Bededagen 25 Februar findes i Budstik. Nr. 7. Biskop Bech forrettede Gudstjenesten. J. Aall havde under en privat Audience med megen Frimodighed ytret sine Betænkeligheder ved Prindsens Skridt. Især lagde han megen Vægt paa den Mangel af Fødemidler, som herskede i Landet, og paa den Hungersnød, som vilde blive Følgen af, at Norges Kyster blokeredes af engelske og franske Krydsere. Prindsregenten

Et af Prindsregentens første Skridt var at ordne en Regjering. Han oprettede 2 Marts et Regjeringsraad [1]) med 5 Departementer. 1ste eller Finantsdepartementet blev betroet Generalmajor, Armeintendant o. m. Haxthausen i Forening med „Calculator" Kjøbmand Carsten Tank fra Frederikshald. 2det Departement for det Indre til Amtmand Jonas Collett, 3die eller Justitsdepartementet til Amtmand Sommerhjelm, 4de eller Departementet for Handel og Toldfaget til Niels Aall, Kjøbmand i Skien, og 5te eller Departementet for Fabrik-, Skov- og Bergvæsenet til Konferentsraad Carsten Anker. — Kammerherre Rosenkrantz udnævntes ogsaa til Regjeringsraad og Direktør for Rigsbanken. Tillige blev der indrettet en Komite for Oplysningsvæsenet og geistlige Embeders Besættelse, der bestod af Biskop Bech og Professorerne Treschow og Sverdrup.

Under disse Begivenheder havde Grev Wedel været i Danmark; men, da Kielerfreden var sluttet, vendte han tilbage til Norge. Underveis opholdt han sig 5 Dage i det svenske Hovedkvarter, hvor han vandt Essens Venskab, og de bleve enige om, at en Forbindelse mellem Norge og Sverige var ønskelig, blandt andet for at afvende den Fare, som truede fra Rusland. Ved Afskeden erklærede Wedel, at hvorvel han ønskede Foreningen med Sverige, og nærede Venskab for Essen, saa, om Essen attaquerede, mødte han ham næste Gang med Sværd i Haand, skjønt med uforandrede Grundsætninger. Ved sin Ankomst til Christiania meldte han sig strax hos Prindsen, hvor han blandt andet ytrede, at han bragte ham

svarede: „Er der ikke en Gud i Himlen? Ham maa Norge stole paa i en saa retfærdig Krig som denne."

[1]) J. Aall skildrer Regjeringsraadets Medlemmer i sine Erindringer S. 365.

Frederik VIs Ønske om, at Prindsen gjør sin Pligt og forlader Norge. Da Prindsen tirret ved Wedels frimodige Tale og hans Ophold i den svenske Leir spurgte, om Wedel var ræd for de Svenske, svarede Wedel med Harme: „Et saadant Spørgsmaal har endnu Ingen gjort mig. Deres Kongl. Høihed kan alene takke den Stilling, hvori De staar, at jeg ei giver Dem et andet Svar derpaa. I Kampens Stund skal jeg stille mig ved Deres K. Høiheds Side, og da skal Udfaldet vise, hvo af os to, der først viger Pladsen."

Prindsregentens Haab om at kunne udføre dette saare vanskelige Hverv, han havde paataget sig, afhang hovedsagelig af, om han kunde vinde England for sine Planer. Did sendte han allerede den 28 Februar sin høitbetroede Regjeringsraad Carsten Anker, forsynet med Instruxer og Breve til Prindsregenten og flere Fyrster for det Tilfælde, at han kunde faa Adgang til den Kongres paa Fastlandet, som man ventede snart skulde blive holdt [1]). Kort efter sendte han ogsaa Carsten Ankers Broder, den almenagtede Gen.major Peder Anker [2]),

---

[1]) Instruxen findes hos Aall S. 751. Med Hensyn til diplomatiske Talenter og personlige Forbindelser (som forhenværende Direktør ved det asiatiske Kompagni i Kjøbenhavn havde han staaet i Forbindelse med det ostindiske Kompagni i London), maatte han af Prindsens Raadgivere ansees mest skikket til dette Hverv. Han skildres af sin Kollega Niels Aall „som en talentfuld, for Norges Sag varmt følende og Prindsen personlig hengiven Mand."

[2]) Ifølge sin Instrux af 29 Marts skulde han overtage Broderens Funktion, hvis han reiste over til Fastlandet for at underhandle med de Allierede eller vendte tilbage til Norge. Indtil det skulde han forblive i privat Stilling, underrette Christian Frederik om Forholdene og virke hvad han kunde. Konsul Konow sendtes til Holland dels for at knytte Handelsforbindelser og sondere om et Laan, dels for at undersøge Forholdene. C. Anker

der tidligere havde været Guvernør over de danske Besiddelser i Ostindien og personlig var bekjendt med flere høitstaaende Englændere; men de kunde hverken udvirke Understøttelse eller Neutralitet hos den britiske Regjering, der ei engang vilde erkjende dem som diplomatiske Sendebud, medens derimod det høihjertede engelske Folk ytrede levende Deltagelse i det norske Folks Skjæbne. Samtidig sendte han Generalmajor Grev Schmettow i al Hemmelighed til Sverige med et Brev til Kong Carl XIII, men Greven kom ei længere end til Strømstad, da han ei kunde faa Pas til at reise til Stockholm. I Strømstad havde han imidlertid den 5 Marts et Møde med Grev Essen, som der havde sit Hovedkvarter, og som han kjendte fra gamle Dage. Han forestillede nu denne, at den letteste Maade at forlige de stridende Partier og forene Norge med Sverige var, at de Svenske valgte Christian Frederik til svensk Thronfølger, og indbød Essen fra Prindsregenten til et personligt Møde, men den kloge Svenske slog det første hen i Spøg og afslog Sammenkomsten[1]), uagtet Prindsen i den Anledning var reist til Hafslund, hvor han opholdt sig den 6 Marts og følgende Dage. Uagtet dette Udfald af Schmettows Sendelse, og uagtet han fik sit Brev (fra Hafslund af 9 Marts) til Carl XIII[2]),

---

ankom til London 24 Marts og tilskrev Thygeson derfra et Brev af 11 April, som findes i Birkelands Bidrag.

[1]) Om denne Underhandling sammenlign Essens Brev til Carl Johan af 7 Marts i Bergmann Schinkels Minnen 8, S. 31 og 293. Essens Fremstilling af Mødet sammest. S. 51 og Essen af P. Wieselgren S. 204—206. Daa. K. M. Falsen S. 38.

[2]) Brevet findes hos Bergman Schinkel 8, S. 296, som ogsaa meddeler et Brev fra Essen til Carl Johan af 15 Marts, hvori han blandt Andet ytrer: „I Almindelighed har jeg fundet Nordmændene vaklende i deres Grundsætninger og følgelig tilgjængelige for hvert Slags Indtryk. Med Hensyn til deres

som Essen havde lovet at besørge, uaabnet tilbage, opgav dog Prindsregenten ei Haabet om at komme i Betragtning som svensk Thronfølger, hvortil han havde havt nogle Stemmer, da Carl Johan blev ham foretrukken, hvis noget skulde tilstøde denne i Felten, eller de legitime Fyrster, som syntes under den store Verdenskamp at ville gaa af med Seiren over Napoleon, skulde foretrække den legitime Christian for Revolutionsmanden Carl Johan, tidligere den berømte franske Feltherre Bernadotte, Prinds af Pontecorvo [1]).

Da disse Forhaabninger imidlertid hvilede paa en svag Grundvold, maatte Prindsregenten være alvorlig betænkt paa at kunne sætte Magt mod Magt. Allerede i Januar havde han beordret Gen.lieutenant Staffeldt, der kommanderede de Tropper, som laa paa den søndre

Lands virkelige Interesse, saa findes Faa blandt dem, som ere istand til at dømme derom, al den Stund Ukyndighed og en for al Værdighed blottet national Stolthed (högmod) just udgjør et Træk, som karakteriserer dem."

[1]) Paa Rigsdagen i Örebro, hvor Bernadotte, Prinds af Pontecorvo valgtes til Sveriges Thronfølger, havde Christian Frederik ogsaa et Parti, som bestod af General Adlercreutz, Lagerbring, Håkansson og Greverne Carl og Gustaf Lövenhjelm, der ønskede ham, dog under Forudsætning af en eventuel Forening, idet Prindsen skulde vedblive at være Danmarks Kronprinds, men saasnart han var bleven valgt i Sverige, da udraabes til Norges Konge, Bergman Schinkel V, S. 188. — Endnu 23 April ytrede Christian Frederik til Jacob Aall, at han nærede Haab om at blive valgt til svensk Thronfølger, dersom noget tilstødte Carl Johan. Hvad der mislykkedes paa Diplomatiens Bane søgte Prindsens Fortrolige M. Falsen at udrette gjennem Pressen, idet han 4 Juni udgav det lille Skrift: „Hvad har Norge at haabe, hvad har det at frygte af en Forbindelse med Sverige," hvori han anbefalede Christian Frederiks Valg til Kronprinds istedetfor Carl Johan som den sikreste Vei til at vinde Norge.

Grændse, at modsætte sig de Svenskes Indmarsch og sin Regjeringsraad Gen.major Haxthausen, der tillige var Generalintendant, at forsyne Magasinerne. Det sidste var imidlertid lettere sagt end gjort; thi man savnede ikke blot Fodemidler, men ogsaa Kredit til at faa samme, da de Millioner ufunderede Papirpenge, „Prindsesedler," som Prindsregenten udstedte, snart næsten tabte al Værd [1]).

Da den norske Hær søndenfjelds talte henved 30,000 Mand, medens den svenske Arme, der laa paa Grændsen under Anførsel af Grev Essen, kun bestod af 13—15,000 Mand, ventede man, at Prindsregenten skulde benytte Tiden og angribe de Svenske strax, inden Kjernen af den svenske Arme under den seierrige Carl Johan, kom tilbage fra Fastlandet. Christian Frederik var imidlertid en Fredens Mand, der bedre forstod at manøvrere med sin Pen end med sin Klinge og derfor ugjerne lyttede til det krigerske Parties Ønsker, skjønt dette Parti i Prindsens Nærhed havde en ivrig Talsmand i hans omtalte Fortrolige Adjutant, Major Brock. Prindsregenten lyttede heller til tvende andre Mænd, til hvem han havde næsten ubetinget Tiltro, nemlig Oberst Sejersted, som var ham anbefalet af Frederik af Hessen, og den oftere nævnte Haxthausen, medens han ingen Fortrolighed eller Tillid havde til den dygtige Gen.lieutnant Staffeldt. I et Møde eller Krigsraad, som holdtes paa Hafslund [2]), som da tilhørte Regjeringsraad Rosenkrantz, blev Krigsforelsen afhandlet, og man enedes om, at den af

---

[1]) I Throndhjem kostede en Mark Smør 4 Rdlr. 48 Skill., en Tønde Malt 500 Rdlr., en Tønde Rug 400 Rdlr. o. s. v. Wergeland 2, Anhang 31.

[2]) Han kom som før omtalt til Hafslund 6 Marts, ventede her et Par Dage for at oppebie Udfaldet af Schmettows Sendelse, inspicerede derpaa Frederiksstad og Frederikstens Fæstning og kom 12 Marts tilbage til Christiania.

Sejersted tidligere udarbeidede Krigsplan skulde lægges til Grund for det forestaaende Felttog [1]. Efter denne skulde man ikke føre Krigen offensiv, men defensiv, og, naar de Svenske rykkede ind, skulde Nordmændene trække sig bag Glommen, som skulde være deres Forsvarslinie. Forgjeves paaviste Brock det Uhensigtsmæssige ved denne Krigsplan, saalænge de Svenske vare Herrer over Søen, og forgjeves imødegik han Haxthausens Indvendinger mod at gribe Offensiven, hentede fra Magasinernes slette Tilstand. Den beleilige Tid gik tabt. Hæren fortærede i Uvirksomhed den knappe Underholdning, der blev den ydet, og Sagkyndige harmedes saavel over denne Uvirksomhed som den hovedkuls og hensynsløse Senden hid og did af Soldater i den strengeste Vintertid.

Ifølge Kielertraktaten skulde Frederik VI beholde den lille Rest af den dansk-norske Flaade, som ved Freden befandtes i Norge. Han befalede derfor Admiral Lütken, som havde Overkommandoen over samme, at føre den ned til Danmark; men, da den hovedsagelig var bemandet med norske Søfolk, og Norge ei erkjendte Kielertraktatens Gyldighed, besluttede Prindsregenten at hindre dens Afsendelse og midlertidig anvende disse Krigsfartøier til Norges Tjeneste. Hans Befaling blev lykkelig og uden Blodsudgydelse udført paa de forskjellige Havne ved Oberst Arenfeldt i Christianssand og ved Sejersted og Major Brock [2].

---

[1]) Om Høsten 1813 havde Sejersted paa Askims Prestegaard i Overværelse af Generallieutenant Staffeldt og Oberstlieutenant Stabell forelæst Christian Frederik „Forsøg til en Defensionsplan for den sydlige Del af Kongeriget Norge" og erholdt den approberet, hvorefter den forblev i Prindsens Værge (Wergeland 2, S. 69, Aall S. 489). Sejersted og Planen dadles skarpt af Major Brock og i Nationalbladet 12 S. 89.

[2]) Aall S. 376.

Under 16 Marts bekjendtgjorde Prindsregenten sit Reskript af 27 Februar om et eget Orlogs- og Koffardiflag for Norge. Det skulde være rødt med hvidt Kors med den norske Løve med Hellebard i gul Farve i øverste Afsnit.

Den 28 Marts afskaffede han paa Forslag af Gen. auditør Bergh Spidsrodsstraffens Anvendelse i den norske Hær. Istedetfor samme sattes ensomt Fængsel fra 10 til 90 Dage efter Forseelsens Art.

Nogle Dage tidligere, 20 Marts, havde han udstedt en Plakat om, at en Enkekasse skulde oprettes, under Navn af den almindelige norske Enkekasse i Lighed med den ældre danske og med samme Forpligtelse for norske Embedsmænd til at gjøre Indskud i samme.

VII. Rigsforsamlingen paa Eidsvold.

Henved $5\frac{1}{2}$ Mil Nord for Christiania og en kort Mil Syd for Mjøsen ligger i en smuk Egn en anselig Træbygning, bestaaende af 2 Stokværk og med 2 Fløie. Det var paa den Tid Hovedbygningen for Eidsvolds Jernverk, der tilhørte den oftere omtalte Carsten Anker, som havde stillet samme til Prindsens Raadighed, da han selv i Statens Anliggender var reist til England. Til Eidsvold havde Prindsregenten i sin Kundgjørelse stevnet Landets udkaarne Mænd at møde den 10 April. — I de næst foregaaende Dage saa man Mænd fra alle Kanter i det værste Førefald at ankomme til Eidsvold, hvor de havde at henvende sig til Ritmester Elieson, hvem det var overdraget som en Slags Intendant at sørge for de Ankomne og anvise dem Bopæl paa de omliggende Bondegaarde. — Mange vare misfornøiede, dels med deres Logiers lange Afstand fra Eidsvold, hvor Møderne skulde holdes, dels ved at der kun maadeligt var sørget

for endog de simpleste Bekvemmeligheder [1]). Klokken 10 om Formiddagen samledes Thingmændene og Andre i et Konversationsværelse, hvor Aviser fandtes, og i Spiseværelset, begge i nederste Stokværk, hvor de samlede spiste Frokost. Derpaa begyndte Forhandlingerne i den store Sal i øverste Stokværk, hvis Vægge vare beklædte med Barlin og Granbar og prydet med nogle Malerier. Thingmændene sadde i 3 Rækker paa Bænke, der vare overtrukne med rødt Klæde, og af hvilke de bagerste vare høiere end de fremmeste. Paa en Forhøining fandtes Stole og et Bord for Præsidenten og Sekretæren.

Hver Thingmand havde sin bestemte Plads efter Begyndelses-Bogstavet af det Sted, han repræsenterede. Man sad og stemte enten ved at række Haanden op, eller ved Ja eller Nei, eller ved at diktere sit Votum til Protokollen. Man talte staaende fra sit Sæde. Længere Taler oplæstes almindelig af Papiret, eller man havde lært dem udenad.

---

[1]) Grev Wedel, Kammerherre Løvenskiold, Foged Cloumann og Sorenskriver Blom bleve saaledes ved deres Ankomst anviste Plads i en Husmandsstue, hvori kun var to Senge, saa Løvenskiold og Blom maatte tilbringe første Nat paa Halm oppe paa Loftet. Siden fik de Herberge nærmere Eidsvold paa Smede- eller Svenskebakken. Foged Johan Collett, som i Uføret havde anvendt 17 Timer paa 7 Mil, anvistes Logis i et usselt Hus hinsides Vormen, hvor han traf Bergmester Steenstrup og Provst Schmith „sultne, tørstige og vrede som Tydskere;" thi de skulde alle være i samme Stue, hvor et elendigt Leie var opslaaet ved den ene Væg. Ingen Mad var at faa, ingen Drikke uden Melkeblande. De havde alt skrevet en lang, bitter Klage, da Fogdens velforsynede Flaskefoder „formildede deres af Vrede funklende Øine." Klagen blev sønderrevet, og Natten tilbragtes under Spøg og Latter indtil Morgenen, da de med deres Tøi toge Kvarter hos Falsen og Sverdrup paa Eidsvoldbakken, indtil der blev dem anvist en bedre Bolig (Lysaker). Rein, Motzfeldt og Christie boede sammen paa Stavie.

Efter Forhandlingernes Slutning mellem Kl. 4 og 5 om Eftermiddagen spiste Alle Middag sammen med Undtagelse af de Repræsentanter, som efter Tur vare indbudne til Prindsregentens Bord. Han opholdt sig nemlig for det meste paa Eidsvold og boede i nederste Stokværk. Under Middagsmaaltidet blev der spillet Janitscharmusik, sjunget patriotiske Viser og drukket Skaaler, da man havde faaet op fra Christiania 8 Oxehoveder med rød Vin, „sur som Tiderne.“ [1]).

Efter Kafeen begav man sig gjerne, naar man ei sad i en Komite, tilbage til sin Bopæl, hvor man, om forlangtes, paa offentlig Regning hos en ansat Leverandør forsyntes med The, Sukker, Brød og Risengryn. Thingmændene paa Eidsvold havde nemlig ikke anden Godtgjørelse end frit Logis, Mad, Drikke og Skyds.

Det var et uvant Syn, der viste sig for Beskuerens Øine, da disse 112 Thingmænd fra Landets forskjellige Egne første Gang samledes om det lange Spisebord paa Eidsvold. De Fleste mødte denne første Gang i deres Embedsdragt og bedste Stads, og dette Bordselskab kan betragtes som en Vision for de kommende Dage, som Demokratiets Seiersdag i det nye Norge. Den Forskjel, som Byrd, Stand, Dannelse og Rigdom i de foregaaende Tider skarpt havde fremhævet og endnu oftest viser sig i Verden, fandt ei Sted ved dette Møde. Om det lange Bord sad om hinanden Adelsmanden og Borgeren, Officeren og Soldaten, Embedsmanden og Bonden. Den brogede Blanding af Krigere og civile Embedsmænd i deres graa Uniformer, Prester i deres Ornat og Bønderne i deres forskjellige ofte maleriske Dragter, især fra Thele-

[1]) Da En fortalte A. Sem (sednere Stiftamtmand), som stundom kom op til Eidsvold, at man havde faaet op 8 Oxehoveder Vin, tilføiede han spøgende: „hvormange andre Oxehoveder er der vel bragt op til Eidsvold i denne Tid?“

marken og Bergens Stift, gav den hele Samling et høist malerisk Udseende. Utvungen Munterhed krydrede Maaltidet. De folte sig som Norges fribaarne Sønner, som Brødre og Landsmænd, der vare samlede for at virke tilsammen for det elskte Fødelands Gavn, ja Frelse. Som Verter fremtraadte ved denne første Bordsætning to af Landets rigeste og mest anseede Mænd, Kammerherre Peder Anker og Grosserer Diderik von Cappelen, der begge vare vel øvede i denne Retning, da de selv i deres Hjem efter Tidernes Skik vare saare gjestfrie Mænd [1]).

Naar vi nu ville nævne denne brogede Forsamlings Medlemmer efter deres forskjellige Livsstillinger, finde vi 6 af dem hørende til Landets store Eiendomsmænd, hvoraf 4 eiede Jernverker, 22 Bønder eller Gaardbrugere, 10 Kjøbmænd, 25 civile Embedsmænd, hvoraf 22 Jurister, 14 Prester, 1 Læge, 1 Skipper, 18 Officerer, 15 underordnede Militære, hvilket tilsammen udgjør 112. Naar man erindrer, at de underordnede Militære for at blive valgte tillige maatte være Gaardmænd, saa udgjøre Bonderepræsentanterne i det Hele 37.

Disse Norges 112 første Thingmænd vare:

I. Akershus Amt.

1. Peder Anker, Kammerherre, General-Veiintendant, Storkors af Danebrog.

---

[1]) Her, siger Nic. Wergeland i sit første Brev fra Eidsvold, saa man den saare behagelige gamle Mand Peder Anker sidde midt i en Kreds af Bønder, øsende Suppe for dem med uforlignelig Munterhed og Underholdning, saa at den vestlandske Døl O. T. (d. e. Ole Tveten) gnidende sin Trøieærme maatte leende bryde ud: „Aa nei, han er saa gil og morosam, denne Kar'en." Repræsentanten fra Lister, Kjøbmand G. Lund, var en ualmindelig svær og tyk Mand. Da en Bonde ved Bordet fik Øine paa ham, udbrød han: „Det er en lækker Mand."

2. Christian Magnus Falsen, Sorenskriver i Follo.
3. Christian Christensen Kollerud, fra Høland.

II. Akershus ridende Jægerkorps.

1. Valentin Christian Wilhelm von Sibbern, Major.

III. Akershus Skarpskytter-Regiment.

1. Frederik Wilhelm Bruenech von Stabell, R. D. Oberstlieutenant og Batallions-Kommandør.
2. Zakarias Melleby, Kommandersergeant og Danebrogsmand.

IV. Arendal.

1. Alexander Christian Møller, Distriktslæge.

V. Artillerikorpset.

1. Peter von Motzfeldt, Kapitain.
2. Hans Haslum, Sergeant af 10de ridende Artillerikompagni.

VI. Bergen.

1. Wilhelm Friman Koren Christie, Sorenskriver i Nordhordlehn.
2. Frederik Meltzer, Grosserer.
3. Jens Rolfsen, Grosserer.
4. Jonas Rein, Sognepræst til Nykirken i Bergen.

VII. Bergenhusiske Infanteri-Regiment.

1. Elias von Holck, Kapitain.
2. Niels Johannesen Loftesnes, Musketer.

VIII. Nordre Bergenhus Amt.

1. Lars Johannes Irgens, Kancelliraad og Sorenskriver i Indre Sogn.
2. Nicolai Nielsen, Sognepræst til Ytre Holmedal.
3. Peder Hjermand, Bonde fra Leirdal.

IX. Søndre Bergenhus Amt.

1. Arnoldus von Westen Sylow Koren, Sorenskriver.
2. Georg Burchard Jersin, Sognepræst til Vos.

3. Brynild Andersen Gjerager, Bonde fra Vos.

X. Bratsbergs Amt.

1. Severin Løvenskiold, Kammerherre og Amtmand.
2. Peder Jørgen Cloumann, Justitsraad og Foged. R. D.
3. Tollef Olsen Huvestad, Bonde fra Laurdal.

XI. Buskeruds Amt.

1. Frederik Schmidt, Sognepræst i Eker.
2. Johan Collett, Foged i Buskerud.
3. Christopher Hoen, Bonde fra Eker.

XII. Christiania.

1. Georg Sverdrup, Professor.
2. Christopher Frimann Omsen, Toldprokurør.

XIII. Christians Amt.

1. Hans Jacob Stabel, Sognepræst i Søndre Aurdal.
2. Lauritz Weidemann, Sorenskriver paa Toten.
3. Anders Lysgaard, Bonde fra Birid.

XIV. Christianssand.

1. Nicolai Wergeland, residerende Kapellan.
2. Ole Clasen Mørch, Grosserer.

XV. Christianssund.

1. John Moses, Kjøbmand.

XVI. Drammen.

1. Nicolai Scheitlie, Magasinforvalter.

XVII. Frederikshald.

1. Carl Adolph Dahl, Kancelliraad, Byfoged og Sorenskriver.

XVIII. Frederiksstad.

1. Andreas Mikael Heiberg, Kancelliraad og Byfoged.

XIX. Hedemarkens Amt.

1. Bendeke, Amtmand.
2. Kjønig, Kancellisekretær og Sorenskriver i Østerdalen.
3. Ole Olsen Evenstad, Lensmand fra Aamot.

XX. Holmestrand.

1. Hans Hein Nysom, Sogneprest.

XXI. Jarlsbergs Grevskab.

1. Johan Caspar Herman, Greve af Wedel Jarlsberg.
2. Gustav Peter Blom, Sorenskriver i Nordre Jarlsberg.
3. Ole Rasmussen Apenæs, Lensmand i Borre.

XXII. Ingeniørbrigaden.

1. Henrik Frederik Arild v. Sibbern, Kapitain.

XXIII. Kongsberg.

1. Paul Steenstrup, Bergmester og Bestyrer af Kongsbergs Jernverk.

XXIV. Kragerø.

1. C. Hersleb Hornemann, Byfoged.

XXV. Laurvig.

1. Christian Adolf Diriks, Justitsraad, Byfoged.

XXVI. Laurvigs Grevskab.

1. Iver Hesselberg, Proprietær i Thjølling.
2. Anders Grønneberg, Skipper fra Brunlagnes.
3. Ole Olsen Amundrød, Bonde i Thjølling.

XXVII. Lister Amt.

1. Gabriel Lund, Kjøbmand i Farsund.
2. Jens Erichstrup, Foged i Lister.
3 Teis Jacob Torkildsen Lundegaard fra Lyngdal.

XXVIII. Mandals Amt.

1. Osmund Andersen Lømsland fra Tved.
2. Erik Haagensen Jaabek fra Mandal.
3. Sivert Amundsen Eeg fra Eeg Sogn.

XXIX. Molde.

1. Frederik Motzfeldt, Byfoged.

XXX. Mos.

1. Gregers Wulfsberg, Byfoged.

XXXI. Nedenes.

1. Jacob Aall, Eier af Nes Jernverk. R. D. O.
2. Hans Jacob Grøgaard, Sognepræst i Vestre Moland.
3. Thor Reiersen Lilleholt, Lensmand i Holt.

XXXII. Nordenfjeldske Infanteri-Regiment.

1. Peter Blankenborg Prydtz, Kapitain.
2. Helge Ellingsen Baagaard, Musketer (ringerikske Kompagni.)

XXXIII. Norske Jægerkorps.

1. Palle Rømer Fleischer, Kapitain.
2. Niels Dyhren, Korporal (af valderske Skarpskyttere).

XXXIV. Oplandske Infanteri-Regiment.

1. Diderik Hegermann, Oberst.
2. Harildstad, Kommandersergeant (fra Gudbrandsdalen).

XXXV. Porsgrund.

1. Jørgen Aall, Stadskapitain, Grosserer.

XXXVI. Robygdelagets Amt.

1. Thomas Bryn, Sorenskriver i Østre Robygdelaget.
2. Even Thorkildsen Lande, Bonde.
3. Ole Knudsen Tveten, Lensmand i Valle.

XXXVII. Romsdals Amt.

1. Hilmar Meincke Krohg, Amtmand.
2. Stub, Provst i Romsdalen.
3. Elling Olsen Valbø, Bonde.

XXXVIII. Røraas Bergkorps (frivillige Berg-Jægerkorps).

1. Rikard Flor, Kapitain. R. D.

XXXIX. Skien.

1. Diderik v. Cappelen, Grosserer.

XL. Smaalenenes Amt.

1. Valentin Christian Wilhelm v. Sibbern, Major.

2. Peder Hount, Provst og Sognepræst til Berg.
3. Jon Hansen, Bonde fra Berg.

XLI. Stavanger.

1. Peder Valentin Rosenkilde, Kjøbmand.

XLII. Stavanger Amt.

1. Lauritz Oftedahl, Sognepræst i Renneso.
2. Christen Mølbach, Kjøbmand i Ekersund.
3. Askoud Olsen Regelstad, Bonde fra Findø.

XLIII. Sødefensionen.

1. Jens Schou Fabricius, Kommandør. R. D.
2. Thomas Konow, Lieutenant.
3. Peder Jonsen, Underofficer.
4. Even Thorsen, Matros fra Dybvaag.

XLIV. Søndenfjeldske Dragon-Regiment.

1. P. v. Ramm, Ritmester.
2. P. Poulsen Bakke, Korporal.

XLV. Søndenfjeldske Infanteri-Regiment.

1. Daniel Frederik Petersen, dansk Kammerherre, Oberst.
2. Ole Svendsen, Musketer.

XLVI. Thelemarkske Infanteri-Regiment.

1. Enevold Steenblok Høyum, Kapitain.
2. Gullik Madsen Røed fra Sande, Kommandersergeant.

XLVII. Throndhjem.

1. Rogert, Justitiarius og Etatsraad.
2. Peder Schmidt, Grosserer.

XLVIII. Nordre Throndhjems Amt.

1. Midelfart, Provst og Sognepræst i Beitstaden.
2. Halvor Heyerdahl, Sognepræst i Stjørdalen. R. D.
3. Sivert Bratberg, Bonde.

XLIX. Søndre Throndhjems Amt.

1. Lars Forsæth, Klokker og Danebrogsmand.
2. Anders Rambech, Sorenskriver.

3. Jacob H. Darre, Sognepræst i Klæbu.

L. Throndhjems Dragonkorps.

1. Frederik Hartvig v. Heidemann, Lieutenant.
2. Peter Jensen Ertzgaard, Kvartermester fra Strinden.

LI. Første Throndhjemske Infanteri-Regiment.

1. Georg Ulrik Vasmuth, Kapitain. R. D.
2. Daniel Larsen Skevig, Sergeant og Danebrogsmand.

LII. Andet Throndhjemske Infanteri-Regiment.

1. Jacob Lange, Kapitain.
2. Helmer Andersen Gedeboe, Sergeant.

LIII. Tønsberg.

1. Carl Stoltenberg, Grosserer. R. D.

LIV. Vesterlehnske Infanteri-Regiment.

1. Just Henrik Ely, Major.
2. Osmund Bjørnsen, Underjæger.

LV. Østerrisøer.

1. Henrik Carstensen, Eier af Ekelands Jernverk og Kjøbmand.

Naar vi nu kaste Blikket hen paa denne Forsamling af Folk i alle Livets Stillinger fra Landets forskjellige Egne og nøiere tage den i Diesyn, saa kunne vi ei negte, at Norge denne Gang sendte til Thinge sine gjeveste Sønner; thi de mange smaalige Hensyn, som sednere slog Vrag paa Landets dygtigste Mænd, havde endnu ikke gjort sig gjeldende. Her var ei Spørgsmaal om Diæt eller Forskjel paa Embedsmand og Bonde. Det var en alvorlig, ja betænkelig Gjerning, hvortil Landets Udkaarne kaldtes. Fædrelandet var i Fare. Dets Fremtids Skjebne, dets Frihed skulde afgjøres. Tiderne vare vanskelige og skjebnesvangre. Intet Under derfor, at Anskuelserne vare høist forskjellige om Fædrelandets Frelse og de hensigtsmæssigste Midler. Nogle ønskede at bevare

eller fornye den gamle Forbindelse med Danmark. Andre, som mente, at Landet ei havde Raad til at føde en Konge og et Hof, og vare opvoxne under Begeistringen for den amerikanske og franske Revolution, ønskede en Republik med et Direktorium eller Præsident i Spidsen. Atter Andre troede, at en Forbindelse med England var tjenligst; men disse Anskuelser manglede fremragende Talsmænd og savnede Støtte i den almindelige Opinion. De Fleste af de Repræsentanter, som i de Dage havde nogen bestemt Mening, vilde derimod have en fri Forfatning med en Konge i Spidsen; men disse delte sig i to Grupper. En stor Pluralitet, hvortil de fleste Bonderepræsentanter og de, som repræsenterede Krigsmagten til Lands og Vands, hørte, vilde at Norge skulde bestaa som et Rige for sig selv ligesom i Oldtiden med den danske Thronarving Christian Frederik til Konge. En intelligent Minoritet, der antog, at Norge umulig kunde hævde sin Uafhængighed ligeoverfor Sverige, understøttet af Rusland og England, ansaa en Forening med Sverige uundgaaelig og under forhaandenværende Omstændigheder gavnlig for Norge, ja for hele Norden, naar kun Norges Selvstændighed og Frihed sikredes ved en repræsentativ Forfatning.

Levende Begeistring for Norges Uafhængighed og for Prinds Christian, stærk Tro, stor Selvtillid og lyse Forhaabninger om hvad Fremtiden kunde bringe, var Særkjende paa det første Parti; rolig Eftertanke, Ængstelighed, Forstandighed, klart Overblik over Forholdene og Mistillid til Landets Kraft og Evne til at gaa seierrig ud af Kampen, betegnede det sidste. Det første kaldte man Prindse-Partiet, Selvstændigheds Partiet, det sidste det Wedelske Parti, Svenske-Partiet. Hine kaldtes ægte Nordmænd og Patrioter, disse derimod benævntes ei sjelden Forrædere og Svensker.

Den upartiske Eftertid er derimod nok enig i, at begge Partier vare norsksindede, saavidt som de i Ord og Gjerning elskede gamle Norge høit, og stræbte efter at fremme sammes sande Vel og Selvstændighed; begge vare frisindede, saasom de vilde have en fri Statsforfatning, og begge bestode af Patrioter eller Fædrelandsvenner, der dels havde gjort, dels vare beredte til at gjøre de største Offere for at hævde en fri Statsforfatning.

Men om Midlerne var man som sagt uenige. Majoriteten sværmede for et uafhængigt, isoleret Norge under Prinds Christian Frederik som Konge, uden at det var den klart, eller den vilde erkjende, at Valget af Danmarks Thronarving vilde føre tilbage til Forening med Danmark, da Ingen, som kjendte Christian Frederik kunde være i Tvivl om, at han jo vilde foretrække Danmarks Krone for Norges konstitutionelle Kongestol. Minoriteten saa og erkjendte dette, og foretrak en Forbindelse med Sverige, som havde en fri Forfatning; og den mente, at Norges Frihed og Lykke vilde vorde ligesaa sikker under en Carl Johan som under en Christian Frederik. I Spidsen for Majoriteten eller Prindsepartiet stod Christian Magnus de Falsen, Sorenskriver i Follo, i Manddommens fulde Kraft, 32 Aar gammel, sjelden udrustet paa Legeme og Sjel, smuk af Aasyn, mandig i sin Holdning, begeistret for Norges Uafhængighed og fri Statsforfatning, veltalende, sjelden arbeidsom og af let Opfatningsevne, men derhos heftig, fordringsfuld, hensynsløs og myndig, Øieblikkets, men ei Beregningens Mand [1]).

---

[1]) C. M. Falsen var født i Oslo 14 Septbr. 1782 og var en Søn af den bekjendte Digter og Fædrelandsven Justitiarius Enevold Falsen. I sin liberale Faders Hus fik han tilligemed sin bekjendte Broder Carl fra Barndommen af Sands for Dannelse, Videnskab, Frihed og det offentlige Liv. Under Kjøbenhavns

Ved hans Side stod hans Ven Professor Georg Sverdrup, en filosofisk dannet, kundskabsrig og smagfuld Mand, der imponerede ved sin respektindgydende Holdning og sin dybe og klare Basstemme, men stødte Mange ved sin Selvgodhed, sin store Selvtillid og sine bidende Sarkasmer. Kold og rolig var han den heftige Falsen en tro Achates saavel i Komiteen som i Thingsalen. I deres Nærhed finde vi en Mand af indtagende Udvortes med et Par ualmindelig skjønne og kloge Øine og en Mund, omkring hvilken Vid og Munterhed spiller. Det er den Mand, som Thinget valgte til sin Sekretær, den talentfulde, kundskabsrige, kloge, kolde Sorenskriver Christie. Fra denne i vort offentlige Liv udmærkede Personlighed vende vi Blikket hen paa en Mand, som stod ham nær i politiske Anskuelser, den lille og magre melankolske Rein, der ei blot paa Prædikestolen, men ogsaa i Thingsalen gjaldt for en af Landets mest veltalende Mænd. Ved hans Side se vi et Par Officerer, den ene er liden og ikke smuk, men bag den høie Pande bor Kløgt og Karakterfasthed. Det er den kundskabsrige og dygtige Kaptain Motzfeldt, og den anden med militær Holdning og et stout Udvortes er den humane, almenagtede og dygtige Oberst Hegermann.

Om disse fremragende Mænd grupperer sig en talrig Skare af dygtige og hederlige Mænd, hvoraf nogle i

---

Beleiring 1807 tjente han, som allerede var Høiesteretsadvokat, som Kaptain ved Studenter-Korpset, og da han 1808 kun 26 Aar gammel blev Sorenskriver i Follo, som Kaptain ved Wedels Frikorps. Sednere blev han Amtmand, Generalprokurør og døde som Justitiarius i Høiesteret 13 Januar 1830, miskjendt af sine Landsmænd og haanet af Pressen. I sednere Tid har man vist denne mærkelige Mand, som L. K. Daa i hans Levnet har kaldet Norges Mirabeau og hvem han lignede i flere Henseender, mere Retfærdighed og Anerkjendelse. Han er Forfatter af en Norges Historie o. m.

Begeistring og Heftighed staa Falsen nær og regne sig som ægte Patrioter. (Flere af dem skal tidligere have sværmet for Republiken). Blandt disse ivrige Mænd se vi Buskeruds Repræsentanter Digteren, Sognepræst Schmidt og Foged Johan Collett, Bergenserne Kaptain Holck, Sorenskriver Koren, Sognepræst Jersin, Christians Amts Repræsentanter Sorenskriver Weidemann, Provst Stabell, Lensmand Lysgaard, Bergmester Steenstrup, Kjøbmændene Carl Stoltenberg, Rosenkilde, Rolfsen, Carstensen og Doktor Møller.

Nærmere Motzfeldt og Hegermann staa de mere moderate og tolerante Mænd, den elskelige Komandør Fabricius, den dygtige Lieutenant (siden Amtmand) Heidemann, Juristerne Byfoged Diriks, Rambech, Heiberg og Bendeke, Presterne Midelfart, Darre, Heyerdahl og Kjøbmand Meltzer fra Bergen.

Til den første Gruppe sluttede sig efterhaanden de fleste Bønder og Repræsentanter for Hæren og Flaaden. De Fleste iagttoge Taushed med Undtagelse af den oplandske Kaxe Lensmand Lysgaard og den støiende Listerbonde Teis Lundegaard, der ei følte sig generede som de øvrige ved den nye og uvante Stilling, hvori de vare komne. Blandt denne talrige Skare dvæler vort Blik med Glæde paa mangen kraftig Skikkelse og mangt et forstandigt og tankefuldt Ansigt. En Kjæmpeskikkelse rager frem over de øvrige. Det er Hedemarkens Repræsentant, Lensmand Ole Evenstad, en Østerdøl „med større Forstand end Kjæmper pleie at have." Ved hans Side se vi to Mænd iførte deres smukke Nationaldragter, som viser os, at den ene er en Thelebonde og den anden fra Sogn. Den første er 3die Repræsentant fra Bratsberg Tollef Huvestad fra Laurdal, „der ikke kan sættes i Snorre, og derhos i Dybet af den elskværdigste Beskedenhed under sin hvide Kofte, besidder flere Kundskaber i Udenverdenens

Historie og Geografi," og den anden er Musketer Niels Loftesnes, en rask og vakker Soldat, hvis sorte Haar og sydlandske Livlighed danner en sterk Modsætning til den lyshaarede Thelebonde.

I Spidsen for det andet Parti stod Landets første Adelsmand, den hoitbegavede, kloge, energiske Grev Johan Caspar Herman Wedel Jarlsberg, efter hvem Partiet endog bar Navn. Han havde som Formand for Norges Providering i 1808 og 1809, som Stifter af Selskabet for Norges Vel og som den, der væsentlig bidrog til at skaffe Norge det længe savnede og ønskede Universitet, store Fordringer paa sine Landsmænds Taknemmelighed og Høiagtelse. Han havde ogsaa mere end nogen Anden bidraget til at vække sine Landsmænd til politisk Bevidsthed og henlede Opmærksomheden paa, at en Forbindelse med Sverige under konstitutionelle Garantier for Norge var ønskeligere end den gamle Forbindelse med Danmark. Ved sine Forbindelser i Sverige, ved sin hensynsløse og ofte ubillige Dadlen af alt Dansk, ved sin Stilling og overlegne Evner var denne mægtige Mand baade frygtet og hadet af den danske Regjering, af Prindsen og hans ivrigste Tilhængere. Ved sit ualmindelig smukke Ansigt, ved sin Veltalenhed og Frygtløshed, Sagkundskab og Ro tiltrækker han sig vor særdeles Opmærksomhed. Den stolte Mand føler sit eget Værd, følger sin Overbevisning, ubekymret om Fyrstegunst og Folkegunst. Hans overlegne Talent og Stilling indgyder baade Venner og Modstandere Respekt. — Ved hans Side staa tre Mænd, som høre til Fædrelandsvennerne fra 1808. Den ene er en høi Mand af et ædelt og indtagende Ydre, den anden er en lavere og mere undersætsig Mand af et fornemt, stundom frastødende Udvortes, og den tredie er en liden sped Mand med et Par sjelden forstandige Øine og et beskedent, næsten frygtsomt Væsen. Den første er Wedels

Svigerfader, den høiagtede, elskelige Peder Anker paa Bogstad, Landets største Godsbesidder, den anden er den dygtige, forstandige og frimodige Severin Løvenskiold, Eier af Fossum Jernverk og den tredie den ædle, kundskabsrige Hædersmand Jakob Aall, Eier af Nesverk, Mænd, der i Trængslens Aar i Ord og Gjerning havde aflagt saa mange Beviser paa opofrende Fædrelandskjærlighed. Ved deres Side se vi Aalls Ven og Contubernal paa Eidsvold, den vittige og frimodige Prest Hans J. Grøgaard, den begavede, uforknytte, kundskabsrige og selvstændige, men stundom taktløse og i sin Tale ei sjelden svulstige og i sine Ideer ofte upraktiske Nicolai Wergeland, den uforfærdede Omsen, den praktisk dygtige Bryn, den kvikke Blom. Skjønt Krigsmagten til Lands og Vands hørte til Modpartiet, hendrages vort Øie til tre Officerer, der have sluttet sig til det wedelske Parti. Det er tre anselige Mænd. Den ældste er en høi, sterkbygget Mand, simpel, ligefrem og næsten troskyldig i sin Tale og Manerer, men bag den høie Pande bor Forstand, Skarpsindighed og en Klogskab, der næsten grændser til Sluhed, den anden er en overmaade smuk Mand med en stolt militær Holdning og et Aasyn, der røber Aandens Kraft og et heftigt Sind. Den tredie er ogsaa en smuk Mand, af indtagende Manerer og mere livlig og talende end hans tause, forsigtige Sidemænd. Den første er Oberstlieutenant Stabell, bekjendt fra Krigen 1808, da han regnedes for en af den norske Hærs dygtigste Officerer; den anden er den dygtige Kaptain Fleischer og den tredie den mangesidig dannede, veltalende Major Sibbern, der begge gjorde sin Stand Ære.

Til samme Klynge hørte Diderik von Cappelen fra Skien, Kjøbmand Mølbach og Presten Oftedahl, Repræsentanter fra Stavanger Amt, Kjøbmand Morch fra

Christianssand, Foged Erichstrup fra Lister, Foged Cloumann fra Bratsberg, Justitiarius Rogert fra Throndhjem, Provst Stub fra Romsdalen, Kjøbmand Moses fra Christianssund, Wulfsberg fra Moss og et Par Bønder.

Naar vi have talt om Prindsepartiet og det wedelske Parti, saa er det ei at forstaa, som om de dannede sluttede Foreninger eller Klubber. Saadanne Foreninger fandtes ei paa Eidsvold; men Forsamlingen delte sig snart i to Leire, der optraadte skarpt mod hinanden, hvor Spørgsmaalet dreiede sig om Kongevalg og Krig med Sverige. Man beskyldte Prindsens Omgivelser og især Lieutenant Schwarz for ivrig at bearbeide og vinde Bønderne og Armeen for Prindsepartiet og at gjøre Wedel og hans Venner mistænkte som Forrædere [1]). De skammeligste Rygter udbredtes især om Wedel. Om Natten, sagde man, reiste han om og hvervede Stemmer, han vilde selv være Konge, han stræbte Prindsen efter Livet o. s. v.

1ste Paaskedag, den 10 April 1814 blev denne i Norges Historie saa mærkværdige Forsamling saa at sige indviet, da samtlige udkaarne 110 Mænd af Prindsregenten bleve tilsagte at møde ham ved Eidsvolds Kirke, der ligger paa eller ved de Eidsvellir, hvor i Hedenold Halfdan Svarte udstedte Eidsivaloven, den ældste vi kjende i Norden, og hvor Oplandenes Almue senere holdt Thing og vedtoge de Love, som Norges Konger forelagde dem til Stadfæstelse. Dagen var mild og klar, og kort før Kirkens Klokker indbød Menigheden til at samles i Guds Hus for at feire Kirkens store Fest, ankom Prinds-

---

[1]) I et Brev af 27 April 1814 skriver Foged Collett blandt Andet: „Ogsaa her paa Eidsvold have vi Moro af et Svar, en Soldat gav en høi Herre, der gik og sonderede Bønderne og Soldaterne og nu ogsaa var stødt paa denne „me og Kammerata mine ville inte aleine stingie Svenskene, men ogsaa alle dem, som holde med dem, nu veit du det."

regenten og hilsede de udenfor Kirken forsamlede udkaarne Mænd venligen med de Ord: „Vi ville, mine Herrer! udbede os Himlens Velsignelse til vort vigtige Foretagende.“ Alle fulgte nu Prindsregenten ind i Kirken, hvor den gamle Provst Hans S. Leganger [1]) prædikede. Efter Gudstjenesten begave de udkaarne Mænd sig til Carsten Ankers Herresæde Eidsvold, hvor de overleverede deres Fuldmagter til Prindsregenten, der lod dem prøve af Bisperne Dr. Julius Bech og Dr. Bugge og Regjeringsraad Mathias Leth Sommerhjelm.

Den følgende Dag samledes de kaarne Mænd i den store Sal paa Eidsvold, der var beklædt med Granbar og Barlin og prydet med en Del Malerier. De anvistes Plads paa lange med rødt Klæde betrukne Bænke. Ligeover for dem i Salens Baggrund var en Forhøining bedækket med et prægtigt Tæppe, hvorpaa stod en Stol og foran samme et Bord, bedækket med et grønt Tæppe. Bag samme stod Prindsregentens Generalstab, Regjeringsraaderne og hans øvrige Følge, blandt hvilke vare Bisperne Bech og Bugge og Professor Treschow. Dyb og alvorlig Taushed herskede i Salen, da Prindsregenten betraadte sin ophøiede Plads og aabnede Forsamlingen med følgende Tale [2]). Han havde den nedskrevet paa et Papir, som han havde i Haanden. Han var bleg og hans Stemme skjælvede i Begyndelsen; men snart fik den sin fulde Kraft og „han holdt sin Tale med Frihed, Kraft og Værdighed.“

[1]) Han var født paa Eidsvold 1742 og døde der 9 August 1816.

[1]) Den blev Folket først bekjendt gjennem Rigsforsamlingstidenden, begyndt 14 April (trykt paa et lidet Felttrykkeri, som nu findes paa Bergens Museum, af Naunheim), og sednere (30 Mai) gjennem Budstikken Nr. 29. Den findes ogsaa i Rigsdagsforhandl. 1, 2. „Rigsforsamlingen blev aabnet med en overmaade vakker Tale, som blev fremsagt med en Værdighed, en Kraft og en Tække, der henrev“, skrev Foged Collett 12 April 1814.

„Nordmænd! helligt er det Kald, der samler eder ved Fædrelandets Alter. Det norske Folks Hu staar til eder, dets udvalgte Mænd, at I ville vide, med Visdom og Samdrægtighed, at grundlægge den Statsforfatning, af hvilken nærværende og tilkommende Slægter kunne vente Held, Orden og Velstand inden Riget.

Den viseste Regjeringsform er udentvivl den, som, sikrende Borgerfrihed og Lovenes Hellighed, giver den udøvende Magt Myndighed til at udrette alt Godt og til at haandhæve Lovene; men I skulle ikke kunne give Norge en Regjeringsform, der svarer til Folkets Forventning, uden ved samdrægtigen at ville virke til eet og samme Maal: Folkets Lyksalighed. Banlyser enhver Tvivl, Frygt eller Mistanke fra eders Barm, naar det gjelder om at bestemme Norges Grundforfatning; — ethvert Medlem af denne Forsamling vise sig som trofast, retsindig Nordmand, og, idet han ytrer sin Overbevisning, tænke han tillige paa de Medborgeres Stemning, i hvis Navn han taler!

Skulde Nogen fortælle eder, at Norge ikke kan bestaa som en selvstændig Stat, da lue Kjærlighed til Fædrelandet dobbelt høit i eders Bryst; da mindes hine Oldinge, hine kraftfulde unge Mænd, der bøde eder Held til det Hverv, I gik hen at rygte! Hine sagde: vanslægter ei fra Fædrene! og disse: stoler paa den Kraft, der hviler i vor Arm som i vor Villie. Er det norske Folk da ikke mere sine Fædre ligt? skulde Sønnerne ei ligesaagodt, som de, kunne forsvare deres Fjelde? Ere vi ei vante til Savn? og kan noget Savn lignes ved Fridedens? Staar det ei i Folkets Magt at indrette sin Regjerings-Forfatning efter Statens Tarv og de Midler, den besidder i sit Skjød? — Norge har ingensinde forlangt, at Danmark skulde afholde dets Stats-Udgifter. I fredelige Dage har dette Rige givet Overskud af Ind=

tægter i Statskassen; og skulde Sverige ønske Forening med Norge for at forsørge det norske Folk med Almisse? Hvortil lede endeligen disse bange Tvivl? — til frivillig Underkastelse? I Sandhed, hvad var et Folk værd, som frygtagtigen opofrede sin Selvstændighed og sin Ære? kun de Slavelænker, som fra Evigheden vare beredede for samme!

Dog Held os! vi ere ei vanslægtede! med høi Følelse af eget Værd har det hele Folk, i Herrens Templer, aflagt den høitidelige Ed, at hævde Norges Selvstændighed. Denne Ed skulle I besegle, trofaste Nordmænd! ved at grundlægge den Regjeringsform, under hvilken I ville leve og som I ville forsvare mod hvert Forsøg paa at kuldkaste den.

Mistvivler ei om, at I jo besidde Kraft til, selv i Modgang, at haandhæve den; og mistvivler ei heller om, at en retfærdig Gud beskytter et frit og ubetvunget Folks Anstrengelser. Herren er mit Haab og min Tillid!

Jeg har anseet det for min første Pligt som dette Lands Regent, at kundgjøre Nationens fredelige Forhold til andre Magter, og indtil denne Dag er ingen ny Fiendtlighed af nogen Magt udøvet mod Norge.

Jeg har tilskrevet alle de Fyrster, hvis Venskab var væsentlig for Norge og af hvis Retsindighed man kunde haabe Bistand ved en saa retfærdig Sag, saasnart Omstændighederne tillade dem at ytre deres Sindelag til vor Fordel. Rigets affondrede Beliggenhed har endnu tilbageholdt disses Svar; men imidlertid er det engelske Flag gjenseet og med Glæde modtaget i norske Havne. — De Svenskes Konge har jeg tilskrevet saaledes, som det skal blive forelagt Rigsforsamlingen, men denne Monark har sendt min velmente Skrivelse uaabnet tilbage.

O! gid den Konge, der siger sig at ville være det norske Folks Fader, ogsaa vilde ære dets Rettigheder, og

skjenke Norden Fred og lykkelige Dage; vi ønske jo kun at leve uafhængige i god Forstaaelse med et i sig selv agtværdigt Nabofolk.

Jeg skulde anse det for en kjær Pligt, hvis jeg udførligere, med nogenslags Sandsynlighed eller Vished, kunde skildre Norges politiske Stilling, men Ingen formaar at forudse de Begivenheder eller Omvæltninger, som Europa i det Hele eller enkelte Stater kunne være underkastede, forinden den almindelige Fred gjengiver Ro, og kalder Lyksalighed og Velstand tilbage.

Held imidlertid det Folk, som, uagtet Trængsler og mangehaande Gjenvordigheder, med urokkelig Troskab, først mod sin Konge og siden mod sine egne Rettigheder og sit Nationalværd, bistaar den gode Strid [1]), indtil blidere Dage oprinde. Europa skal ikke negte det sin Høiagtelse og Beundring, og kommende Slægter skulle velsigne dets Minde. Ja, Held Norge! (Her gjentog den hele Forsamling et tredobbelt Udraab af: Held Norge!)

Jeg indbyder Rigsforsamlingen til at vælge sig en Præsident, som kunde omvexle ugentlig, saavelsom en bestandig Sekretær; og til at udarbeide Forslaget til Konstitutionen vil det findes fornødent at udvælge en Komite, bestaaende af Medlemmer fra de forskjellige Stifter.

Regjeringsraadet skal være beredt til at forelægge de Oplysninger om Rigets Resourcer, som have været mulige at forskaffe i saa kort en Tid; men, saasom Tidsomstændighederne forhindre den i sig selv vidtløftige Opgjørelse af gjensidige Fordringer med Kongeriget Danmark, og Rigets Indtægter og Udgifter desuden ei lade sig bestemme efter et Krigsaar, som det afvigte, ligesaalidt som ubetinget efter fordums Fredsaar, saa vil ei heller

[1]) „Bistaar den gode Sag." Budstik.

noget fuldstændigt Budget for Aaret 1814 kunne forelægges Rigsforsamlingen; jeg ønsker derimod, at det efter Konstitutionens Bestemmelse maatte overveies, om ikke Tilforordnede af Rigsforsamlingen kunde, tilligemed Regjeringsraadets 1ste Departement, udarbeide Rigets finantsielle Etat, og Forslag til nye og nødvendige Hjælpekilder for Finantserne.

Den til Næringsveienes Oplivelse saa uundværlige Laane-Indretning, som under 5 Januar d. A. blev antaget af sammes Konstituenter, er hidtil standset i sin Virksomhed, fordi de sednere indtrufne Omstændigheder have gjort dens Forening med en national Bank ønskelig, hvis Plan ligeledes skal forelægges Rigsforsamlingen til Bedømmelse. Overhovedet venter jeg med Fortrøstning al den Bistand af Rigsforsamlingen, som Kjendskab til Land og Folk og som varm Følelse for Norges Vel vil indgive hvert dens Medlem.

Mine Hensigter kjendes [1]) af Alle; i redelig Villie skal Ingen overgaa mig, og min bedste Løn skal til alle Tider være Folkets Kjærlighed og de Retskafnes Høiagtelse."

Efterat Prindsen havde holdt denne Tale, som gjorde et dybt Indtryk paa Forsamlingen, lod han sin Sekretær von Holten oplæse først paa fransk og siden i Oversættelse det Brev, som han havde tilskrevet Sveriges Konge, men denne uaabnet havde tilbagesendt [2]). Han ønskede derpaa med nogle hjertelige Ord Rigsforsamlingens Medlemmer Held og Lykke til deres vigtige Gjerning og sluttede med

---

[1]) „ere kjendte." Budstik.

[2]) Brevet, der er dateret Christiania 6 Marts 1814 findes baade paa fransk og i Oversættelse i Rigsdagsforh. 1. 8—18. Aall S. 755. I Bergman-Schinkels Minnen 8, S. 296 findes det oversat paa Svensk, men dateret Hafslund 9 Marts 1814.

det Udraab: „Held Norge," hvilke Ord 3 Gange gjentoges med levende Begeistring af Forsamlingen, hvorpaa Prindsregenten med sit Følge forlod Forsamlingen.

Forsamlingen valgte derpaa til sin første Præsident den for sit Retsind og Fædrelandskjærlighed bekjendte almen yndede og høiagtede Kammerherre Peder Anker paa Bogstad [1]), til Vicepræsident Justitiarius i Throndhjems Stiftsoverret Rogert og til Sekretær den aandrige Sorenskriver i Nordhordlen Wilhelm Friman Koren Christie.

En Takadresse til Prindsregenten for de Tjenester, han hidindtil havde vist Folket, blev voteret og der besluttedes tillige efter Forslag af Grev Wedel, at et midlertidigt Reglement for Forhandlingerne skulde udarbeides. Disse Arbeider overdroges Præsidenten og Sekretæren i Forening med Oberst Hegermann, Byfoged Diriks, Professor Sverdrup, Sorenskriver Falsen, Pastor Wergeland og Toldprokurør Omsen. Reglementet og Takadressen blev allerede den følgende Dag oplæste [2]). Det første blev antaget med nogle faa Forandringer og den sidste,

---

[1]) Wergeland skildrer ham i sin Konstitutionshist. S. 25 træffende: „Gamle Peder Anker var et egte Exemplar af en norsk populær Magnat og af sit Folks Karakter; oprigtig som sit Haandslag, der hverken negtedes den Ene eller den Anden, trohjertig som sit Ansigt, jovialsk, familiær, national i sine Seder, imponerende af Figur; men, med sine almindelige Evner, dog ikke saalidt af den Klogskab bag Tænderne, som hører til for at gjøre Nationalkarakteren komplet." Sammenlign Aall S. 394. Blom S. 142. Botten Hansens Biografi i Eidsvoldsgalleriet. Han var født i Christiania 8 Decbr. 1749, og var Broder af den bekjendte Bernt Anker. Han havde som Generalveiintendant i Akershus havt store Fortjenester af det norske Veivæsen, hvis Fader han var.

[2]) De findes begge i Rigsforsamlingsforhandl. I, S. 21. 25. H. Wergeland II, S. 37. 40. Regl. hos Aall S. 757.

der var forfattet af Sverdrup [1]) i meget smigrende Udtryk, uforandret, skjønt den gav Anledning til en heftig Ordvexling mellem Professor Sverdrup og Pastor N. Wergeland, da denne foreslog som Tillæg til Adressen, at Prindsen skulde anmodes om at vedblive med Regjeringen indtil Rigsforsamlingen fik afgjort Rigets Forfatning samt bemyndiges dertil i de nærværende souveræne Repræsentanters Navn, og at de Mænd, som havde deltaget i det forrige Møde paa Eidsvold ogsaa burde takkes fordi „de havde forholdt sig med Ærbødighed for Folkets Souverænitet" [2]). Angaaende Wergelands Forslag og Adressens Indhold erklærede Grev Wedel, at intet Medlem af Nationalforsamlingen tænkte saa uværdigt en Nordmand, saa uværdigt Forsamlingen, at han kunde drage i Tvivl, at jo Folkets Souverænitet for Øieblikket hvilede hos den, men da Adressen selv var at anse som et Komplimentbrev, saa troede han, at den kunde afgaa som den var uden videre Forandring eller Tillæg, hvilke Ytringer bleve modtagne med stort Bifald [3]), og Wergelands Tillæg forkastedes.

Efterat denne Strid, hvori flere Talere havde deltaget, var endt, gik man over til at vælge 15 Mænd, hvem det vanskelige Hverv skulde overdrages at udarbeide en Statsforfatning for Norge. Ved de fleste Stemmer valgtes:

1) Oberst Diderik Hegermann, Repræsentant for det oplandske Infanteriregiment.

2) Sorenskriver Magnus Falsen, Repræsentant for Akershus Amt.

---

[1]) H. Wergeland 2. Bilag S. 34. Christie, Dagbog i Norske Saml. 2, S. 564. „Wergelands Tale blev optaget med almindelig Uvilje." Christie.

[2]) Talen findes hos H. Wergeland 2, Bilag S. 20.

[3]) fortrolige Breve fra Eidsvold 9. Adressen og Prindsens Svar findes hos Aall S. 396. Blom S. 151.

3) Professor Georg Sverdrup, Repræsentant for Christiania.

4) Jacob Aall, Eier af Nes Jernverk, Repræsentant for Nedenes.

5) Sognepræst Jonas Rein, Repræsentant fra Bergen.

6) Artillerikapitain Peder Motzfeldt, Repræsentant for Artillerikorpset.

7) Justitiarius Andreas Rogert, Repræsentant for Throndhjem.

8) Grev Herman Wedel Jarlsberg, Repræsentant for Jarlsberg.

9) Byfoged A. Diriks, Repræsentant for Laurvig.

10) Pastor Nicolai Wergeland, Repræsentant for Christianssand.

11) Oberstlieut. Frederik Stabell, Repræsentant for akershusiske Skarpskytterregiment.

12) Toldprokurør Christopher Omsen, Repræsentant for Christiania.

13) Provst Frederik Schmidt, Repræsentant for Buskerud.

14) Oberst Johan Petersen, Repræsentant for det søndenfjeldske Infanteriregiment.

15) Provst Hans Midelfart, Repræsentant for Nordre Throndhjem.

De tvende sidste efter Lodtrækning med Christie[1]).

Til Redaktører af de Forhandlinger paa Rigsforsamlingen, der ved Trykken skulde offentliggjøres, udnævntes Sverdrup, Jacob Aall og Grøgaard.

---

[1]) Nicolai Wergeland i fortrolige Breve fra Eidsvold ytrer om disse 15 Mænd: „Endskjønt ulige i Charakter, Stand og Meninger med Hensyn til den Krisis, hvori Fædrelandet nu befinder sig, ja maaske i alle andre Egenskaber ulige, ere de dog vist lige i Eet og det lykkeligvis, det nu for Tiden Væsentligste; samtlige femten ere gjennemtrængte af saa liberale Ideer og et

Denne Konstitutionskomite fortjener vor særdeles Opmærksomhed. Hvor forskjellige dets Medlemmer end vare med Hensyn til deres Livserfaringer, Kundskaber og Begavelse og hvor forskjellige deres Meninger vare om Fødelandets politiske Forhold og hvad der i saa Henseende var at gjøre, saa enige vare de i at elske en fri Statsforfatning og at hellige deres Evner og deres Flid til i Enighed at udarbeide en Statsforfatning, som kunde betrygge Norges Frihed og Selvstændighed i Fremtiden. Naar man erindrer, at inden dette Udvalg fandtes saa forskjellige Mænd som Falsen, Sverdrup, Wedel og Wergeland, kan man nok begribe, at det stundom gik varmt til under Ordvexlingen om, hvorledes man bedst skulde ramme Fødelandets sande Vel, men til Lykke fandtes der ogsaa rolige, venlige, forsonende Elementer i samme, som en Jacob Aall, en Midelfart, en Stabel o. Fl., som dannede et respektabelt Centrum. Vi maa beklage, at Ingen af Deltagerne i denne Komite har efterladt sig nøie Efterretning om hvad Andel Enhver tog i at reise den stolte Bygning. Kun om de mest Fremragende har J. Aall meddelt nogle Oplysninger. Vi maa gribes af Beundring for disse Hædersmænds rastløse Flid og Maadehold og Selvbeherskelse, naar vi høre, at Komiteen efter 17 Dages Forløb allerede havde deres Grundlovsforslag færdigt. Dette vilde imidlertid have været umuligt, naar ikke Magnus Falsen, som blev valgt til Konstitutionskomiteens Formand, havde fremlagt et af ham og en dansk Mand Lektor Johan Gunder Adler udarbeidet og trykt Forslag, som Komiteen fandt at være saa vel

---

saadant Borgersind, at man med Sikkerhed kan love sig en Konstitution foreslaaet, der aander al den Frihed, som kan bestaa med det Heles Vel."

udarbeidet, at den kunde lægge det til Grund for sine Forhandlinger. Til at fremme Verkets Hurtighed bidrog det ogsaa, at Falsen selv var Komiteens Formand og ved den ham egne Kraft og Energi kunde hævde sit Forslag mod Indflydelsen af andre mindre heldige, der dels vare indleverede skriftlig, dels mundtlig fremkomne. Under sit Forslags Forsvar fandt han en dygtig Støtte i sin Ven Professor Sverdrup, der næsten i Alt delte hans Anskuelser. Stor Indflydelse paa at Arbeidet gik baade raskt og ordentligt fra Haanden havde Byfoged Diriks, en dansk Mand, der var Komiteens Sekretær, en Mand, udrustet med sjelden Hukommelse, mange Kundskaber, stor Ordenssands og ualmindelig Flid. Han var i Komiteen en uundværlig Mand, sammes juridiske og statsøkonomiske Lexikon, og han helligede Konstitutionens Udarbeidelse sin hele Virksomhed og udelte Opmærksomhed. Den under Englands konstitutionelle Forfatning opdragne og for samme begeistrede Grev Wedel havde megen Indflydelse paa dette Verk, da han baade besad Dygtighed og Mod til at paavise og faa forandret, hvad han i det adler-falsenske Forslag fandt uhensigtsmæssigt eller urigtigt. Han var den udøvende Magts Repræsentant i Komiteen og søgte at sikre Regjeringen den Magt og Indflydelse, som han ansaa nødvendig mod den demokratiske Aand, der stundom var fremherskende i Udkastet. De Paragrafer, som angaa den udøvende Magt og dens Forhold til den lovgivende, bleve af ham med Omhyggelighed drøftede og udbedrede. Kapitain Motzfeldt, en skarpsindig og kundskabsrig Mand, der som Wedel var vel bekjendt med den engelske Statsforfatning, deltog med meget Liv i Forhandlingerne. Han var en ivrig Forsvarer af Etkammersystemet. Pastor N. Wergeland, der havde udarbeidet et eget Forslag til en Konstitution for Norge og som blev benyttet i Komiteen, viste megen Virksomhed

uden dog at kunne drive sine Forslag igjennem, da han i Falsen og Sverdrup havde ivrige og skarpe Modstandere. Provst Midelfart deltog ogsaa med Interesse i Forhandlingerne og var en frisindet Forsvarer af Religionsfrihed. Omsen var især virksom ved Udarbeidelsen af Kapitlet om den dømmende Magt. Oberst Hegermann tog især virksom Andel i de Bestemmelser, som angik Værnepligten, da han var en ivrig og dygtig Forsvarer af almindelig Værnepligt, hvori han fandt en Modstander i J. Aall, der modarbeidede de radikale Anskuelser, der strax vilde afskaffe alle Privilegier o. m., hvorved heftige Splittelser let kunde være afstedkomne, der især vare farlige under Omstændigheder, da Alt beroede paa Enighed [1]). „Konstitutionskomiteen," ytrer J. Aall (S. 431), „maatte overhovedet betragtes som en Melleminstants, der med Sindighed, Indsigt og en ren Oversigt forberedede de Gjenstande, der i Rigsforsamlingen skulde afgjøres. Derhos lettedes dens Arbeide meget ved den Tillid og Agtelse, som den nød i Forsamlingen." Da M. Falsen paa Eidsvold ei blot var den store Majoritets Høvding og Leder, men tillige Prindsregentens varmeste Tilhænger og Udfører af hans Ønsker, saa har man Grund til at antage, at det adler-falsenske Forslag tillige var Prindsregentens, uden at deraf følger, at han var i Et og Alt enig med samme [2]).

---

[1]) Medlemmernes Virksomhed i Komiteen har været saa ulige, at da man i Aften (1 Mai) gik ud af Forsamlingsværelset, ytrede Sverdrup, at man burde dekretere en Takadresse til Rein for hans exemplariske Rolighed i alle Komiteens Sessioner. (Fortrolige Breve fra Eidsvold S. 52.)

[2]) Dertil kommer, at Udkastets 2den Udarbeider Adler ogsaa var paa Eidsvold og var i stor Yndest hos Prindsregenten. Han var født i Kjøbenhavn, blev 1812 udnævnt til Bestyrer af Skolen „Christian Augusts Minde" paa Frederikshald, og fik 10 April 1812 Bestalling som Lektor. Ved et Besøg paa Skolen

Konstitutionskomiteens store Fortjenester er, at den med Flid, Skarpsindighed og Sagkundskab prøvede Forslaget og beholdt, hvad der passede paa Folk, Land, Tid og Forhold. Udkastet, der har laant meget af den franske Konstitution af 1791, blev forkortet og simpelgjort, og blev mere konservativt i adskillige Retninger, men og mere demokratisk i enkelte [1]).

Uagtet Prindsregenten hverken blandede sig i Komiteens eller Thingets Forhandlinger om Grundloven, fulgte han sammes Forhandlinger med spendt Opmærksomhed, og paavirkede samme ikke uvæsentlig gjennem Falsen og Sverdrup [2]).

---

gjorde Prindsen Bekjendtskab med denne elskværdige og dannede Mand, som desuden var meget fortrolig med flere levende Sprog. Han fulgte siden Prindsregenten til Eidsvold, og ansaaes som Forfatter til flere Kundgjørelser og Statsskrifter, som udkom under Prindsens eller hans Sekretær von Holtens Navn. H. Wergelands Paastand, at Adler kun har skrevet Fortalen og Falsen det øvrige, er ugrundet. De vare fælles om Udarbeidelsen. Efter Samtidiges Formening, som Falsen aldrig modsagde, tilkommer Æren ligesaavel Adler som Falsen. Gjessing i hans Christian VIIIs Historie beretter efter Adlers eget Udsagn, at han har forfattet den hele første politiske Del medens Falsen skrev den sidste juridiske Del. Adler blev efter Kongevalget Kabinetssekretær, da v. Holten blev Statssekretær, og fulgte Kongen tilbage til Danmark. Han døde paa en Udenlandsreise 1852.

[1]) Udkastet havde Jury, Storthing hvert andet Aar, Medlemmerne af begge Things Afdelinger havde Ret til at foreslaa Love. Kun Halvparten af et Distrikts Repræsentanter kunne være Embedsmænd. Lagthingsmændene skulde fungere i 6 Aar altsaa paa 3 Thing, være 30 Aar og i Besiddelse af en Formue af 10,000 Rdlr. Hver Repræsentant af Storthinget skulde have en Godtgjørelse af Statskassen af 500 Rdlr. for hvert ordentligt Storthing. I overordentlige Møder skulde de have Erstatning for Reiseudgifter og Diætpenge.

[2]) Grundet paa Beretning fra Prindsregentens Fortrolige Major Brock, der den Tid var paa Eidsvold, fortæller Rée, „at

I det første Møde, som Konstitutionskomiteen holdt, blev man enig om, at udelade de almindelige Grundsætninger, som efter den franske og andre Konstitutioner findes i Udkastet og strax skride til hvad der egentlig angaar Norges Konstitution. Dog ansaa man det hensigtsmæssigt at forelægge Rigsforsamlingen nogle Hovedsætninger til Prøvelse, og man enedes snart om følgende Grundsætninger.

1.

Norge bør være et indskrænket og arveligt Monarki.

2.

Folket bør udøve den lovgivende Magt gjennem sine Repræsentanter.

3.

Folket bør ene have Ret til at beskatte sig gjennem sine Repræsentanter.

4.

Krigs- og Fredsretten bør tilkomme Regenten.

5.

Regenten bør have Ret til at benaade.

6.

Den dømmende Magt bør være særskilt fra den lovgivende og udøvende.

7.

Trykkefrihed bør finde Sted.

8.

Den evangelisk-lutherske Religion bør forblive Statens og Regentens Religion. Alle Religions-Sekter til-

---

enhver af Grundlovens §§ blev forevist Prindsregenten ved Forsamlingens Præsidenter og Komiteens Formand, forinden den endelige Drøftelse og Afstemning, og han tilkjendegav da sin Formening og udøvede vel ingen betydelig, men dog ei heller nogen ganske uvæsentlig Indflydelse." Cfr. Aall S. 407, 427 og 428.

stedes fri Religionsøvelse; dog ere Jøder fremdeles udelukkede fra Adgang til Riget.

9.

Nye Indskrænkninger i Nærings-Friheden bør ikke tilstedes.

10.

Personelle eller blandede arvelige Forrettigheder bør ikke tilstaaes Nogen for Fremtiden.

11.

Statens Borgere ere i Almindelighed lige forpligtede til, i en vis Tid at værne om Fædrenelandet, uden Hensyn til Stand, Fødsel eller Formue.

Den 16 April bleve disse 11 Paragrafer oplæste i Forsamlingen og tagne under Overveielse.

I Anledning af § 1 opstod der alvorlig Strid. Kapitain Holck fra Nordre Bergenhus foreslog som Tillæg: „og Regenten bærer Titel af Konge." Forslaget blev bestridt af Wergeland, Wedel, Hount, Løvenskiold og Grøgaard, men forsvaret af Falsen, som foreslog som § 1 „Norge skal være et indskrænket og arveligt Monarki; det skal være et frit, uafhængigt og udeleligt Kongerige, og Regenten skal føre Titel af Konge," hvilket vedtoges med 78 Stemmer mod 29 [1]).

I Anledning af 8de Grundsætning optraadte Provst Midelfart, som allerede i Komiteen havde talt Jødernes Sag, og viste i en vakker Tale det Inhumane og Intollerante i at udelukke Jøderne. Han understøttedes af Wedel, men blev bekjæmpet af Sverdrup, Wergeland, Grøgaard o. Fl. Tilsidst gjorde Repræsentanten fra Lister Teis Lundegaard Ende paa den høirøstede og ivrige

---

[1]) Om den støiende Ordverel og Wergelands lange Tale, som afbrødes, se Aall S. 410 og Christies Dagbog i Norske Samlinger 2, S. 563.

Ordvexling, som fandt Sted, da man endnu ei havde lært at tale En af Gangen og bøie sig under Reglementet, idet han stod op og med den ham egne Fripostighed raabte høit „Staar op Alle, som ingen Jøder vil have i Landet," og strax reiste der sig en overveiende Pluralitet [1]).

Den 11te Grundsætning om almindelig Værnepligt forsvaredes med Varme og Dygtighed af Oberst Hegermann, men bekjæmpedes af Løvenskiold, der foreslog Lægd [2]), og Wedel, der mente, at Hegermanns Anskuelser ledede til Konskription, som maatte ansees for lidet ønskelig. Han gjorde derhos opmærksom paa, at de største Heltebedrifter i Tydskland vare udøvede ved leiede Soldater og at Gustav Adolfs og Karl XIIs Krigere fordetmeste vare Leiesvende. Denne Grundsætnings Afgjorelse blev efter lang Ordvexel opsat indtil vedkommende § i Grundloven vilde fremkomme.

Præsidenten gjorde derpaa Forsamlingen opmærksom paa, at den havde at udnævne en Komite, der skulde undersøge Finantsernes Tilstand og i Overlæg med Finants-Departementet forfatte et Udkast til et Budget. Ved denne Leilighed stod Kammerherre Løvenskiold op og erklærede, „at ikke alene en saadan Komite burde nedsættes, men at der ogsaa burde udnævnes en Komite for at undersøge Norges Stilling til Udlandet, hvortil officielle Efterretninger fra Regenten, saavidt disse vare meddelte, kunde tjene til Veiledning." Forslaget, som kom uventet

---

[1]) „hvilket strax som ved et elektrisk Stød blev fulgt." Bryn i Vogts Rigsretssag S. 169.

[2]) Han oplæste en meget velskreven Deduktion, hvori han gjorde opmærksom paa, at Konskription kunde undgaaes, naar Landet blev inddelt i passende militære Distrikter eller Lægder med Forpligtelse for enhver Lægd, at stille en indfødt vaabendygtig Mand til Armeen mod saa tilstrækkelig Betaling, at det ikke blev vanskeligt at erholde Nogen dertil." Bryn.

og bragte selv Majoritetens Høvdinger til at studse [1]), blev understøttet af Wergeland, men bestridt af Sverdrup, der erklærede, at han troede sig kun berettiget til at behandle Spørgsmaalet om Statsforfatningen og Grundlægningen af Konstitutionen, og at man ei burde indlade sig i andre Undersøgelser og allermindst den foreslaaede, der var af en saa indviklet og vanskelig Natur." Da Wedel med Varme udbrød „Prindsen skal fremlægge for Forsamlingen de Oplysninger, som han er i Besiddelse af om Landets Forhold til udenlandske Magter; det er overensstemmende med Forsamlingens Værdighed at kræve dem og under Prindsens Værdighed at negte dem," og megen Uro og lydelig Snakken i Munden paa hinanden opstod, afbrød Præsidenten Forhandlingerne, og opløste Forsamlingen med den Erklæring, at det skulde udsættes til næste Møde, at undersøge hvor mange Komiteer, der skulde nedsættes.

Dette Møde holdtes den 18 April, hvor følgende 9 Mænd valgtes til Medlemmer af Finantskomiteen, nemlig Kjøbmand F. Meltzer, Kjøbmand P. Schmidt, Foged Johan Collett, Kjøbmand Rolfsen, Amtmand Krohg, Kjøbmand Morch, Kjøbmand Carl Stoltenberg, Kjøbmand Gabriel Lund og Kjøbmand Rosenkilde. Derpaa valgtes Oberst Hegermann med 58 Stemmer til Præsident og Falsen med 23 Stemmer til Vicepræsident. Den sidste stod derpaa op og udbad sig Forsamlingens Opmærksomhed, idet han „med megen Iverighed oplæste en skreven Tale" [2]), hvori han dels motiverede de Forslag, han vilde fremsætte, dels formodentlig med Hensyn til

---

[1]) Die freie Verfassung Norwegens von Brömel (Bergen 1842), der blandt sine Kilder nævner mundtlige Efterretninger og haandskrevne Optegnelser af Flere.

[2]) Den findes i Rigsforsamlingens Forhandl. I, S. 47, hos Wergeland II, S. 53. cfr. Fortrolige Breve fra Eidsvold S. 27.

Løvenskiolds og Wedels Ytringer foregaaende Dag fraraadede Forsamlingen at befatte sig med den udvortes Politik, idet han blandt andet ytrede: „Her at ville trænge ind i Diplomatikens Irgange og bestemme Norges Forhold til fremmede Stater, vilde unegtelig være et ligesaa uendeligt som usikkert, og jeg tror, den ærede Forsamling aldeles uvedkommende Arbeide. Kunne vi vente, at udenlandske Magter ville indlade sig i Diskussioner, hvis første Karakter de nyere Tider noksom have vist at være Hemmelighed, med en Forsamlig saa talrig, saa blandet som denne? Ville vi ikke, vi, som for den største Del ere aldeles uvidende i Politikens Kunstgreb, udsætte os for at blive en Bold i Enkeltes Hænder, der vare udrustede med større Indsigter og Erfarenhed i dette Fag end Mængden.“ Han fremsatte derpaa følgende 3 Forslag:

1) at en Komite af 9 Personer nedsættes for, i Forening med de Regjeringsraader, som forestaa Finantsvæsenet, at undersøge Landets Pengevæsen, at gjøre Forslag til en ny Banks Indretning, at bestemme, paa hvad Maade og efter hvad Forhold de cirkulerende Repræsentativer skulde indløses af Staten og efter hvad Tid de ikke mere maa gjelde;

2) at en anden Komite, bestaaende af 5 kyndige og erfarne Mænd, hvad enten i eller udenfor denne Forsamling, udnævnes af Rigsforsamlingen, saasnart denne har endt sine Forhandlinger, for at gjennemgaa og ordne vort Lovgivningsvæsen, hvorefter den har at forelægge den første eller, om det ikke er muligt, den anden lovgivende Forsamling Resultatet af sit Arbeide;

3) at denne Forsamling, saasnart Konstitutionen er antagen og Kongen valgt, ansees som hævet [1]).

[1]) Se Rigsforsamlingens Forhandl. I, S. 46.

Det sidste Forslag vakte stor Opmærksomhed. Forsamlingen sad taus, indtil Wedel reiste sig og ytrede sig derimod i et kort, men belivet Foredrag. Løvenskiold o. Fl. gjorde ogsaa Indsigelser mod, at disse Forslag strax skulde tages under Overveielse. Forsamlingen besluttede derfor, at Behandlingen af de to sidste Forslag skulde udsættes til næste Dag, medens den med Hensyn til det første vedtog, at den ei nøiere vilde foreskrive den allerede valgte Komite Grændser for dens Virkekreds, med mindre Komiteen selv maatte foreslaa saadant.[1]).

Den 19 April samledes atter Rigsforsamlingen, og Falsens Forslag blev atter oplæst. Efterat Løvenskiold og Flere havde ytret sig om Falsens 2det Forslag, blev det ved 58 Stemmer mod 52 vedtaget, at en Lovkommission strax skulde nedsættes, medens Minoriteten vilde have Forslaget henvist til Konstitutionskomiteen og Kommissionen først nedsat, naar Konstitutionen var færdig.

Angaaende Falsens 3die Forslag opstod der heftige Debatter. Løvenskiold lagde i et sindigt og vel forfattet Foredrag Forsamlingen paa Hjertet, at se sig nøie for, førend den gav dette Forslag sit Bifald, at det var bedre at udføre det betroede Kald vel end hastig. „Og aldrig kunde det gamle Ordsprog: hvo, som vandrer forsigtig og betænksom, han gaar sikkert, være mere anvendeligt end i denne Begivenhed, hvor her arbeides for en Nations Tilværelse;" at „vi uden tilfredsstillende Oplysninger om Fædrelandets Forsyning med Livets første Nødvendigheder, Pengeresourcer o. m. kunne dekretere Fædrelandet en saare prekær Stilling, kunne berede Nationen en ulykkelig Fremtid, som vi hverken for Gud eller Mennesker kunne forsvare. Vi vilde reise Regentens Trone paa Sand istedetfor paa Klippegrund. Vi bød ham da maaske en Tornekrone."

---

[1]) Se Rigsforsamlingens Forhandl. I, S. 46.

Løvenskiolds Tale gjorde en øiensynlig Virkning paa Forsamlingen. Man indsaa, at Fædrelandets Skjebne afhang af Beslutningen om Kongevalget, og, havde den sindige J. Aall, der havde opskrevet en Tale, som han agtede at holde, nu taget Ordet, havde maaske Sagen faaet et andet Udfald [1]), men i hans Sted fik Pastor Wergeland Ordet og holdt sin meget frimodige, men smag- og taktløse Tale, som gav hans Modstander Sverdrup Anledning til Spot og tirrede det mægtige Modparti [2]). Wedel advarede ogsaa mod de Farer, som en overilet Beslutning kunde bringe over Fædrelandet „ved at bygge Tronen paa Sand,“ og Grøgaard understøttede sine Meningsfrænders Taler ved sit sædvanlige livlige og vittige Foredrag. Falsen taug stille, men Rein stod op og holdt en Tale, hvori han forudsatte, at Regenten maatte have forudseet de Vanskeligheder, som vare forbundne med at forsvare Rigets Selvstændighed, og vidste at overvinde dem, „thi ellers var alt, som hidtil er skeet, kommet for tidlig. For tidlig havde da vor Regent opfordret til at

[1]) Talen findes i Aalls Erindringer Bilag 75. S. 760. Aall ansaa det forgjeves at fremsætte sine Ideer, der vare saa stridende mod den i Forsamlingen herskende Mening om Fædrelandets Stilling, men han har siden fortrudt, at han ikke ogsaa fremsatte sine Tanker i denne vigtige Strid. Erind. S. 416.

[2]) Løvenskiolds Tale findes hos H. Wergeland II, S. 60 og N. Wergelands S. 63. Den sidste begyndte saa: „Med inderlig Kummer har jeg ogsaa reist mig for at yde mit Klagesuk over Nationalforsamlingens døende Selvstændighed, over Folkets tabte Haab til os. Jeg tør tale med Frimodighed. Intet afskrækker mig. Ogsaa et Liv har jeg at give dette kjære Folk. Jeg svor en Ed i min Siel, da jeg forlod mit Arnested, at være blind for alt personligt Hensyn, og lokkende Forhaabninger skulle ikke gjøre mig til Forræder mod mine norske Brødre. Haanden fæster jeg i Himlen, og lader Kloden rulle, ingen Hvirvel af Partier skal rokke, skal anfægte mig. Foden fæster jeg paa Religionens Klippe og smiler af hine truende Bølger.“

besværge Norges Selvstændighed. For tidlig havde vi aflagt den Ed, at ville vove Liv og Blod, Velfærd og Rolighed for noget, der blot var en Drøm, og som aldrig kunde komme til Virkelighed. For tidlig vare vi blevne sammenkaldte til en Rigsforsamling, og alt for tidlig havde vi begyndt med at grunde en Konstitution, som aldrig skulde blive til uden paa Papiret — kort, alle vore Forhaabninger havde da været Barneverk." — — „Man burde derfor nu ei lade sig skræmme ved Spøgelser, Trusler om en forenet svensk, brittisk, russisk, — ja, jeg tror tyrkisk Armee, der vilde oversvømme Landet" o. s. v. Denne Tale gjorde ligesom Løvenskiolds dybt Indtryk paa Forsamlingen, og man var spændt paa Udfaldet, da Wedel erklærede Falsens Forslag for ligegyldigt. „Det vil," sagde han, „ikke sige andet, end naar vi ere færdige, saa ere vi færdige." Tilsidst fremtraadte Risørs naragtige Repræsentant, og erklærede med heftige Armbevægelser og skingrende Røst og i forvirrede Talevendinger, at hans Kommittenter havde paalagt ham at forsvare Selvstændighedens Sag til det Yderste, men endte med, at han var forvisset om, at ikke en Eneste af den ærede Forsamling, hvoraf han ikke kjendte en Sjel, var af hans Mening" [1]).

Dette Optrin satte den alvorlige Forsamling i muntert Lune. Man satte derpaa Falsens Forslag under Votering, og nu svarede 55 Ja og 55 Nei. Om et saa-

---

[1]) Arendals Repræsentant siger i sine (utrykte) Optegnelser: „Rein holdt en meget god og kraftfuld Tale. Wergeland og Løvenskiold talte mest mod Forslaget af 3die Punkt, men uden ret rigtige og indlysende Grunde. Hr. Carstensen talte ogsaa noget i denne Anledning, som meget morede Forsamlingen under denne dens alvorlige Stemning, endskjønt jeg tror ikke Nogen kunde begribe hvad det var, han vilde have sagt." Se og Christies Dagbog.

dant Tilfælde fandtes der Intet i Reglementet. Da lød Raabet fra alle Kanter: „Præsidenten decidere!“ og da Wedel erklærede, at dette var sædvanligt ved Voteringer af den Art, saa gik Falsens Forslag igjennem, da Præsidenten Hegermann havde voteret for dets Antagelse [1]).

Den 25 April valgtes med 31 Stemmer Kommandør Fabricius og 2 Mai med 84 Stemmer Byfoged Diriks til Præsident [2]). Den 4 Mai fremlagdes af Konstitutionskomiteen det Udkast til Norges Grundlov, som var fuldendt 30 April, og midlertidig var blevet afskrevet af Forsamlingens Medlemmer. Inden man begyndte med Grundlovens Gjennemgaaen, oplæstes flere Tillæg til Grundloven af Hegermann [3]), et Forslag til en Grundlov forfattet af Sorenskriver Weidemann og vedtaget af de to andre Repræsentanter for Christians Amt Stabell og Lysgaard [4]), Sorenskriver Korens Strøtanker [5]), Lysgaards Forslag angaaende Adskilligt Konstitutionen og

---

[1]) Man kunde fristes til at antage, at det Parti, som ved denne Stemmegivning blev det seirende, ei selv vidste, hvad det gjorde; thi af dette Forslags Antagelse fulgte ei blot, at Kongevalg skulde ske inden Forsamlingen opløstes, men at Fædrelandets Skjebne under den uundgaaelige forestaaende Kamp lagdes uden Kontrol i den valgte Konges Haand, idet Forsamlingen frasagde sig al Adgang til at samvirke med Kongen i Farens Stund og ved Raad og Daad at hjælpe til at hegne om den Kongestol, de havde reist. Conf. Daas C. M. Falsen.

[2]) Rein valgtes til Vicepræsident med 18 Stemmer og 2 Mai Amtmand Bendeke med 34 Stemmer til Vicepræsident.

[3]) Forslaget findes i Rigsforsamlingens Forhandl. 2, S. 6.

[4]) Findes i Rigsforsaml. Forhandl. 2, S. 9—50. Weidemann oplæste det selv og forlangte det Protokollen vedlagt „kun for at undgaa sit Distrikts og Menigmands ublide Dom — og for at kunne dokumentere, ikke at have lagt Skjul paa sine Kommittenters Ønske.“

[5]) af 15 April, findes i Rigsforsaml. Forhandl. 2, S. 53.

Lovgivningen vedkommende [1]) og et anonymt [2]) (fra den forviste Svenske Güllembourg eller Baron Ehrensvärd). Derpaa begyndte Oplæsningen og Prøvelsen af Grundloven, og saa rask gik Arbeidet fra Haanden, at de 20 første §§ samme Dag bleve antagne. Efter Christies Forslag fik § 2 med 94 Stemmer det Tillæg, „at Jesuiter og Munke ikke maa taales“ [3]). § 4 „at Kongen stedse skal have bekjendt sig til den evangeliske Tro“ blev angreben af Weidemann, Løvenskiold og Grøgaard, men forsvaret af Rein, Sverdrup og Motzfeldt [4]) og antaget med 77 mod 32 Stemmer. § 20 Kongens Myndigheds Alder blev efter Wedels Forslag forandret fra 18 til 20 Aar. De følgende Dage fortsattes med Grundlovens Gjennemgaaelse. § 28 „Kongen maa ikke antage nogen anden Krone eller Regjering uden Storthingets Samtykke, hvortil i dette Tilfælde ⅔ af Stemmerne udfordres“ blev med Heftighed angreben af Omsen og Wergeland, der vilde have „uden Storthingets Samtykke“ udeladt, for at hindre Gjenforeningen med Danmark, men § blev forsvaret af Falsen, Sverdrup, J. Aall o. Fl. og blev beholdt uforandret med 98 Stemmer mod 11 [4]).

---

[1]) Odelsret, fri Brændevinsbrænden og Geistligheden paa fast Gage, sammest. 2, S. 66.

[2]) Rigsforf. Forhandl. 2, S. 81.

[3]) Christies Vrtænkning og Forslag i Anledning af § 2, se sammest. 2, S. 98. Reins Tale findes sammest. S. 100. Wergelands Tale i H. Wergelands Konstitutions Hist. 3, S. 23.

[4]) Aalls skriftlige Votum, se sammest. 3, S. 9. Heraf kan man maaske slutte, at der i Forsamlingen kun fandtes 11 Mænd, som ikke under nogen Betingelse vilde Gjenforeningen med Danmark, hvorpaa de øvrige, saavidt de havde tænkt derover, maatte være beredte ved at vælge Christian Frederik til Konge. Wergelands antidanske Taler findes i H. Wergelands Konstitutions-Historie 3, S. 23. „Hvormed har Danien fortryllet dette Folk, at det endnu, førend Riget har forvundet Lidelserne af 7 Aars

I Anledning af den Del af § 31, som heder „Saavel Kjøbesummer som Indtægter af det Geistligheden og Skolerne beneficerede Gods skulle blot anvendes til Geistlighedens Bedste og Oplysningens Fremme“ havde 5 Bønder af Rigsforsamlingen, blandt hvilke Teis Lundegaard, fremlagt et Forslag, hvori fortælles, at det beneficerede Gods er en Levning af det katholske Hierarchies Old og for nærværende Tid og Omstændigheder aldeles overflødig og upassende Interesse, hvorfor de vilde, at Godset skulde anvendes til at ophjælpe Statens Bank og Pengevæsen, og Presterne sættes paa fast Løn. — Provst Midelfart deducerede udførlig det Uretmæssige, at anvende Noget af det beneficerede Gods udenfor sin Bestemmelse, eller, forsaavidt det var givet til gudeligt Brug, at anvende det til noget andet hvilketsomhelst Brug. Oplysningen blandt Almuen paa Landet var saa ringe og Bondens Ulyst til at give Bidrag til Skolevæsenets Forbedring stor [1]). Sverdrup, Diriks og Presten Darre ytrede sig i samme Retning, og Wedel tilføiede, „at det vilde i Historien blive en uudslettelig Skamplet paa nærværende Forsamling, om den tillod sig noget Indgreb i det beneficerede Gods. Prestehaderen Teis Lundegaard for imidlertid løs paa Presterne, beskyldte dem „for at mishandle Almuen og tillade sig mange Misbrug og grove Forbrydelser“ med Hensyn til Bygselen. Han gjentog derfor Forslaget om, at det Geistligheden beneficerede Gods

---

Feide, kan tænke paa Gjenforening? o. s. v. — Altsaa Brødre, aldrig mere dansk! det er hver egte Nordmands Ønske!“ o. s. v.

[1]) Rigsforsaml. Forhandl. 3, S. 11. Breve fra Eidsvold S. 65. Wergelands Konstitutions Hist. 3, S. 32. Christie i sin Dagbog beretter: „Sverdrup holdt for, at det beneficerede Gods, som er testamenteret til Kirker, Skoler, Prester, et burde anvendes uden efter dets Bestemmelse, og at man heller ikke havde Ret til at gjøre Brud paa Testators Villie.“

skulde anvendes til Ophjælpelse af Statens Pengevæsen og Presterne sættes paa fast Løn. For Forslaget stemte 40, mod samme 69. Christies Forslag om, at det beneficerede Gods ei maatte sælges, blev ogsaa forkastet [1]).

§ 33, „Kongen har Ret til at sammenkalde Tropper, begynde Krig og slutte Fred, indgaa og ophæve Forbund, sende og modtage Gesandter" blev bestridt med Veltalenhed af Major Sibbern, men forsvaret af Motzfeldt, Sverdrup og Wedel og vedtaget uforandret med 90 Stemmer mod 14. § 37 lyder „Kongen kan meddele Rang, Titler og Ordener til hvem, han for godt befinder, til Belønning for udmærkede Fortjenester, dog saaledes, at ingen af hine maa være arvelige, give Ret til Fritagelse for Statsborgeres fælles Pligter og Byrder, eller medføre fortrinlig Adgang til Statens Embeder. Ingen personlige eller blandede arvelige Forrettigheder maa tilstaaes Nogen for Fremtiden." I Anledning af denne § opstod der lange og meget livlige Debatter. Bergmester Steenstrup, Lieutenant Heidemann, Hersleb Hornemann og Flere vilde ikke alene, at ingen Adel i Fremtiden maatte oprettes, men at de hidtil tilstaaede arvelige blandede eller personelle Forrettigheder ikke maatte forplantes paa de nuværende adelige Familiers Descendenter, der efter denne Tid fødes. Mod disse Forslag, som ramte de faa adelige Slægter, som der fandtes i Norge, talede Sverdrup, der ytrede: „at enten vare Adelsrettigheder erhvervede for Penge eller meddelte som Belønninger for udmærkede

[1]) Christie begrundede sin Formening, om at det beneficerede Gods ikke burde sælges, da en betydelig Del af Landalmuen, som nu for sig og sine Descendenter har sikkert Udkomme paa de beneficerede Gaarde, men som ikke eier Formue til at kjøbe Gaardene, derved vilde blive husvild og næringsløs. Staten berøver sig ogsaa derved den Resource, at kunne i Nødstilfælde optage Laan paa det beneficerede Gods."

Fortjenester af Staten. I første Tilfælde vilde det være uretfærdigt at gjøre Indgreb deri og i det sidste idetmindste meget ubilligt." Wergeland advarede den unge Stat „at begynde med den voldsomme Uret, at anfalde urgamle arvede Familierettigheder, som var en Krænkelse af Donationers og Testamenters Hellighed, et revolutionært Foretagende; at plyndre en Søn og en Sønnesøn er ei at skaane en Fader; Privilegiernes Arvelighed udgjør uden Tvivl deres største Herlighed." [1]) Jacob Aall ytrede: „Paa nærværende Rigsforsamling at tage nogen Beslutning, som berøvede de faa Adelsmænd, der monne være i Landet, enten om kort eller længere, de personlige arvelige Rettigheder, hvoraf de ere i Besiddelse, vilde jeg anse for inhumant og stridende imod den Agtelse, som man skylder Enhvers lovligen erhvervede Rettigheder. Jo lettere deslige Beslutninger tages, jo færre Personer, der kunne og ville forhindre dem, jo mere Varsomhed paaligger Forsamlingen." Han vilde have Sagen henvist til Lovkommissionen og til Behandling paa et sednere Thing. Aall erklærede sig ogsaa for Embedsrang og Ordener, men mod Titler. Mod Titler erklærede man sig enstemmig, men Flere forsvarede Embedsrang og Ordener, der dog blev angreben med Vid af den veltalende Grøgaard og med et dundrende Lag af alskens Slags Skyds af Arendals Repræsentant, Enthusiasten Dr. A. Møller. [2])

Da Sagen kom under Votering, blev der enstemmig vedtaget, at Embedsrang bør finde Sted; at de i Naade afskedigede Embedsmænd bør beholde deres havte Embedsrang, og at Titler ikke af Kongen maatte meddeles Nogen. Ved 98 mod 9 Stemmer bestemtes, at ingen anden end Embedsrang bør finde Sted. Med 81 mod 23 Stemmer

---

[1]) Wergelands Tale findes i H. Wergelands Konstitutions Hist. 3, S. 51. [2]) Rigsforsaml. Forhandl. 3, S. 19—48.

vedtoges, at Kongen kan meddele Ordener og enstemmig med det Tillæg efter Forslag af Dr. Møller, „men med Ordeners Tildelelse skal offentlig kundgjøres de Fortjenester, hvorfor de ere givne.“ Ved 62 Stemmer mod 46 bestemtes, at Afgjørelsen af Spørgsmaalet, om den nuværende Adels Rettigheder skulde forplantes, skulde udsættes til næste Storthing.

Sorenskriver Falsen oplæste derpaa en Deklaration, hvori han for sig og sine Descendenter aldeles fraskriver sig deres hidtil havte Adel med alle de Rettigheder, som dermed kunde være eller blive forenede [1]).

Mod § 41, „Kongen vælger selv et Raad af norske Borgere“ o. s. v., optraadte Wulfsberg, der foreslog at Statsraadets Medlemmer skulde udnævnes af Storthinget, og at Fader og Søn eller tvende Brødre maa ei paa en og samme Tid have Sæde i Statsraadet“ [2]). Den første Del af Forslaget blev forkastet med 105 mod 1 Stemme, det andet antaget. Efter Falsens Forslag blev §§ 41, 42 og 43 i Udkastet, med 99 Stemmer mod 3, forenede i følgende §: „Kongen vælger selv sit Raad af norske Borgere, som ikke ere yngre end 30 Aar. Dette Raad skal i det mindste bestaa af 5 Medlemmer, men foruden dem kan Kongen ved overordentlige Leiligheder tilkalde andre norske Borgere, kun ingen Medlemmer af Storthinget, til at tage Sæde i Statsraadet. Forretningerne fordeler han blandt dem saaledes, som han det for tjenligst eragter.“

---

[1]) Rigsforsaml. Forhandl. 3, S. 46. „Dette Offer,“ siger J. Aall (S. 428), „modtoges med taus Ligegyldighed af Forsamlingen og efterlignedes ikke af nogen tilstedeværende Adelsmand. Den mindste Del vidste, at Falsen var det.“ Kun Steenstrup reiste sig og sagde: „Dette var et følgeværdigt Exempel.“ (Fortrolige Breve fra Eidsvold S. 79).

[2]) Rigsforsaml. Forhandl. 3, S. 51.

Rask var det gaaet i denne Uge, men den følgende Dag (den 8 Mai) var det Søndag. Præsidenten Diriks foreslog, at man ogsaa skulde fortsætte næste Morgen, hvilket dog blev forkastet som Krænkelse af Sabaten; derimod blev der med stor Pluralitet bestemt, at Forhandlingerne skulde fortsættes om Eftermiddagen Kl. 4. Listerbonden Teis Lundegaard, fortæller den tilstedeværende Sorenskriver Bryn, holdt i den Anledning en Pokkers Støi og bebreidede Rigsforsamlingen, at den vanhelligede Sabaten [1]). I Anledning af § 53 om hvo der var at regne for norske Borgere, og § 54 om hvo der var stemmeberettiget, førtes der levende Debatter, i hvilke Provst Stabell, Weidemann, Bryn og Wergeland i heftige Ordlag kjæmpede for at blot Indfødte skulde have norsk Borgerret, medens Midelfart, Jørgen Aall, Jacob Aall [2]) og Sverdrup fandt det uklogt og inhumant at udelukke Danske, som tiltrængtes baade ved Universitetet og for at faa Embeder besatte, da Universitetet ei endnu kunde for-

---

[1]) Da man brød op, stødte Sverdrup hændelsesvis paa Teis, der med sædvanlig Eftertryk erklærede, „at hverken Guds eller Kongens Lov tillader at arbeide paa Søndagen," og sagde: „Ved du ikke ogsaa, hvad der staar i Bibelen — hvad Christus siger?" — „Græsk og Latin, det maa I forstaa, men lær mig ikke min Christendom! Hvad Guds Ord siger, ved jeg nok. I Bibelen staar der: falder din Oxe eller Asen i en Grav paa en Helligdag, saa kan du trække dem op igjen. Er der nu Oxer og Asener i Rigsforsamlingen, saa skal jeg F— g— m— nok komme og hjælpe til at trække dem ud, om det saa var paa Sabaten," og endte sin høirøstede Tale med at slaa i Bordet, saa det dundrede i hele Salen. Kan man slutte fra Teis's Ytringer ved andre Leiligheder, saa var det kun daarlig bevendt baade med hans Agtelse for Sabaten og for Guds Ord; thi som Flere af sine Samtidige var han stærk paavirket af den franske Revolution og dens baade politiske og religiøse Anskuelser.

[2]) Jacob Aalls Votum findes i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 617. Om Debatterne, se Aall S. 430.

skaffe det fornødne Antal. Ogsaa om § 54, om hvo der skulde være stemmeberettigede, fremkom baade Bendeke og Christie med Forslag til Forandringer. Efter megen Strid blev det endelig bestemt, at begge disse §§ skulde henvises til Konstitutionskomiteen til ny Behandling [1]).

Den følgende Dag (9 Mai) fremkom Konstitutionskomiteen med en forbedret Udgave af de 2 nævnte §§er, som efter nogen Strid og med et Par Forandringer endelig fik den Form og Indhold, som samme §§ have i vor Grundlov.

Med Antagelsen af § 59 sluttede Diriks sit Dagværk som Præsident, efterat i den forløbne Uge det Vigtigste og Meste af Grundloven var antaget. I hans Sted valgtes med 51 Stemmer Sorenskriver Falsen til Præsident og med 32 Stemmer Amtmand Krohg til Vicepræsident. Med de følgende §§ gik det saa rask fra Haanden, at 33 §§ den 10 Mai bleve gjennemgaaede og med faa Forandringer antagne [2]). Den alvorligste Kamp førtes om § 78.

---

[1]) Rigsforsaml. Forhandl. 3, S. 65—100.

[2]) § 66 i Forslaget lød: Kun Halvdelen af et Distrikts Repræsentanter maa være Embedsmænd. Er Tallet ulige, maa Embedsmændenes være det mindste. Sibbern foreslog Sen udeladt eller subsidiært: „Af hvert Amt skal idetmindste en og ikke over to af dets Repræsentanter være af Bondestanden.“ Ved 82 mod 18 Stemmer udelodes § 66. M. Falsen foreslog 1824, at der kun maatte vælges en Bonde fra hvert Amt, men som dog skulde udelukkes fra Lagthinget.

At Storthinget skulde samles hvert 3die Aar vedtoges med 95 Stemmer mod 7, der voterede for Sverdrups Forslag at det skulde samles hvert 5te Aar.

Efter Forslag af Provst Schmidt modtog § 82 det Tillæg, at naar et Forslag 2 Gange har været Lagthinget forelagt af Odelsthinget, og det anden Gang sendes tilbage, med Afslag, skal begge Thingene træde sammen, og ved $^2/_3$ af Stemmerne skal da Sagen afgjøres. Mellem hver saadan Deliberation bør 3 Dage forløbe. Christies Dagbog.

„Folket udøver sin lovgivende Magt ved Storthinget, der bestaar af 2 Afdelinger, et Lagthing og et Odelsthing," idet Motzfeldt med megen Dygtighed forsvarede Etkammersystemet og fandt den foreslaaede Inddeling dels unyttig, dels skadelig. — Kun med 2 Stemmers Overvægt blev Komiteens Forslag antaget. Rigsforsamlingen havde i Komiteen efter Wergelands Forslag faaet Navn af Storthing, istedetfor det af Falsen foreslaaede Althing.

Efter Antagelsen af § 92 gik Rigsforsamlingen over til at høre oplæst Finantskomiteens Indberetning, hvis Behandling imidlertid blev opsat.

Den 11 Mai fortsattes Gjennemgaaelsen af Grundloven. § 108 „Enhver Statens Borger er i Almindelighed lige forpligtet til, i en vis Tid, at værne om sit Fædreland, uden Hensyn til Stand, Fødsel eller Formue," gav Anledning til varme Debatter. Løvenskiold foreslog, at Værnepligten skulde lægges paa visse Lægder, saaledes at enhver Lægd forpligtedes til at stille en frivillig antagen indfødt vaabendygtig Mand til Landets Forsvar. Jacob Aall [1]), Wergeland og Gabriel Lund [2]) optraadte ogsaa mod Konskription eller almindelig Værnepligt, som med Dygtighed forsvaredes af Oberst Hegermann, Lieutenant Heidemann og med megen Begeistring af Dr. Møller. Hegermann vilde, at alle Norges Sønner skulde øves aarligen i 8 Dage paa bekvemme Tider i Gymnastik,

---

[1]) J. Aalls Votum findes i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 119.

[2]) Lund ytrer i sit Votum, som findes i Rigsforsaml. Forh. 4, S. 75: „Ved en almindelig Værnepligts Indførelse vilde en ligesaa almindelig Misfornøielse finde Sted i Landet, og Følgerne af denne Misnøie turde have uberegnelige Følger for vor endnu spæde Stat, der trænger til al den Styrke, man kan give den, og hvortil Enighed fortrinlig er Middelet. Jeg tror derfor, at man med Føie har udsat denne vigtige Sags Afgjørelse til første Storthing, naar alle nødvendige Oplysninger ere erhvervede og prøvede."

Skiveskydning og militære Øvelser. Exercitien paa Ski skulde øves om Vinteren. I alle lærde Skoler, Borger- og Realskoler skulde holdes Forelæsninger over Taktik og Tjeneste i Felten. Studenter skulde deltage i de aarlige national-militære Øvelser, tildels som Anførere, indtil de fik Embede. Byindbyggerne skulde organiseres i Borgervæbninger til Byens Forsvar. Enhver Værnepligtig skulde personlig forrette sin Tjeneste. Ingen kunde leie for sig. „Ved den almindelige Værnepligt skulde efter mange Aars Fred igjen vækkes den indslumrende Aand og Følelse for ved egen personlig Tjeneste saavel i Fred som i Krig at yde en Skjerv paa Fædrelandets Alter.“ Ved Voteringen antoges § 108 om den almindelige Værnepligt mod 9 Stemmer, men det opsattes til sednere Storthing ved Lov at ordne Sagen.

§ 109 om Trykkefrihed, der er forfattet af Diriks, blev enstemmig vedtaget. § 110 om at Odelsretten ikke maa ophæves, fik efter Bryns Forslag Tillægget: „og Aasædesretten,“ og forsvaredes især af Kapitain Holck, som i den fandt den gjeve Bondestands „Skytsengel“ ja Skytsgud, og understøttedes af en Protest mod dens Ophævelse af Bønderne Ole Tvedten, Even Lande, Ole Evenstad, Elling Valbø, Askoud Regelstad og Tolief Huvestad.

§ 111 om at „nye og bestandige Indskrænkninger i Næringsfriheden ikke bør tilstedes for Fremtiden,“ gav Anledning til en varm Strid, da Steenstrup foreslog, „at alle Privilegier og Monopoler skulde ubetinget ophæves efter 7 Aars Forløb, og efter samme Tid skulde al Tiende og Skattefrihed ophøre.“ Mod dette radikale Forslag optraadte den sindige Jacob Aall, som raadede fra for Tiden at ophæve disse lovlig erhvervede Rettigheder, men udsætte sammes Afgjørelse til næste Storthing[1]). Steen-

[1]) Aalls Votum i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 123. Jacob

strups Forslag blev forkastet ved alternativ Votering mellem det og Sens uforandrede Antagelse.

Grundlovens sidste § 115, der handler om, hvorledes Forandringer ved Grundloven skulde foretages, fik efter Hegermanns Forslag dette vigtige Tillæg: „Dog maa saadan Forandring aldrig modsige denne Grundlovs Principer, men alene angaa Modifikationer i enkelte Bestemmelser, der ikke rokke eller forandre denne Konstitutions Aand, og bør endvidere to Trediedele af Storthinget være enige med, inden saadan Forandring kan ske."

Der vedtoges derpaa, at der skulde udnævnes en Komite af 3 Mænd til at redigere Konstitutionen i Stil og Orden, og ved fleste Stemmer valgtes som sammes Medlemmer Diriks, Sverdrup og Weidemann.

Fuldendt var saaledes inden en næsten ubegribelig kort Tid Norges mærkelige Grundlov, dette herlige Minde om vore Fædres Frihedsaand, Indsigt og Dygtighed. Uagtet Konstitutionskomiteens Medlemmer tilkommer den største Ros for Fuldendelsen af dette Verk, modtog det dog under Gjennemgaaelsen mangen Forbedring ikke blot af Komiteens Medlemmer, men ogsaa af Andre, der bidroge sit til at gjøre Grundloven saa fuldkommen, som Tid og Omstændigheder tillode. Dens Fortrinlighed viser sig i det skjønneste Lys, naar vi sammenligne den dels med det adler-falsenske Forslag, som var det bedste, dels med det weidemanske og de øvrige, der vare indkomne eller indkom under Forhandlingerne. De fleste af disse vidne vel om Interesse for en fri Forfatning, men tillige om total Udygtighed til at kunne frembringe Noget,

---

Aall ytrer i sin Dagbog: Steenstrup, som her lader til at ville gjøre sig til Forsamlingens Demagog ved at forsvare Sætninger, som finde villigt Gehør hos Almuen, angreb i en heftig Tale alle Privilegier.

som i nogen Henseende kunde ligne den antagne Grundlov [1]).

---

[1]) Af de diverse Forslag er unegtelig næst det adler-falsenske N. Wergelands, der findes i fortrolige Breve fra Eidsvold, og som benyttedes i Konstitutionskomiteen, det bedste. Det weidemanske eller Christians Amts politiske Program, er dernæst det fuldstændigste, men fuldt af underlige Ideer. (Se Rigsforsaml. Forh. 1, S. 9—53). § 13 Kongen indsætter og afsætter alle Betjente, og bestemmer deres Lønning efter sin egen Villie og Velbehag. § 17 Kongen har Bestyrelsen, efter sin egen Villies Skjøn over Statens Kasse, Nationens offentlige Eiendomme, Stiftelser og Godser, de saakaldte beneficerede og Embedsgaarde derunder indbegrebne. § 37 Befindes en Nationalraad i uredelig Embedsførelse eller i Foretagender, sigtende til at illudere denne Grundlov, skal han ei alene ved National-Repræsentationens Dom afsættes, men belægges med Dødsstraf, som ei skal kunne eftergives. Lensmand Lysgaard, en ægte oplandsk Bondekaxe, lod sig ei nøie med at underskrive det weidemanske Grundlovsforslag, men indleverede selv Forslag angaaende Adskilligt Konstitutionen og Lovgivningen vedkommende, hvori blandt Andet fremfor Alt Odelsretten forlanges hævdet, Presterne sat paa fast Løn, fri Brændevinsbrænden, en Kjøbstad ved Mjøsen, en Kanal fra samme til Søen, og at man især ved Konstitutionen maa undgaa Aristokrati og Embedsmændenes voldsomme Indflydelse. En Del navngivne Bønder fra Gudbrandsdalen indgav under 20 April et Forslag, hvori Souveræniteten benegtes, enten Norge gives Navn af Republik eller Monarki, — Biskopers, Stiftamtmænds, Amtmænds, Fogders og Prokuratorers Embede bør nedlægges og ophøre inden et Aar! Prokuratorer ere ofte Sagvoldere og sætte Sagerne med List i Langdrag. Bispestole og Veiinspectør-Betjeninger ere overflødige. Alle Embedsmænd sættes paa fast Gage. Vi, som have kjøbt og eie Kirkerne, forbeholde os Ret til selv at kalde Prester. Presterne skal sættes paa fast Løn, som for nærværende Prester ikke maa i Gudbrandsdalen overstige 300 Rbdlr. S. V. Ingen Embedsmand er stemmeberettiget, uden han eier Jordegods. Ingen Adel eller Herregaarde maa existere. Banken skal funderes paa det beneficerede Gods. Bøndernes Husmænd fritages for Prestearbeide. Andragendet, undertegnet af de 12 radikale Døler,

Medens Konstitutionskomiteen og Finantskomiteen med rosværdig Flid arbeidede paa at løse deres vanskelige

---

findes i Rigsforsaml. Forhandl. 5, S. 89—91, og er et mærkeligt Tegn paa, hvorledes den franske Revolutions Anskuelse var trængt dybt ind iblandt Oplandenes Storbønder. At Hedemarkingerne, som i sin Midte talte Brødrene Hoel, ei vilde staa tilbage for Dølerne, kan man nok vide. 17 Mai oplæstes et Forslag af 8 April, hvis Hovedindhold var: Souveræniteten benegtes. Ingen Dansk eller Udlænding maa have Noget at sige ved Regjeringen; Preste- og Kongetiende, som er privat Eiendom, maa betales i Navneværdi; vore Gaarde maa ei opmaales; thi naar en Anden har Ret til at opmaale min Eiendom, da ophører min Ret til Eiendommen; Sølvværdien til en ny Bank, som er tagen i vore Gaarde, bede vi maa bortfalde, da de ere Indgreb i Eiendomsretten. Hver Prest maa især paase i sin Bygd, at der ei udgaar Betlere; dette er Aarsag i, at vi eie Skurke og lade Folk. § 10. „Som en ufravigelig Regel fordres af hele Nationen, at naar Rigsdagen igjen og for Eftertiden samles, at Enhver, som har Lyst og Evne, kan møde, mod at han selv paa egen Regning opholder sig, og at hans Stemme maa gjelde" o. s. v. o. s. v. Se Rigsfors. Forhandl. 6, S. 7. 20 navngivne Bønder fra Thoten havde ogsaa indgivet et Andragende af 26 April, der ogsaa oplæstes, og i alt Fald var velskrevet og forfattet i en sømmelig Tone og som Almuens Ønsker. Se Rigsfors. Forh. 6, S. 13. Aalls Erindringer S. 442. Ogsaa fra Modum blev gjennem Provst Schmidt indleveret en anonym Skrivelse under Titel „Modums Almues Ønsker med Hensyn til Norges tilkommende Regjeringsform." Man ønsker Regjeringen indskrænket monarkisk, men mente, at Kongenavnet for Regenten var overflødigt for de Bekostningers Skyld, det vilde medføre, at Adelen maatte afskaffes, hele Embedsstanden sættes paa fast Løn, Skyldsætningen skulde ei være Maalestok for Beskatningen, og Friheden til at benytte Naturens Frembringelser burde være uindskrænket. Udskibningslast skulde f. Ex. kunne skjæres paa hver Flomsag. Odelsretten skulde indskrænkes og Indfødsretten gjelde i sin hele Udstrækning. Skrive- og Trykkefrihed skulde finde Sted. Fra Buskeruds Amt indkom et af lignende Indhold, dog fordres deri, at Christian Frederik skal

Opgaver, havde de øvrige Medlemmer rig Tid til at overveie Fædrelandets Stilling og Fremtid; men i denne Henseende savnede de sikre Efterretninger, thi Prindsregenten havde ikke agtet paa Wedels alvorlige Opfordring til at forelægge Forsamlingen, hvad han vidste om Fædrelandets Forhold til de øvrige Magter, saa man maatte nøies med de mest forskjellige Rygter, der ikke blot forvirrede Folks Omdømme, men satte dem i en exalteret Stilling, der gjorde Mængden uimodtagelige for Grunde eller døve for Sandhedens Røst, naar denne kom i Strid med forudfattede Ideer og Ønsker. Den store Majoritet nærede de mest sangvinske Forhaabninger om Fremtiden og byggede de skjønneste Luftkasteller, snart paa Danmarks og Englands varme Sympathier, snart paa den svenske Kronprinds's Afsættelse eller Død, eller at han vilde resignere, da han ei taalte Klimaet, og at Prindsregenten saa vilde blive hans Eftermand. Forgjeves søgte en Løvenskiold, en Wedel, en Anker, en Jacob Aall og især Løvenskiold at aabne Folks Øine og advare for alskens ugrundede Illusioner. „Verden vil bedrages.“ Deres Aabenhed lønnedes med Mistro, Mistænkelighed, ja Haan. De bleve kaldte feige Uslinger, Svenske og Forrædere og bleve Gjenstand for de skammeligste Bagtalelser. De Efterretninger, som gjennem Aviser og private Breve kom til Forsamlingens Vidende, som at ingen Hjælp var at vente fra Danmark og England, hvor de norske Skibe tvertom vare beslaglagte, at Napoleon efter en fortvivlet Kamp var afsat 2 April (hvorom Efterretningen 1 Mai blev almindelig bekjendt paa Eidsvold), at Korntilførselen

frafkrive sig al Ret til den danske Krone, om han vilde vinde Norges. **Odelsretten maatte afskaffes som en Bondeplage.** L. Daa i „Magnus Falsen“ ytrer S. 24, „at de næsten uden Undtagelse vidne om den største Mangel paa politiske Kundskaber og historisk Erfaring.“

hindredes ved svenske og engelske Krydsere — løde forgjeves og bidrog snarere til at forøge Forbitrelsen mod den tvivlende og sindige Minoritet. Endnu engang søgte Wedel at aabne Forsamlingens Øine, og det var, da Finantskomiteens Indstilling, som i Thinget var oplæst 10 Mai, skulde forhandles. Komiteen var ved at sammenligne Norges Indtægter fra 1797—1806 kommen til den Slutning, at Norges Overskud, fraregnet 266,000 Rdlr. i Administrationsomkostning, vilde blive 189,025 Rdlr.; men da Armeen var beregnet til 300,000 Rdlr. aarlig, ventede man her at kunne indspare en Del. Den oplyste endvidere, at den norske Hær i 1806 med Landeværnet udgjorde 35,964 Mand, der i det Hele kostede 519,840 Rdlr., men vilde paa Krigsfod, Landeværnet fraregnet, koste 2,157,895 Rdlr., Mundering, Armatur og Fæstningsudgifterne uberegnede. Angaaende Statsgjelden oplyste Komiteen, at den, ved de gjennem Rigsbanken udstedte Sedler var forøget til 3,572,021 Rbdlr. samt ved de af Christian Frederik paa egen Haand indtil 21 April 1814 udstedte 1,824,925 Rdlr. opløbet til den Sum 5,396,946 Rbdlr., hvortil endnu kom en Masse, hvis Beløb man ei havde kunnet faa Oplysning om, af de af Regjeringskommissionen i Aarene 1807, 8 og 9 udstedte Assignationssedler, og hvad Fordringer Danmark havde at gjøre med Hensyn til Indløsningen af de i begge Riger cirkulerende Sedler. Efter at have oplyst og med 18 Bilag dokumenteret sin Beretning, fremsatte Finantskomiteen følgende Forslag: [1])

1) At der bestemmes af Rigsforsamlingen, at den cirkulerende Masse af de ved Regjeringskommissionens Foranstaltning udstedte Assignationssedler, af Statholder-

[1]) Indstillingen af 9 Mai med Præmisser findes i Rigsforsaml. Forhandl. 5, S. 1—19.

skabets Sedler, samt af de i Danmark udstedte Sedler, vorder ombyttet med norske Sedler, saa snart ske kan og i det sedneste til 1814 Aars Udgang, efter hvilken Tid de ei længere maa være gjeldende.

2) At Rigsforsamlingen ei alene garanterer den nu værende Statsgjeld, forsaavidt den af Storthinget vorder erkjendt rigtig, men ogsaa de 12 Millioner Rigsbankdaler Navneværdi eller den Del deraf, naar Statsindtægterne ere fradragne, saavelsom hvad Mere der af Rigsbanken udstedes til den 1 Marts 1815, og hvorfor der vil blive aflagt offentlig Regnskab, Alt til den af Rigsbanken den 1 August 1813 satte Kurs af 375 pCt. [1]), hvilken strax maa gjøres almindelig bekjendt.

3) At en Finantskomite, der foreslaaes at skulle bestaa af 5 Medlemmer enten i eller udenfor Rigsforsamlingen, maa vorde udnævnt, forinden Rigsforsamlingen slutter sine Forhandlinger, der i det Tilfælde, at Krig skulde udfordre større Pengeresourcer, kunde i Forening med Finants-Bestyrelsen bedømme disse, samt derefter bemyndige Rigsbankdirektionen til at udstede og overlevere den fornøden befundne Summa til Regjeringens Disposition. Den samme Komite maatte ogsaa paa det noiagtigste undersøge Rigets Finantsvæsen, ved at træde ind i Sammes Detail, i Forening med vedkommende Departement ordne dette, samt derefter til næste Rigsforsamling fremlægge det Forslag, som maatte blive Resultatet af dens Arbeide, hvorhos tillige bemeldte Komite maatte bemyndiges til at arbeide og til Rigsforsamlingens Bedømmelse fremlægge Planen til en ny Nationalbank, i

---

[1]) Eller at en Rbdlr., der oprindelig havde en Værdi af 60 gamle Skilling, nu kun skulde gjelde for 32 Skilling, som var Bankens gamle Kurs, medens dens virkelige Værdi i Handelen kun var 24 Skilling. Sammenlign Blom, som i sin „Norges Statsforandring" Cap. 12 har nærmere drøftet denne Sag.

hvilken Henseende den under 3die Post benævnte Oktroi og Reglement, der af nærværende Komite er gjennemgaaet, samt Komiteens derved lagte særskilte Forslag til en lignende, men paa andre Grundsætninger bygget Indretning, maatte overleveres samme til Afbenyttelse.

4) At den nærværende norske Afdeling af Rigsbanken erklæres af Rigsforsamlingen for at være Norges midlertidige Rigsbank, indtil den nye Bank sættes i Virksomhed.

5) At Rigsforsamlingen, inden den slutter sine Forhandlinger, vælger 2 i eller ved Christiania bosiddende Mænd, der, tilligemed de allerede ansatte Direktører, paatage sig Norges midlertidige Rigsbanks midlertidige Bestyrelse i Egenskab af Bankdirektører.

6) At de nu gjeldende permanente Skatte fremdeles vedvare uforandrede far det indeværende Aar, saaledes som de hidtil ere gjeldende, da det ved den næste Rigsforsamling vil, efter det da af Finantskomiteen forelæggende Overslag og Finantsdepartementets Budget; bestemt kunne fastsættes, hvilken Forøgelse der udfordres til Statsindtægterne og hvorledes denne, ved nye paaliggende Skatter, kan tilveiebringes.

7) At det henstilles til Finantskomiteens nøieste Opmærksomhed, hvor nødvendigt er, paa Grund af den forvirrede Skatteberegning, som nu finder Sted, og hvilken fornemmeligen maa udledes af de mangfoldige forskjellige Skyldspecies, der nu gives, at det hele Skattevæsen snarest muligt simplificeres, saaledes at det nøiagtigen bestemmes, hvor stort Beløb af direkte Skatter der skal udredes af en enkelt nærmere bestemmende Skyldspecies, hvortil de øvrige maatte reduceres; en saadan Foranstaltning vil ei alene medføre det Gode, at enhver Skatteyder kan forud beregne sin Skat, men den vil og medføre megen Lettelse for Oppebørselsbetjenten i Henseende til de forfattende Beregninger, og, hvad der maa være saare vigtigt for

enhver retskaffen Mand, aabne Adgang til disses Kontrollering, hvilket nu er næsten aldeles umuligt for den Uindviede. En lignende Foranstaltning maatte maaske ogsaa ansees nødvendig i Henseende til Toldafgifterne."

Saaledes løde Finantskomiteens Forslag, som nok maatte vække hver tænkende Mands Eftertanke og fylde hans Sind med Ængstelse; thi man fordrede nu, at han skulde være med at paalægge det allerede forarmede Fødeland ogsaa for Fremtiden Byrder, hvis Størrelse Ingen vidste og hvorom vel kun Faa kunde gjøre sig nogen sikker Forestilling, men i alt Fald i Bund og Grund maatte ødelægge Landets Pengevæsen og tilintetgjøre de Rester af virkelig Formue, som endnu fandtes i Landet.

Ethvert Medlem fik en Afskrift af Indstillingen for at kunne nøiere gjøre sig bekjendt med samme, inden den store Afgjørelses-Dag kom. Det var Havblik før Stormen, og Stormens og Kampens Dag var den 13 Mai. Begge Partier havde rustet sig. For den store Majoritet, der havde ført det store Ord om at kjæmpe og dø for den norske Uafhængighed under Christian Frederik, var det en Æres Sag, at Finantskomiteens Forslag og især Garantien for de 14 Millioner maatte drives igjennem. Minoriteten havde under dette patriotiske Rus lidet Haab om at kunne overbevise Modpartiet, der dels ei kunde eller nu længere vilde eller turde se med uomtaagede Øine; men den ansaa det dog for Pligt at tale og votere, for ei at have nogen Del i et Skridt, som de ansaa letsindigt og fordærveligt. Alles Øine var i dette skjæbnesvangre Øieblik henvendt paa Grev H. Wedel, den Mand, som i hele Forsamlingen havde mest Indsigt i Finantsvæsenet og havde den klareste Oversigt af Fødelandets Stilling ogsaa i denne Retning; men Greven havde i den sednere Tid ei deltaget i Forhandlingerne eller forholdt sig taus, misfornøiet, som man paastod, med den

exalterede og bitre Tone, som mere og mere havde gjort sig gjeldende i Rigsforsamlingen mod Enhver, der vovede at have en anden Formening om, hvad der tjente Fædrelandet til Frelse end den dominerende Majoritet. Et Par Dage havde han desuden lidt af Podagra og havde maattet holde sig inde. Dog, han svigtede ei i Kampens alvorlige Time. Humpende frem ved Hjælp af et Par Krykker traadte han ind i Salen og indtog sit Sæde.

Forhandlingerne begyndte med, at Finantskomiteens Sekretær, Foged Johan Collett oplæste Præmisserne til Forslagene. Major Sibbern oplæste derpaa sin Betænkning om § 1 og § 2, idet han erklærede sig i Hovedsagen enig med Komiteens Forslag, da „naar Norge vil Maalet, saa maa det nødvendig ville Midlerne." Derpaa optraadte Grev Wedel og gjennemgik Finantskomiteens Indstilling, og dokumenterede, hvorlunde der af dens Beregninger intet sikkert Resultat kunde udledes og viste, hvorledes man paa en anden og paalideligere Vei kom til et rigtigere, skjønt, som han beklagede, mindre behageligt Resultat. Amtmand Krohg, Formand i Finantskomiteen, mente, at Komiteen var kompromiteret ved Grevens Bemærkninger, hvortil denne svarede, at det ingenlunde var hans Hensigt at fornærme Komiteen, som jo ei kunde meddele andet Udslag end det, hvortil Regjeringsraaderne havde leveret Materialier, men at han alene havde til Hensigt at vise, hvor skrøbelige og upaalidelige disse Materialier vare [1]). I Anledning af Wedels Bemærkninger, som Ingen i Finantskomiteen eller Forsamlingen kunde gjendrive, blev man efter Præsidentens Forslag enig om at tilkalde Regjeringsraaderne for Finantserne Gen.major v. Haxthausen og Carsten Tank. De mødte i Forsam-

---

[1]) Fortrolige Breve fra Eidsvold S. 115. H. Wergelands Konstitutionshist. 3, S. 98—106.

lingen og meddelte de Oplysninger paa Wedels Anker, som de formaaede, og Tank med sin flydende Tunge „førte et godt Defensiv" i det Enkelte, men Resultatet blev, at Wedel havde Ret i Hovedsagen, at der intet paalideligt Resultat kunde udledes af Departementets Oplysninger og Beregninger.

Ved den endelige Votering bifaldtes dog Indstillingens § 1 om Indløsningen af de cirkulerende Sedler, de saakaldte Prindsesedler, med 87 Stemmer mod 21 [1]) med den Forandring, at for Ordet indløst sattes „ombyttet."

I Anledning af § 2 optraadte først M. Falsen, der forsvarede Komiteens Indstilling og blandt andet ytrede: „Vi have som Mænd svoret at hævde Norges Selvstændighed; vi have her antaget en Konstitution for at betrygge den. — Ville vi Hensigten, saa følger det af sig selv, at vi ligeledes maa ville Midlerne; thi i modsat Fald maatte jeg antage den hele Konstitution for et Barneverk; vi maatte da have opholdt os her i 5 Uger, for at skrive en Afhandling og dernæst kaste den paa Ilden. Det synes altsaa indlysende, at den, der staar i Spidsen for Regjeringen, maa udrustes med de Midler, uden hvilke han ikke er istand til at regjere; eller med andre Ord, at de nødvendige Pengesummer til Statsudgifternes Bestridelse maatte anvises ham [2]). I samme Aand og omtrent med samme Grunde talte Foged Johan Collett [3]),

---

[1]) Følgende forlangte Protokollen vedlagt, at de havde svaret Nei: Jarlsbergs Repræsentanter Wedel, Blom og Apenes. Løvenskiold og Cloumann fra Bratsberg, Peder Anker, Wergeland og Ole Mørch fra Christianssand, Grøgaard og Thore Lilleholt fra Nedenes (Jacob Aall var et tilstede for Sygdom), Kjøbmand Moses, Bonden Osmund Lømsland fra Mandal, Omsen, Christensen, Repræsentant for Akershus, Jørgen Aall; hans Votum se Rigsforsf. Forh. 6, S. 109.

[2]) Talen findes i Rigsforsaml. Forh. 5, S. 26—31.

[3]) Talen findes i Rigsforsaml. Forh. 5, S. 30—37.

Oberst Hegermann [1]), Tønsbergs Repræsentant Kjøbmand Carl Stoltenberg [2]) og tilsidst Sognepræst Rein fra Bergen, der holdt en lang Tale, fuld af Sidehug til Sverige og dem, som tvivlede om at Nordmændene kunde gaa seierrige ud af den forestaaende Kamp, og i Ordlag, der gjennembævede Forsamlingen, idet han blandt andet udraabte: „Og du, Norges Odelsmand! som dog har noget Mere, der binder dig til Fødelandet, skulde du Intet ville opofre? nu vel da, vælg det eneste, som staar tilbage, vælg svensk Herredømme! og naar da engang i Tiden dine Efterkommere, imedens de arbeide som Trældyr under det uværdige Adelsaag, imedens de udsues og sukkende læse i Krøniken, hvad Norge, hvad Nordmænd engang have været — naar de da paa det sidste Blad i Norges Krønike læse: da man skrev Aar efter Christi Byrd 1814, da solgte Norges Mænd deres Nations gamle Hæder, deres Frihed og Uafhængighed, deres Børns Odel for en Sum, hvormed hver Mand kunde kjøbe en Tønde Korn; da ville de forbande vort Minde og bittert spotte med vor Usselhed. — — — O, lader os dog ikke bedække vort Navn med Skjændsel! lader os ikke blive til Spot og Latter for de mange Folkeslag, der have lidt saa meget og saa skrækkeligt for at naa dette Klenodie, vi have ihænde. Her gives Mænd iblandt os, der true med at

---

[1]) Talen findes i Rigsforsaml. Forh. 5, S. 37—40. Han endte sin Tale saa: „O gamle Norge! fra min spædeste Barndom af har jeg hørt dig besynge din Hæder. Det var egte nordisk Kraft, der opflammede hos dig Følelsen af denne Værd. Skulde vi ikke længere ligne vore hedenfarne Fædre? O gamle Norge! da falde Bjergene over dig og bedække din Fornedrelse! Norge vorde heller en Ørk, hvor Berguglens vilde Skrig forsøder den Uretfærdiges Vei, end at denne velsignede Plet paa Guds grønne Jord skulde falde ubetinget i Erobrerens Magt."

[2]) Talen findes i Rigsf. Forh. 5, S. 40—44.

forlade Fædrelandet [1]), saafremt det bliver frit. Bort med dem! lad dem længe nok fly det Land, hvis uegte Sønner de ere! kun at de vilde gjøre os den Tjeneste, at fortie, fra hvilket Land de uddroge. Jeg for min Del antager altsaa Finantskomiteens Forslag. Om jeg eier eller kan tilveiebringe den Sum Rigsbanksedler, som af mig fordres, det ved jeg ikke, men at jeg opofrer indtil den sidste Rest, det ved jeg."

Neppe havde han endt sin Tale, førend den store Majoritet reiste sig, klappede i Hænderne og raabte Bravo, saa det rungede gjennem Salen [2]).

---

[1]) Dermed sigtes til Løvenskiold, der engang skal have ytret, at hvis Konskription blev indført, vilde han sige Norges Fjelde for stedse Farvel. Dertil skal Rein have svaret „og de norske Fjeldes Echo svare: vel." Løvenskiold erklærede for Aall, som derom spurgte ham, at han aldrig havde hørt saadant Svar, som ei blev fremført under Forhandlingerne, men maaske ved Spisebordet eller i en Vennekreds. Anekdoten blev i den Tid ofte fortalt og beundret.

[2]) Denne Tale blev meget forskjellig bedømt. I Afskrifter for den Landet rundt og hilsedes med Jubel af Ungdommen og den let bevægede Mængde. Prindsregenten og Flere af Majoriteten misbilligede især Slutningen, som var nærgaaende for Minoriteten og forbitrede den. Den tilstedeværende N. Wergeland ytrer i Fortrolige Breve fra Eidsvold (S. 117): „Jeg kan ikke negte, at det var ret fornøieligt at høre; thi der var Patriotisme i alle og megen Veltalenhed i nogle af disse Orationer. Især behagede mig Falsens og Hegermanns. I Reins var mere Peber og bitre Kryderier end Salt. I Anledning af Forsamlingens Applaus ved Reins Tale udbryder han: Har man hørt før slige Theater-Fagter i et Nationalkonvent! Kun den kjekke Omsen og nogle faa Andre bleve siddende og toge ikke Del i denne Enthusiasme." Hvad Indtryk Reins Tale gjorde paa den i Talen truede Minoritet kan man bedst se af, at selv den humane J. Aall i sin Dagbog samme Dag ytrede „Forsamlingen reiste sig og i et høit Hurraskrig og med en lydelig gjentagen Klappen viste den sit Bifald over denne skjendige Tale. Saa dybt er denne Rigsforsamling

Der skulde Mod til under disse Omstændigheder at optræde, men dette Mod havde Omsen. Saasnart der blev Orolyd i Forsamlingen, forlangte han Ordet. „Poesi er et," begyndte han, — „Prosa et andet," takkede derpaa Finantskomiteen for dens Uleilighed, skjønt han ei kunde bifalde dens Forslag, og fremsatte følgende to Spørgsmaal:

1) Har Rigsforsamlingen Ret til at beskatte Nationen?

2) Bør Rigsforsamlingen indvilge de 14 Millioner og det mere, som de Herrer Finantsraader forlange, om end det første Spørgsmaal kunde bekræftende besvares?

Det første besvarede han for sit Vedkommende benegtende og mente, at hvis Staten trængte til Penge, da skulde man bruge det konstitutionsmæssige Middel: strax at sammenkalde et Storthing, der kan bestemme, hvorledes de fornødne Pengesummer skulle reises.

Med Hensyn til det andet Spørgsmaal, saa savnede han Efterretning om Statens Indtægter 1813 og enhver Beregning om, hvad de paabudne Skatter for 1814 vil beløbe sig til. — — Et selvstændigt Folk vil ei underkastes noget fremmed Herredømme, mindre fremmed Aag. Det vil have politisk og borgerlig Frihed, det vil regjeres ved Love, ei ved vilkaarlige Bud; det vil ligesaalidt udøse sit Blod som spilde sine Penge, naar ei Fædrelandets Tarv fordrer det . . ." Med Hensyn til at lade fabrikere 14 Millioner Rbdlr. gjør han opmærksom paa, at det er den grusomste Maade at beskatte et Folk paa, naar man sætter Millioner ufunderede Papirpenge i Omløb, og endte sit frimodige Foredrag med de

---

falden, at en Tale, som Intet indeholdt, der kunde kaldes Bevis for de fremførte Sætninger, men som derimod overflød af Galde og af skjeve og ensidige Domme, jublende blev bifaldt."

Ord: „I samme Dieblik vi indvilge 14 Millioner ufunderede Rigsbanksedler og Ret til at gjøre flere efter Fornødenhed, i samme Dieblik dekretere vi Dyrtid, Hungersnød og mange Medborgeres Undergang og Død.“ Efterat Provst Schmidt, Kapitain Motzfeldt og Flere havde talt for Eidsvoldsgarantien, og Tank havde gjort Rede for Aarsagen, at Indtægten for 1813 ei vare anførte, blev Indstillingens 2den Del vedtaget med 76 Stemmer mod 29 [1]).

3die § eller Post af Finantskomiteens Forslag blev antagen med 72 Stemmer mod 31 med Udeladelse af Ordet „national“ og med det Tillæg efter Foged Erichstrups Forslag: „den udnævnende Finantskomite paalægges at tage under Overveielse og gjøre Forslag til næste Rigsforsamling om Fordelingen af de Præstationer, der blive en Følge af den indgaaede Garanti efter enhver Statsborgers Formuesomstændigheder.“

4de § antoges med 84 Stemmer mod 16 med den Forandring, at istedetfor Ordet: Nationens sættes „Norges midlertidige Rigsbank.“

---

[1]) Sognepræst Oftedahl og Kjøbmand Mølbach fremlagde deres skriftlige Votum, hvori de erklære, at de som Stavanger Amts Repræsentanter hverken ere istand til at give eller negte deres Stemme til Finantskomiteens Forslag, da de efter Regentens Indbydelse kun vare komne for at udtænke og udarbeide de Bestemmelser, efter hvilke det selvstændige norske Folk vil lade sig regjere og selv deltage i Regjeringen. I deres Opfattelse vare de bestyrkede ved at høre i Anledning af Debatten om Nødvendigheden af at have Kundskab om de udenlandske Forhold, at Fuldmagterne vare indskrænkede, og at man ei havde at befatte sig med Andet end det, som var Sendelsens Hensigt, hvilken Paastand vandt de Flestes Bifald“ o. s. v. Se Rigsforſ. Forhandl. 5, S. 78. De øvrige Medlemmer af Minoriteten taug, overbeviste om, at hvert Ord, som videre blev ytret, vilde være spildt og kun tjene til at opirre den ved Reins Tale opflammede Majoritet.

5te og 7de § antoges enstemmig; om 6te § vedtoges enstemmig, at den udgaar som unødvendig[1]).

Rigsforsamlingen bestemte derpaa, at næste ordentlige Storthing bliver at sammenkalde 1ste Søgnedag i Februar 1815. Derpaa valgtes til Medlemmer af Lovkomiteen: Professor Krohg, Assessor i Stiftsoverretten i Throndhjem med 104 Stemmer, Diriks, Byfoged i Laurvig med 104 Stemmer, Generalauditør Bergh med 85, Professor N. Treschow med 56, Assessor Debes med 32 Stemmer.

Derpaa valgtes til Medlemmer af Værnepligtskomiteen Oberst Hegermann, Kommandør Fabricius, Jacob Aall, Lensmand Lysgaard, Sorenskriver Falsen, Matros Jens Svendsen og Kjøbmand Iver Holter i Drammen. — Til Medlemmer af Finantskomiteen: Professor Rasmussen, Assessor Vogt, Grosserer Johannes Thrane, konst. Amtmand Poul Holst og Grev H. Wedel. Til Direktører for den midlertidige Rigsbank: Agent Nielsen, Grosserer Thomas Johannesen Heftye og Grosserer Westye Egeberg. Redaktionskomiteen oplæste og fremlagde derpaa Konstitutionen, saaledes som den af samme var bragt i Orden og Stil. Rigsforsamlingen bifaldt Komiteens Arbeide, hvorpaa Professor Sverdrup valgtes til Præsident, Motzfeldt til Visepræsident, og Kongevalget bestemtes til den følgende Dag, den 17 Mai.

Paa denne mærkelige Dag samledes alle Medlemmer

---

[1]) Carl Stoltenberg, „en ædel og tillige en af de varmeste Enthusiaster," foreslog, at Rigsforsamlingen skulde foregaa Landet med sit Exempel ved et Sammenskud til Afhjælpning af den almindelige Trang (Breve fra Eidsvold S. 122). Det blev indleveret 12 Mai, men det blev først taget under Forhandling den 18 Mai, da Forsamlingen vedtog, at ethvert Medlem i sin Kreds skulde søge at fremme deslige Subskriptioner og opmuntre Andre til at følge Stoltenbergs hæderlige Exempel. Stoltenbergs Indbydelse findes i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 64.

af Rigsforsamligen med Undtagelse af en. Præsidenten Sverdrup oplæste et Udkast til en Deklaration om Adskilligt, der forhen var vedtaget i Rigsforsamlingen som gjeldende uden at gjelde som bestandig Regel for Fremtiden, men som om Adelen, Privilegier, Værnepligten o.m. skulde forhandles paa følgende Thing [1]). Derpaa oplæstes to Konstitutionsbidrag fra nogle Bønder paa Hedemarken og Thoten, og derpaa gik man over til Hovedsagen: Kongevalget. Sverdrup indledede samme med en Tale og Opfordring til at skride til skriftlig Votering. Forslaget hilsedes af Majoriteten med Hurraraab og Klap. Midt under den bedøvende Larm reiste Omsen sig og foreslog, „at Kongevalget bør udsættes, enten til Norge faar Fred, eller til enten Danmark eller Rusland eller England erkjender Norges Uafhængighed, eller til næste Storthing." „Om det end er tilladt at lukke Dinene for Fædrenelandets indvortes og udvortes kritiske Stilling, saa burde vi dog neppe med et overilet Valg udsætte enten Nationen eller vor tilkommende Konge for den Fare at kompromitteres." [2]) Han foreslog derhos, at Prindsen skulde anmodes om fremdeles at forestaa Rigets Bestyrelse. Over dette under Omstændighederne dristige Forslag opstod der megen Larm. Det forkastedes med stor Pluralitet, og man fordrede, at der skulde skrides til Votering. Det faldt i Peder Ankers Lod som første Repræsentant for Akershus at votere først. Han gav det bestemte Svar, at Valget efter hans Mening burde udsættes. Men Præsidenten og Sekretæren gjorde heftige Indsigelser mod at indføre dette Votum. De paaberaabte sig, at allerede under et Møde i April var det bestemt, at Forsamlingen skulde opløses, naar Konstitutionen var antagen og Konge

---

[1]) Deklarationen findes i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 2.

[2]) Rigsforsaml. Forh. 6, S. 20.

valgt, og denne Beslutning kunde ikke tilbagekaldes. Flere Talere, Falsen, Sorenskriver Rambech, Sogneprest Jersin og Dr. Møller understøttede Kongevalget. Der paastodes, at det i Europas Øine vilde ansees for et Tegn paa hemmelig Frygt, og at hele Verden vilde foragte os, dersom vi, efter saa bestemt at have erklæret vor Selvstændighed og efter at have antaget en monarkisk Konstitution ikke vovede at udvælge os en Konge. De modsatte Anskuelser forsvaredes af Løvenskiold og Grøgaard, men uden Nytte. Tilsidst raabte Grøgaard: „Kan jeg her ikke handle efter min Fornuft og min Samvittighed, men maa handle efter Pluralitetens Fornuft og Samvittighed, saa er jeg en ufri Mand i det fri norske Folk." Men der raabtes: „Valget er frit; man kan nævne hvem man vil, men En maa nævnes." Anker blev saaledes nødt til at vælge, og hans Votum lød: „Da vi Alle ere uvidende om vores nærværende politiske Stilling i Europa, saa tror jeg det rigtigst og forsigtigst, ikke at stemme for noget Kongevalg i dette Øieblik, men derimod anholde hos Prindsregenten, at han indtil videre vedbliver Bestyrelsen af Kongeriget Norge efter den af Rigsforsamlingen sanktionerede Konstitution. Efterat denne min Mening er anført til Protokollen, fandt Rigsforsamlingen som Lov, at jeg skulde nævne en Konge, og vælger jeg da naturligvis Prinds Christian Frederik." Valget blev nu fortsat uden videre Ordvexling og Prindsen blev saaledes paa en Maade enstemmig valgt, „skjønt henved 20 Medlemmer i deres Vota tydelig tilkjendegav, at et Kongevalg ei var frivilligt." [1]).

---

[1]) Løvenskiolds Votum, hvortil Wedel henholdt sig, lød: „Pligt saavel imod Norges Folk som mod den Fyrste, der i denne Begivenhed ene kunde komme i Betragtning, bød, efter min Overbevisning, Udsættelse af det Valg, som nu foretages; men da Rigsforsamlingens Pluralitet har gjort mig Valg til Pligt, væl-

Efterat samtlige Vota vare af Protokollen oplæste, reiste Præsident Sverdrup sig og sagde:

„Reist er altsaa inden Norges Enemærker Norges gamle Kongestol, som Adelstener og Sverrer beklædte, og hvorfra de med Visdom og Kraft styrede gamle Norge. At den Visdom og Kraft, der prydede hine, vort Hedenolds store Konger ogsaa maa besjele den Fyrste, vi, Norges frie Mænd, overensstemmende med hele Folkets Ønske, af Taknemmelighed og Erkjendtlighed i Dag enstemmigen have valgt, er et Ønske, som sikkerlig enhver Norges egte Søn med mig nærer. Gud bevare gamle Norge!"

Den hele Forsamling gjentog høitidelig det Ønske: „Gud bevare gamle Norge!"

Præsidenten oplæste derpaa en Adresse til den valgte Konge, skreven paa stort Velinpapir [1]), og foreslog, at Adressen, saafremt den bifaldtes, tilligemed et Exemplar af den antagne Konstitution, underskrevet paa Rigsforsamlingens Vegne af Præsidenten, Vicepræsidenten og Sekretæren, maatte strax overleveres Hs. Kongl. Høihed ved en Deputation. Da dette strax vedtoges, begav Præsidenten i Spidsen for en Deputation, han selv opnævnte, sig til Prindsregenten, der bevidnede i en kort Tale sin Høiagtelse og Erkjendtlighed for Thinget og bød dets Medlemmer at samles 19 Mai Kl. 11 Formiddag, da han agtede høitidelig at opløse Rigsforsamlingen.

Et Par uhyggelige Scener fandt imidlertid Sted, inden Forsamlingen opløstes. En sladderagtig Bonde havde fortalt Steenstrup, at Løvenskiold skulde have sagt om ham, at han var en Tosse. Forbitret kaldte Steenstrup Løvenskiold

---

ger jeg Prinds Christian Frederik til Norges Konge." De forskjellige Vota findes i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 30—50.

[1]) Den skal være forfattet af Sverdrup og findes tilligemed Prindsens Svar i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 52—56 og Budstik. Nr. 30. Aall S. 444.

til Regnskab i Forsamlingens Forværelse, hvor der kom til heftig Ordvexling mellem dem, der endte med at den hidsige Steenstrup slog sin Modstander under Oret, hvilket gik den sidste meget nær [1]).

Løvenskiold var imidlertid ei den eneste, som ved sine frimodige Ytringer havde paadraget sig Majoritetens Uvillie. Dette var i endnu høiere Grad Tilfældet med Pastor Wergeland. Han skulde ydmyges. Oberst Petersen, som under Forsamlingen ellers havde været meget taus, optraadte imidlertid den 18 Mai, da Repræsentanterne vare samlede for at underskrive Grundloven, og forlangte, at Wergeland skulde kaldes til Regnskab, fordi han havde fornærmet Rigsforsamlingen, idet han for 5 Uger siden havde talt om „den døende Selvstændighed og Nationens skuffede Tillid til Rigsforsamlingen.“ Da Wergeland ei var tilstede i Salen, lod Præsidenten ham hente ved Repræsentanten Elling Valbø, som fra Præsidenten bad ham at indfinde sig i Forsamlingen „for at rette for sig.“ — Bleg og forundret traadte han ind i Forsamlingen, hvor Petersens Motion blev gjentaget for ham og understøttet af Christie. Med Fatning forsvarede den Angrebne sig og endte med den Erklæring, „at dersom han havde fornærmet Nogen, var han villig til at staa den Fornærmede til Ansvar, men kun for sine rette Dommere.“ En lærd Jurist (Diriks) raabte da: „Dommeren er her,“ hvorpaa der opstod en forvirret Snakken. Præsidenten, Sverdrup, forenede sig nu ogsaa med Wergelands Angribere og paastod, at da Rigsforsamlingen enstemmig havde erklæret, at Wergeland havde forbrudt sig mod den, burde han ogsaa tilbagekalde de paaankede Udtryk. „Altsaa,“ endte han, „har Forsamlingen bestemt, at Wergeland skal kalde de paa-

[1]) Der var Spørgsmaal om en Udfordring. Jacob Aall søgte forgjeves at faa Sagen bilagt.

ankede Udtryk tilbage." Da nogen Støi opstod, tilføiede han: „Hvad, er det ikke saa? Har ikke Presten Wergeland fornærmet den hele Forsamling?" Da reiste Jacob Aall sig og erklærede med Indignation: „Ikke hele Forsamlingen, Hr. Præsident. Jeg erklærer høit, at jeg ikke føler mig fornærmet ved Wergelands Udtryk." „Ikke heller jeg," gjenlød nu fra Manges Læber. Grøgaard og J. Aall talte ogsaa om Fornærmelser, der fra Modpartiet vare dem tilføiede. Der opstod nu megen Larm i Forsamlingen. Paa P. Ankers Opfordring at skilles som Venner fulgte et stort Bifaldsraab. Endelig fik Motzfeldt Striden bilagt, idet han ytrede, at da Wergeland har erklæret, at det ikke var hans Hensigt at fornærme Nogen, saa burde dette antages for Fyldest. Wergeland spurgte derpaa: „Er Regnskabet forbi!" og da fra alle Kanter blev raabt „Ja!" tilføiede han: „Der kommer en større Regnskabsdag, og da haaber jeg ogsaa at kunne bestaa." Sverdrup fandt det nu raadeligst at tage sit Forslag tilbage, hvorved Sagen neddyssedes og Wergeland undgik den Ydmygelse, som hans mange politiske Fiender havde tiltænkt ham. „Der var nemlig Ingen af det wedelske Parti, som Selvstændighedspartiet var saa forbitret paa som Wergeland." [1]).

Den 19 Mai opløste Christian Frederik Rigsforsamlingen paa Eidsvold ved følgende Tale, som han holdt i den store Sal paa Eidsvold [2]), hvor samtlige Med-

---

[1]) Christies Ytring til Forfatteren. Om Affæren, se fortrolige Breve fra Eidsvold, hvor der med Antagonisten af 12 April menes Sverdrup og med Skolekammeraten Christie og den liden Magt i Vesten Oberst Petersen. Hverken Wedel eller Løvenskiold vare tilstede.

[2]) Salen var ved denne Letlighed kun prydet med 2 Malerier, nemlig et Billede af Christian IV i Legemsstørrelse, malet af Professor Hansen efter Carl von Manderns bekjendte Original

lemmer med Undtagelse af Løvenskiold vare samlede i deres Høitidsdragt tilligemed Regjeringsraaderne og flere høie Embedsmænd.

„Nordmænd!

Det høie Kald, hvortil Medborgeres Tillid udkaarede eder, er fuldbyrdet — Norges Statsforfatning er grundlagt; Nationen har igjennem eder, sine udvalgte Mænd, haandhævet sine Rettigheder, befæstet dem for Fremtiden, og ved en vis Fordeling af Magten sikret Borgerfrihed og den Orden i Staten, som den udøvende Myndighed er pligtig og formaaende at vedligeholde.

Den fra andre Stater dyrekjøbte Erfaring har lært det norske Folks Repræsentanter, i lige Grad at vogte Regjeringsformen for Despotismens Kjendemærker og for Folke-Regjerings Misbrug.

Dette gamle Kongerige forlanger en Konge, men han skulde i Formen ligesaalidt som i Gjerningen være Despot, — nei! sit Folks første Ven og Fader bør han være. Dette venter Nationen at finde i mig, og dens Tillid er for mig et helligt Kald til, uagtet de Farer og den Møie, der venter mig, ganske at opofre mig for Norges Vel og Hæder.

Med disse redelige Hensigter og styrket ved Tro paa Gud den Almægtiges Bistand, haaber jeg at svare til denne Nationens Forventning.

Jeg antager Norges Krone som en Gave af et trofast og oprigtigt Folk, et Pant paa dets Kjærlighed for mig og min kongelige Æt.

---

og et af Christian Frederiks unge Søn, den nuværende Konge af Danmark. Det første kjøbtes af Jacob Aall, men skjenkedes af ham til Eidsvolds-Galleriet, hvor det endnu findes tilligemed Prindsens, som gjennem vor Konge skjenkedes til Galleriet. Talen findes i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 68 og Budstik. for 1814, Nr. 29 & 30.

Jeg lover og sværger at ville regjere Kongeriget Norge i Overensstemmelse med dets Konstitution og Love; saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord.

Min store Forgjængers, Fjerde Christians Aand følge mig i al min Gjerning! Han var det norske Folks gode Konge og Fader. Hans Mønster skal tidligen indprentes i min elskede Søns Hjerte, og Folkets Kjærlighed skal gaa i Arv til ham; thi han skal lære at agte denne Arv høiere end Kronens Glands.

Og nu Norges udvalgte Mænd, dets tro Sønner! besværger den Grundlov for det selvstændige Norge, som vi alle troligen ville haandhæve og forsvare! (Forsamlingen aflagde derpaa Eden.)

Hellig er den aflagte Ed! Du høre og velsigne den, Gud!

Endnu staar tilbage at meddele Rigsforsamlingen, hvad jeg ser mig istand til, angaaende Rigets politiske Stilling — en Meddelelse, jeg gjerne havde ønsket at kunne give Samme, førend Kronen overdroges til mig, men dette Ønskes Opfyldelse er bleven mig negtet ved Udeblivelsen af Indberetninger fra de betroede Personer, som jeg har afsendt til England og til de allierede Fyrster; og paa svenske Tidender bør jeg ei bygge nogensomhelst Gisning eller Forventning.

Imidlertid er ingen Fiendtlighed udøvet eller nogen Krigserklæring af nogen Magt udstedt imod Norge.

Kongen af Sverige har under 12 April erklæret Norges Kyster i Blokadestand, og ladet udstede Kaperbreve for at opbringe alle til og fra Norge seilende Skibe; nogle Skibe ere opbragte til svenske Havne, hvorimod ogsaa trende svenske Kapere ere indbragte af de norske Krydsere.

Under vore Briggers Beskyttelse have betydelige Kornforraad, til Beløb af omtrent 150,000 Tønder, naaet vore

Havne, og man tør saaledes, med Taknemmelighed mod Forsynet, anse de fleste af Rigets Egne sikrede imod Hungersnød.

Angaaende Forholdet med Kongeriget Danmark, ser jeg mig istand til at forelægge Rigsforsamlingen nogle oplysende Aktstykker, i hvilke jeg ønsker, at den fra min Side maatte finde det norske Folks Værdighed iagttaget, tilligemed hvad jeg indtil denne Dag skylder en høielsket Frænde og et trofast Folk, hvilket Folk, selv efter Fraskillelsen fra Norge, viser, at det ønsker at bistaa det norske Folk af yderste Evne, og som desaarsag har Fordring paa enhver retsindig Nordmands Høiagtelse og Erkjendtlighed [1]).

Saaledes sluttes Rigsforsamlingens Forhandlinger. Dog ville Præsidenten og øvrige Embedsmænd fungere, indtil Protokollerne med videre ere underskrevne.

Drager hjem, Medborgere! med den lønnende Overbevisning, at enhver har handlet med det Fædrelandssind, der besjeler ham, og at Folket med Tilfredshed vil erkjende, at Rigsforsamlingen har vist sig dets Tillid

---

[1]) Disse Aktstykker findes i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 73—90 og indeholde blandt Andet Christian Frederiks Brev til Frederik VI af 22 Febr. 1814 om at han og Norge ei vil bøie sig under Kielertraktaten, og af 6 Marts, at han midlertidig har taget i Besiddelse de danske Krigsfartøier, som findes i Norge, med Oberst Arenfeldt og Overadjutant Brock; Brevvexlingen med den danske Konges Kommissairer Admiral Bille og Oberst Lønborg, der fra det svenske Hovedkvarter i Wenersborg 3 Mai underrettede Christian Frederik om, at de vare komne for at se Kielertraktaten opfyldt og havde at overlevere ham et kongeligt Reskript af 18 April, hvori Prindsens Færd dadles og han alvorlig paalægges at overlevere Bille og Lønborg samt de svenske Befuldmægtigede samtlige norske Fæstninger, faste Pladse, offentlige Kasser og Domæner, og Prindsens Svar derpaa af 10 Mai 1814. H. Wergelands Konstitutions Hist. 3, S. 38 - 45.

værdig, idet den har hævdet Nationens Ære, og beredet dens Fremtids Held.

Hertil ville Gud lægge sin bedste Velsignelse, om hvilken vi i Dag, samlede i Herrens Tempel, ville anraabe den Almægtige"[1]).

Efterat Eden var aflagt af Forsamlingen og denne var stedet til Opvartning hos den nyvalgte Konge, begav den hele Forsamling sig til Eidsvolds Kirke, da det just var Christi Himmelfartsdag. Kongen hilsede den ved Kirken forsamlede talrige Almue med de Ord: „Himlen smiler til os i Dag"[2]).

Endnu samme Dag udstedte han en Kundgjørelse til det norske Folk[3]) og anordnede en almindelig Takkefest.

Den 20 Mai var Rigsforsamlingens Medlemmer for sidste Gang samlede. Der var da ikke længer Tale om forskjellige politiske Anskuelser. Afskedens og Skils-

---

[1]) Da Prindsen, beretter J. Aall, berørte sit Haab om at kunne svare til Nationens Forventninger, skjælvede hans Stemme, hans Ansigt var blegt og hans hele Væsen viste en dyb Bevægelse, ligesom der neppe var Nogen i Forsamlingen, der jo ikke delte denne med ham.

[2]) Som Rigsforsamlingens Medlemmer begyndte sine Forhandlinger i første Sammenkomst paa Høitidsfesten første Paaskedag, den 10 April, med at bivaane Gudstjenesten i Eidsvolds Kirke, saa endte de og sit vigtige Kald ved Deltagelse i Gudstjenesten paa Christi Himmelfarts Dag. I 40 Dage var det Hele altsaa fuldbragt.

[3]) I Budstikken Nr. 31 offentliggjordes 6 Juni Kongens Kundgjørelse til det norske Folk, undertegnet af Kongen og Statsraadet; Adressen fra det norske Folks Repræsentanter til Norges Konge af 19 Mai, undertegnet af Sverdrup, Motzfeldt og Christie; Kongens Reskript til Bisperne og Amtmændene, Kundgjørelse af Rigsforsamlingens Beslutninger angaaende Statens Pengevæsen, og Kundgjørelse af 19 Mai angaaende første ordentlige Storthings Holdelse og de Sager, som i Særdeleshed blive Gjenstand for dets Overveielse og Afgjørelse.

missens alvorlige Time var kommen. Man synes endelig at være kommen til den Erkjendelse, at hvor forskjellige Anskuelserne havde været, saa vare de alle besjelede af levende Kjærlighed til Fædrelandet og dets frie Forfatning. Under denne Sindsstemning opfordrede Kommandør Fabricius Forsamlingen til at bortkaste al Uenighedsstof og i en Broderkjæde med sammenslyngede Arme ligesom forene den hele Forsamling i en eneste Person. Det skede, og gribende var Afskedsscenen.

Saa endte denne i Norges Historie minderige og uforglemmelige Rigsforsamling paa Eidsvold, der i 6 Uger skjenkede det elskte Fødeland en Konstitution eller Statsforfatning, der staar som en skjøn Bautasten, der minder om det Frihedssind, den Dygtighed og den Sindighed, som da besjelede Norges udkaarne Mænd, der ved denne Leilighed i sin Midte talte næsten Alt, hvad der var Fremragende og Ædelt i Norges Land [1]).

VIII. Kong Christian Frederiks Indtog i Christiania og Underhandlinger med Stormagternes Kommissairer.

At reise Adelsteners og Sverrers Throne blandt Norges Fjelde, det havde Prindse- eller Selvstændighedspartiet med glødende Begeistring gjort, men at opretholde og forsvare den, saa at Løvenskiolds og Wedels Advarsel om at bygge en Throne paa Sand, ei skulde gaa i Op-

[1]) „Vi have oplevet," ytrer den fortjente Udgiver af Budstikken Professor L. Stoud Platou, idet han gjennem Budstikken underretter sine Landsmænd om Konstitutionens Fuldbringelse og Kongevalget, „en Revolution, som med Hensyn til dens uventede Komme, samt til den Rolighed, Planmæssighed og Enighed, hvormed den blev begyndt, fremlebet og heldigen fuldbraat, vel tør kaldes mageløs i den europæiske Statshistorie."

fyldelse — det var nu det store Spørgsmaal, som skulde afgjøres. Flere blandt den store Majoritet ræddedes ved det Storværk, de havde paabegyndt og ængstedes for Følgerne, og som et sørgeligt Varsel lød fra den ellers tause Justitiarius Rogerts Læber til Jacob Aall: „Ja, vi have valgt Konge, men denne Herlighed varer kun kort; om 2 à 3 Maaneder er den Glæde forbi."

Efter at have udstedt en Kundgjørelse til det norske Folk af 19 Mai [1]) og anordnet en almindelig Takkefest, begav den nyvalgte Konge sig til Christiania, hvor han gjorde sit Indtog, Aarsdagen efter hans Ankomst til Norge, den 22 Mai, under Kanonernes Torden og Folkets Hurraraab. Ved den ved Byens Grændse oprettede Æreport [2]) bødes han Velkommen af Byens Magistrat og Repræsentanter, og 24 unge Piger bestrøede hans Vei med Blomster. En af disse overleverede Kongen en Krands af Egeløv med de Ord: „Fortjent Hæder," og en anden et Dokument, som indeholdt Tilbudet af en Gave, der af Christiania Borgere var sammenskudt og stillet til Kongens Raadighed [3]).

---

[1]) Kundgjørelsen findes hos Aall S. 457. Blom S. 206.

[2]) At en Del af Æreporten faldt ned, saa at man med Nød og Neppe fik den saavidt understøttet, at Kongen uden Fare kunde passere den, og at en Ugle under Indtoget sad paa vor Frelsers Kirketaarn og skreg, blev af Mange i de Dage anseet for ildespaaende Varsler. Som et værre Varsel blev det af forstandige Folk anseet, at den nye Konge samme Dag udnævnte 18 Kammerherrer og 12 Kammerjunkere, der, forsaavidt de vare nærværende, skulde forrette Tjeneste som saadanne hos ham!!! Fortegnelsen over de 18 Kammerherrer, 12 Kammerjunkere o. m. findes i illustreret Nyhedsblad VI, Nr. 15. De udnævntes 22 Mai samtidig med at General Harthausen blev Overhofmarskalk og Staldmester Clauson Kaas Hofmarskalk.

[3]) Gaven bestod af 52 Lod Guld, 12,550 Lod Sølv, 8200 Rbdlr., 372 Pd. Sterl., $7\frac{1}{2}$ Sk℔ Kobber, og nogle Levnetsmidler. Exemplet var givet af Throndhjem og fulgtes af flere norske Byer.

Kongen tiltalte de unge Piger med de Ord: „Det hulde Kjøn forskjønner enhver Fest, forskjønner Livet; taknemmeligen skal jeg erkjende enhver Blomst, det vil strø paa min Vei." Efterat han med lignende venlige Ord havde hilset Magistraten, Borgerskabet og de opstillede Militære, begav han sig med sit Følge lige til vor Frelsers Kirke, hvor han modtoges af Regjeringsraadet, som nu havde faaet Navn af Statsraadet og af Geistligheden. Biskop Bech prædikede og oplæste derpaa Rigsforsamlingens Adresse af 17 Mai angaaende Kongevalget tilligemed Kongens Kundgjørelse af 19de s. M., hvorpaa han lyste Velsignelse over Folket, Kongen og hans Slægt. Menigheden istemte da „Held for Kongen." Kongen tiltalte derpaa Menigheden fra Kongestolen med nogle hjertelige Ord og endte med Ønsket „Held for Norge," hvilket Menigheden jublende gjentog. Fra Kirken begav han sig ned til det af Kammerherre Bernt Anker til offentlig Brug skjenkede Hus, som da og sednere længe tjente kongelige Personer til Residents. Derefter var almindelig Kur hos Kongen, og om Aftenen var af Byens Borgere foranstaltet en Folkefest i Haven udenfor Palæet, hvormed Dagens Høitid endte. Glæden over den venneſæle og nedladende Konge var almindelig.

Denne Herlighed var imidlertid kortvarig. Medens Nordmændene paa Eidsvold med Flid og Raskhed grundlagde sin fri Statsforfatning, var mærkværdige Begivenheder indtrufne i Frankrige. Napoleon var efter den tapreste Modstand bleven overvældet af de Allierede, forraadt, og 2 April 1814 afsat og anvist Opholdssted paa den lille Ø Elba i Middelhavet, og den gamle Kongestamme Bourbonnerne var igjen hævet paa Frankriges Kongestol ved Freden til Paris 30 Mai. Frankriges Overmagt var kuet, og blandt Seierherrerne var Sveriges Kronprinds Carl Johan. Han havde selv begivet sig til

Paris i April, og blev der af den russiske Keiser sikret en Understøttelse af 30,000 Russer, for at tvinge Norge til en Forening med Sverige, og England lovede Subsidier samt 6 Orlogsskibe for at blokere Norges Kyster [1]). Preussen og Østerrige forpligtede sig til at sende Befuldmægtigede til Norge, for at erklære Christian Frederik og Nordmændene, at Norges Forening med Sverige var uigjenkaldelig bestemt af de store Magter. Saaledes støttet ilede Carl Johan tilbage til Sverige for at fuldende sit Livs store Diemed, at forene Norge med Sverige, udstedte samme Dag, Christian Frederik gjorde sit Indtog i Norges Hovedstad, en Proklamation [2]) til den svenske Hær, inden han forlod Fastlandet, indskibede sig 25 Mai med Regimentet Royal Svedois, som bestod af alskens hvervede Tropper, i Travemünde, og landede lykkelig i Sverige, hvor han samlede den svenske Hær, og nærmede sig som en frygtelig Tordensky Norges Grændser.

Under disse store Begivenheder og for Norges Uafhængighed mørke Udsigter havde Christian Frederik sat alt sit Haab til England. Han ventede, at det frisindede engelske Folk ei vilde tillade, at man med Vold skulde kue et beslægtet, venligsindet lidet Folks Frihed og Ret. Dette Haab blev styrket ved Efterretninger om, at flere af Englands mest udmærkede og frisindede Mænd med Varme havde talt Norges Sag [3]), og at Englænderne i Almin-

---

[1]) Om Carl Johans Ophold og Forhandlinger i Paris meddeles interessante Oplysninger hos Bergman-Schinkel S. 115-147.

[2]) Proklamationen af 21 Mai findes hos Blom S. 215.

[1]) Whitebread bragte Norges Anliggende for Underhuset 21 April og Lord Grey i Overhuset 10 Mai. Denne erklærede, at aldrig var der sat en dybere Plet paa den britiske Karakter end ved Ministeriets Fremfærd imod Norge. Han beviste, at Norges Modstand var fuldkommen retlig og stemmende med Folkeretten, og fordrede Norges Blokade ophævet, og understøttedes af Lorderne Grenville, Henry Holland, den berømte Foxes Brodersøn

delighed vare misfornøiede med sin Regjerings uretfærdige Fremgangsmaade mod Norge. Men dette Haab gik ei i Opfyldelse. Carsten Anker, der, som vi have hørt, var sendt over til England med fornødne Instruxer, ankom vel til London den 24 Marts, og havde som privat Mand den følgende Dag Foretræde hos Lord Liverpool, som under den meget formaaende Lord Castlereaghs Fraværelse paa Fastlandet forestod de udenlandske Anliggender, men denne Statsmand erklærede rent ud, at England ei vilde erkjende Christian Frederik for Norges Regent, men trolig opfylde sine Forpligtelser mod Sverige [1]). Carsten Ankers

---

o. Fl.; men Ministrene seirede med 115 mod 34 Stemmer. Blandt disse 34 protesterede Prinds August Frederik af Sussex, Prinds Wilhelm af Glocester, Lorderne Grey, Essex, Grenville, Roslyn, Clifton, Wentworth, Fitzwilliam, Stanhope, Lauderdale og Norfolk, lutter høiagtede Mænd „mod de ædle Nordmænds skammelige Undertrykkelse."

I Underhuset kjæmpede den 12 Mai mod Canning, der forsvarede Regjeringen, hvoraf han var Medlem, med Varme, Sir Ch. Wynne, Lambton, „der med Afsky saa et kjekt Folk ofret paa politiske Overenskomsters Alter," James Mackintosh o. Fl., men forgjeves.

Ogsaa blandt det engelske Folk savnedes ei paa Sympathi for Norge. Charlotte Wardle skrev endog et Digt til den norske Friheds Ære, som blev oversat af N. H. Jæger i Arendal. Sammenlign ogsaa Presten Stephansons Beretning hos Wergeland S. 167. At en lignende Deltagelse i Norges Skjebne fandt Sted blandt det beslægtede danske Folk viste sig baade i Ord og Gjerning, især ved Kornforsyning trods det strenge Bud og den aarvaagne svenske Minister i Kjøbenhavn, General Tawast. I Wergelands Konstitutionshist. 3, S. 148—167 under Overskrift „engelske Sympathier" findes Greys Tale S. 153, Wynnes S. 160 Om Nordmandsforeningen i Kjøbenhavn s. sammest. S. 172.

[1]) Sammenlign Wetterstedts Depesche af 29 Marts 1814, Bergmann Schinkel 8, S. 46 og Castlereaghs Brev til Thornton sammest. S. 292. Den svenske Minister i London, Rehausens Brev af 29 April 1814, Essen af Wieselgren S. 210. Han om-

Broder, Generalmajor Peter Anker, som kort efter ogsaa var sendt over til England, gik det ei bedre. Da tilsidst Christian Frederik sendte over sin Statsraad Niels Aall med Rigsforsamlingens Sekretær Christie og Stavangers Repræsentant Rosenkilde, bleve de ei engang modtagne, men strax tilbagesendte [1]). Den britiske Regjering havde nemlig 24 Mai sendt sin Agent Morier for at underrette Rigsforsamlingen, som man ventede at finde samlet, om, at England ved en Traktat (af 3 Marts 1813) med Sverige havde forpligtet sig til at tilveiebringe den skandinaviske Halvøs Forening, men at dette skulde ske med ethvert Hensyn til Norges Frihed og Lykke. Da Morier ved sin Ankomst til Christiania den 5 Juni fandt Rigsforsamlingen opløst, nødsagedes han at forelægge sin Note af 7 Juni for den Regjering, som han fandt etableret i Christiania, uden dog at ville erkjende dens Lovmæssighed. I denne Note overlader han det norske Folk at vælge, enten det vilde benytte sig af Englands Mellemkomst for at erholde en med Hensyn til Norges Frihed og Lykke hensigtsmæssig Forening eller det vilde blotstille sig for en Krig med England og dets Bundsforvandte [2]). Moriers Note besvaredes gjennem Statssekretair v. Holten 8 Juni, og deri erklæres blandt andet, at Kongen havde med Folket svoret at ville forsvare Norges Selvstændighed, og det er klart, at han ei af egen Myndighed kunde opofre

---

taler, at Anker i 3 Uger i al Hemmelighed havde siddet fængslet i Kingsbench for privat Gjeld. I Rehausens Levnet i svensk biograf. Lexicon 13 B. fortælles, at Baron Rehausen og Jacob de la Gardie hos den preussiske Minister Jacobi confererede med Hr. Anker, som vandtes for Union mellem Sverige og Norge.

[1]) Efterretning om Deputationens Reise og næsten haanlige Afvisning, se Aall S. 460—64.

[2]) Morier's Note af 7 Juni findes hos Aall Bilag Nr. 78, S. 764, Blom S. 285 og v. Holtens Svar hos Aall S. 765.

den Nations Forfatning, der i Tillid til, at dette var ham muligt, havde overdraget ham Kronen. En saadan Forandring kunde alene ske gjennem Fokets egne Repræsentanter, men til at faa dem samlede udfordredes en Tid af 3 til 4 Maaneder, hvorfor det var nødvendigt, at der tilveiebragtes fuldkommen Neutralitet, fri Tilførsel og Samfærsel med England. Da det engelske Sendebud ei kunde indlade sig derpaa, afbrødes Underhandlingerne [1]). Kongen fandt, at det nu var nødvendigt at berede sig til alvorlig Modstand og udstedte den 9 Juni en Opfordring til almindelig Bevæbning af Norges vaabendygtige Mandskab [2]).

---

[1]) Den svenske Minister Rehausen beretter (Essen af Wieselgren S. 210), at Morier blev sendt for paa Stedet at undersøge, om Sverige havde et anseligt Parti i Norge. Svaret lød, at kun faa Nordmænd vare svenskfindede (ibid. S. 216).

[2]) Gjessing i sin Christian VIIIs Historie beretter, at Morier sednere blev ansat som engelsk Diplomat i Dresden, hvor han betroede en Mand, som i hin Periode havde spillet en Rolle i Norge (Adler?), at Castlereagh (den engelske Premierminister) specielt havde overdraget ham at undersøge, om det kunde antages, at Prinds Christian som Hærfører kunde byde Carl Johan Spidsen, da man i saa Fald nok kunde være tilbøielig til underhaanden at komme Nordmændene til Hjælp, men da Moriers Indberetning lød i modsat Retning, toges de modsatte Forholdsregler. Inden han forlod Norge, gjorde han en Reise til Grændsen for at se de Norskes Forsvarsmidler og tage i Diesyn Frederiksstens og Frederiksstads Fæstninger. (Ang. ham se Blom, S. 215). Bergmann-Schinkel beretter, 8, S. 344, at han var sendt af Lord Castlereagh, hvis private Sekretær han var. Essen siger i et Brev til Carl Johan af 28 Juni, at de allierede Magters Kommissairer have misbilliget Moriers Opførsel, der i Christiania boede hos Harthausen og paa sin Reise fra Frederikshald opholdt sig flere Dage i Statsraad Tanks Hus, og kun faa Prindsens Fortrolige. „Carl Johan kommer såsom åskan sändande de 4 makternas Commissarier såsom blixtar förut till Prins Christian.“ Engestrøm (Wieselgren S. 212.)

Den Deltagelse, som den ædle Britter viste det norske Folk og den humane Maade, hvorpaa han drev disse Underhandlinger, berøvede ei Kongen alt Haab om at kunne vinde England for Norges Sag. „Mørk," skrev Kongen den 22 Juni i et Brev til Jacob Aall, „er endnu vor Horizont, men saalænge den engelske Gesandt, en saare retsindig Mand, bliver her, er der ogsaa Haab om Englands Mægling, som jeg har forlangt, med Agtelse for Nationalværdighed og Lyksalighed" [1]).

Dette Haab skulde ogsaa briste. Den 30 Juni ankom fra Sverige til Christiania Sendemænd fra de allierede Magter, nemlig General Baron von Steigentesch for Østerrige, Generalmajor Orloff for Rusland, August Forster for England og Major Baron Martens for Preussen [2]).

De opfordrede Christian Frederik til at føie sig efter Kielertraktaten, da de store Magter ikke vilde erkjende ham for Norges Konge [3]). Disse Mænds bestemte Erklæring om, at de Allieredes Beslutning om Norges Forening med Sverige var uigjenkaldelig bestemt, og at de selv ei kom som Mæglere, men som Krigsherolder og

---

[1]) Aall S. 468.

[2]) Som Sekretær ved Underhandlingerne benyttedes Lector Adler, der var det franske Sprog fuldkommen mægtig og saaledes kom til at tage væsentlig Del i Forhandlingerne. Steigentesch og Forster bleve siden accrediterede ved Hoffet i Kjøbenhavn. (Gjessing S. 87.)

[1]) Nøiere Efterretninger om disse Mænd og deres Forhandlinger med Kongen paa Ladegaardsøen den 1 August og sednere privat, hvor det lykkedes ham at vinde for sig Orloff (se Bergmann Schinkel 8, S. 179). Orloff havde allerede i Hovedkvarteret i Wenersborg 26 Juni 1814 gjentagne Gange anmodet Essen om at gjøre alt mulig for at faa Kronprindsen til at afstaa fra sin Plan at angribe Norge, da det kunde foraarsage, at en af de Allierede faldt fra. (Essen ved Wieselgren S. 216).

Kommissairer for at bringe Kielertraktaten i Udøvelse, maatte gjøre Kongen uvis om, hvilke Bestemmelser han nu skulde tage. Han sammenkaldte derfor 6 Juli 1814 sit Statsraad i sin Sommerresidents paa Ladegaardsøen ved Christiania, og tilkaldte dertil desuden Rigsforsamlingens Præsidenter Peder Anker, Oberst Hegermann, Kommandør Fabricius og Professor Sverdrup. Tilstede vare ogsaa Kongens Adjutant Major Brock og Søkaptain Holsten.

I dette Møde meddelte Kongen de sammenkaldte Mænd Underretning om Sagernes Stilling og sine Forhandlinger med Sendemændene. Han berettede, at han havde overbevist dem om Umuligheden af at opfylde Kongen af Danmarks Fordring til ham inden 14 Dage at afhandle Foreningen mellem Norge og Sverige. Han tilføiede, at Sendemændene havde tilbudt en Vaabenhvile paa 3 Maaneder mod at Frederiksstæn, Frederiksstad og Kongsvinger overleveres til svenske Tropper, og at Terrænet til Glommen neutraliseres. Han gjorde opmærksom paa, at et russisk Armekorps var stillet til den svenske Kronprinds's Disposition, at Vilkaarene, som tilbødes det norske Folk, forekom ham at være ærefulde og fordelagtige i og for sig selv betragtede, og at det i al Fald vilde være uforsvarligt, hvis han ikke raadførte sig med Nationen. Han ønskede derfor at samle et Storthing og foredrage Rigets Stilling for samme. Han tilføiede, at han var villig til at nedlægge Kronen, hvis større Uheld derved kunde afvendes fra Norge, men ogsaa lige villig at gaa i Døden for Norges Sag, hvis Nationens Repræsentanter efter modent Overlæg foretrække den haarde og ulige Kamp med hele Europa for en fredelig Forening med Sverige, hvilken under de store Magters Garanti skal kunne sikre det norske Folks Rettigheder.

Statsraadet og de øvrige Tilkaldte vare enige i, at Kongen ei kunde gaa videre end han havde gjort og at de svenske Tropper paa ingen Maade maatte tilstedes at besætte de norske Fæstninger, da dette ikke alene stred mod Grundloven, men kunde lede til indvortes Urolighed.

I Overensstemmelse hermed tilsendte Kongen de Allieredes Sendemænd en saare velskreven Note [1]) af 13 Juli som Svar paa deres Ultimatum af 7 Juli, hvori de tilbøde Norge en Vaabenstilstand og en partiel Ophævelse af Blokaden paa de Vilkaar, at de Norske skulde overgive til de Svenske Fæstningerne Frederiksten, Frederiksstad og Kongsvinger, rømme Landet østen for Glommen, og at Christian Frederik skulde nedlægge i Rigsforsamlingens Hænder alle de Rettigheder, som han havde modtaget af den, og anvende hele sin Indflydelse paa Folket for at formaa det til at samtykke i Foreningen.

Han vedlagde sin Besvarelse et Brev til Kongen af Sverige, hvori han fremsætter Grundtrækkene til Foreningen med Sverige og de Tilæg og Forandringer i Grundloven, som maatte ansees passende og nødvendige i Tilfælde af en fredelig Overenskomst med Sverige, hvilke Forandringer vare drøftede af Prindsen i Forening med Statsraadet og den tilkaldte Generalpolitidirektør Diriks i Møderne 7 og 8 Juli [2]).

---

[1]) Hos Aall S. 472 findes Sendemændenes Ultimatum, S. 473 Kongens Note af 13 Juli, og S. 474 hans Brev til Carl XIII af samme Dato.

[2]) De udgjorde 4 Blade og dreie sig hovedsagelig om, at Kongen skulde udøve al sin Myndighed ved en Vicekonge i Forbindelse med Statsraadet med Tillæg til § 75, at Storthinget udnævner 5 uafsættelige Rigets Mænd, som skulde vaage over Konstitutionen, gjøre Vicekongen Forestillinger om Misbrug, paatale samme ved Storthinget, gjøre direkte Forestillinger til Kongen, forsvare Statsraadet baade for Konge og Thing; Flaget bør være uforandret eller efter Nationalfarven graat og grønt o. s. v.

De Allieredes Sendemænd forlode derpaa Christiania den 18 Juli og vendte tilbage til Sverige, ledsagede af Major Petersen og Søkaptain Holsten, der vare befuldmægtigede til at slutte en Vaabenstilstand [1]). De traf Carl Johan i Uddevalla den 21de, hvor han ytrede sin Misnøie med Orloff, der optraadte som Forsvarer af Nordmændenes politiske Rettigheder [2]) o. m. Da Carl Johan kun i yderste Nød vilde bruge Vaaben mod sine tilkommende Undersaatter, formaaede han Kommissarierne endnu at gjøre et Forsøg. Ved deres Afreise tilføiede han: „Alt hvad det norske Folk med Billighed kan forlange til Betryggelse af sine Friheder og Rettigheder sætter jeg min Ære i at bevilge." Den 28de havde de Foretræde hos Kongen paa Moss, hvor han den 21 Juli havde taget sit Hovedkvarter, og meddelte ham, at den svenske Kronprinds kun vilde bevilge Vaabenstilstand under Betingelse af de tre Fæstningers Besættelse af svenske Tropper. Da Kongen ei kunde indrømme dette, vendte Sendebudene tilbage som det syntes med uforrettet Sag [3]).

Statsraadets Protokol for 1814. Den 16 Juli fortsattes Grundlovens Gjennemgaaelse om Vicekongens Funktioner.

[1]) De medbragte udentvivl ogsaa Christian Frederiks Brev til Carl Johan af 13 Juli, som findes hos Aall S. 485. Der og hos Bergmann Schinkel 8, S. 350 meddeles Carl Johans alvorlige og skarpe Svar af 20 Juli.

[2]) Carl Johan spurgte blandt andet Orloff, om det stod i hans Instruktioner, at han skulde tale til Fordel for en Konstitution i Norge. Denne mærkelige Samtale findes i Bergmann Schinkels Minnen 8, S. 190.

[3]) Mange have imidlertid troet, at Kongen ved denne Leilighed blev enig med Gesandterne, og at Krigens Gang og Grændse besluttedes, idet man kunde lade de Fæstninger erobre, som man ei frivillig turde eller kunde overgive. Deraf forklarede man sig, at just som Krigen udbrød, berøvedes det vigtige Frederiksstad sit største Skyds o. s. v. I et Statsraad paa Moss den 29 Juli, som bestod af Rosenkrantz og Sommerhjelm, frem-

Kong Christian Frederik gjorde Rede for Underhandlingernes Udfald i en Kundgjørelse til det norske Folk og den norske Hær, begge udstedte fra Hovedkvarteret i Moss 28 Juli [1]).

Den svenske Konge Carl XIII havde allerede under 10 Juli fra Stockholm udstedt en Proklamation til Nordmændene, som dog var lidet egnet til at vinde dem for en Forening med Sverige. I den ytres blandt andet, at Danmarks forrige Statholder havde forledet Nordmændene til en „brødefuld Modstand;" at Norge var lovlig aftraadt til Sverige, at den forrige Statholder havde skabt en Folkerepræsentation, overensstemmende med Ophavsmandens Hensigt, ikke med Nordens Sædvaner. Fremmede Embedsmænd, som med ham delte lige Interesse, deltoge i denne Forsamling, ved hvilken den bevæbnede Styrke mere end Medborgernes Stemme havde Indflydelse o. m. — Endelig erklæres, at Kongen havde overdraget Kronprindsen Carl Johan, saasnart denne var rykket ind i Norge, at sammenkalde de norske Stænder, hvilke, efterat de gjennem deres Medborgeres fri Valg tilbørligen vare befuldmægtigede, skulde have fuldkommen Ret til mellem sig at overlægge om en Grundlov, som kunde berede Landets Vel i Fremtiden, samt at forelægge samme til den svenske Konges Prøvelse. — Tilsidst erklæres Rigsforsamlingen paa Eidsvold lovstridig og fornærmende ikke mindre Sveriges end det norske Folks uomtvistelige Rettigheder [2]).

Den 17 Juli udstedte ogsaa Carl Johan fra Wenersborg en Kundgjørelse til det norske Folk, hvori blandt Andet ytres: „Nordmænd! Smaa Stater ere et

---

lagdes Sendemændenes Note af 25 Juli. Han tilføiede, at disse mundtlig havde fordret Fæstningernes Overgivelse, og at han nedlagde Kronen som Betingelse for Vaabenstilstand.

[1]) Kundgjørelsen findes hos Aall S. 481, Blom S. 301.

[2]) Proklamationen findes hos Aall S. 482—85.

Spil i de større Hænder. Under en egen affondret Styrelse kunne I ikke bestaa. Den Mands Hensigt, som forvilder eder, er paany engang at forene Norges Krone med Danmarks. Men Naturen forenet med sund Statskunst vil, at mellem Nordmænd og Svensker skal sluttes Venskab og Broderbaand. Det er som Brødre, de Svenske begjære at leve med eder. Forenede og stærke ved fælles Bistand skal Sverige og Norge fra hver Side frembyde en uomstødelig Værnmur; hver for sig og adskilte skal de have Alt at frygte af Andre og hinanden. Betragter England. Denne saa navnkundige Ø, grunder den ikke sin Storhed og sin Lykke paa en lignende Forening? At Norge og Sverige skulle høre sammen, er fastsat og bekræftet af Verdens første Magter."

Carl XIIIs Proklamation, hvori han erklærede Rigsforsamlingen paa Eidsvold for lovstridig og fornærmende, maatte overbevise Nordmændene om, at Diplomatiens Spil var endt, og at der maatte skrides til Handling, til en Kamp, som Nationalæren fordrede, og af hvilken, selv om man maatte bukke under for Overmagten og den høiere Krigskunst, man dog troede at berede Fædrelandet hæderligere Betingelser, end en feig Underkastelse vilde medføre [1]).

---

[1]) Der var, førend Begivenhederne kom til denne Yderlighed, i Kongens Raad Tale om at spille Svenskerne en prævenir, ved at bringe Kampen paa svensk Grund, og at søge at vinde den franske General Lallemand, „han med de røde Buxer," under hvis Fane de kjække jydske Dragoner under Felttoget i Holstein forlangte at stilles, til Anfører for dette Tog; men Betænkelighederne ved saaledes at stille de norske Generaler i Baggrunden, den fremmede Anførers Ubekjendtskab med Nationen og dens Sprog og fremfor Alt den karrige Underholdning man havde at byde Armeen, og som man vel vidste ikke i de nærmest liggende svenske Provindser kunde afhjælpes, afviste aldeles denne under alle Omstændigheder vovelige Diversion." (Statsraad Niels Aall.)

IX. Krigen og Konventionen til Moss.

Loddet var kastet, og den sørgelige Stund var kommen, at Nordens beslægtede Folk og Naboer skulde kjæmpe, og, som man maatte tro, en Kamp paa Liv og Død.

Den svenske Kronprinds Carl Johan havde allerede den 12 Juli forladt Stockholm, for at sætte sig i Spidsen for sin seiervante Hær, som var hjemkommen fra den store Kamp mod Napoleon. Den 18de kom han til Göteborg og den 21de til Uddevalla, og den svenske Hær nærmede sig Grændsen i 2 Armeekorpser. Det første, som bestod af de fra det tydske Felttog hjemvendte Kjernetropper, blev anført af Kronprindsen selv. Det var delt i 3 Divisioner og 6 Brigader. Divisionschefer vare: Generalmajor Friherre Posse samt Generallieutenanterne Friherre Sandels og Friherre Boye[1]). Det andet Armeekorps, der under Carl Johans Fraværelse med den øvrige Hær paa Fastlandet havde dækket Grændsen, anførtes af Feltmarskalk General von Essen, og var delt i 2 Divisioner under Generalmajorerne Grev G. Mörner og Friherre Rosenblad. Disse Divisioner deltes igjen i 4 Brigader[2]). En 11te Brigade under Oberst Eck stod som Observationskorps paa Grændsen ved Jemteland. Chef for den svenske Armees Generalstab var den fra den finske Krig og Gustaf IVs Fængsling bekjendte General Adlercreutz[3]).

Jeg hørte ogsaa i de Dage Tale om, at man burde faa den tapre Lallemand op til Norge og sætte ham mod Pontecorvo (saa benævnte man da gjerne Carl Johan).

[1]) Brigadechefer vare: Generalmajorerne Schultzenheim, Lagerbring, Brändstrøm, Obersterne Reuterskøld og Bergenstråle samt Generalmajor Hederstjerna.

[2]) Brigadechefer vare: Oberst Platen, Hay, Klingsporr og Gahn af Colquhoun.

[3]) Generalmajor B. Sparre udnævntes til Generaladjutant

Det første Armeekorps bestod af 20,000 Mand, det andet af 17,000, hvortil kom en Reserve paa 10,000 Mand.

Denne anselige Hær, der var vel forsynet med Alt, hvad der hører til at føre en ordentlig Krig, blev understøttet af en Flaade af 4 Linieskibe, 4 Fregatter, nogle Brigger og 70 Kanonschalupper, under Anførsel af Generaladmiral og Statsraad Puke. Den 18 Juli havde den 60aarige Carl XIII, der var en gammel Sømand, forladt Stockholm for at overtage Overkommandoen paa Flaaden.

Mod denne Fiende havde Nordmændene opstillet en Hær, der var inddelt i Brigader, som bestode af alle Vaabenarter, og ved Krigens Begyndelse indtog følgende Stilling:

1. Generalmajor Staffeldts Brigade, der var noget over 8000 Mand og laa i den sydlige Halvdel af Smaalenenes Amt, eller i Berg, Skeberg, Tune, Rakkestad og Eidsberg.
2. Oberst Hegermanns Brigade, omtrent 8000 Mand stærk, der laa Norden for i Sørum, Ullensaker, Eidsvold o. s. v.
3. Oberst Krebs's Brigade i Omegnen af Kongsvinger henad Grændsen, omtrent 2000 Mand stærk.
4. Oberst Rodes Brigade i Elverum og sydefter henad mod Flisenelv, henimod 2000 Mand.
5. Den saakaldte Reservebrigade under Generalmajor Arenfeldt, omtrent 5000 Mand stærk, i Omegnen af Christiania og henad Drammen. En Del af denne Brigade var, endnu forend Fiendtlighederne begyndte, rykket ind i Smaalenene.

---

for de indre og den bekjendte Generalmajor Björnstjerna for de ydre Erinder. Generalintendant var Landshøvding de la Grange. Götlin: Anteckningar under Svenska Armeens Fälttåg 1813 och 1814, 3, S. 38—44.

6. Generalmajor Mejlænders Brigade, omtrent 2000 Mand stærk, stod paa Brunlagneset og i Omegnen af Tønsberg og Valø Saltverk.

Foruden disse Afdelinger kommanderede Oberstlieutenant Stabell et Avantkorps af omtrent 2000 Mand, der havde trukket en Kordon fra Krogfos i Høland langs Frederikshaldsvasdraget over Ørjebro og de trange Passer ved Strøm i Aremark til Skotbergsund i samme Prestegjeld. En liden Troppeafdeling under Kaptain Spørck, der laa sydenfor i Enningdalen, hørte ogsaa under Stabells Kommando. I denne Styrke af omtrent 29,000 Mand var ei medregnet Garnisonerne paa Kongsvinger, Frederiksten, Frederiksstad, Akershus og Frederiksværn [1]).

Den øverste Kommando over den norske Hær førte Kong Christian Frederik selv. Chef for hans Generalstab var Oberst Sejersted, der havde lagt Planen til Forsvaret, og Generalintendant var Statsraad Generalmajor Haxthausen.

Det norske Søværn bestod af 7 Orlogsbrigger og omtrent 150 Kanonschalupper og Kanonjoller, hvoraf dog kun 40 under Kommando af Kommandør Fasting var posteret ved de sydligste af Hvaløerne, medens Resten var fordelt langs Kysterne fra Langesundsfjorden til Throndhjem.

Betragte vi noget nøiere den Hær, som skulde stilles mod den seirvante og veludrustede svenske Hær, der anførtes af en af sin Tids største Feltherrer, ledsaget af en Adlercreutz, Sandels, Björnstjerna o. Fl., saa savnede denne Hær hverken Mod eller Lyst til at maale sig med Fienden og med sit Blod forsvare det kjære Fødelands

---

[1]) Sammenlign General Meydell i norskt Maanedsskrift 6, S. 364 og i „Felttoget 1814" S. 12.

Frihed og Ære; men den savnede næsten Alt hvad der iøvrigt udfordredes til at haabe et lykkeligt Udfald. Ammunitionen var forholdsvis maadelig, Lazareterne havde Mangel paa duelige Læger og øvrige Fornødenheder, Magasinerne vare saa slet forsynede, at Krigsfolkene ei sjelden led Mangel. Vel fik de Havre, men saa savnede man Kverner til at faa den malet. Transportvæsenet var i stor Uorden.

Det værste var, at den Høistkommanderende baade savnede Erfarenhed og Dygtighed, og dethos manglede Evnen eller Villien til at vælge sine Folk. Blandt de høiere Officierer havde han Generallieutenant Staffeldt, der havde udmærket sig i Krigen 1808 og var varmt anbefalet af Christian August; men denne dygtige, men noget grætne Mand kunde han ei lide, hvorfor han behandlede ham med en Kulde og Mistænkelighed, som baade saarede og forbitrede den ærekjære Mand. Oberst Stabell var ogsaa prøvet i Krigen 1808 som en ualmindelig dygtig og koldblodig Officier; men han var Kongen for klog, for selvstændig og for uigjennemtrængelig til, at han vilde give ham en Overbefaling, som han vel ogsaa havde frabedt sig, da denne kloge Mand ligesom Staffeldt gjennemskuede Kongen og anede Krigens Gang og Udfald. Oberst Krebs havde allerede 1808 vist sig som en kjek og rask Officier, der viste hvad han duede til, naar han fik frie Hænder. Hegermann, Arenfeldt o. Fl. vare hæderlige og dygtige Mænd; men de havde ingen Anledning havt til at vise, at de vare skikkede til nogen Overanførsel. Den Mand eller de Mænd, som Kongen satte mest Lid til, var Sejersted[1]) og Haxthausen, men Ingen af dem vare deres vigtige Poster voxne.

---

[1]) I en Samtale med Carl Johan skal den østerrigske Gesandt General Steigentesch efter Tilbagekomsten fra Norge have

Den omtalte svenske Flaade løb ud fra Strømstad den 26 Juli, besatte uden Modstand Hvaløerne, efterat den langt underlegne norske Sømagt, 40 Kanonbaade, under Fasting „efter Høiestes Befaling" den foregaaende Dag havde trukket sig tilbage til Christianiafjordens vestre Side.

Den 3 August tidlig nærmede den svenske Flaade sig Frederiksstad Fæstning og landsatte paa Krageröen, der ligger udenfor Fæstningen, 6000 Mand i 3 Afdelinger. Øen var besat med 1200 Mand under Anførsel af Oberstlieutenant Hjermann. Da han fik se, at en saa overlegen Fiende nærmede sig Øen, blev han ræd, og glemte sig i den Grad, at han saa godt som uden Modstand og uden at have en Mand dræbt eller saaret, forlod sin vigtige Stilling og trak sig tilbage, hvorpaa Fienden let kom i Besiddelse af denne Ø, der betragtes som Nøglen til Frederiksstad. De Svenske opkastede nu Batterier og begyndte at bombardere og beskyde Frederiksstad, der samtidig angrebes fra Søsiden af svenske Kanonbaade, som det lykkedes at komme Fæstningen nær, da det svære Skyts paa Fortet Isegram Dagen før Fienden angreb Hvaløerne var indskibet paa et Fartøi, som skulde føre det til Christiania; men da Skipperen ei kunde komme ud, fordi Fienden havde besat Udløbet, seilede han med Kanonerne op til Sannesund, hvor de bleve nedsænkte.

Frederiksstads Beleiring har en gaadefuld Historie. Ved Krigens Udbrud var den dygtige og kjekke Oberst Mechlenburg Kommandant paa denne vigtige Fæstning. Han gjorde saa kraftige Indsigelser mod den Plan, som

---

ytret: „Efter hvad man siger, skal Sejersted have Kundskaber, men han er ikkun stærk i Theorien og fører Krigen efter Bøger. Som Stabschef betragtet er han ei skikket til at indgive kraftige Beslutninger, ligesaalidt som til at staalsætte Prindsen, naar Energi er nødvendig." Bergman-Schinkel 8, S. 193.

Prindsen og hans vise Raadgivere havde fattet, at berøve Fæstningen en Del af dens svære Skyts, og saa alvorlige Forestillinger om at forsyne Fæstningen med det Fornødne, at Christian Frederik blev fornærmet og tilskrev den ærekjære Mand paa en saadan Maade, at han misfornøiet forlangte Afsked, som han og strax fik. Oberst Hals blev nu tilbudt Posten; men da han havde Betænkeligheder ved at overtage Forsvaret af en Fæstning, som Mechlenburg under forhaandenværende Omstændigheder ei vilde paatage sig at hævde, skal hans gamle Ven Major Brock have sagt til ham, „at det ikke vilde blive Spørgsmaal om Fæstningens Forsvar.“ Sednere fik han den Befaling, at i det Tilfælde, at han blev nødt til at kapitulere, skulde han stræbe at frelse Garnisonen. Den Tanke maatte under saadanne Omstændigheder ligge Kommandanten nær, at Fæstningen var bestemt til at tages. Da derfor en livlig Kanonade om Morgenen Kl. 4 begyndte baade fra Land- og Søsiden, troede han „at burde opofre sit militære Ry for Menneskehedens Stemme.“ Han heisede allerede Parlamentærflag Klokken henved 8 om Formiddagen og overgav Fæstningen til Fienden, som Klokken 7½ om Eftermiddagen tog den i Besiddelse, just som en Bataillon af Arenfeldts Brigade ankom til Gaarden Kniple, omtrent 3000 Alen fra Fæstningen.

Krageröens og Frederiksstads uhæderlige Overgivelse vakte Forskrækkelse og Forbitrelse over det hele Land, og „det virkede som et Lynslag i det norske Hovedkvarter, da man fik vide, at Fienden ved et Tab af 7 Døde og 12 Saarede var kommen i Besiddelse af Nøglen til Glommen“ [1]).

---

[1]) Paa sin Reise til Throndhjem bad Christian Frederik fra Toten 1 Februar Sejersted at inspicere Frederiksstad og lade

Samtidig med den svenske Flaade og Hærs Angreb paa Frederiksstad rykkede 2500 Svenske under Anførsel af Generalmajor Gahn den 1 August over den norske Grændse i Soløer. Den skulde over Kongsvinger søge at falde den norske Hovedarmee i Ryggen. Denne Plan mislykkedes imidlertid ganske. Gahn traf nemlig paa

---

transportere Sager af Værd til Akershus, med Tilføiende: „Skulde Mechlenburg have tabt Hovedet, kan General Staffeldt suspendere ham." — Kapitulationen blev undertegnet af Kongens to Overadjutanter Gust. Klint og Carl Skjöldebrand og Hals. Den sidste havde før han overgav Fæstningen sammenkaldt Krigsraad, der med ham var enigt i, at et længere Forsvar udsatte Staden og Fæstningen for total Ødelæggelse. Øienvidner paastaa, at Hals under Beleiringen viste personligt Mod og Koldblodighed, og at han overgav Fæstningen 24 Timer førend han var nødt dertil, da han ansaa det uforsvarligt at fortsætte en haabløs Kamp, forbunden med saa stor Fare for Medborgeres Liv og Gods. Hals blev siden dømt fra Liv og Ære for denne Overgivelse, men blev benaadet og endte sine Dage paa en liden Eiendom i Trygstad, beklaget og savnet af dem, som havde staaet i nærmere Forhold til ham. Hals's Rapport om Overgivelsen findes i Tiden 1814 Nr. 126 og hos Aall S. 770. Om Hals og Frederiksstads Overgivelse sammenlign Meydell i norskt Maanedsskrift 6, S. 369—74 og Morgenbladet 1862, Nr. 8. Bergmann Schinkel 8, S. 201. „Man vedblev at berøve Fæstningen dens uundværlige Fornødenheder lige indtil faa Dage før dens Overgivelse. Kongen havde desuden tilskrevet Hals, at han kunde overgive Fæstningen, naar han troede ikke længer at kunne forsvare den."

Oberstlieutenant Cederström blev udnævnt til Kommandant i Frederiksstad, der var Svensken en saare velkommen Erobring, da de derved fik Nøglen til Glommen, sikkert Sted for deres Magasiner og bekvemt Tilhold for deres Flaade. Carl XIII havde selv fra Linieskibet Gustav den Store været Øienvidne til Kampen og besøgte personlig Frederiksstad den 9 August, efterat Kronprindsen den 7de her havde taget Hovedkvarter. Han hilsedes af 112 erobrede Kanoner og af Garnisonens ofte fornyede Hurraraab, Kort efter vendte han tilbage til Sverige. (Götlin. 3, S. 67).

en norsk Hærafdeling af samme Størrelse som sin egen, anført af Oberstlieutenant Kammerherre Krebs, der var hæderlig bekjendt fra Krigen 1808. Da de Svenske rykkede frem, trak Krebs sig tilbage til den faste Stilling ved Lier, ½ Mil fra Kongsvinger. Den 2 August Kl. 5 om Eftermiddagen angreb de Svenske, 2400 Mand stærke, i 2 Kolonner de norske Forskandsninger. 3 Gange angreb de med største Tapperhed, og ved det sidste Angreb kom de i Stormskridt de norske Kanoner nær paa 40 Skridt, men da strakte en bedækket Infanteriild næsten alle de forreste Fiender til Jorden. Med Hurraraab og fældede Bajonetter styrtede nu de Norske henved Klokken 9 ud af Forskandsningerne og forfulgte Fienden ½ Mil til Aabogen, hvor de Svenske havde afbrudt Broen over Aaen. Da Nordmændene manglede Kavalleri, og Krigsfolkene havde vaaget i flere Nætter, trak de sig igjen tilbage til Lier. De Norskes Tab var 3 Døde og 24 Saarede, de Svenskes 37 Døde, 96 Saarede og 8 Fangne.

Gahn trak sig tilbage til Matrand tæt ved Midtskogs Kirke, hvor han slog Leir. Her besluttede Krebs at overraske sin Fiende. Den 5 August Kl. 4 om Morgenen blev den sovende svenske Leir ved Matrand næsten overrasket af 800 Mand Norske som angreb Fronten, medens 1000 Mand over Bjergene skulde falde de Svenske i Ryggen, tage deres Bagage, danne en Vognborg deraf, medens andre med Bajonetten skulde angribe Fienden. Til Held for de Svenske maatte de Tropper, som skulde angribe dem i Ryggen, gaa ½ Mil længere end man havde troet og kom næsten en Time for sent. Derved var det hele Angreb nær ved at mislykkes, da de 800 Mand i Fronten havde at kjæmpe med den overlegne Fiende, der var nær ved at overfløie dem. Med ualmindelig Tapperhed og Udholdenhed lykkedes det dem under Krebs's egen Kommando at afslaa Angrebet. Imidlertid havde nogle af de

Norske, som skulde omgaa Fienden, ved Skotsund, naaet Bagagen, som Gahn, strax han blev angrebet, havde ladet afgaa til Magnor, dækket af Kaptain Spolander med 200 Mand. De angrebe strax Trodset, nedskjøde Hestene og spærrede tildels Passagen, skjønt de vare saa udmattede af den anstrengende Marsch, at de ei kunde faa Vognborgen istand. Ved Efterretning herom trak Gahn sig tilbage, for ei at blive afskaaren. En blodig og haardnakket Kamp opstod. Med fældte Bajonetter og Hurraraab gjennembrød en Bataillon af Westerbottens Regiment under Oberst Knorring den tynde og langstrakte norske Jægerkjede, men denne sluttede sig strax sammen igjen. Da det svenske Infanteri havde opbrugt sit Krud, var der intet andet Middel end at slaa sig igjennem. Gahn stillede sig i Spidsen, og efter en haardnakket Kamp lykkedes det ham at udføre sit Forsæt, dog ei uden stort Tab. Han mistede 11 Officierer, 3 à 400 Soldater, som dels bleve fangne dels dræbte, alt sit Trods og Bagage, samt en Kanon, som faldt i de Norskes Hænder[1]). I

[1]) Se Ingeniørkaptain J. C. Ræders Brev af 28 August 1814 i Illust. Nyhedsblad for 1859 Nr. 29. Han deltog i Kampen. Han beretter endvidere, at Bagagen, omtrent 200 Vogne og Kjærrer, blev taget og tildels strax plyndret. 18 Krudvogne, 1 Kanon og 60 Heste bleve erobrede. Af Fanger bleve tagne en Major Toll, 3 Kaptainer, 10 Subalterneofficierer, 1 Prest, 200 Mand, foruden 100 Saarede og en Del Bønder og Kudske. Ræder beretter, at han i den faldne Landshøvding Eckstedts Kopiebog fandt Udtog af Breve, hvori Mænd her i Landet bleve budne 2 à 3000 Rdlr. Banco om Aaret paa Livstid, Forfremmelse i Armeen, Pension o. m., naar de vilde være de Svenske behjælpelige. — Om denne Kamp, se Meydell S. 381. I Anledning af Meydells Anke over, at Krebs ei forfulgte sin Seier og gik løs paa Eda, har en Officier fortalt mig, at han hørte til de Jægere, som over Manglefjeld skulde komme Krebs til Undsætning, men først naaede frem en Timestid efterat Gahn havde slaaet sig igjennem, at det var det almindelige Ønske, som hans

denne Kamp udmærkede sig den tapre svenske Artillerikaptain Gyldenstjerna. Han vendte sine Kanoner mod de Norske, som stode i hans Ryg paa Kongeveien, skjød med Kardætsker og rensede saaledes Veien. I Galop satte han nu gjennem den norske Linie, og da han var passeret den og var 400 Alen paa den anden Side af den gjennembrudte norske Linie, vendte han sine Kanoner og beskjød de Norske igjen med Kardætsker fra den modsatte Side. Blandt de Faldne var Landshøvding i Carlstad Lehn E. von Eckstedt, der af Kronprindsen var beordret at overtage den civile Bestyrelse af de Landskaber, Brigaden besatte. Ligesom Frederiksstads næsten samtidige Overgivelse fyldte Nordmændene med Forbitrelse, saa jublede de ved Krebs's Seir. Denne vilde have været af stor Vigtighed med Hensyn til at vække Folkets og Hærens Begeistring, naar Kongen havde villet eller vidst at benytte samme. Dette skede ikke, men ikke destomindre bør den kjekke Krebs og hans modige Kampbrødre mindes med Berømmelse og

---

Chef, Kaptain Haxthausen og Flere nærede, strax at gaa løs paa Eda, men at Krebs, som ønskede det samme, hindredes ved en udtrykkelig Ordre fra Kongen. Götlin har meddelt en omstændelig Beretning om denne Kamp. Han fortæller, at Gahns Styrke kun var 1200 Mand, medens den norske var 4472! Mærkeligt er det, at medens han S. 93 nævner flere Svensker, som udmærkede sig, omtaler han ei den Gyldenstjerna, som Ræder berømmer, men derimod nævnes en Kuülenstjerna, som tabte 26 Heste og 32 Mand af Servicen. Gyldenstjerna er uden tvivl en Feiltagelse for Kuülenstjerna. „Befälet förlorade allt sitt bagage, Journaler og Räkningar. Likväl blefvo Krigs Archivets Chartor och Handlingar räddade.“ Blandt de Saarede paa norsk Side var Kaptain Flor og Lieutenanterne Norgreen, Colbjørnsen og den nyligen (8 April 1863) som Generalmajor og Chef for Ingeniørbrigaden døde, almen yndede og agtede Theodor Broch, der i denne hæderlige Kamp som 18aarig Lieutenant erhvervede sig sine første Laurbær. Om Norgreen, se Nationalbladet 3 Hefte, S. 27, 93.

Taknemmelighed af sine Landsmænd; thi de bidroge ikke uvæsentlig til at Krigen fik en for Norge saa lykkelig Ende, idet selv den krigsvante erfarne Carl Johan ytrede sin Forbauselse over, at et veludrustet og veløvet svensk Korps under en dygtig og erfaren Chefs Anførsel paa denne Maade kunde oprives af et norsk Korps, som var dem underlegen baade i Udrustning og Antal.

Samtidig med de Svenskes Angreb paa Frederiksstad og Indfald under Gahn rykkede den svenske Hærs 2det Armeekorps under Feltmarskalk Essen over den norske Grændse gjennem Enningdalen, syd for Frederikshald. Her stødte det paa Kaptain Spørck, der anførte en liden Fortrop, som dog ei stod under Generallieutenant Staffeldt, der kommanderede 6000 Norske og havde sit Hovedkvarter i Hafslund, men under Kommandanten paa Frederikssten og Oberst Stabell, der anførte et Flyvekorps langs Grændsen. Da Spørck kun havde faa Folk, maatte han vige og lade Veien aaben for General Vegesack, der med 6000 Mand rykkede mod og indesluttede Frederikssten. Forfulgt af et svensk Korps, der var hans sexdobbelt overlegent i Antal, søgte Spørck at forsvare Overgangen over Tistedalselven, der fra Femsøen fossende strømmer ned forbi Frederikssten og Frederikshald. Her forsvarede „Spørck sig saa godt, at Intet hviler paa ham med Hensyn til at denne Passage blev forceret. Alene af Leirdals Division ere 27 Mand døde eller saarede" [1]).

---

[1]) Kaptain, sednere Generalmajor Kaltenborns Skrivelse til Kongen 4 August se Morgenstjerne, hist. Beretning om Generallieutenant Staffeldts Forhold 1814 2, S. 137. De Svenske bleve her anførte af Generalmajor Brändström, der havde faaet Befaling „at søge at vinde alt det Terrain, som kunde erholdes." Han besluttede derfor at forcere Overgangen over Elven, som og lykkedes, da Major Grev Cronhjelm var kommen over et Vadested, som man havde opdaget paa de Norskes venstre Fløi. Man

Efter denne hæderlige Affære ved Tistedalen maatte Spørck over Hveden, der ligger ved Femsøens sydlige Bred, vige for den overlegne Fiende og trække sig tilbage ind i Kjølfjeldene, som ligge paa Femsøens vestre Side.

Spørcks Tilbagetog udsatte imidlertid Oberstlieutenant Butenschøn, der med Jægerkorpset og nogle Skarpskyttere skulde forsvare Overgangen ved Svinesund, for at blive afskaaren. Han saa sig derfor nødt til den 1 August Kl. 2 om Natten at forlade sin Stilling, som ei længere var holdbar og trække sig tilbage, idet han lod Overgangen over Svinesund aaben for de Svenske. Disse sloge nu i stor Hast en Bro paa 17 Pontons, som før var beredt, over Sundet. Paa denne gik nu den 2 August den svenske Hærs 1ste Afdeling paa 20,000 Mand, som anførtes af Kronprindsen, over Svinesund, og blev fulgt af Artilleri og Kavalleri under Gen.major Posse.

For denne uhyre Overmagt trak Butenschøn sig tilbage paa Veien til Hafslund, efterfulgt af den 2den Afdelings 1ste Division under General Sandels. Ved Diestad lidt Norden for Ingedals Kirke, midt imellem Frederikshald og Hafslund, bød Butenschøn Sandels Fortrop under Oberst Bergholtz Spidsen, og forsvarede i 2 Timer sin Stilling med 500 Mand imod Fiendens, der tilsidst skal have udgjort 3500 Mand. Efter en haardnakket Kamp maatte han vige, og trak sig efterfulgt af Fienden kjæmpende tilbage til Sækkeland, der ligger omtrent midt imellem Hafslund og Rakkestad.

Kong Christian Frederik ytrede imidlertid sit Mishag over, at Stillingen ved Tistedalselven og Svinesund saa tidlig, og, som han mente, uden Nødvendighed vare for-

---

angreb nu med Bajonetten og „de Norske trak sig," efter paa en hæderlig Maade at have forsvaret sig i næsten 2 Timer og efterat deres Ammunition næsten var bortskudt, tilbage imod Kjølen. Götlin 3, S. 73.

ladte, og bød Staffeldt, understøttet af Stabell, fra Kjølfjeldene, hvorhen Spørck var trængt tilbage, at gjenerobre de af Sporck tabte Stillinger ved Hveden og i Tistedalen, „hvis han der var Fienden overlegen."

Da dette imidlertid ei var Tilfældet, og begge disse erfarne Mænd vare enige i, at dette Angreb vilde være uden Vigtighed, om det lykkedes, og let kunde udsætte deres Tropper for Faren af at afskjæres, blev Angrebet ei udført [1]), men den staffeldtske Brigade trak sig derpaa efter Kongens Befaling tilbage til Rakkestad, hvor den forenede sig med Hegermanns Brigade.

Ved Efterretningen om de Svenskes Indbrud havde Kong Christian Frederik selv ilet til Rakkestad, hvor han langs Bodalselven, ved Sækkeland og paa Veien til Degernes, hvorhen Stabell fegtende havde trukket sig tilbage, havde samlet det meste af Hegermanns og Staffeldts Brigader, tilsammen 14 à 16,000 Mand, der intet høiere Ønske havde end nu som 1808 at maale sig med Fienden [2]). I et Krigsraad paa Rakkestad Prestegaard, hvor Forberedelser til et forestaaende Slag afhandledes, erklærede Kongen, hvorlunde han af Venner var gjort opmærksom paa, at han indlod sig formeget i Detail og stundom tabte Hovedsagen af Sigte. Nu var det hans Bestemmelse at gaa alvorlig tilverks. Om Morgenen den 5 August overleverede han sin Generaladjutant Sejersted den

[1]) Stabell erklærede i en Skrivelse til Kongen af 3 August: „at gjøre Forsøg paa at drive Fienden fra Hveden og Tistedalen under nærværende Omstændigheder anser jeg umuligt." Morgenstjerne 2, S. 146 og 160. At dette Angreb efter Kongens Befaling ei strax blev udført, lagdes siden Staffeldt til Last og blev en Hovedaarsag til, at han 1816 af Høiesteret dømtes til døde.

[2]) Planen skal have været med denne Styrke at trænge Vegesack tilbage, afskjære de Svenske Forbindelsen med deres Operationsbasis og undsætte Frederiksstén. Bergman-Schinkel 8. S. 201.

af ham i Statsraadet paa Moss 3 August tagne Beslutning. „I Tilfælde, at vi skulle falde i Fiendens Vold eller træffes af en fiendtlig Kugle, da skal Generalmajor Sejersted som Kongens Generaladjutant føre Kommando over Armeen." Alle ventede nu, at Slagets Stund var kommen. Hæren var opstillet. Kongen red selv forbi Rækkerne, talte begeistrende Ord og erklærede, at om „denne Haand synker i Kampen, skal Generalmajor Sejersted tage Overanførselen" o. s. v.

En heftig Regnbyge bragte Kongen med sit Følge til at ty ind i en Lade eller Hus i Nærheden, medens hans Ordonantsofficierer skulde bringe de fjerne Troppeafdelinger det glade Budskab, at Kampens Stund var kommen, men i dette afgjørende Øieblik fik Kongen Efterretning om, at Frederiksstad var overgivet. Denne Omstændighed, der ei kunde komme Kongen uventet, da han allerede den 4 August havde bestemt sig til at give Ordre til denne Fæstnings Overgivelse [1]), tjente nu som Paaskud til at undgaa Slag. Han befalede strax Tilbagetog. Forgjeves gjorde flere Officierer Indvendinger; forgjeves erklærede Sejersted: „Skal der ikke prøves Slag her, saa ved jeg ei, hvad herefter skal udrettes;" forgjeves knurrede Officierer og Soldater over dette uhæderlige Tilbagetog [2]). Kongen var og blev ubevægelig.

Hegermanns Brigade blev beordret at gaa tilbage over Glommen ved Onstadsund, som ligger midt imellem

---

[1]) Aall beretter S. 498, at Kongen selv havde givet Kommandanten Ordre til at forlade denne Fæstning med en Depesche, som var udfærdiget af Major Brock den 4 August i Hs. Majestæts eget Værelse uden Tilkaldelse af nogen høiere Officier.

[2]) Befalingen om Tilbagetog modtoges af de forskjellige Underafdelinger med Uvillie. Kaptain Holck af Bergenhuserne blev saa forbitret, at han erklærede Overbringeren af Ordren (Birch), „at han ei brød sig om saadanne Ordrer." Det var kun med Nød, at man fik ham og Flere til at lystre Kommando.

Trygstad og Spydeberg Kirke, og de bergenhusiske Feltbatailloner og Batteriet Møller, som var hvad Staffeldt nu havde under sin Befaling, at passere Glommen ved Grønsund, tæt ved Eidsberg Kirke, for at tage Post i Raade, der ligger midt imellem Hafslund og Rakkestad, og der forsvare Isebrø, der gaar over den vestlige Arm af Glommen, som adskiller Raade fra Tunø, og tillige dække den Vei, som kommer fra den søndenfor i Onsø liggende Kjølbergbro.

Medens den norske Hær saaledes trak sig tilbage over Glommen, stod paa denne store Flods østre Bred kun tilbage foruden Fæstningen Frederiksstén, som beleiredes af de Svenske under General Suremain, et flyvende Korps paa henved 3000 Mand under Anførsel af Oberstlieutenant Stabell og det norske Jægerkorps o. m. under Major Butenschøn, der forfulgt af Sandels havde kjæmpende trukket sig tilbage til Sækkeland, der ligger i det vestre Dalføre, som fra Hafslund fører op til Rakkestad. Endnu Aftenen den 5 August stod Butenschøn der.

Disse Tropper vare at betragte som Armeens Bagtrup, der skulde dække Tilbagetoget, da denne var ifærd med at gaa tilbage over Glommen. Stabell forsøgte at standse General V e g e s a c k, der med et overlegent Korps fra Frederiksstén var rykket op af Torpedalen og nærmede sig Rakkestad Kirke, idet han besatte Broen ved Bjørnestad, tæt ved Kirken med 2 Amusetter, med en Division til deres Bedækning, et Kompagni af norske Jægerkorps, Leirdalske Kompagni og Divisionen Sporck. — Vegesack rykkede den 6 August strax mod den norske Front og sysselsatte den med en livlig Ild. Imidlertid lod han slaa Bro over Elven paa begge Sider af den norske Stilling, uden at de Norske med deres smaa Kanoner kunde hindre det, hvorpaa 2 Batailloner Svenske med fældte Bajonetter stormede frem, samtidig med at 4 sexpundige

Kanoner spillede paa de Norske. Disse maatte nu efter 2 Timers Kamp vige [1]). Under Tilbagetoget ankom den Bergenhusiske Skarpskytterbataillon og 2 Kompagnier af Butenschøns Jægerkorps fra Sækkeland. Stabell bød dem i Forening med nogle af sine Folk at besætte Egnen til Høire af Rakkestad Prestegaard, for at lette ham Tilbagetoget til Mysen og Onstadsund. Angreben af en overlegen Fiende maatte de forlade den Skov ved Prestegaarden, sam de havde besat, men tog derpaa en fordeldelagtigere Stilling paa Høiderne af Gaarden Fladestad, hvor det lykkedes de kjekke Jægere en hel Time at opholde den mange Gange overlegne Fiende. I en Skov, bag Fladestad, fornyedes Kampen, hvorpaa de Norske trak sig ad den venstre Vei til Grønsund, hvorhen Tilbagetoget var dem anvist. Kaptain Fleischer, som her førte Kommandoen, klagede i sin Rapport af 7 August blandt Andet over det slette Krud, da Fienden kan beskyde Nordmændene i en Afstand af 7—800 Skridt, medens Nordmændene ikke gjøre noget sikkert Skud paa større Afstand end 200 Skridt [2]).

Ved Fladestad havde Generalmajor Cederström forenet sig med Vegesack, og de ilede efter Stabell, som ad den østre Vei med sine udhungrede og udmattede Soldater

---

[1]) I sin Indberetning af 6 August om denne Træfning klager Stabell over, at han Intet havde at sætte imod Fiendens svære Artilleri, over Fiendens deciderede Overmagt, og over saavel Officierernes som Mandskabernes Udmattelse i en Egn, hvor Intet til Vederkvægelse kan erholdes og Tid ei gives til Slagtning og Kogning. Morgenstjerne 2, XX.

[2]) „Hr. Oberstlieutenant von Stabells høire Flanke dækkedes, og Fienden blev nødt til med en betydelig Del af sin Styrke, i mere end 3 Timer under en vedvarende Ild at forfølge os. Officierer og Mandskab have vist sig kjekke og ufortrødne, endskjønt yderst udmattede af flere Dages Strabats og Mangel paa Proviant." Morgenstjerne 2, XXIV.

havde naaet Tronborg Kirke i Eidsberg. Her blev han indhentet af den overlegne Fiende og maatte efter at have vexlet nogle Skud trække sig tilbage til Mysen og derfra ind i Trygstad. Her tog han en fast Stilling ved Tvedten, tæt ved Trygstad Kirke, hvor han samlede sine Folk og fik Understøttelse af en Del Tropper, som havde været sendt til Orjebro og Rødenes, og en Del fra Krebs, efterat denne havde slaaet Gahn. Istedetfor at forfølge Stabell videre rykkede nu den svenske Hovedstyrke ind i Naboprestegjeldet Askim for, om muligt, at gaa over Glommen ved Onstadsund. Her havde de Norske anlagt en Pontonbro, som forsvaredes af et stærkt Brohoved, der laa paa Flodens østre Bred paa Langenes. Den 8 August rykkede Vegesack og Cederström frem mod Brohovedet, men den følgende Morgen, den 9 August Kl. 4, lod den fra Eidsvolds Rigsforsamling bekjendte Oberst Hegermann, som her førte Kommandoen, en Del af sine Folk gjøre et Udfald. Det havde regnet den hele Nat, saa mangen Krigsmand ei kunde faa sit Gevær til at gaa af. Ikkedestomindre gik de, fulde af Kamplyst, løs paa Fienden, som i Begyndelsen kun bestod af en Bataillon af Vestgöta Regiment og en Bataillon Vermelændinger, som maatte vige, men da efterhaanden flere Svensker kom til, trak de Norske sig i god Orden tilbage til Brohovedet, som de Svenske nu forsøgte at storme. Da de Svenske under Vegesacks Kammando gik frem med største Tapperhed og de Norske kjæmpede med lige Mod, opstod her en alvorlig Kamp, der endte med, at de Svenskes Storm med et betydeligt Tab af Døde og Saarede blev afslaaet, og Fienden trak sig en halv Mils Vei tilbage [1]). Under

---

[1]) Under Fægtningen skal Hegermann have faaet mundtlig Ordre fra Kongen om et at indlade sig i nogen Fægtning: men nu var det for sent, og Hegermann raabte til de af hans Folk,

Stormen blev Artillerilieutenant Andreas Hauch ved at se ud over Brystværnet ramt af en fiendtlig Kugle, og faldt død om [1]). Efterat Fiendens Angreb lykkelig var afslaaet, ilede Hegermann over Broen til den modsatte Strand, hvor Kongen endelig var kommen fra den nærliggende Spydeberg Prestegaard, hvor han havde sit Hovedkvarter, og hilsede ham med det glade Udraab: „Vi have seiret, Deres Majestæt!“ Kongen svarede: „Min Gud! Hegermann! vil De opofre 2 Batailloner!“ Da i det samme Lieutenant Ramm, der efter Hauch tog Kommandoen over Kanonerne paa Langenes, og nogle Soldater, der vare saarede, bleve førte forbi, udbrød han fortvivlet: „Min Gud! er jeg Skyld i alt dette.“ Da der samtidig hørtes nogle Skud, idet nogle Soldater afskjøde sine Geværer, som ved Regnen vare blevne vaade, ytrede han, at Fienden vist snart vilde komme igjen, og gav nu strax Ordre til, at Brohovedet paa Langenes øieblikkelig skulde rømmes og Pontonbroen afbrydes.

Denne Befaling, hvis Udførelse hindrede de Norske i at benytte de vundne Fordele og afbrød Forbindelsen med Østbredden, blev modtagen med Forundring, Bekymring og Uvillie. Næsten fortvivlet udbrød Generaladjutant Borckenstein, der havde gjort indstændige Modfore-

---

der hørte Befalingen: „Slaar mine Gutter! om en Stund have vi seiret.“ (Cfr. en Beretning om Krigen i Aftenbladet 27 Decb. 1859).

[1]) 39 Aar sednere satte hans Vaabenbrødre ham en smuk Mindestøtte paa Spydebergs Kirkegaard, hvor hans Støv hviler. Ved Støttens Afsløring blev en Sang afsjungen, hvis første Vers lød:

„Med Heltemod en Yngling stred
Og lod sit Liv medÆre.
Hans Støv i Fred nu hviler her,
Han var vor Broder kjær.
Hans Minde hædret være.“

(Christianiaposten 13 Aug. 1853).

stillinger: „es ist vorbey“ (det er forbi). Det stærke Brohoved blev forladt. De Kanoner, som ei hastig nok kunde føres over Broen, maatte nedsænkes, da Kongen raabte: „Hugger Broen istykker!“ og snart saa man Broen overladt til Glommens Strøm [1]). De Svenske vilde neppe tro sine egne Dine, da de næste Morgen fandt det stærke Brohoved forladt.

De Svenske vendte sig nu med forøget Styrke mod Stabell, som ved Tvedten i Trygstad imidlertid havde faaet samlet henved 3000 Mand. Her blev han angreben af 10,000 Mand Infanteri, 3 à 400 Mand Kavalleri og 10 Stykker 6pundige Kanoner, anførte af Generalerne Vegesack, Boye og Cederström, som fra tre forskjellige Punkter søgte at omringe ham. „Uagtet den store Overmagt blev dog Stillingen længst muligt forsvaret. Samtlige Tropper, som vare i Ilden, viste udmærket Mod og Orden i Bevægelserne“ [2]). Tilsidst maatte dog Stabell vige og maatte prise sig lykkelig, at han slap ud af det med et Tab af 200 Fanger. Under disse Kampe og stadige Tilbagetog havde Stabell Møie med at opretholde Disciplin og holde sit næsten for Alt blottede Mandskab samlet. De Soldater, som havde Hjem og Familie i Smaalenene, ytrede aabenbart: „Hjemme ødelægger Fienden vor Eiendom; her sulte vi og kunne dog ei modstaa Overmagten.“ Dog lykkedes det den dygtige Anfører at tale sine Folk tilrette og at redde sit Korps over Glommen ved Fedtsund, hvor denne mægtige Flod falder i Øjern. Her tog han de fornødne Forholdsregler for at hindre Fienden, om den skulde ville forsøge paa at gaa

---

[1]) Om Broens Afbrydelse o. m. se et Øienvidnes Beretning i Morgenbladet 19 Januar 1862 og General Meydell sammest. 1862 Nr. 8.

[2]) Stabells Rapport fra Hemnes i Høland den 11 August. Aall S. 771.

over Glommen ved Fedtsund eller ved Skandsen Blakjer, der ligger lidt Norden for [1]).

Imidlertid var Feltmarskalk Essens Tropper komne over Glommens østre Arm. General Mörner havde bemægtiget sig Rolfsøen, Nord for Frederiksstad, og truede derfra at afskjære Major Schrøder, der førte Kommandoen i det ved en Arm af Glommen adskilte østenfor liggende Tunø, hvor han havde at forsvare Overgangen ved Sannesund, nedenfor Sarpen. Da Essen havde givet Oberst Adlercreutz Ordre til at forcere Overgangene, bleve de fornødne Flaader og Baade gjorte istand, Batterier anlagte og de Norske truede fra forskjellige Punkter. Schrøders Stilling blev nu saa meget mere farlig som de Tropper, han havde faaet til Hjælp, bleve kaldte tilbage for at anvendes paa andre Steder. For ei at blive omgaaet og derved staa Fare for at miste sine Kanoner, ansaa han det rigtigst at forlade Sannesund, og trak sig 9 August tilbage til Isebro, der paa den modsatte Kant af Øen fører over Glommens vestlige Arm [2]). Her toge Nordmændene en fast Stilling, men angrebne af Adlercreutz maatte de efter tapper Modstand overgive Øen.

Da de Svenske nu vare komne i Besiddelse af alt Landet østen for Glommens vestre Løb, beredte de sig til ogsaa at overskride dette ved Kjølbergbro, som gaar over det vestre Løb af Glommen, der adskiller Rolfsøen fra Onsø. General Arenfeldt, som her førte Overkommandoen, lod Broen afbryde og tog en fast Stilling paa

---

[1]) Om Stabells Kampe, se Bemærkninger over Skriftet „Felttoget i Norge 1814" (af Meydell), saavidt samme angaar Oberstlieutenant Stabells havte Kommando.

[2]) Se Schrøders Indberetning af 4 Oktbr. 1814. Morgenstjerne S. 325 og hans Forsvarsskrift af 31 Aug. 1815, sammest. 1, S. 104.

den modsatte Bred ved Kjølberg, hvor han lod opføre et Batteri. Det første Angreb den 9 August blev afslaaet, og de Svenske trak sig endog noget tilbage. Den 10 August undersøgte Carl Johan, ledsaget af sin Søn og en Del af sin Generalstab, Stillingen og bød derpaa Generalmajor Mörner at forcere Overgangen. Natten mellem den 13 og 14 August lykkedes det Oberst Sköldebrand i Spidsen for en Afdeling af Livgrenaderregimentet og Bahus Regiment, dels paa nogle i en Hast byggede Tømmerflaader og dels svømmende, uden at de Norske mærkede det, ¼ Mil søndenfor ved Strandgaardene at gaa over Elven. Sköldebrand rykkede nu rask frem og angreb de Norske ved Kjølberg, og da det nu tillige lykkedes de øvrige Svenske med Artilleri at komme over den i Hast istandsatte Kjølbergbro, maatte de Norske efter tapper Modstand vige og forlade Kjølberg. Mörner, som flere Dage havde været syg, ledede dog hele Angrebet; men da de Norskes Stilling var taget, overlod han Kommandoen til Oberst Hay. Da Sköldebrand vilde forfølge Arenfeldt, som kjæmpende og i bedste Orden langsomt trak sig tilbage, blev han truffen af en Kugle i Benet. Fra Kl. 12 om Natten til 14 August til Kl. 1 om Eftermiddagen lykkedes det den overlegne Fiende kun at trænge Arenfeldt tilbage til Ormen i Onsø, ¼ Mil Nord for Kjølbergbro. Arenfeldts Brigade besatte derpaa Stillingen ved Strømshaug, strax Vesten for Carlshus og Raade Kirke, medens den største Del af den øvrige norske Hær var under Samling i Svendalsfjeldene mellem Vandsjø og det vestre Udløb af Glommen [1]).

Saaledes var det lykkedes den svenske Overmagt at trænge den norske Hær tilbage over Glommen fra Ojern til Frederiksstad. Kronprinds Carl Johan havde taget

[1]) General Meydell i Morgenbladet 1862 Nr. 8.

sit Hovedkvarter i Frederiksstad, Essen paa Hafslund. Den svenske Roflotille havde den hele Tid fulgt langs Kysten Armeens Fremskridt. Slevigsbatteri paa Vestkysten af Onsø blev uden Modstand forladt af sin feige Chef og besat af de Svenske, som derpaa satte sig i Besiddelse af Onsø.

Til dette heldige Udfald havde ikke alene den svenske Hærs Overlegenhed i Antal og Vaaben, men den udmærkede Mandstugt, den viste, og den svenske Kronprinds's Mildhed og Alle vindende Personlighed væsentligt bidraget. De Fangne bleve frigivne, forsynede med Fødemidler og sendte til sit Hjem, hvor de havde fuld Grund til at prise Carl Johan og Svenskernes Ædelmod.

Samtidig med disse Krigsbegivenheder søgte Carl Johan ved Underhandlinger ad Fredens Vei at naa sit Maal, de skandinaviske Rigers Forening. Den 7 August ankom til Hovedkvarteret i Spydeberg Prestegaard [1]) Christian Frederiks forrige Statsraad Carsten Tank, der den 27 Juli, altsaa kort før Fiendens Indbrud, havde taget Afsked og nu levede paa sin smukke Landgaard, Rød ved Frederikshald, og Provst Hount, der paa Eidsvold havde repræsenteret Smaalenene. De overbragte fra Carl Johan et Udkast til de Vilkaar, hvorunder Foreningen imellem Norge og Sverige kunde fra svensk Side iværksættes. Disse Vilkaar bestod hovedsagelig i: 1) Vaabenstilstand med Løfte om 2) Antagelse af den paa Eidsvold givne Grundlov, hvori alene de for Foreningen med Sverige fornødne Forandringer skulle foretages og dette med et sammenkaldt Storhings Samtykke, imod 3) at Christian Frederik strax sammenkalder Storthinget, nedlægger Regjeringen i Statsraadets Hænder og forlader Norge [2]).

---

[1]) Bergman Schinkel 8, S. 204.

[2]) At Carl Johan nu foreslog Underhandlinger paa Vilkaar,

Af høi Vigtighed for Norges Fremtid og Selvstændighed var Anerkjendelsen af den paa Eidsvold af Folket givne Grundlov, hvorved Kielerfredens Grundlag blev opgivet og herved den værste Hindring for Foreningen fra norsk Side blev bortryddet. — Den følgende Dag den 8 August holdt Kongen paa Spydeberg Prestegaard Statsraad, hvor det ved Hr. Tank oversendte Udkast blev fremlagt, og da dette væsentlig var overensstemmende med de Vilkaar, som forhen havde været antagne til Forelæggelse for et holdende Storthing, saa kunde Intet væsentligt være at indvende mod at forelægge samme for det Storthing, som skulde sammenkaldes, til Antagelse eller Forkastelse.

I dette Statsraad, som bestod af Rosenkrantz, Sommerhjelm og Jonas Collett, tilkaldtes Generalmajor Sejersted og Hegermann, der afgave den Erklæring, at det kunde antages, at det ikke længere stod i Armeens Magt at forhindre, at jo Fienden inden en kort Tid kunde være i Christiania. Dertil føiede Haxthausen, der stod i Spidsen for Armeens Forsyning, at der kun var Proviant for Armeen indtil Midten af denne Maaned, foruden en Beholdning af 4000 Tønder Korn, som fandtes paa forskjellige Steder.

Under saadanne Omstændigheder dristede Statsraadet sig ikke til at fraraade den anbudte Vaabenstilstand, saameget mere som Frederiksstad allerede var i Fiendens Hænder, og Frederiksstеn var indsluttet og heftig bombarderedes.

---

han tidligere havde forkastet, forklarer man dels af Krebs's Seir over Gahn, dels af en Kurers Ankomst fra den svenske Minister ved Wienerkongressen, Løvenhjelm, „at Kongen af Danmark havde ved sin Ankomst til Wien vakt saa megen Deltagelse hos Fyrsterne og Andre, at en hurtig Tilendebringelse af de norske Anliggender var paatrængende nødvendig." (Beretn. fra Stockholm, se Morgenbl. 1839 for 19 Mai).

Kongen gav sit Ord paa at anvende Alt for at faa Blokaden hævet, den fri Forfatning hævdet og en Vaabenstilstand sluttet, hvorunder Storthinget kunde sammenkaldes.

Med Tank oversendte Christian Frederik to private Skrivelser til Sveriges Konge og Kronprinds, hvori han lovede at nedlægge Kongeværdigheden i Storthingets Hænder, naar han derved kunde sikre Norge Frihed og Lykke.

Carl Johan besvarede Christian Frederiks Skrivelse fra Frederiksstad den 10 August, og ytrede deri: „Den Beslutning Eders Høihed har taget skal berettige Dem til almen Deltagelse. Jeg fornyer for Deres Kongl. Høihed den høitidelige Forsikring om alt hvad Kongen vil gjøre, om alt hvad Hs. Majestæt skal gjøre for det Folks Frihed, Velbefindende og Ønsker, mod hvis Lykke Eders Kongl. Høihed nu ei længere gjør nogen Modstand" [1]).

Ikke destomindre fortsattes, som vi have seet, Kampen, da de Svenske trængte frem for at give Underhandlingerne Eftertryk; men for Kongen havde den nu intet andet Øiemed end at spare Blodsudgydelse. Hans Stilling var under disse Omstændigheder høist betænkelig og kan ei andet end vække vor Deltagelse og Medlidenhed. Det norske Folk havde sat sin hele Lid til ham, og han havde svoret at leve og dø for at forsvare Norges Selvstændighed og Frihed.

Allerede Morier og de allierede Magters Sendebuds Erklæringer havde vel overtydet ham om, at Foreningen mellem Sverige og Norge uigjenkaldelig var besluttet og Kampen haab- og hensigtsløs. Hans eneste Øiemed synes nu at have været, at sikre Norge en saa fri og betryggende Forbindelse med Sverige som muligt, og hans Bestræbelser i saa Henseende, hvorpaa vi allerede have seet

---

[1]) Brevet findes hos Bergman Schinkel 8, S. 351.

Prøver, fortjene fuld Paaskjønnelse af det norske Folk. De paa Spydeberg Prestegaard begyndte hemmelige Underhandlinger bleve fortsatte paa Moss, hvor Kongen havde taget sit Hovedkvarter. Her indfandt sig den 11 August den bekjendte Generalmajor Björnstjerna, som samme Dag sendte en Kurer til Carl Johan med Christian Frederiks Thronfrasigelse o. m. [1]).

Til 13 August havde Kongen paa Moss Jernverk sammenkaldt sit Statsraad og tilkaldt samme Diriks, M. C. Falsen [2]), Sverdrup og Christie, hvilke to sidste først ankom, efterat Forhandlingerne vare paabegyndte. Kongen underrettede de forsamlede Herrer om Björnstjernas Ankomst og de fra Sveriges Side gjorte Fredsbetingelser, skildrede Armeens mislige Stilling, at Stabell var trængt tilbage til Fedtsund, og at Christiania maatte forlades, hvis det blev forceret, Mangelen paa Proviant, saa at Arenfeldts Tropper kun havde Mad for 2 Dage, og Faren for at Norge ved fortsat Modstand kunde blive behandlet som et erobret Land. Han tilføiede, at han vilde nedlægge den ham overdragne Krone i Storthingets Hænder, som til den Ende snarest muligt skulde blive sammenkaldt. Han befol derpaa Statsraad Collett og Aall, der just med Christie var kommen tilbage fra deres mislykkede Sendelse til England, at træde i nærmere Underhandling med Björnstjerna, efterat de fremlagte Forslag paa det nøieste vare drøftede og Statsraadets og de Tilforordnedes Mening var dem meddelt. De frem-

[1]) Den 10 August sendte Carl Johan sin Adjutant Toll med Brev til Christian Frederik og den 11te General Björnstjerna. Se om dem hos Bergman Schinkel 8. S. 205—209.

[2]) Falsen forlod derpaa for Øieblikket den politiske Skueplads, hvorpaa han havde spillet en saa fremragende Rolle, idet han 26 August af det norske Statsraad blev udnævnt til Amtmand i det afsides liggende Nordre Bergenhus Amt.

lagte Dokumenter og Forslag vare nemlig blevne gjennemgaaede og i alt Væsentligt bifaldt. Statsraad N. Aall erklærede imidlertid, „at efter hvad der var foregaaet kræver Kongens egen, ikke mindre end Nationens Ære, et afgjørende Slag. For at møde Indvendingen om Mangel paa fornøden Proviant tilbød han sig strax at begive sig til nærmeste Kjøbstæder, for saa hastig som muligt at afhjælpe denne Mangel." Ved denne Tiltale trak Kongen paa Skuldrene og gav tydelig tilkjende, at videre Modstand var unyttig. Da imidlertid de øvrige Raadgivere ogsaa erklærede sig af Aalls Mening, samtykkede Kongen i, at der strax skulde sendes en Staffet til Arenfeldt med Ordre at holde Stand og om muligt gaa løs paa Frederiksstad. Mansbach afgik med denne Ordre, som kort efter skal være bleven tilbagekaldt.

Collett og Aall begave sig strax til Kjøbmand Gudes Hus paa Moss, hvor Bjørnstjerna var indkvarteret, og her blev man snart enige om Hovedpunkterne: Vaabenstilstanden, Krigens Ophør, Blokadens Ophævelse, Sammenkaldelsen af et overordentligt Storthing og Kongen af Sveriges Erkjendelse af den eidsvoldske Konstitution, hvori der ei skulde foreslaaes andre Forandringer end de, som Foreningen med Sverige gjorde fornødne.

Om de øvrige underordnede Spørgsmaal, som om Frederiksstens Overgivelse og Demarkationslinien o. m. enedes man ogsaa, da Björnstjerna ved denne Leilighed, saavidt han kunde, imødekom de Norskes Ønsker under Betingelse af Kronprindsens Stadfæstelse, hvortil han lovede at virke hvad han kunde.

Da Collett og Aall samme Dags Eftermiddag gjorde Kongen Rede for deres Hvervs Udfald, ytrede han sig

dermed særdeles tilfreds og erklærede, at han ikke havde ventet saa megen Eftergivenhed fra svensk Side [1]).

Forhandlingerne bleve strax forelagte Statsraadet og vedtagne. Den næste Dag underskreves Konventionen og Vaabenstilstanden i Moss af Collett og Aall, Björnstjerna og Generallieutenant Sköldebrand, der først ankom med Kronprindsens Ultimatum, efterat Konventionen var sluttet, men førend den blev undertegnet [2]).

For at erholde de nævnte Betingelser stadfæstede af Sveriges Konge eller Kronprinds, samt for derefter at udrette hvad der efter Vaabenstilstandens Betingelser var fastsat med Hensyn til Frederiksstens Overgivelse, sendte Kongen sin oftere omtalte Stabschef Brock til det svenske Hovedkvarter. Foruden alle de Konventionen vedkommende Dokumenter modtog han en af Kongen selv skreven Fuldmagt til at afslutte Konventionen ogsaa paa den Betingelse, at de Norskes Fordring med Hensyn til Demarkationslinien ei indrømmedes. Brock forlod Hovedkvarteret paa Moss Aftenen den 14 August, for i Følge

---

[1]) Collett ytrer i et Brev til Jacob Aall af 24 Septbr. 1842: „Vi (Collett og N. Aall) vare Vidner til mere Forsagthed hos Prindsens ellers heroiske Omgivning end vi ønskede at se, og om vi i Negociationerne med Björnstjerna og Sköldebrand maatte finde os i meget, som var forud concederet og saaledes ikke kunde bevirkes forandret, udrettede vi dog saa meget pour sauver l'honneur, at Armeernes Stilling blev in statu qvo, og den svenske Armee ikke kom til at cantonere nær Christiania under Storthinget til Gene for Diskussionerne og Vanzir for Nationalæren."

[2]) Han var nemlig bleven opholdt paa Reisen, da hans Søn Oberstlieutenant Sköldebrand, som før fortalt havde faaet en Kugle i Benet, kort efter hans Overgang ved Kjølbergbro. Da Sköldebrand havde gjort Indvendinger mod Blokadens Ophævelse, udraabte den ædle Kronprinds: „Hvad! vil De at jeg skal udsulte en Nation, som jeg siden skal regjere over!" Bergman-Schinkel 8, S. 210.

med de svenske Kommissarier at begive sig til Kronprindsens Hovedkvarter i Frederiksstad. Næste Morgen modtoges han af Kronprindsen, omgiven af sin Søn og flere Officerer i fuld Stadspaaklædning, med største Hoflighed og Forekommenhed. Da han gjenkjendte Brock fra sit Ophold i Danmark, lod han sine Omgivelser aftræde og blev ene med Brock. Denne udviklede nu Nødvendigheden af, at Demarkationslinien blev dragen som foreslaaet fra norsk Side, hvortil Prindsen svarede, at han ved de Betingelser, han havde indrømmet, nokfom havde vist, hvor villig han var til mindelig Overenskomst, thi „det er nu engang min Natur, at naar Nogen gaar mig et Skridt imøde, saa avancerer jeg ti." Under disse Ytringer gik han med stærke Skridt frem og tilbage. Kortet over Norge laa udbredt paa Bordet. Brock tillod sig at pege derhen og gjøre opmærksom paa, hvilken saare liden Del, han endnu havde inde, at intet Hovedslag endnu var leveret, og at Norge var et Bjergland, som var let at forsvare, og at Nordmændene, betænkte derpaa, havde fordelt sin Proviant. Kronprindsen blev nu heftig og udbrød „Je vous cannonerai dans vos montagnes," hvortil Brock ærbødig svarede „tant pis pour vos tirailleurs." Prindsen studsede derved, og Brock tilføiede med Varme „Votre Altesse souhaitez un arrangement avec la Norvège et vous commencez avec une compromisse pour l'armeé." Derpaa blev han endnu heftigere, idet han ytrede „Soldat lui même, faire une compromisse à l'armeé, jamais." Da Brock derpaa forklarede, at det maatte ansees for en compromisse for en Del af Armeen at forlade en Stilling uden i det mindste at have forsøgt paa at forsvare den, aabnede han Døren og raabte „du papier," hvorpaa han skrev sin Bekræftelse af Konventionen til Moss, som derpaa renskreven blev leveret til Brock. Denne begav sig derpaa, ledsaget af Carl Johans Adjutant Stjern=

crona, til Frederiksſten for at overbringe den gamle Ohme og Beſætningen, der beſtod af 800 Mand[1]), den ubehagelige Befaling, at overgive Fæſtningen til de Svenſke. Frederiksſten var hidtil tappert forſvaret af ſin gamle Kommandant, ſom beſvarede de Svenſkes Opfordring til Overgivelſe med Kanonſkud, og da de foreholdt ham, at han vilde blive hængt, hvis Skydningen ei ophørte, ſkal han have ſvaret: „Jeg er en udlevet Mand og maa alligevel ſnart dø; fortſæt Skydningen," og denne vedblev, uagtet Fæſtningen led adſkilligt ved Fiendens Bomber, indtil Brock kom med Kongens Befaling til ſtrax at overgive Fæſtningen[2]). Den 16 Auguſt blev den af Vicekommandanten Oberſt Peterſen, ſom havde deltaget i Rigsforſamlingen paa Eidsvold, overgiven til de Svenſke. Den blev altſaa ei tagen, ſom Björnſtjerna beretter, men „ifølge høieſte Befaling" overgiven paa Grund af Konventionen i Moſs.

General Vegeſack blev udnævnt til Kommandant, den 18de beſøgte Kronprindſen Frederiksſten, og da han kom til det Sted, hvor Carl XII var ſkudt, blottede han og hans hele Følge deres Hoveder.

Da Brock efter ſaaledes hæderligen at have rygtet ſit ubehagelige Hverv kom tilbage til Moſs, meddelte han „ifølge høieſte Ordre" i Skrivelſe af 17 Auguſt Statsraadet Underretning om, at Kronprindſen af Sverige havde

---

[1]) Ikke 11,200 Mand, ſom udentvivl ved Trykfeil ſtaar hos Bergman Schinkel.

[2]) Om dette Forſvar ſe det lille Skrift „Beleiringen af Frederiksſten 1814" af en norſk Officier (N. W. Brock) og „Frederikshald og dens Krigshiſtorie" af Krag S. 106—147. I et Brev af 5 Auguſt tilkjendegav Oberſt Auguſt Anckarſvärd efter Befaling Kommandanten „at, hvis han ei ſtrax overgiver Fæſtningen, vil han efter dens Fald blive behandlet ſom Rebel, og ſom ſaadan blive hængt."

ratificeret Vaabenstilstanden tilligemed den gjorte Reservation angaaende Demarkationslinien [1]).

---

[1]) Brock fortjener visseligen Ros for den Iver og Dygtighed, hvormed han udførte dette Hverv, om vi ogsaa ganske ere enige med J. Aall i, at den af Brock opnaaede Indskrænkning af Demarkationslinien til de Norskes Fordel kun var et øieblikkeligt Gode, hvis Følger tabte sig i den strax paafølgende Fred, og aldeles uenig med Hr. Rée, naar han mener, at enhver Tanke om Modstand fra Nordmændenes Side maatte være opgiven, naar Demarkationslinien var bleven trukken 3 Mil nærmere!! Det overordentlige Storthing vilde ligesaalidt have ladet sig imponere af denne Nærhed som Storthinget 1821, da 3000 Svenske leirede sig paa Etterstad lige ved Christiania og svenske Krigsskibe ankrede paa Christiania Rhed. Sammenlign General Meydells Ytringer om Demarkationslinien, Morgenbladet 1862 Nr. 8. Meydell siger her: „Angreb de Svenske Arenfeldts Brigade med Overmagt og drev den tilbage mod Moss, saa kunde den sikkerligen forsvare de derværende Defileer (Fjeldskar) mellem Vandsjø og Mossesund mod en stor Overmagt, medens Hovedstyrken af Armeen rykkede frem mod Raade og Carlshus og faldt Fienden i Ryggen, hvorved de Svenske vilde komme i en meget slem Stilling. Kastede de Svenske sig derimod med sin Hovedstyrke mod vor Hovedarme mellem det vestre Udløb af Glommen og Vandsø, saa vilde de blive faldne i venstre Flanke og Ryg af Arenfeldts Korps og ligeledes komme i en meget slem Stilling. Det synes derfor fuldkommen overensstemmende med Klogskab, at Carl Johan ikke udsatte sig for at lide et Tab ved denne Leilighed, og at han valgte at gaa ind paa de tilbudte Betingelser" Se ogsaa „Oplysninger til Felttoget 1814" og Norskt Maanedsskrift 6, S. 398. I Bergman Schinkels Minnen 8, S. 209 berettes, at Ratifikationen først fulgte den 18 August, efter Raadslagning med alle nærværende Generaler, hvoriblandt ogsaa var Feltmarskalk Grev Essen; alle raadede til Ratifikationen, endog med den nysnævnte Reservation angaaende Demarkationslinien. Allerede den 15de tilskrev Carl Johan Essen, som laa paa Hafslund, at de hos ham samlede Generaler havde raadet til at ratificere Konventionen, men at han ei vilde undertegne den, førend han havde hørt Essens Mening, hvorfor han bad ham komme til Frederiksstad. „Ma conviction & mon experience m'ont dit d'accepter." Essen ved Wieselgren S. 227.

Under 30 August 1814 udstedte Carl XIII fra Uddevalla en Kundgjørelse, hvori Alt, hvad Kronprindsen havde antaget og lovet, bliver af Kongen i alle Dele antaget, stadfæstet og bekræftet, „ifølge hvoraf Kongeriget Norge skal, uden at ansees som erobret og underlagt Land, for Fremtiden udgjøre en fri og med Sverige uafhængig Stat, samt forhverve den nuværende norske Statsforfatning, efterat de for begge Rigers Forening uomgjængelige Modifikationer og Rettelser derudi have faaet Sted, lovlig Beskyttelse."

Under disse Forhandlinger og sit Ophold i Moss havde Christian Frederik befundet sig i en saare nedtrykt Sindsstemning. Da Sverdrup kom til Moss den 13 August og fik Audience, beklagede han bedrøvet det meget Blod, som var flydt for hans Skyld, hvortil Sverdrup tørt bemærkede, „at Nationen ei beklager, at der var flydt for meget, men for lidet Blod." — „Alt er forbi, alt Haab er ude," udbrød han fortvivlet til Christie. „Nei, Deres Majestæt, alt er ikke forbi, saalænge De er os bevaret." Den ulykkelige Fyrste vedblev, at han ei kunde udrette mere til Landets Gavn og kastede sig grædende paa en Sofa. — „Jeg er syg af Bekymring," skrev han den 16 August til Staffeldt, og reiste syg paa Sjel og Legeme til Ladegaardsøen ved Christiania, efterat han under 16 August havde udstedt følgende Kundgjørelse til det norske Folk:

„Nordmænd!

Da vi efter Opløsningen af eders Forbindelse med Danmark overtog Styrelsen af Norges Anliggender, var det for at hindre, at ikke Borgerkrig og Partiaand skulde sønderslide eders elskede Fædreland. Eders Ønske kaldte os til Norges Throne; vi fulgte eders Kald; eders Tillid og gode Sag fordrede vor Deltagelse. Vi besluttede at underkaste os enhver Opofrelse for at føre eder hine Go-

der imøde. — Vel øinede vi Farer, som i en ulige Kamp truede at tilintetgjøre eders og vort Haab; men vi kunde umuligen fatte, at Europas mægtigste Stater vilde forene sig for at undertrykke et ædelt og uskyldigt Folk, hvis billige Ønsker var Frihed, og hvis eneste Attraa var Uafhængighed. — Imidlertid lode Sveriges mægtige Bundsforvandte os ved deres Sendebud erklære, at Norges Forening med Sverige var uigjenkaldeligen besluttet. Det er eder bekjendt, at vi vare villige til at opofre en personligen lykkelig Stilling, naar et sammenkaldt Storthing fandt, at det kunde berede Folkets Held, men det er eder ogsaa bekjendt, at de Vilkaar, som da bleve tilbudne for en Vaabenstilstand, vare af det Slags, at vi ikke kunde antage dem førend Krigslykken blev prøvet, idet de vare stridende mod Grundloven. Vi maatte saaledes beklage, at vore redelige Bestræbelser for at undgaa Krigen i Norden bleve frugtesløse. Norges udstrakte Grændser og Søkyster have gjort det nødvendigt at fordele Tropperne. Sverige rustede sig med Anstrengelse paa flere Steder, og, uvisse om, paa hvilken Del af Riget dets Angreb kunde ventes, maatte vi vælge en Stilling, hvorfra vi baade kunde dække Rigets indre Provindser og tillige ile de angrebne eller truede Punkter til Hjælp. Glommen synes i denne Henseende at tilbyde de fleste Fordele.

Ved Efterretningen om Fiendens Indbrud over Idesletten og Svinesund ilede vi at samle et Armekorps ved Rakkestad, for ved et Angreb fra denne Side at standse Fienden fra at gjøre videre Fremgang, men Frederiksstads uventede Overgivelse nødte os til at søge Glommen; thi Fienden havde derved vundet en sikker Overgang, og Veien til Christiania kunde forceres. Overlegen til Søes kunde Fienden ved idelige Landgange tournere vor Flanke. En langvarig Blokade af engelsk og svensk Sømagt havde hindret Magasinernes tilstrækkelige Forsyning; de vare

næsten udtømte, og Mangel paa de fleste Fornødenheder truede at knække det Mod, som Fiendens Overmagt ei kunde bøie. Rigsforsamlingens [1]) Afsendte bleve ei modtagne af det engelske Ministerium og kom saaledes tilbage uden Haab om Hjælp eller Formildelse af dette Riges fiendtlige Forholdsregler. Under disse Omstændigheder foreslog Sverige Vaabenstilstand. Af de to Fæstninger, hvis Besættelse af svenske Tropper i de afbrudte Underhandlinger var omtvistet, var den ene allerede i deres Magt, og den anden afskaaren al Undsætning og bombarderet. Krigslykken havde erklæret sig mod os og Kampen i nærværende Stilling maatte blive Fædrelandets Ødelæggelse. — For at afværge dette og at give Folket Leilighed til at skjønne Rigets Tilstand ved at beramme et Storthing, gjentoge vi vort Tilbud beredvilligen at træde tilbage fra den lykkelige Stilling, hvortil eders Tillid kaldte os. — Vaabenstilstanden og Konventionen af 14de dennes bleve undertegnede, og som en Følge deraf have vi ved Reskript af Dags Dato til samtlige Overøvrigheder ladet sammenkalde et overordentligt Storthing, at aabnes i Christiania den 7 Oktober dette Aar.

Elskede norske Folk! Kun den bydende Nødvendighed — dette ville I ikke omtvivle — kunde bevæge os til et Skridt, som eders Hengivenhed gjorde os dobbelt sørgeligt. Vor Attraa var at fortjene eders Kjærlighed, vor Trøst er Overbevisning om eders Sindelag og den Bevidsthed, at eders Vel er Maalet for alle vore Handlinger.

Givet paa Mos den 16 August 1814.

Christian Frederik."

Under 19 August udfærdigede Christian Frederik et Reskript, hvori tillagdes Statsraadet Befaling at antage

---

[1]) Kongen, et Rigsforsamlingen sendte Aall og Christie til England.

sig og besørge alle Regjeringsanliggender, og blandt disse at tage de fornødne Foranstaltninger for at faa et overordentligt Storthing sammenkaldt i Christiania den 7 Oktober.

Fra den Tid afholdt han sig fra enhver Regjeringshandling og levede paa Ladegaardsøen i største Stilhed, men under stadig Ængstelse for, at de Svenske skulde overfalde og bortføre ham som Fange. Han saa kun ugjerne Fremmede, og omgikkes kun med sine Fortrolige Brock, Kapitain Holsten og Lektor Adler, der arbeidede i hans private Sekretariat og boede hos ham paa Ladegaardsøen.

Hvor upaalidelig og omskiftelig Folkegunsten er, maatte ogsaa den ulykkelige Fyrste erkjende. Han, som nys havde været Gjenstand for den mest levende Begeistring, blev snart en Skive for skarp Dadel og Spot. Krigens uheldige Udfald tilskrev man dels hans Feighed og dels hans Udygtighed saavel til at være Feltherre, som til at vælge og fortro sig til dygtige Mænd. Man lagde ham ei uden Grund til Last, at han i Aarets Begyndelse lod den norske Hær ligge stille og fortære sine sparsomme Forraader i Uvirksomhed, og ei benyttede sig af den Omstændighed, at Kjernen af den svenske Hær tilligemed den svenske Kronprinds var paa Fastlandet, til at føre Krigen over paa svensk Grund. Man dadlede hans Letsind i at antage en Krone under Omstændigheder, hvis Farefuldhed maatte være ham klarere end de med de sande Forholde ubekjendte Folkerepræsentanter, naar han savnede Kraft og Mod til at forsvare den, og man spottede med, at Begeistringen saa hastig var kjølnet, og at Eden om at forsvare Norges Uafhængighed kun vare skjønne Talemaader.

En aandrig Mands Udsagn for Høiesterets Skranker om ham, „at han var deklamatorisk uden Kraft, pralende

uden Mod, blændende uden Virkelighed," udtrykte træffende Folkets Dom om ham kort efterat det store Drama var udspillet.

I sednere Tid har Almenheden vist sig mildere i sin Dom om denne vistnok letsindige og svage, men i flere Henseender sjeldne Mand, idet man nu klarere end da kjender de skjulte Bevæggrunde til hans Færd. Vi have allerede paavist, at Grunden hvorfor han ei benyttede Carl Johans Fraværelse med den svenske Hovedhær til at rykke ind i Sverige, var det Haab, han nærede, at blive Sveriges Kronprinds istedetfor den illegitime Udlænding Carl Johan, hvorved Foreningen mellem Rigerne uden Blod kunde iværksættes. Vi have seet, at hans Forsøg i den Retning strandede paa Essens Konduite; at han dog ei derfor opgav Haabet, erfare vi af hans Ytring til Jacob Aall 23 April, „at han nærede Haab om at blive valgt til svensk Thronfølger, hvis Noget tilstødte Carl Johan"[1]), og af at hans Fortrolige M. C. Falsen i sit lille Skrift om Forbindelsen med Sverige den 4 Juni anbefalede de Svenske at vælge Christian Frederik til Kronprinds istedetfor Carl Johan som den sikreste Vei til at vinde Norge.

At Christian Frederik hverken besad Feltherredygtighed eller Krigermod er vel vist, og at Nordmændene vare misfornøiede med Krigens Førelse, var naturligt; men man feilede, naar man tilskrev samme Kongens Udygtighed og Feighed eller hans Omgivelsers Forræderi. Efterat de store Magters Sendebud havde erklæret Kongen, at det var Stormagternes uforanderlige Bestemmelse, at Norge skulde forenes med Sverige, blev hans Stilling i høi Grad betænkelig. Han maatte mistvivle om Krigens heldige Udfald, og han kunde sætte sin Adgang til engang at blive Danmarks Konge paa Spil, ja endog bringe Dan-

---

[1]) Aall S. 369

marks Existents som eget Rige i Fare. Paa den anden Side bød hans Ære og hans Ed ham, ei at svigte det Folk, som havde vist ham en saa ubegrændset Tillid. Men til at vove en fortvivlet Kamp paa Liv og Død, dertil savnede han baade Kraft og Villie, og at opofre Menneskeliv og forøge det forhungrede og lidende Folks Elendighed ved en unyttig og hensigtsløs Kamp, da han ansaa Foreningen for uundgaaelig, ja gavnlig for Norge, dertil havde han for meget Hjerte og elskede han det trofaste Folk for høit.

I enkelte Øieblikke synes Folkets Ønske og Hærens Kamplyst at have henrevet ham, saa han vilde vove et Slag, som ved Rakkestad; men snart fik hans Forstand og Samvittighed igjen Overhaand, og han undgik Kampen, skjønt han mærkede, at han derved satte sin Krigerære og sin Agtelse hos Hæren paa Spil.

Skandinavien skylder den Fyrste sin Erkjendtlighed, der under disse Omstændigheder, saa meget det stod til ham, skaanede begge Folk for de Lidelser, som en fortsat og da udentvivl en forbitret og langvarig Kamp vilde medført. Vi Nordmænd ville nu, da vi kjende Forholdene, visseligen velsigne den Fyrstes Minde, som i bevægede og skjæbnesvangre Tider stillede sig i Folkets Spidse, forhindrede Anarki, frembragte Enighed, og som med Opofrelse af næsten Alt, hvad der er Mennesket dyrebart, forskaffede Norge Sikkerhed for, at dets Konstitution skulde blive i det Væsentlige uforandret. Han blev i Guds Haand med al sin Svaghed et velsignet Redskab til at skaffe Nordmændene den Frihed og Uafhængighed, hvorfor saa mangt et Folk forgjeves har sukket og blødet. Held os, om vi aldrig glemme, men ydmyg erkjende, at disse Goder vare Naadegaver fra Kongernes Konge, der styrer Alt til det Bedste.

X. Interregnum, under hvilket Statsraadet regjerer.

Hvad Rogert paa Eidsvold havde spaaet og Wedel og hans Venner havde forudseet, var hastigere end man havde ventet, gaaet i Opfyldelse, da Konventionen til Mos den 14 August blev sluttet.

At det norske Folk i de Dage ikke ønskede, men snarere frygtede og afskyede en Forbindelse med Sverige og altsaa ei ansaa de Svenske som „Befriere fra det danske Aag," er utvivlsomt. Derom vidner til Overflod § 14 i Grundloven af 17 Mai, Valget af Christian Frederik til Konge, Folkets og Fyrstens Ed, at ville vove Liv og Blod for Norges Selvstændighed og Frihed, og det Had og Haan, som ramte Wedel og hans Venner, der næsten Alle tidligere havde staaet i stor Anseelse og været i Besiddelse af Landsmænds Hoiagtelse og Kjærlighed, ja det ved enhver Nordmand, som levede i de Dage.

Uagtet det var klart for den sindige og tænkende Minoritet af Nordmænd, at det vilde være, om ikke umuligt, saa dog forbundet med uhyre Opofrelser og det svækkede Lands totale Ødelæggelse, at tilkjæmpe og hævde sin isolerede Stilling og Uafhængighed ligeover for den i enhver Henseende overlegne svenske Hær og udmærkede Hærfører, saa havde dog de Færreste ventet, at Norge efter en Kamp fra 28 Juli til 14 August, og det uden et Hovedslag, skulde stikke Sværdet i Balgen og gribe til Underhandling. Nordmændenes stærke Selvfølelse fik et dybt Saar. Saavel Folket som Hæren var misfornøiet med Krigens Førelse og Udfald. Den kongelige Kundgjørelse af 16 August, hvori Folket underrettes om Konventionen paa Mos af 14 August, modtoges næsten overalt med Misnøie, ja Forbitrelse, der dels ramte Kongen, men hovedsagelig hans Omgivelse og flere høiere Officierer, som man høit beskyldte for Feighed og Forræderi.

De mest fremragende af disse vare Statsraad og Generallieutenant Haxthausen, som stod i Spidsen for Armeens Forsyning, og Generallieutenant Staffeldt, der blev mistænkt, baade fordi han stod paa en spendt Fod med Kongen, og fordi han, som 1808 havde vist saa megen Dygtighed, 1814 Intet udrettede.

Det Rygte blev udspredt og troet, at hos den ved Matrand skudte svenske Landshøvding Eckstädt var fundet den norske Forsvarsplan og Papirer, der vidnede om mange anseede Mænds Forræderi og Bestikkelse. General Björnstjerna og flere Svenskes Ankomst til Christiania for at tilse, at Konventionen fra norsk Side blev opfyldt, satte Gemytterne i Uro. Pøbelen vilde da som sædvanlig tage sig selv tilrette, og en urolig Sammenstimlen fandt Sted paa Gaderne. Haxthausen havde paa samme Tid 19 August indbudet et stort Selskab paa sit Landsted, Lille Frogner, og blandt Gjesterne ogsaa Statsraadet. Paa Veien derud bleve Aall og Rosenkrantz indhentede af en Stabsofficier, som meldte, at Björnstjerna med to Adjutanter vare ankomne til Christiania for at holde Kontrol med, at Vaabenstilstandens Vilkaar overholdtes. Statsraaderne vendte strax om og begave sig til Björnstjernas Logis (Carstens's Gaard øverst i Raadhusgaden). Medens Konferentsen holdtes, stimlede Folk sammen udenfor, og, da en af Björnstjernas Adjutanter stak Hovedet ud af Vinduet for at erfare hvad der var paafærde, gav en Mursvend, efter Opfordring af en Student, ham et saa vældigt Slag med sin Murske paa Kinden, at han strax, under Pøbelens Latter, trak Hovedet tilbage. Ved dette Optrin kunde Aall og Rosenkrantz ei holde sig passive, og det lykkedes Rosenkrantz, „denne Folkets Mand" ved sine Forestillinger om, at det her gjaldt fredelige Underhandlinger, og at det vilde være en Skamplet paa det norske Navn at tilføie de dertil Udsendte nogen Overlast, at

adsprede Hoben og forekomme Optrin af værre Slags. Om Aftenen viste der sig en usædvanlig støiende Bevægelse paa Hovedstadens Gader. Den ene Folkehob fulgte efter den anden, bankede paa hos enkelte Mistænkte, gav et Charivari ved de svenske Herrers Logis, medens de sloge Vinduerne ind i den ligeover for liggende Kommandantbolig, da de ei fandt Kommandanten, General Haxthausen, som de søgte, hjemme. Da Hoben hørte, at han var paa sit Landsted, begav den sig ud af Staden, for der at gjeste ham.

De svenske Herrer, som naturligvis ei fandt sig synderlig opbyggede ved Serenaden, flyttede strax efter Kvarter ved Hjælp af den fra Eidsvold os bekjendte Lieutenant Schwartz, som de havde stødt paa i Gjestgiveriet hos Carstens, der gjerne vilde være de farlige Gjester kvit[1]).

Politiet kom vel efter Statsraadernes Opfordring i Virksomhed; men det havde kun faa Kræfter at raade over, og af Militære var der kun faa i Staden.

Ved Aftensbordet hos Haxthausen kom en af Døtrene ind og raabte: „Nu ere de der." Dette Udraab bekræftede den Formodning, at Haxthausen havde faaet Varsel om Stormen, og at Vennesamlingen skulde tjene til Forskandsning. Den første af Gjesterne, som Nysgjerrigheden drev ud, var Agent Nielsen, men, da han paa Trappen fik en Sten paa Hovedet, der dog lykkeligvis var bedækket, trak

---

[1]) I illustreret Nyhedsblad for 1859 Nr. 27 findes et Brev fra Schwartz af 24 Septbr. 1814, der vrimler af skjeve Domme og falske Efterretninger, men er mærkeligt som et Speil af Tidens Opfatning af Personer og Stillinger. Selv hans Beretning om Opløbet er upaalideligt og fuldt af Overdrivelser, som at de svenske Kommissarier Björnstjerna, Baron Wedel (?), Oberstlieutenant Weidenhjelm „strax skulde myrdes," at „Staden vrimler af Soldater," at Harthausens Hus blev bestormet, Alt paa hans Landsted ødelagt o. s. v.

han sig meget fortrydelig tilbage og bragte Selskabet i temmelig spendt Stemning, som dog nogenlunde beroligedes derved, at Generalauditør Bergh, en Mand, der var sig Publikums Yndest bevidst, paatog sig at tale med Folket og søge at stille det tilfreds. Han mødtes ogsaa med Bifaldsraab, og efterat Hovedpersonerne i Klyngen, som var temmelig talrig, havde tilkjendegivet, at den havde den Hensigt at øve Retfærdighed mod Harthausen, og Bergh i en sindig Tone havde foreholdt dem det Inhumane og Lovstridige i denne Fremfærd og de Følger, denne kunde have for dem selv, og endelig rakte dem sin Haand paa, at Harthausens Forhold paa lovlig Maade skulde blive undersøgt og paakjendt, gave de sig dermed tilfreds, og Hoben fjernede sig uden videre Optøier[1]).

Imidlertid troede man ikke Freden, og Harthausen med Familie forlod Landstedet og listede sig under Gjesternes Varetægt til Staden, hvor de hos et Par af deres Venner fandt Tilflugtssted. De svenske Sendemænd, som havde beredt sig paa et længere Ophold, fjernede sig under disse Omstændigheder Dagen efter.

Statsraadet, som indsaa Nødvendigheden af at give Almenheden den af Bergh lovede Fyldestgjørelse, begav sig den følgende Dags Morgen til Harthausen, og det blev da bestemt, at han skulde nedlægge alle sine Embeder, forlange sit Forhold undersøgt af en dertil udnævnt Kommission og selv for nogen Tid forlade Staden for at give Folkeruset Tid til at udsove. Han begav sig samme Dag til sin Ven Provst Lassen paa Gran.

---

[1]) Under Haandsrækningen bemærkede Bergh flere Hænder, der ikke røbede Forvandtskab med haardt Arbeide, hvoraf man sluttede, at Hovedpersonerne i Gruppen tilhørte den mere dannede Klasse af Samfundet, og Harthausen selv paastod, at privat Animositet hos nogle ham bekjendte Personer havde foranlediget dette Optog.

Disse Optrin vakte megen Sensation i den svenske Leir. Statssekretær Wirsén og Admiral Cederström sendtes med 2 Fregatter til Christiania som svenske Kommissarier, og meldte sig strax hos Statsraadet for at faa Rede paa de nys stedfundne Opløb og den Fornærmelse, som var tilføiet de svenske Udsendinge. De opfordrede Regjeringen til at erklære, hvorvidt den saa sig istand til at vedligeholde Orden og Rolighed i Hovedstaden, da der i modsat Fald kunde gjøres Regning paa Bistand af svenske Tropper, om de reklameredes [1]). Wirsén paalagde endog i en temmelig myndig Tone Statsraadet at overholde Roligheden. Rosenkrantz, som første Statsraad, beklagede hvad der var indtruffet og erklærede, at man i denne Sag skulde handle efter bedste Indsigt. Han tilføiede, at de Svenske ei skulde uleilige sig, da Regjeringen følte sig stærk nok til at holde Orden vedlige uden fremmed Hjælp, at man endnu intet Lydforhold erkjendte til Sveriges Konge o. s. v.

I et Statsraadsmøde den 20 August meddeltes Oberst Hegermann Fuldmagt til at begynde Underhandlinger med Björnstjerna om Demarkationslinien o. m., og Sommerhjelm indstillede:

1. om ei Generalkommandoen skulde overdrages Arenfeldt, og Hegermann og Krebs udnævnes til Næstkommanderende samt Rosenørn til Generalkvartermester og de, som hidtil havde beklædt disse Poster, permitteres hjem.
2. at en Overkrigskommission befales nedsat til at undersøge de mulige Uordener og formentlige Feil, hvorover den almindelige Stemme saa høiligen beklager sig, og fornemmelig maatte Gjenstanden for dens Undersøgelse blive Kragerøens Forsvar og Frederiksstads Kapitula-

---

[1]) Se Carl Johans Brev til Carl XIII af 25 August 1814. Bergman Schinkel 8, S. 355.

tion. Til Kommissarier foreslog han Generalmajor Arenfeldt, Generalauditør Bergh og Oberst Ramm.

3. en Kommission, bestaaende af Justitsraad Diriks og Raadmand Ingstad, nedsættes for at undersøge de Opløb og Uordener, som have ytret sig i Staden.

Rosenkrantz og Collett ønskede først at høre Arenfeldts og Politimesterens Erklæring. Den 25de mødte Arenfeldt i Statsraadet og overtog Overkommandoen, og efter Sommerhjelms Forslag antoges Krebs og Hegermann til Næstkommanderende. En Overkrigsret, bestaaende af General Meyer, Generalauditør Bergh og Oberst Ramm nedsattes.

I et Statsraad den 22 August fremlagdes en Skrivelse fra Haxthausen, hvori han meldte, at han efter det i Christiania stedfundne Opløb [1]) og den mod ham under

[1]) Vi have seet, hvorledes Haxthausen i Anledning af et Overfald af Pøbelen og paa Grund af den offentlige Misnøie nedlagde sine Embeder og forlod Christiania. Generallieutenant Staffeldt maatte paa Grund af lignende Pøbelanfald flygte fra sit Hjem ved Laurvik til sin Ven Byfoged Bruenech i Skien, der med egen Fare gav ham et Tilflugtssted i sit Hus. Vi have hørt, at Statsraadet den 25 August havde nedsat en Overkrigsret, bestaaende af General Meyer, Generalauditør Bergh og Oberst Ramm, for at undersøge de mulige Uordener og formentlige Feil, hvorover den offentlige Stemme saa høit klagede. Paa det overordentlige Storthing viste der sig en høi Grad af Forbitrelse mod de Militære, som ansaaes skyldige i Felttogets mislige Udfald. Kapitain Ræder foreslog, at en Takadresse skulde af Storthinget udfærdiges til Statsraadet, fordi det havde hævdet Lovene ved at sætte de militære Personer under Tiltale, som formodedes at være Skyld i de sidste uheldige militære Begivenheder. Drammens Repræsentant Iver Holter fremkom med det Forslag, at Storthinget skulde lade sig meddele de fornødne Oplysninger om, hvorvidt der ved denne Undersøgelse er avanceret. Forslaget understøttedes af Presten Angell, der erklærede det for det eneste Middel til at aftvætte den Skjændsel, som maaske kunde hvile

dette viste Opførsel har anseet det rigtigst at forlade Byen, samt at konstitueret Amtmand, Kammerraad P. Chr. Holst har erklæret sig villig til at tiltræde 1ste Departement som Kommitteret, i hvilken Anledning det blev overdraget Statssekretær von Holten at udfærdige den fornødne Konstitution.

Holst overtog saaledes midlertidig Finantsdepartementet uden dog at tage Del i Regjeringen, som i dette Interregnum førtes af Rosenkrantz, Sommerhjelm,

---

over Nationen, at den selv med Bestemthed fordrer den strengeste Undersøgelse af de sildigere Begivenheder og de Aarsager, der fremskyndte det uheldige Udfald — — for at hædre de Værdiges Forhold og betegne de Uværdige med fortjent Skam og Skjændsel o. s. v. En Komite nedsattes for at undersøge Overkrigskommissionens Protokoller og Papirer. Den 19 November besluttede Odelsthinget, at Komiteindstillingen skulde sendes til den exekutive Magt med Anmodning om, at den vilde føie de fornødne Anstalter til at sætte de skyldige Officierer under Tiltale og se Undersøgelserne til Nationens Beroligelse fremmede med muligst Hurtighed og Nøiagtighed, saa og Sagen ved endelig Dom paakjendt.

Ved kongl. Resolution af 5 Mai 1815 bestemtes, at kun de, som selv attraaede at faa Sagen for deres Vedkommende afgjort ved Dom, skulde sættes under Tiltale. Da Harthausen, Staffeldt, Hals, Schrøder og Grüner forlangte deres Forhold paakjendte, blev der ved Kommissorium af 23 Juni 1815 paalagt Generalmajor Johan Georg Meylænder, Oberstlieutenant Benoni Aubert og Justitiarius J. Chr. Berg at sammentræde i en Overkrigskommission for nærmere at prøve hine Mænds Forhold under det sidste Feldttog og derefter i Sagen afsige Dom. Denne faldt 15 Marts 1816. De Anklagede bleve frifundne med Undtagelse af Schrøder, som dømtes tildøde (Morgenstjerne, hist. Beretning I, S. 94—109). Ved Høiesterets Dom af 17 Decbr. 1816 blev Generallieutenant Harthausen og Major Ole Schrøder frikjendte, men Generallieutenant Staffeldt dømt „til at straffes paa Livet" og Oberstlieutenant Niels Christian Hals „paa Liv og Ære." (Morgenstjerne, hist. Beretning II, S. 207).

Collett og Aall, og i hele September af Triumviratet Rosenkrantz, Collett og Aall, da Sommerhjelm i hele denne Maaned ei findes at have underskrevet Statsraadsprotokollen. Disse 3 Mænd fortjene at nævnes og hædres med Taknemmelighed af deres Landsmænd; thi under meget vanskelige Forhold styrede de Statens Ror med Besindighed og Kraft. Paa den ene Side havde de at gjøre med et med Krigens Førelse og Udfald misfornøiet Folk og misfornøiet Hær [1]) og en Pøbel, som vilde tage sig selv tilrette, og sednere med et mod Sverige fiendtligsindet og mistænkeligt Storthing, og paa den anden Side med en overlegen fiendtlig Hær, og en Carl Johan, en Fyrste, som ved sin personlige Elskværdighed vandt Alles Hjerte, med hvem han kom i Berørelse, og intet Middel sparede, hvorved han kunde vinde det norske Folks Tillid og Kjærlighed, og derfor ogsaa ved enhver given Anledning tilbød Regjeringen sin Hjælp. Dette var især Tilfældet ved det nævnte Opløb, der kunde blevet Norge en farlig Sag; thi da Bjørnstjerna forbitret i den Anledning forlod Byen, sendtes ei blot, som før omtalt, Wirsén og Admiral Cederström med to Fregatter til Christiania for at tilbyde Statsraadet Hjælp,

---

[1]) Den 22 August gik 500 Mand af Stabells Korps, som skulde dække Fedtsund, over til Fienden eller til sit Hjem i det af Fienden besatte Smaalenene. Kronprindsen indberetter til Kongen 25 August: „Jeg modtog iaften Efterretning om, at 500 Mand af Akershus Regiment (et af de 4, som efter Konventionen skulde blive under Vaaben), have deserteret paa en Gang. 300 have vendt tilbage til sit Hjem, 200 have gaaet over til os, medførende sine Vaaben og to Underofficierer til at føre dem an (Bergman Schinkel 8, S. 356.) — Staffeldts Tropper nødte denne til flygtende at forlade sin Post; han begav sig hjem til Laurvik, hvor han, som fortalt, af Pøbelen atter nødtes til at fly til Skien. Blandt Matroserne i Frederiksværn udbrød der Mytterier, som det dog lykkedes Fabricius at faa dæmpet.

hvis det ei ansaa sig stærkt nok til at bevare Roligheden, men General Boye sendtes kort efter i samme Ærinde. Björnstjerna vendte som svensk Kommissair tilbage til Christiania, hvor han viste sig paa den ene Side myndig og klagede blandt andet over, at Tropperne ei hjemsendtes, at Magasiner oprettedes, at Krebs opeggede Almuen o. s. v. og paa den anden Side vilde han have Statsraadet til snart at lade uddele det Korn, som Kronprindsen skjænkede de nødlidende Nordmænd, til snart at offentliggjøre svenske Meddelelser, til snart at træde sammen med svenske Kommissarier for at gjennemgaa de Forandringer i Grundloven, som Foreningen medførte o. s. v. Med en Fasthed og Klogskab, der sikrede dem for at blive mistænkte af de ivrige Selvstændighedsmænd for at være bestukne eller Forrædere, skjønt Björnstjerna nok ofte deri saa Vrangvillighed og Mangel paa Dygtighed [1]), lykkedes det disse Mænd at bevare Landets Uafhængighed og Fred, indtil det overordentlige Thing blev samlet den 7 Oktober [2]).

---

[1]) Björnstjerna forlod Christiania og Regjeringen sammesteds 4 Oktober, anseende det umuligt at komme videre med „ces Messieurs," hos hvem han tyktes ei at finde Statsmænds storartede Vuer. Essen S. 229.

[2]) Med Björnstjerna og Hegermann, som med megen Iver og Dygtighed udførte det Hverv, at tilse, at Konventionen overholdtes af de Svenske, og var Regjeringens Mellemhandler med Carl Johan, der viste denne Hædersmand megen Indbest og Fortrolighed, førtes en stadig Brevverling. Under 28 August tilskrev Björnstjerna Statsraadet, at han ei tror at burde indgaa i nogen Underhandling med Oberst Hegermann paa Moss, men som akkrediteret hos Regjeringen nødvendig maatte underhandle umiddelbart i Christiania og forlanger Erklæring, om Statsraadet erkjender ham for kongelig Kommissair eller et. Han ytrer derhos sin Forundring over, „at Indvaanerne paa Østsiden af Glommen ei skulde repræsenteres paa det overordentlige Storthing, da han mente, at om nogen af Norges Indvaanere ere berettigede til at repræsenteres i Nationalforsamlingen, maatte

Mod Slutningen af September organiseredes Landets Høiesteret. Til Justitiarius udnævntes Stiftamtmanden i Bergen Bull og til Assessorer Etatsraad Falbe, Justitsraad Collett, Stiftoverretsassessor Mandix, Stiftsoverretsassessor Debes, Sorenskriver Kjønig og Byfoged Motzfeldt. Til Justitssekretær udnævntes Kand. juris Poul Holst [1]).

---

det være den, som havde aflagt Huld- og Troskabsed til Norges lovmæssige Konge Carl XIII, og ei den, som endnu „villsefar" at erkjende Valget af Eidsvoldsforsamlingen, der Norges retsindige Medborgere bleve overstemte af Soldater og Matroser, hvilke mod al forhen kjendt konstitutionel Sædvane repræsenterede Regimenter og Brigger." Han anmoder derfor Statsraadet om uden Opsættelse at udfærdige Indkaldelse til Storthinget ogsaa til den Del af Riget, som var occuperet af svenske Tropper." Under 9 Septbr. indkom han ei med mindre end 10 Ankeposter over at Konventionen ei holdtes fra norsk Side, hvilke Klagers Ugrund Statsraadet viser i en udførlig Skrivelse af 13 Septbr. Under 13 Septbr. klager han over, „at Krebs vedbliver at uppvigla almänheten, utsprida falska rykten och stämma tankesätten imot föreningen." (Statsraadets Forhandlingsprotokol). 9 Septbr. tilskrev han Essen: „Mr. Mathiesen har givet os en Middag paa 30 Couverts paa sit Landsted, hvor Statsraaderne vare tilstede. Isen er brudt (la glace est donc rompue"). Essen S. 228. Under 27 Septbr. giver Björnstjerna yderligere og for sidste Gang tilkjende, at han ansaa Konventionen for brudt, hvis noget Kompagni eller Regiment af de ved Konventionen hjemforlovede nationale Tropper en eneste Dag førend den bestemte 14de Dagen efter Storthingets Sammentræden indkaldes, og at Regjeringen skal give bestemte Ordrer desangaaende, og forlanger et kategorisk Svar, hvorvidt Statsraadet agter at iværksætte dette eller ikke.

[1]) Sednere Expeditionssekretær i Kirkedepartementet, Assessor i Høiesteret og paa flere Thing Repræsentant for Christiania. Til Protokolsekretærer udnævntes Kandidaterne Petersen (sednere bekjendt som Høiesteretsadvokat og Statsraad) og Riis.

XI. Det overordentlige Storthing i Christiania.

Den 7 Oktober 1814 samledes de til det overordentlige Storthing udvalgte 80 Repræsentanter [1]) paa Latinskolens store Høresal, hvor Storthinget sednere gjennem en lang Aarrække er bleven holdt. Efterat det havde konstitueret sig, blev det den 9 Oktober paa Kongens Vegne aabnet af Statsraadet, hvis første Medlem Kammerherre Rosenkrantz oplæste en Tale, som var ham tilstillet fra

---

[1]) Af Rigsforsamlingens 112 Medlemmer mødte kun følgende 20 paa det overordentlige Storthing, nemlig Dr. A. Møller, Kapitain Motzfeldt, Sorenskriver Christie, Sorenskriver Koren, Provst Schmith, Foged Johan Collett, Diriks, Sorenskriver Weidemann, Lysgaard, Grev Wedel, Steenstrup, Teis Lundegaard, Sorenskriver Bryn, Amtmand Krohg, Elling Valbø, Jørgen Aall, Major Sibbern, Sognepreſt Hount, Forseth, Stoltenberg. I Akershus Amt, Nordre Bergenhus Amt, Christiania, Christianssand, Christianssund, Drammen, Frederikshald, Frederiksstad, Hedemarkens Amt, Laurvik, Laurviks Grevskab, Mandals Amt, Moss, Nedenes, Stavanger og Stavanger Amt, Throndhjem og Nordre Throndhjems Amt skede aldeles nye Valg, medens man paa de øvrige Steder beholdt en eller to af Eidsvoldsmændene. Paa det overordentlige Storthing savnede man næsten hele det wedelske Parti paa Eidsvold, og blandt dem P. Anker, S. Løvenskiold, Jacob Aall, N. Wergeland, Grøgaard og Omsen. Af Prindsepartiet savnede man M. C. Falsen, Sverdrup, Presterne Rein, Midelfart, Jersin, Darre, Heyerdahl, Kjøbmand Meltzer, Sorenskriver Rambeck, Lieutenant Heidemann, Kapitain Holck o. Fl. Af de 36 Gaardbrugere paa Eidsvold blev kun 4 gjenvalgte. Hvis man ei kan antage at Flere, som Falsen, ei ønskede at komme paa Valg, er denne Forkastelse af prøvede og deriblandt dygtige og begavede Mænd og Erstatning ved uprøvede og med et Par Undtagelser mindre dygtige, om og mere snakkesalige Repræsentanter, næsten ubegribelig paa den Tid. Af de 80 Thingmænd var 50 Embedsmænd, af hvilke 18 Geistlige, 7 Kjøbmænd, 1 Skipper, 1 Lods, 1 Haandværksmand (Garver) og 16 Bønder.

Kongen[1]). Denne endte med disse Ord: „Rigets Tilstand byder at høre og overveie de Forslag til Forening, som Sveriges Konge har forbeholdt sig umiddelbart at meddele Storthinget, og hvorved han har forpligtet sig til at fornye de Løfter, han allerede har givet det norske Folk. — Rigets udvalgte Mænd kunne med modent Overlæg og uden andet Hensyn end Fødelandets Tarv bedømme Rigets Stilling og vælge hvad der efter Omstændighederne kan blive til dets Bedste!"

„Lader mit Minde leve iblandt eder, Nordmænd! som en Vens, der vilde eders Vel, der hidtil bevarede Landet fra Anarkiets Rædsler, der, nægtet al Bistand af andre Magter, savnede Midler til at føre det store Verk for Norges Uafhængighed igjennem, og som opofrede sin Tilfredshed og personlige lykkelige Stilling blandt eder, for ei at se Norge ødelagt, men derimod dets konstitutionelle Forfatning sikret og, saavidt muligt, dets Selvstændighed derved bevaret. Jeg havde sat min Hæder og min Glæde i at lyksaliggjøre det norske Folk; nu vil jeg finde min Trøst i den Bevidsthed, at have virket hvad jeg formaaede til at lindre de Trængsler, der tungt hvile over det elskede Fædreneland."

En Deputation af 25 Medlemmer blev derpaa udnævnt af Storthinget, for den 10 Oktober at begive sig til Ladegaardsøen i Anledning af Kongens Skrivelse til Storthinget af 8 Oktbr., hvori han havde anmodet den interimistiske Præsident (Diriks) om at udvælge en Deputation, som kunde møde paa Ladegaardsøen for der at meddeles Underretning om de Gjenstande, paa hvilke han ønskede at henlede Storthingets Opmærksomhed.

Deputationen, hvis Formand Professor Treschow

[1]) Den findes i det overord. Storthings Forhandl. S. 21, hos Aall S. 527 og Blom S. 318.

var, fandt Kongen dybt bevæget ved den Frasigelsesakt, som skulde foregaa, og denne Bevægelse greb den hele Forsamling. Formanden blev i den Grad rørt, at han efter at have fremført et Par Ord af sin Tale standsede og kunde ei faa et Ord frem. Hans Sidemand Biskop Bech maatte derfor tage Ordet, og „han tolkede i korte og velvalgte Udtryk de vemodige Følelser, med hvilke det norske Folk skiltes fra dets selvvalgte elskede Konge, og Storthingets dybe Erkjendelse af den Forkjærlighed, hvorpaa han havde givet dette Folk saa talende Prøver, og den Iver, hvormed han i dets kritiske Stilling havde søgt at berede det en hæderlig og lykkelig Fremtid. Endelig ytrede han den Overbevisning, at det norske Folk vilde forene sine Bønner til Himlen med Storthinget: at hans Majestæt i en til hans høie Kald svarende roligere og lykkeligere Stilling maatte finde Erstatning for de store Ofre, han havde bragt Norges Selvstændighed.

Skjønt dybt rørt ved dette sidste Bevis paa det norske Folks Hengivenhed, ytrede Kongen i nogle hjertelige Ord, hvor dybt han beklagede Omstændighederne, der gjorde ham det til Pligt at forlade det norske Folk, der altid vilde være ham dyrebart og over hvilket han ei skulde ophøre at nedbede Himlens bedste Gaver“ [1]).

Deputationen modtog derpaa følgende Deklaration eller Erklæring, som Statsraad Rosenkrantz maatte oplæse, da Kongen ei formaaede det: „Ikkun til Folkets Held har jeg villet bære Norges Krone. Rigets nærværende Tilstand, Europas forenede Villie mod Norge og Følelsen af, at de Midler, der levnedes os til at forfegte Norges Uafhængighed, ikke ere tilstrækkelige for mine redelige Hensigter, endeligen mit ved Vaabenstilstandens Afslutning givne Løfte, bevæge mig til at nedlægge Norges

---

[1]) Den tilstedeværende Niels Aalls Ord.

Krone tilligemed den udøvende Magt, uden Forbehold, i Folkets Hænder for mig og min Afkom. Jeg løser altsaa det norske Folk fra dets Troskabsed til mig, og, i hvor smerteligt det end maa være for mig, at forlade et Folk, som jeg elsker og som har givet mig saa uforglemmelige Prøver paa sin Hengivenhed, saa bringer jeg dog dette Offer for at bevare Riget for Ødelæggelse. Betrygget ved Konstitutionen, som det norske Folk selv har givet sig, vil det norske Folks Selvstændighed og Frihed ikke færdes, men lykkeligere Dage, det give Gud! opnaaes ved Fredens Velsignelser [1]).

Ladegaardsøen, 10 Oktober 1814.

Christian Frederik."

Denne Erklæring leveredes Deputationens Formand, som derpaa bevidnede Kongen Storthingets Erkjendtlighed for de store Prøver, som Kongen havde givet det norske Folk paa sin Kjærlighed og Omsorg for Rigets Vel.

Samme Dag indfandt sig paa Ladegaardsøen Contre-Admiral Friherre von Platen, udentvivl for at paaskynde Kongens Afreise. Christian Frederik modtog ham i Overværelse af Statsraadet og benyttede de sidste Timer af sit Ophold til at diskutere Betingelserne for en hæderlig og gavnlig Forening mellem Norge og Sverige, hvorved Platen holdt sig temmelig passiv [2]).

Samme Aften (10 Oktober) forlod Christian Frederik Ladegaardsøen, ledsaget af Major Brock, Lector Adler, Søkaptain Holsten og Grev Vargas Bedemar. De stege

---

[1]) Denne Erklæring findes i det overord. Storthings Forhandlinger S. 31.

[2]) „Den derpaa fulgte Afsked fra Statsraaderne„, siger Statsraad N. Aall, „lignede mere en dybt rystende Familiescene end Opløsningen af et politisk Samfund. Neppe har nogen Konge været omgivet af mere hengivne Tjenere, og sjelden maaske forstod Nogen bedre at styre et Folk end Christian Frederik — i Fred."

ombord paa en Lystjagt, der bragte dem til Jeløen ved Mofs, hvor de gik ombord i den norske Orlogsbrig Alart. Ved Modvind kom den ind til Frederiksværn, hvorfra Udseilingen udhaledes, udentvivl fordi Christian Frederik vilde oppebie Storthingets Beslutning om Foreningen. Uagtet Carl Johan paaskyndte Afreisen ved Kurerer og Adjutanter, fandt den dog først Sted, efterat Foreningen med Sverige betingelsesvis var bestemt. Ikke før den 28 Oktober forlod han Norge paa den danske Orlogsbrig Bornholm, der imidlertid var ankommen for at hente ham. Efter en farefuld Overreise landede han i Aarhus den 4 November.

Den 11 Oktober modtog Storthinget gjennem Treschow Beretning om, hvad der var foregaaet paa Ladegaardsøen, og Kongens Aftrædelsesakt, som leveredes den midlertidige Præsident Diriks, der oplæste samme for Thinget.

Norges Kongestol var nu igjen bleven ledig. Diriks ytrede i den Anledning:

„Kong Christian Frederik har gjengivet Kronen i Folkets Hænder. Agtværdige Medbrødre! Rigets udvalgte Mænd! Eders Sindighed, eders Visdom skal bestemme Fædrelandets Skjæbne. Kun Faa af os kjende nøie dets Tilstand, dets Fordele, dets Mangler. Denne Kundskab er nødvendig for at bedømme dets Tarv. Opfordret ved min Pligt som Borger, og end mere ved den Post, hvortil eders hædrende Tillid kaldte mig, foreslaar jeg derfor, at en Komite vorder nedsat til at undersøge Rigets Forfatning og overveie de Midler, der sikrest kunne berede dets Held."

Efter en Del Diskussioner om Lagthinget og dets Forhold til Odelsthinget og Storthinget [1]), og efterat

[1]) „Efter Forslag af Treschow, og efterat Christie med en Evidents, som jeg næsten endnu ikke nogensinde har hørt, havde vist, at Konstitutionen selv paa mange Steder viser, at det saa

Wedels Forslag om, at Lagthingets Præsident tillige skulde være Storthingets, var forkastet, gik man over til at vælge Lagthingets Medlemmer og Thingets Præsidenter og Sekretærer. Ved fleste Stemmer valgtes til Lagthingets Medlemmer: 1) Amtmand Johan Collett, 2) Wedel, 3) Amtmand Sommerfeldt, 4) Amtmand Krohg, 5) Biskop Bech, 6) Treschow, 7) Sorenskriver Berg, 8) P. C. Holst, 9) Sorenskriver Nansen, 10) Diriks, 11) Kjøbmand Iver Holter, 12) Motzfeldt, 13) Assessor Lange, 14) Sorenskriver Koren, 15) Sorenskriver Bryn, 16) Kammerraad Tidemand, 17) Sorenskriver Manthey, 18) Garver Jørgensen fra Mandals Amt, 19) Assessor Hagerup, 20) Provst N. Hertzberg. Sorenskriver Christie valgtes ved stor Pluralitet til Præsident i Storthinget og Sorenskriver Weidemann til Sekretær. Christie valgtes ogsaa til Præsident i Odelsthinget, og Grev Wedel, som næst Christie havde de fleste Stemmer til at være Storthingets Præsident, blev valgt til Præsident i Lagthinget, hvoraf han var Medlem [1]).

---

skulde være, „blev det enstemmig vedtaget, at uagtet Storthinget efter § 74 deles i Odels- og Lagthing, skal dog det hele Storthing træde sammen og deliberere, samt fatte Beslutninger, saa ofte det er Spørgsmaal om Rigets udvortes Forhold og Undersøgelse af dets indvortes Tilstand." (Lector Stenersens Brev til J. Aall 14 Oktbr. 1814, cfr. Storth. Forhandl. S. 33). Et nyt Reglement blev s. D. gjennemgaaet og modtog det af Sibbern foreslaaede Tillæg: „at al Applauderen, saavelsom ethvert lydeligt Tilkjendegivende af Misbag med en eller anden under Storthinget foredragen Sag bør som en saadan Forsamling upassende og uværdig, være aldeles forbuden." Det vedtoges derpaa 13 Oktober. Med 52 mod 25 Stemmer vedtoges, at særskilt Præsident og Sekretær skal vælges for Storthinget.

[1]) Det er mærkeligt at sammenligne dette Lagthings Sammensætning med vore Tider! Det var et Lagthing, som indbefattede Landets gjeveste og dygtigste Mænd. 5 af dem bleve siden Statsraader.

Den følgende Dag, den 12 Oktober, bestemtes:

1. med 49 mod 29 Stemmer, at 2 Mænd skulde tilforordnes Statsraadet, for i Forening med det at føre Regentskabet. Dertil valgtes Dagen efter Oberst Hegermann og Komandørkapitain Fasting, især fordi man i en Tid som denne fandt det urigtigt, at der ikke fandtes nogen Militær i Statsraadet;
2. eenstemmig, at udnævne en Komite af 9 Mænd, der skal lade sig forelægge Statsraadets Protokoller, undersøge Landets Tilstand, og derefter forelægge Storthinget nøiagtig Efterretning desangaaende. Til Medlemmer af samme valgtes: 1) Kapitain (siden Statsraad) P. Motzfeldt, 2) konst. Amtmand, Slotsfoged (siden Statsraad) P. C. Holst, 3) Grev Herman Wedel-Jarlsberg, 4) Amtmand Krohg, 5) Generalpolitidirektør (siden Statsraad) A. Diriks, 6) Major Hegermann, 7) Konsul A. Konow, 8) Pastor Brun, 9) Biskop Sørensen;
3. at underrette gjennem Statsraadet de svenske Kommissairer, at Storthinget var beredt til at modtage dem den følgende Dag.

Den 13 Oktober mødte første Gang i Storthinget de under 21 September til svenske Kommissairer ved det norske Storthing udnævnte Mænd, Statsraad Baron M. von Rosenblad, Hofkantsler Baron G. af Wetterstedt, Statssekretær Gustav S. Wirsén, Statssekretær A. G. Mörner, Biskop i Linköping Carl von Rosenstein. Dem blev under 18 Oktober tilforordnet den under 12 Oktober udnævnte forhenværende Statsraad Kontreadmiral Friherre Baltazar Bugislaus von Platen, sednere Statholder i Norge.

Valget af disse Mænd var saare heldigt. De optraadte med saa meget Hensyn til den norske Folkecharakter og med saa megen Takt og Forsigtighed ligeover for Nordmændenes pirrelige og let opbrusende Nationalbegeistring,

Mistænkelighed, ja Nationalhad og derhos med saa megen Sindighed og Dygtighed, at de fortjene begge de skandinaviske Folks Erkjendtlighed. Der skulde i de Dage saare lidet til for at bringe den ulmende Ild til at blusse op, hvilket man blandt andet erfarede, da Generallieutenant Schmettow udstedte sin patriotiske Opfordring, paa Grund af at den svenske Oberst Eck havde forlangt Kantonnement for sine Tropper i Omegnen af Røraas. Den gjennembævede Nordmændene, og den gamle General blev Dagens Helt [1]).

De fremlagde sin Fuldmagt og et af dem samme Dag undertegnet Forslag til Norges Grundlov [2]).

Rosenblad holdt i den Anledning en Tale, hvori han blandt Andet ytrede, „at de Forandringer i den eidsvoldske Konstitution, som Kongen har anseet uundgaaelig nødvendige,

---

[1]) De vare ankomne til Christiania 5 Oktbr. med den Tro, at det norske Folk var Foreningen hengiven, og at kun Christian Frederik i Spidsen for et lidet Parti Danske stod i Veien, men de fik snart en anden Overbevisning. De klage over, at de mødtes med Uvillie og Mistanke, fik ikke Møblement i den dem anviste Bolig, og næsten Alle trak sig tilbage fra dem. Sibbern, som havde mødt dem ved Demarkationslinien, afslog deres Indbydelse til Middag; Provst Hount, med hvem de før havde omgaaes venskabeligt, trak sig tilbage. Alene Grev Wedel og Peder Anker lagde aabenlyst sin Velvillie for Dagen. Den sidste gav dem en større Middag paa Bogstad. Bergman-Schinkel 8. S. 223. Om Eck og Schmettow, se Aall S. 535.

[2]) Carl Johan havde i Slutningen af August begivet sig til Stockholm, for i Samraad med det svenske Statsraad at udarbeide de Forandringer i Norges Grundlov, som Foreningen med Sverige medførte. Ved sin Tilbagekomst til Frederikshald blev Forslaget til den forandrede Konstitution gjennemgaaet af Kronprindsen, de udnævnte Kommissairer samt Nordmændene Tank og Provst Hount, hvorved kun foretoges de nødvendigste Forandringer ved Grundloven af 17 Mai. Forslaget findes i det overord. Storthings Forhandl. S. 61.

ikke i nogen Henseende rokke de Friheds-Rettigheder, hvorpaa denne Grundlov hviler." Sin Tale endte han med følgende Ord: „Dette Forbund, som Skandinaviens Lykke og Selvstændighed saa høiligen kræver, venter nu af eder, gode Herrer og norske Mænd, sin Fuldbyrdelse. Ei mere med truende Vaaben, men med broderligt Haandslag bør Nordmænd og Svenske møde hverandre til fælles Æres Haandhævelse, til fælles Friheds Bevarelse" [1]).

---

[1]) Talerne findes i Storth. Forhandlinger S. 57, hos Aall S. 537, Blom, Bilag 20 Johan Collett skrev i et Brev: „Statsraad Rosenblad holdt en særdeles vakker og beskeden Tale, der havde til Øiemed at tolke den svenske Konges Følelser for Nationen og hans Ønske, at et Broderbaand maatte blive knyttet imellem begge Folk. Dernæst bleve Forslagene indgivne angaaende de Forandringer, der desaarsag maatte gjøres i Konstitutionen, hvilke bleve oplæste, og som virkelig ere langt mere liberale end man kunde vente; enkelte Poster ere imidlertid endnu, som de ville have forandrede og som vi bør søge at beholde, men hvorom Alting er, saa tror jeg at kunne med temmelig Visbed forsikre, at alt vil gaa roligt af og at Foreningen vil blive sluttet uden Sværdslag."

Lektor Stenersen beretter i det anførte Brev: „Igaar bleve de svenske Kommissarier indbadne, efterat Præsidenten havde ytret den Bekymring, at de muligens vilde bruge Udtryk, der vilde skurre i vore Øren, og bedet Forsamlingen dog ogsaa i dette Tilfælde at iagttage en sømmelig Taushed. Dog denne Frygt var ugrundet; thi i den Tale, som Rosenblad oplæste, var alt stødende med største Omhyggelighed undgaaet, og der fandtes ikke det mindste om Undersaater, Oprørere eller noget deslige, nei ikke engang Kielertraktaten blev nævnt, men overalt forudsattes det stiltiende, at Norge selv havde Ret til at bestemme sin Skjæbne. Da Talen var endt, gik samtlige 5 Kommissarier efter hinanden i meget ydmyge Stillinger hen til Præsidenten, den herlige Christie, der stod der i sin skjønne, mandige, ædle Stilling paa en Forhøining, og modtog her som en Konge deres Fuldmagter og øvrige Papirer; for Tilskuernes Øine lod det næsten som om disse Herrer vare Supplikanter, der ydmygt nærmede sig en Throne." — — — „Kan de skjønne Beregninger om det forenede

Præsidenten lovede i sit korte Tilsvar, „at Fædrelandskjærlighed og Klogskab vil lede Deliberationerne."

Den følgende Dag, den 14 Oktober, blev der i Thinget bestemt med 76 mod 2 Stemmer, at en Komite af 9 Medlemmer skulde udnævnes til at modtage nærmere Oplysninger fra de svenske Kommissarier. Dertil valgtes 1) Præsident Christie, 2) Etatsraad Treschow, 3) Amtmand Johan Collett, 4) Politimester A. Arntzen, 5) Major Sibbern, 6) Biskop Bech, 7) Bonden Nordgaard, 8) Lensmand Forseth og 9) Bonden Erik Nord. Assessor Lange skulde indtræde, naar Christie som Præsident hindredes. Treschow blev valgt til Formand [1]).

Den til at undersøge Landets Stilling o. m. nedsatte Komite, der havde valgt Kapitain Motzfeldt til Formand, indkom den 19 Oktober i Storthinget med sin Beretning, hvoraf man blandt andet erfarede, at i Landet cirkulerede 19,792,525 Rigsbanksedler, hvoraf Halvparten vare ufunderede, at Demarkationslinien fra Soon til Kongsvinger var besat med 7,876 Mand [2]). Udsigterne vare

---

Skandinaviens Fremtids Lykke erstatte den virkelige Ulykke og moralske Fordærvelse? Selv om vi undertvungne gjøres til Slaver, vil jeg skatte vore Lænker af Jern da høiere end de gyldne, hvormed vi muligens nu kunde overvindes. Saaledes tænke mange paa Storthinget, men ei alle; hvilke der skulle seire ved alene den høieste." Saa tænkte og skrev selv en Stenersen til J. Aall den 14 Oktbr. Hermed kan sammenlignes Prof. Herslebs lille Skrift af 12 Oktbr. 1814 „Til mine Landsmænd, et Par Ord i Anledning af Hr. Strøms Skrift „om Forbindelsen mellem Norge og Sverige."

[1]) Ved 40 mod 38 Stemmer bestemtes, at Komiteens Personale skal være 9 og $1/3$ af Landalmuens Klasse, og med 58 mod 20 Stemmer antoges, at intet Medlem af den forhen nedsatte Komite til at undersøge Rigets indvortes Tilstand maa vælges til denne.

[2]) Beretningen findes ikke i Storthingsforhandlingerne for 1814, men i Uddrag hos Aall S. 541. Ved Hjælp af Landeværnet

visselig mørke, men Storthinget var ei forknyt. Det vidste, at hvis Foreningsvilkaarene ei bleve antagelige og det vilde vove det yderste, saa fandt det Støtte hos hele Folket, som var mindre end venlig stemt for en Forening med de Svenske. Fra de forskjelligste Steder modtog man Tilbud om Penge og Levnetsmidler til Hæren. I Throndhjems By dannede der sig efter Byskriver Carl Falsens Opfordring et frivilligt Jægerkorps, der vilde tjene paa egen Bekostning, og næsten overalt sporede man blandt Ungdommen i det mindste Lyst til at aftvætte den Skam, som Nationalæren forekom dem at have lidt ved det korte, ublodige Felttog. Oberst Rode, der havde deltaget i Eidsvoldsmødet 16 Februar og under Krigen havde en Befaling paa Hedemarken, indgav til Storthinget en Betænkning, hvori han udførlig søgte at godtgjøre, at Norge kunde fortsætte Kampen uden at frygte Udfaldet. Denne Fremstilling af en agtet og erfaren Kriger bidrog ikke lidet til at styrke Manges Mod [1]).

Da Vaabenstilstanden med de Svenske begyndte at nærme sig sin Ende og de svenske Kommissarier i en velskreven og moderat Note af 17 Oktober havde givet en Oversigt over Forholdene og erklæret, at en Forlængelse af Vaabenstilstanden ei vilde indvilges, blev af Treschow den 20 Oktober fremsat flere Spørgsmaal til Afgjørelse [2]), og blandt disse Hovedspørgsmaalet „Skal Norge som

---

kunde vel denne Styrke inden 5 Uger forøges til 21,000 Mand, men i Magasinerne havde man neppe Forraad til 2 Maaneder. Paa Beklædning til et Vinterfelttog og paa Ammunition, Læger o. m. havde man Mangel. Arenfeldt havde erklæret, at det neppe vilde være muligt at hindre Fienden i at trænge frem til Christiania og bemægtige sig Akershus, hvor den største Del af Hærens Ammunition befandtes o. s. v.

[1]) Rodes Afhandling findes i Storth. Forhandl. S. 172.

[1]) De findes i Storth. Forhandl. S. 164, hos Aall S. 543, Blom S. 231.

et selvstændigt Rige under visse Betingelser forenes med Sverige under en Konge?"

18 Repræsentanter holdt i denne Anledning Taler[1]). Den varmeste blev holdt af Presten Niels Hertzberg fra Hardanger[2]). Han erklærede, „at skulde Foreningen med Sverige ei være at opnaa uden at krænke vor Frihed, Selvstændighed og Ed, da er det vistnok bedre at dø med Ære end leve med Skam." Blandt hans Forslag, skrevne „med Drageblod" var, „at hver By, som Svensken nærmede sig, skulde brændes. Enhver Borger skal antænde sit Hus før han forlader det, og hver Borger, der træffes fra en af Fienden besat, ubrændt By, han hænges som en æreløs Niding og hans Eiendom konfiskeres. Enhver Beboer paa Landet være samme Straf underkastet, saafremt han forlader sine Huse uden som Askehobe, naar Fienden maatte besætte Gaarden" o. s. v. Med mindre Ild, men større Besindighed og Ro talte Biskop Bech, Professor Treschow o. Fl.

Tilsidst reiste Grev Wedel sig og holdt med glødende Veltalenhed sin berømte Tale, hvori han med stor Sagkundskab og Statsmands Overblik, men under skarpe Sidehug til den danske Styrelse beviste, at Norge for Tiden ligeover for en overlegen, vel udrustet svensk Hær, uden Foreningspunkt, uden Allierede, uden øvede Generaler, uden Handel, uden Skibsfart, uden Finantser ei kunde haabe at beseire Sverige, understøttet af Europas største Magter, og ei kunde bestaa som eget Rige; at Gjen-

---

[1]) 14 af dem indleverede deres Foredrag til Protokollen, og de findes i det overord. Storth. Forhandl. 1ste Udgave S. 153, 2den Udgave fra S. 125—195, Reiersens og J. Aalls hos Aall S. 545—46

[2]) Hertzberg vilde dog maaske ved disse stærke Udtryk kun vise, hvilke energiske Midler man maatte gribe til, hvis Krigen skulde fornyes.

foreningen med Danmark, selv om den var mulig, ei var tilraadelig, medens han ansaa Foreningen med Sverige ønskelig, „fordi den var naturlig med Hensyn til Beliggenhed, fælles Oprindelse, fælles Seder, fælles Tapperhed, fælles Frihedskjærlighed, fælles gamle Love, fælles gamle Sprog, skjønt renere i Sverige end i Norge, fælles politiske og Handelsinteresser. — — — „Nu skal eders Visdom afgjøre om I, ved at erklære Norge og Sverige forenede under en Konge, med Forbehold af Eidsvoldskonstitutionen og af Konventionen, afsluttet paa Mosś, ville befæste Norges konstitutionelle Frihed og Selvstændighed, eller om vi skulle udsætte os for ved Krigens Vaaben at vorde et underkuet Folk, der ei har anden Villie end Erobrerens vilkaarlige Bud: om Norge, som i 7 Aar har sukket efter Rolighed, skal gjengives den gyldne Fred, Handel, Skibsfart, Næringsveie, Overflod — eller om vort kjære Norge skal gives til Pris for alle de Rædsler og Plager, som Krig, borgerlige Uroligheder, Mangel og standsede Næringsveie medføre. Den, som vælger Krig, maa vel betænke, hvor mange Ulykkeliges Sukke ville besvære hans Samvittighed i den sidste Stund og hvor mange Forbandelser han tager med sig i sin Grav. Han maa betænke, om han for den Almægtiges Domstol kan forsvare, at have i Dag afsagt Dødsdom over tusinde Uskyldige, som ville vorde Krigens Ofre" [1]).

Da det derpaa kom til Afstemning, stemte 72 Medlemmer for Foreningen med Sverige, men kun 5 imod [2]).

---

[1]) Overord. Storthings Forhandl. S. 270—288 og Aall S. 548.

[2]) De 5 vare: Bergens Byes Repræsentanter Assessor Hagerup, Konsul A. Konow, Kapitain Motzfeldt og Sorenskriver Christie og Repræsentanten fra Nordre Bergenhus Sognepræst Niels Griis Dahl „paa Grund af deres Kommittenters udtrykkelige Forlangende." De havde modtaget følgende Dokument af

Med 47 mod 30 Stemmer vedtoges samme Dag, at Kongevalget ei skulde foretages, førend man var bleven enig om de Forandringer, som Rigets Grundlov i Anledning af Foreningen skulde modtage.

Paa Kapitain Motzfeldts Forslag blev Storthingets Bestemmelse af 20 Oktober meddelt de svenske Kommissairer i følgende af Christie forfattede Skrivelse, som enstemmig bifaldtes:

„Norges overordentlige Storthing, som i flere Dage har været samlet for at overlægge om Rigets Tarv, har i Dag fattet den Beslutning: at Norge skal som et selvstændigt Rige forenes med Sverige under en Konge, men under Overholdelse af dets Grundlov, med de til Rigets Held og i Anledning af dets Forening med Sverige nødvendige Forandringer. Disse Forandringer i den af Hans Majestæt Kongen af Sverige ved Konventionen til Moss den 14 August dette Aar erkjendte Konstitution, ville det hastigst muligt blive overveiede og besluttede af Storthinget; og, saa snart som dette er skeet, vil Storthinget høitideligen udvælge og erkjende Sveriges

---

20 Septbr.: „Vi have svoret at ville vove Liv og Blod for at hævde Norges Selvstændighed, og vi ville holde vor Ed. Vi underrette hermed Bergens 4 til næstkommende Storthing udvalgte Repræsentanter om denne vor ufravigelige Beslutning, og befuldmægtige dem hermed til at forkynde for Storthinget, at vi undertegnede ikke vilde eller ikke kunde løsbinde vor allernaadigste Konge fra hans Ed, men at vi ville regjeres af den valgte Norges Arving Christian Frederik, og at vi under intet Vilkaar vil hylde svensk Overherskab og tabe vor Selvstændighed, som var at bryde vor Ed." Underskrifterne udgjorde 7 tætskrevne Foliosider, og øverst stod Biskop Brun. Morgenbladet 1849, 23 Novbr. Teis Lundegaard udeblev, og, da han den følgende Dag afæskedes sit Votum, afgav han det først med „betinget Ja", efterat Thinget havde paalagt ham at afgive sin Stemme. Storthings Forhandl. S. 314.

Konge Hs. Majestæt Kong Carl XIII som Norges konstitutionelle Konge. Hvilket jeg efter Storthingets Beslutning, og med Hensyn til Hans svenske Majestæts Kommissairers Ytring ved deres Nærværelse i Storthinget den 13de i denne Maaned herved giver mig den Ære at kommunicere. De ville derfor modtage Bevidnelsen om min fuldkomne Høiagtelse.

Christiania, i Norges overordentlige Storthing den 20 Oktober 1814.

Christie. Weidemann[1]).
p. t. Præsident. Sekretær.

Den 21 Oktober indfandt de svenske Kommissairer sig i Storthinget, hvor Rosenblad holdt en Tale, der i Oversættelse lyder: [2])

„Gode Herrer og norske Mænd, Præsident og samtlige Medlemmer af Norges Riges Storthing!

Vi have ikke et Øieblik villet opsætte, gode Herrer og norske Mænd! offentlig for eder faa lagt for Dagen vor levende og uskromtede Glæde over den af eder igaar fattede høitidelige Beslutning. Den er saaledes kommen, den evig mindeværdige Dag, som skal ende Nordens langvarige Misforstaaelser og aabne nye Tidsaldre af Fred, Ære og Held. Nordmænd og Svenske have nedlagt de Vaaben, som de nyligen rettede mod hinandens Bryst, for, paa Spidsen af de Fjelde, som fordum betegnede fiendtlige Grændser, at opreise et Minde for Forsoningen og den nye Broderpagt. Der skulle de afsværge alle Fordommenes Forvildelser, alle ømfindtlige Erindringer af det Forbigangne og love hinanden Enighed i Raadslag, Enighed i Farens Stund, Overbærelse med hverandre,

[1]) Storthings Forhandl. S. 300.

[2]) Talen paa svensk findes i det overord. Storth. Forhandl. S. 914.

ubøielig Kraft mod Undertrykkelse. Derfra skulle de kundgjøre for Verden, at de ikke stræbe efter nogen anden Ære, end at leve selvstændigen mellem sine Klipper, og at Nordpolen og Havet paa engang ere Grænsen for deres Herredømme og for deres Forhaabninger. — Det er saaledes paa Kongens Vegne, i hans Søns og Sønnesøns Navn, og i det fælles Fædrelands, at vi til eder, gode Herrer og norske Mænd! frembære deres forenede Taksigelser. Forsynet, som har vaaget over Norden under alle ublide Omvexlinger, der have overgaaet Europa, velsigne denne Stund, da tvende Folk af samme Stamme, samme Frihedsaand og samme Nationalcharakter, skulle, under en fælles Konge, søge Beskyttelse for gjensidige Rettigheder!

Af eders Beslutning have vi erfaret, hvor vigtigt I selv anse det, snart at optage til Overveielse og Afgjørelse de af Kongen foreslaaede Forandringer i Grundloven. Vi dele med eder en lige Overbevisning, uden ringeste Ophold at bringe denne vigtige Sag til en forønsket Slutning, saa at ingen Hindring mere skal udsætte den høitidelige Erkjendelse af Kongen og hans ved Successions-Ordningen af 26 Septbr. 1810 bestemte Efterfølgere. Vi ere derfor færdige til med den af eder tilforordnede Komite strax at indlade os i en nærmere Granskning af Konstitutionsforslaget, forvissede om, at fra eders som fra vor Side intet Dieblik skal forsømmes at trykke det sidste Segl paa begge Rigers Forening. Da vil Kongen i eders Skjød nedlægge den Ed, som vil blive eder en Borgen for hans Regjeringslære og Tænkemaade. Da skulle I modtage den Fyrste, som, kaldet til en Dag at fortsætte sin Faders ømme Omhu for Skandinaviens Riger, allerede ser sin Ære forenet med det ældgamle Norges Ære, og sin egen Lykke ene at blive en Følge af den, som han kan berede for eder. Af hans Mund skulle I lære, hvor høit han skatter et Folk, som kjender sit Værd og ved at sætte

Pris paa sin Frihed. I denne Tænkemaade opfostrer han sin Søn, som med et nordisk Navn skal hilse eder i Nordens ældgamle Sprog, og omgiven af Haabets Blikke tolke eders Ønsker for hans Farfaders Throne og ved sin Faders Side."

Præsident Christie svarede:

„Med stadigt Hensyn paa Fædrelandets Vel og den skandinaviske Halvøs Held, ville Norges Repræsentanter uafladeligen gaa frem i at overveie og beslutte de Forandringer i Grundloven, som blive nødvendige i Anledning af Norges og Sveriges Forening."

Efter Forslag af Sorenskriver Nansen bestemtes, at det norske Folk skulde snarest muligt underrettes om, at Norges udkaarne Mænd som frie Nordmænd havde indgaaet Foreningen, og efter Biskop Bechs Forslag overdroges det Motzfeldt at forfatte Kundgjørelsen, som denne dygtige Mand samme Nat heldigen udførte [1]).

Efterat Foreningen mellem Norge og Sverige den 20 Oktober var besluttet [2]), tog Storthinget med Iver fat paa at gjennemgaa de Forandringer i Grundloven, som det efter Overenskomst med de svenske Kommissairer ansaa fornødne. Den af Storthinget nedsatte Komite til at underhandle med Kommissairerne var imidlertid foreløbig bleven enig med disse om de fleste Grundlovsbestemmelser. Kun om nogle Punkter kunde de ei enes, hvorfor Sagen forelagdes Storthinget. Den 25 Oktober

---

[1]) Den findes hos Aall S. 552 og Blom S. 236.

[2]) Saasnart Kronprindsen fik Kundskab om Storthingets Beslutning af 20 Oktbr., gav han Ordre til den svenske Hærs Opbrud fra Norge, meddelte den russiske General Bennigsen, der laa med et anseligt Armeekorps i Holstein, for om tiltrængtes at understøtte de Svenske, at vende tilbage til Rusland, og afsagde den Hjælp af 3000 Preusser, som ogsaa stod til hans Raadighed.

fandt levende Debatter Sted i Thinget i Anledning af Kommissairernes Forslag til Forandring i Grundlovens § 25 og § 26. Den foregaaende Dag havde Thinget i Anledning af Steenstrups Forespørgsel: „Hvorvidt man var berettiget til at gjøre Forandringer i den norske Grundlov," med 69 Stemmer vedtaget som et almindeligt Princip, „at ingen andre Forandringer i Grundloven ved dette Storthing maatte tages under Overveielse og afgjøres, end de, som ere nødvendige formedelst Norges og Sveriges Forening." Den 25de toges enstemmig, førend Ventilationen til Forandring i Grundloven foretoges, den Bestemmelse, „at Storthingets Beslutninger til Forandringer i Grundloven blot skulde ansees som Svar paa de svenske Kommissairers Propositioner, og ikke for Tiden høitidelig erklæres for Ultimatum" [1]).

Flere Talere ytrede sig den 25 Oktober om de Principer, som burde følges, og blandt dem Throndhjems Repræsentant, den sednere som varm Fædrelandsven bekjendte Pastor Schultz. Han mente, at Forandringerne ved Eidsvoldskonstitutionen maatte fra Storthingets Side gjøres med Frihed og ikke efter Sveriges Forskrift, og saaledes at Nationens Ære kunde bestaa med Foreningen. „Da skal Norges Held kunne forenes med Sveriges, og den 20 Oktober 1814 kunne blive velsignet blandt Norges Fjelde. — — Lader os handle om Norges Sag saaledes, at det kan bestaa med Folkets Hæder og Værdighed, og at vore Efterkommere ikke skulle sukke over os, naar de med Historiens Lys søge de ærværdige Høie og tause Grave, hvor Norges bæderlige Slægter hvile" [2]). Major Sibbern, Medlem af Underhandlingskomiteen, opmuntrede Thinget til rolig Overveielse af et vanskeligt Emne, og

[1]) Storth. Forhandl. S. 332.
[2]) Storth. Forhandl. S. 332—40.

ytrede: „Lader os ikke altfor ængstelige veie Ord og Udtryk; vi bygge da Mistillids, en sig selv forstyrrende, Grundlov, og Foreningen istedetfor fælles Held vil bringe fælles Uheld. Ængstelig Frygt og Mistillid er desuden Nordmandens ædle Karakter ubekjendt, og røber moralsk Mangel paa egen Kraft" [1]). Angaaende § 12 „om at Kongen vælger sit Raad" o. s. v., ytrede sig Presten Dahl, Sorenskriver Koren o. Fl., for at Storthinget skulde udnævne Statsraadet, og mod en Generalguvernør, men med 61 mod 16 Stemmer antoges § 12 [2]).

Under Behandlingen af § 25, om at Kongen har høieste Magt over Krigsmagten, og § 26, at han har Ret

---

[1]) Storth. Forhandl. S. 343.

[2]) Storth. Forhandl. S. 430. Koren holdt i den Anledning en furiøs Tale (S. 340). Presten Neumann vilde, at det i Grundloven skulde optages, at den norske Hær aldrig maatte bruges mod Danmark (S. 350). Peder Bøgvald, at Kongen ei bør have med Norges indvortes Forfatning eller Bestyrelse at bestille. Alle Embedsmænd bør beskikkes af det norske Statsraad og disse igjen af Storthinget, hvorved Nationen erholder Betryggelse for, at Embedsmændene blive aldeles uafhængige af Kongen og sine Medborgere hengivne. Bestemmelsen i Konstitutionen for, at Kongen kan give og ophæve Anordninger, indkræve Afgifter og Skatter, at han har Benaadningsret, at han vælger og beskikker Embedsmænd med videre, bør udgaa og overføres dels paa Statsraadet, dels paa Storthinget. De svenske Brødre rømme uden Ophold det besatte Land og Fæstninger. Ingen i Norge maa modtage nogen Rangstitel eller Orden, uden han vil forlade Riget o. s. v.! Storth. Forhandl. S. 357. Den radikale Peder Bøgvald og Teis Lundegaard vare Repræsentanter for Lister Amt! I Anledning af Ytringerne om § 12 ytrede Carl Johan sig: „Ingen Ting er mere urimeligt for ikke at sige forbrydersk (brottslig), end den Partifrækhed, hvormed man har vovet at sætte under Debat, om Kongen skal have Ret til at udnævne Statsraad og Generalguvernør." o. s. v. Bergman Schinkel 8, S. 365. „Om vi lade dem gaa paa, skal de snart komme til at ville foreskrive os Love i Stockholms Slot."

til at sammenkalde Tropper, begynde Krig og slutte Fred o. s. v., gik Oppositionsmanden A. Konow fra Bergen med hensynsløs og ensidig Heftighed løs paa Underhandlingskomiteen, og erklærede endog: „Alt, hvad Nationen mest krymper sig for, eller er mest stemt imod, bevirkes ved samme" [1]). Motzfeldt søgte at ende det langvarige og heftige Ordskifte, hvori Ræder, Bøgvald o. Fl. deltog, ved et Impromtu-Forslag til de omstridte Paragrafers Redaktion, hvortil han af Grev Wedel opfordredes. Han mente, at den 25de § i de svenske Kommissairers Forslag burde antages saaledes, som den der er affattet, forsaavidt den har Hensyn til fremmede Magters Tropper og vore Troppers Uddragelse over begge Rigers Grændser; men foreslog det Tillæg: „naar Sveriges Kyster eller Grænser angribes, skal den halve Del af Norges organiserede Landmagt kunne bruges i Sverige, og naar Norge angribes, skal Sverige komme Norge til Hjælp med saa megen Landmagt, som den halve Del af den norske Landmagt udgjør. En større Hjælp skal ikke gives eller modtages uden Storthingets Samtykke; ei heller maa norske Tropper uden

[1]) Konows heftige Anfald paa den Komite, som havde faaet det vanskelige Hverv, at mægle mellem de stridende Interesser, fandt Anklang i Thinget, hvor en stor Pluralitet var misfornøiet med Formanden Treschow, som man fandt for svag og føielig ligeover for de kloge svenske Kommissairer. Den 26 Oktober besluttede Storthinget, at Christie, Motzfeldt, Sørensen, Diriks, Grev Wedel og Schultz skulde tiltræde Underhandlingskomiteen. Treschow blev saaledes faktisk affat, og Underhandlingernes Ledelse kom i den ligesaa kloge som kraftfulde Christies Hænder. Brömel S. 286. — Da en af Kommissairerne dadlede den Stivhed, som Nordmændene lagde for Dagen, og tilføiede: „hvad Raad have dog vel Herrerne, om de ei slutte Foreningen," svarede Christie alvorlig: „Desperation, min Herre!" — Konow havde foreslaaet en Æresstøtte og Appanage for Christian Frederik, men 3 Novbr. frafaldt han Forslaget, „formedelst de Ubehageligheder, som samme i nærværende Tid vilde foraarsage."

Storthingets Samtykke bruges udenfor Sveriges Grænser." Denne Redaktion blev antagen af Thinget, men foranledigede et Diktat til Protokollen fra de svenske Kommissairers Side, der blandt andet gjorde opmærksom paa, at Foreningen mellem Sverige og Norge blev af den Natur, at begge Riger delte Skjæbne med hinanden med Hensyn til Krig og Fred. Det var vistnok Folkets Rettighed at bestemme Antallet af det stridbare Mandskab efter Folkemængde og finantsielle Kræfter, men det kunde ikke blive Folkets Ret at indskrænke Kongens Magt til at disponere over den engang til Folkets Sikkerhed og Kronens Anseelse bestemte Krigsmagt" [1]). Kommissairernes Diktamen foranledigede, at hine §§er igjen bleve tagne under Overveielse 1 Novbr., og efterat flere Talere havde ytret sig for og imod [2]), blev der ved 57 mod 21 Stemmer besluttet, at de svenske Kommissairers Forslag med Hensyn til disse §§er bifaldes [3]). Den 27 Oktbr. antog

---

[1]) Aall S. 558. De svenske Kommissairers Diktat til Protokollen findes i Storth. Forhandl. S. 486—96.

[2]) For talede Treschow, Bech, Sørensen, Abel, Bryn og Sibbern, mod Ræder, Schultz, J. Aall, Bull, Dr. Møller, Stoltenberg og T. Lundegaard, der ytrede: „Jeg paastaar, at den 25de § i vor Grundlov skal staa ved Magt, som den nu er. Jeg haaber, at de ærede Storthingets Medlemmer ikke lade sig overtale til at fravige Norges Selvstændigheds Ret. F. Ex. naar Sverige kommanderer de norske Tropper ud af Landet, saa er jeg vis paa, at her bliver en stor Opstand iblandt Krigsfolket; det saa vi i 1810 og 11, hvorledes det gik til i Christianssand, da Kongen af Danmark kommanderede de norske Matroser til Holland. Sandelig, det samme vil blive Tilfældet med Sverige. Jeg raader altsaa Sverige til at handle venligt mod Norge, om det vil nyde noget Godt af det. Nei, lad vor § 25 staa, og jeg for min Del takker Kapitain Motzfeldt for sit gode Forslag og holder hart ved det, som er gjort." Storth. Forhandl. S. 511.

[3]) Ved § 23 havde Kommissairerne i deres Forslag udeladt

Storthinget enstemmig Arvefølgeordningen, saaledes som den under 26 September 1810 i Sverige var vedtaget. 3 Novbr. forkastedes med stor Pluralitet Forslaget til en Takadresse til Christian Frederik, hvilket Forslag havde vakt megen Uvillie blandt de Svenske.

En alvorlig Kamp fandt igjen Sted i Anledning af § 82 om Kongens Ret til at naturalisere Fremmede. Det svenske Udkast lød: „Til Embeder i Staten skulle udnævnes de norske Borgere, som bekjende sig til den evangelisk-lutherske Religion, have svoret Kongen og Konstitutionen Troskab og tale Landets Sprog. Som Følge af Kongeriget Norges Forening med Sverige skal Kongen foreslaa begge Rigers Repræsentanter ved deres næste Sammenkomst en Lov til Antagelse om Vilkaarene for gjensidig Borgerret for Nordmænd og Svenske. Imidlertid skal det bero paa Kongen ved enkelte Tilfælde, hvor han finder det særdeles nødvendigt, at ansætte norske Embedsmænd i Sverige og svenske i Norge, dog saaledes, at til Prester og Dommerembeder alene kunne udnævnes Indfødte. Til Lærere ved Universitetet og de lærde Skoler, til Læger og til Konsuler paa fremmede Steder kunne Udlændinge beskikkes. Ingen maa beskikkes til Stiftamtmand eller beklæde de Embeder, som i § 22 ere nævnte, førend han er 30 Aar gammel, og Ingen beskikkes til

---

den sidste Bestemmelse: „Ingen personlige eller blandede arvelige Forrettigheder maa tilstaaes Nogen for Fremtiden. „Paa Forespørgsel erklærede Kommissairerne, at Grunden til Udeladelsen er, at da Kongen har denne Ret i Sverige, var det upassende, om han i et Forslag, som fra hans Side blev gjort det norske Folk, havde frasagt sig denne Ret, da det saa kunde synes som han ikke vilde lønne Fortjenester i Norge. Men naar det er Nationens Ønske, at Udeladelsen skal finde Sted, kan der fra Kongens Side Intet være derimod. Sammenl. Carl Johans Brev derom af 9 Oktbr. Bergman-Schinkel 8. S, 359.

Magistratsperson, Underdommer eller Foged, førend han er 25 Aar gammel."

Mod dette Forslag talte Nansen, Motzfeldt, Sarz fra Laurvik, Jørgen Aall fra Porsgrund, Biskop Sørensen fra Christianssand og Sodemann fra Throndhjem. Den sidste paaviste især og med Skarphed, at Kongen saaledes fik Ret til at indsætte svenske Generaler o. s. v., svenske Bisper, ja Klokkere, svenske Amtmænd og Stiftamtmænd o. s. v. Han begyndte sin Tale saa: „Norsk Mand paa norsk Storthing bør tale Norges Sag, svensk Mand paa svensk Rigsdag Sveriges," og endte den med „hvem har Nationen at anklage for Norges Vanære? Os, som nu i Dag sidde her paa Storthingets Bænke, os Rigets Mænd, der uden Nødvendighed opgive Nationens vigtigste Rettighed. Brødre! disse Ting bør ikke saa at være!" [1])

Ved Votering efter Navneopraab bestemtes ved 70 Stemmer mod 7, „at de Paragrafer i Grundloven, som angaa Indfødsretten og Naturalisationen, skulde forblive uforandrede saaledes som de i den paa Eidsvold antagne Grundlov vare indførte."

Med denne Beslutning vare de svenske Kommissairer utilfredse og androg, at den i § 83 indeholdte Bestemmelse, der giver Storthinget Naturalisationsret, maatte udgaa. Da Stemmerne ved Voteringen herom vare lige, besluttedes, at Sagen skulde udsættes i 2 Dage. Den foretoges atter 2 Novbr., og efterat flere Talere havde ytret sig imod Forslaget, blev det forkastet med Pluralitet [2]). Nu

---

[1]) Storth. Forhandl. S. 363—373.

[2]) 43 stemte nu imod, idet Lensmand Forseth, Elling Valbo, Melum og Lods Lars Godø gik over fra Ja til Nei. Om de mange Forslag, der fremkom fra forskjellige Medlemmer, og de vidtløftige og trættende Debatter, der om flere af disse opstode, maa vi henvise til det overordentlige Storthings Forhandlinger. I Nansen, Ræder og Koren havde Storthinget faaet tre meget

vægrede Kommissairerne sig ei længere ved at antage Storthingets Beslutning [1]).

XII. Norges og Sveriges Forening fuldbyrdes.

Efterat begge Parter endelig vare blevne enige om de Forandringer, som skulde foregaa i Grundloven af 17 Mai, og Storthinget havde erkjendt Christian Frederiks Frasigelse og løst ham fra hans Ed, og de svenske Kommissairer havde afgivet Forklaring om, at de paa Kongens Vegne antoge Grundloven, samledes Storthinget den 4 Novbr. om Eftermiddagen, og valgte nu enstemmig Carl XIII til Norges Konge. Saaledes fuldendtes denne Forening mellem Skandinaviens nær beslægtede Folk, som gjennem Aarhundreder saa ofte have optraadt mod hinanden som bitre Fiender, og vi haabe, at den 4 Novbr. vil efterhaanden blive for begge Folk ei blot en saare mærkelig, men ogsaa kjær Dag, da en Forening blev sluttet, der væsentlig har bidraget og forhaabentlig stedse vil bidrage til at styrke de forenede Rigers Uafhængighed og Selvstændighed ligeover for mægtige Naboer [2]).

---

talende Medlemmer. Ræder og Koren kaldtes Pukværket, da den ene reiste sig, naar den anden satte sig.

[1]) Carl Johans Breve af 7, 8 og 9 Oktober. Bergman Schinkel 8, S. 357.

[2]) „Igaar," skrev Johan Collett, Medlem af Underhandlingskomiteen, „blev endelig det store Værk fuldbragt, og i Dag er det ved Kanonernes Torden fra Fæstningen bekjendtgjort, at Sveriges Konge Carl XIII blev udvalgt tillige til Norges konstitutionelle Konge. I Dag er en Deputation afgaaet til Frederikshald, for at overbringe Hans Kongl. Høihed Kronprindsen Efterretning derom, hvilket dog forud i Nat blev afsendt med Major Kaltenborn som Kurer. Foreningen er saaledes sluttet, Gud give til begge Rigers Held og Lykke! Nationens Ære og

Kongevalget blev strax meddelt Regjeringen og de svenske Kommissairer, og den 7 Novbr. oplæstes den af en Redaktionskomite redigerede Del af Grundloven, som bifaldtes; men for Sikkerheds Skyld bestemtes, at Redaktionskomiteen, som bestod af Sorenskriver Berg, Slotsfoged Holst og Landsdommer Nansen, skulde forelægge Underhandlingskomiteen og Kommissairerne det redigerede Exemplar. Samme Dag afreiste en Deputation af syv Mænd, der af Præsidenten var valgt til at underrette Kongen, eller paa hans Vegne Kronprindsen, om det skete Kongevalg. Deputationen traf Kronprindsen paa Frederikshald, hvor den strax fik Foretræde. Deputationens Formand Grev Wedel ytrede blandt Andet sin Glæde over, „at den lykkelige Tid var kommen, da Nordmænd og Svenske kunne favne hinanden som Brødre, der have en fælles Fader, og at de kunne kappes om at vise denne fælles Fader Lydighed, Troskab og Hengivenhed". Han endte sin Tale med „at ytre for Deres Kongl. Høihed det oprigtige Ønske, at De og Deres haabefulde Søn vilde naadigen behage i Norges Hovedstad at modtage Pantet paa det norske Folks usvigelige Troskab og urokkelige Hengivenhed for dets nye Konge og Kongeæt, og at Deres Kongl. Høihed derved vilde give os Leilighed til nærved at beundre den Fyrste, hvis sjeldne Egenskaber bestemte ham til at bære Norges og Sveriges forenede Kroner, naar Hs. Majestæt, mæt af Dage og ledsaget af

---

Hæder er ikke krænket, derfor er vor Konstitution et talende Bevis, og ved denne ere ogsaa Folkenes Rettigheder sikrede. Jeg kan altsaa med Visshed sige, at der er den største Grund til at haabe, at Norge i Fremtiden vil vorde langt lykkeligere, end det nogensinde var under Danmark, og end det sandsynligvis vilde have blevet under en egen, vel eiegod og høist elskværdig, men dog saare svag Konge."

sine Undersaaters Velsignelse, er gaaet til Hvile ved Siden af sine store Fædre" [1]).

Kronprindsen svarede:

„Mine Herrer! Ugjerne bare de Svenske Vaaben mod Nordmænd, Krigen var uden Øiemed i det Øieblik, da eders Anfører tilbød at ville tilbagelevere den udøvende Magt i Nationens Hænder. Kongen har ikke villet gjøre sine Rettigheder gjældende. Standhaftig paa den Vei, han havde valgt, ansaa han sig lykkeligere ved at regjere over en fri Nation end over et ved Vaaben undertvunget Folk. Han gav eder derfor Tid til at raadslaa om de vigtige Grundsætninger, hvorpaa Samfundets Frihed og Selvstændighed skulde bygges.

Jeg kjender den Aand, som har hersket i Storthinget. Om end Feiltagelser i Grundsætninger enkelt Gang viste sig, sporede jeg dog stedse med Fornøielse Redelighed i eders Forsæt. Lader os takke Forsynet, som foreskrev os vore Pligter, og lader os betænke, at vi have fælles Interesse at forsvare, fælles Farer at gjennemgaa, fælles Lykke, fælles Ære at haabe. Jeg opfylder gjerne eders Ønske, og skal imorgen med min Søn afreise til Christiania."

Den 9 Novbr. om Aftenen ankom Kronprindsen, ledsaget af sin Søn Oscar, General Adlercreutz og flere svenske Herrer til Christiania, der var illumineret. Den følgende Dag indfandt han sig i Storthinget, ledsaget af

---

[1]) Webels Tale og Kronprindsens Svar findes i Storth. Forhandl. S. 633—636. Blandt de Deputerede var Bonden Thorbjørn Sandviken fra Søndhordlehn. Kronprindsen hilste enhver venlig med Haandtag. Thorbjørn var en høi firskaaren Mand, der med store haarde Næver trykkede Prindsens Haand saa kraftig, at han ved Tolken spurgte ham, hvorfor han trykkede Haanden saa haardt. Thorbjørn svarede: „Da va norsk Troværdighelt." (Thorbjørns Beretning til Niels Hertzberg).

sin Søn, Statsraadet, de svenske Kommissairer og en talrig Skare af svenske og norske Herrer. Han hilsede Storthinget i en fransk Tale, der i Oversættelse lød saaledes:

„Gode Herrer og norske Mænd, Præsident og samtlige Medlemmer af Norges Riges Storthing!

Kongen har opnaaet Maalet for de Ønsker, som han stedse har næret for den skandinaviske Halvøs Lykke og Selvstændighed. Dens tvende Folkeslag har afsvoret deres lange og ulykkelige Tvistigheder, og herefter skulle de alene kappes i Kjærlighed til deres fælles Fædreland. I have medvirket, gode Herrer og norske Mænd! til dette store Formaal, og derved forhvervet eder hellige Fordringer paa eders Konges Velbehag og eders Medborgeres Taknemmelighed. Den dobbelte Ære var Kongen forbeholden at se tvende frie Folk utvungne og enstemmige at tilbyde ham Kronen. Hos de Svenske gjorde han ikke sin Arveret gjældende, og hos eder foretrak han de Fordringer, som havde en større Værdi for hans Hjerte — de nemlig, som hentedes fra eders Kjærlighed — fremfor de Rettigheder, som høitidelige Forbund havde forhvervet ham. Kongen har altid villet, at Nordmænd og Svenske, lige i Rettigheder, skulde nyde samme Fortrin i Henseende til deres Statsforfatninger, og den nye Grundlov, som I nylig fælles med Kongen have antaget, skal paa engang tjene til Borgen for eders Frihed, og til et Bevis for Europa paa eders Konges Agtelse for eders Rettigheder. Gode Herrer og norske Mænd! I ville svare til den retmæssige Tillid, han sætter til eder. I ville veilede dette redelige Folk, og efterat I med Nidkjærhed have opfyldt Lovgiverens Kald, ville I anvende eders Kundskaber og Bestræbelser for at gjøre den Regjering elsket, som I have oprettet. For at berede Midlerne dertil, er det meget magtpaaliggende at oplyse Nationen om dens Tilstand og

mulige Forhaabninger; det er nødvendigt, at de ei tilregne sin nye Regjering Ulykker, som denne ikke har forvoldet; det er nødvendigt, at Folket faar at vide, i hvilken Tilstand Kongen har fundet eders Pengevæsen og de offentlige Sagers Bestyrelse, for upartisk at kunne bedømme de Forbedringer, som bør blive en naturlig Følge af hans Regjering. I skulle erholde en Proposition angaaende de forberedende Skridt, som i denne Henseende maa gjøres. Foreningen mellem Sverige og Norge er grundet paa deres geografiske Beliggenhed, paa begge Folks Nationalcharakter, paa deres indbyrdes Fordele, og paa den Visdom, som styrer eders Overveielser; — jeg lægger til, paa den Kjærlighed, som begge føle for personlig Frihed, for Eiendomsrettens Hellighed og for en repræsentativ Regjeringsform. Vi skulle altid blive tvende forenede og uafhængige Folk. Tilfredse med de Grændser, Naturen har anvist os, og overbeviste om den store Sandhed, at udover disse Grændser gives ei for os noget virkeligt Gode, skal vor Statslære blive, *aldrig at begynde en Krig, men at bevare den gode Forstaaelse, som nu finder Sted med alle Magter*. Da Forsynet saaledes har indesluttet vor Lyksalighed og vore Pligter indenfor den samme Kreds, tager jeg ikke i Betænkning for Verdens Øine at aflægge det høitidelige Løfte, at aldrig fremmed Vold skal besmitte eders Land eller krænke eders Rettigheder.

Gode Herrer og norske Mænd! Kongen antager Grundloven, saaledes som I derom ere komne overens med Hs. Majestæts Kommissairer. Han forbeholder sig at fremsætte til de svenske Stænders Betænkning de Artikler, hvorved Forandringer eller Lempninger i den svenske Grundlov foranlediges. Det er i Kongens Navn, at jeg nu overleverer til eder, gode Herrer og norske Mænd! Hs. Majestæts Ed, at ville styre og regjere Kongeriget

Norge efter dets Konstitution og Love, og opfordrer eder til at aflægge eders Ed til Kongen. Det Forbund, som han har indgaaet med det norske Folk, skal saaledes naa sin endelige Fuldbyrdelse. Maatte Forsynet, som vaager over Rigernes Skjæbne, velsigne denne høitidelige Stund, som for begge Skandinaviens Folkeslag aabner et nyt Tidsrum af Ære og Lyksalighed! Jeg skal understøtte Kongens faderlige Omhu for Nordmændenes Vel, og hos min Søn indplante den Kjærlighed og Hengivenhed, jeg selv føler for dem.

Midt iblandt Vaabnenes Larm, og idet jeg fra Germaniens Marker, i Forening med Sveriges Bundsforvante, gik hen for at modsætte mig det forfærdeligste Tyranni, som nogensinde har trykket Europa, var mit Blik altid fæstet paa denne Stund, som den høieste Belønning for mine Anstrengelser, og den fredelige Palme, som jeg idag modtager af et frit Folk, overgaar i mit Hjerte alle Seierens Laurbær. Jeg gjentager for eder, gode Herrer og norske Mænd! Forsikringen om mine ligesaa levende som oprigtige Følelser."

Kronprindsen overleverede derpaa til Storthingets Præsident Kong Carl XIIIs skriftlige, konstitutionelle Ed, saalydende: „Jeg lover og sværger, at ville regjere Kongeriget Norge i Overensstemmelse med dets Konstitution og Love; saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord!

Carl."

Paa Præsidentens Opfordring aflagde samtlige Storthingets Medlemmer Eden: „Jeg lover og sværger, at vise Konstitutionen og Kongen Lydighed; saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord!"

Præsidenten Christie sluttede denne Akt med følgende Tale: „Eden er aflagt; et helligt uopløseligt Baand er knyttet mellem Norge og Sverige. Begge disse Riger staa nu ved Siden af hinanden, hvert støttende sig paa

sin særskilte Grundlov, hvis nøiagtige Overholdelse vil sikre deres Uafhængighed. Naar Tvillingrigets fælles Konge med Visdom vælger og med Opmærksomhed hører sit Raad, aldrig adskiller det ene Riges Interesse fra det andets og aldrig glemmer, at begge ere Søskende, der have lige Krav paa hans Faderomhu; naar begges Sønner paa Land og Hav kunne mødes som kjærlige Brødre; naar Norske og Svenske aldrig tabe af Sigte, at det ene Riges Hæder er det andets, og at ikkun fælles Bestræbelser og Opofrelser give fælles Fordel og Sikkerhed: da vil Foreningen staa til sildigste Slægter; da vil den Dag, paa hvilken Baandet knyttedes, blive en Festdag for Efterkommerne; da vil andre Nationer med Misundelse se hen til Nordens lykkelige Halvø. Dette venter, dette haaber den norske Nation af sin valgte Konges og hans Efterkommeres Visdom og af den svenske Nations Brodersind, ligesom den selv redeligen vil bidrage dertil. Gud bevare Kongen og hans Riger!" [1])

Derefter forlod Kronprindsen med sit Følge Storthingssalen og vendte tilbage til Palæet, hvorhen strax efter det samtlige Storthing med sin Præsident begav sig. Enhver Repræsentant blev efter Kronprindsens Ønske ham forestillet af Præsidenten, og for enhver havde han et Par venlige Ord, hvorved Prinds Oscar var Tolk for dem, som ei forstod Fransk. Hans ærefrygtbydende Holdning og venligt indtagende Væsen gjorde et dybt og velgjørende Indtryk selv paa dem, som havde været hans ivrigste politiske Modstandere [2]).

---

[1]) Storth. Forhandl. S. 627—632.

[2]) Johan Collett, en af Christian Frederiks ivrigste Tilhængere paa Eidsvold, skrev i et fortroligt Brev: „Igaar var den høitidelige Dag, da Kronprindsen og hans Søn mødte i Storthinget og Eden blev aflagt fra og til vor nye Konge. Jeg ved aldrig at have seet et Ansigt, der udtrykker saa megen Charakter, som

Den 11 Novbr. fremlagde Kronprindsen i Statsraadet Kong Carl XIIIs Skrivelse, hvori det overdroges

---

Kronprindsens — han taler ogsaa særdeles godt for sig, og han viste sig meget venlig imod Alle. Mig gjorde han en meget smigrende Kompliment baade paa min egen og min Broders Vegne, som han kaldte „un homme de merite.“ Niels Hertzberg ytrede: „Jeg saa i ham en general en chef comme il faut.“ Han beretter i sin Selvbiografi, at Carl Johan i det sidste Gjestebud, han holdt for Thingets Medlemmer, smilende ytrede til en Prest, som ingen Børn havde: „Man siger jo her, at Prester ei efterlade sig andet end Børn og Bøger (des enfans & des livres).“ Da han gjensaa den store Thorbjørn Sandviken staaende i Flokken, rakte han ham Haanden over de andres Hoveder. I samme Selskab saa Hertzberg Biskop Rosenstein, omringet af flere Bonderepræsentanter, blandt hvilke Anders Gotaas fra Throndhjem spurgte: „Men ha dei i Sverige den rette christelige Tro?“ Rosenstein: „Ja, Gud bevares! vi have den rene lutherske Lære.“ Anders: „Men ha dei Masionen?“ Da Bispen ei forstod Ordet, traadte Hertzberg til og sagde: „Manden mener Konfirmationen i Daabspagten.“ Rosenstein: „Aa ja, gudbevares.“ Anders: „Kva gjære Bispan i Sverige?“ Da Anders ogsaa fik Besked derom, tilføiede han: „Ja so, saa æ da der jusso hos os,“ og han og de andre bleve tilfredsstillede. I et Gjestebud, som de svenske Kommissairer gjorde, foreslog Wirsén en Skaal, som modtoges med meget Bifald „Föreningen vara som Nordstjernan, der aldrig går ned“ (nescit occasum). Stolt af sine bergensiske Bønder i deres Nationaldragt, der færdedes som om de vare vel vante i de dannede Kredse, sagde han til en svensk Husarofficier, der ved Bordet var hans Sidemand: „Der ligeover for os sidde Bønder fra Bergens Stift, hvad synes De om dem?“ Han svarede: „Jag er charmeret uti dem.“ „Javist,“ vedblev Hertzberg, „de ere ogsaa Norges frie Odelsmænd.“ Ved Afskedsvisiten hos Essen spurgte denne ham: Huru mår nu Gubben Brun (Bispen i Bergen), hvad säger han nu? Hans Prädicken mot Föreningen har jag läst. Han slutade jo med: „Jag taler ei för Fæ!“ Hertzberg tog nu frem sit sidste Brev fra Bispen, hvori denne ytrer: „Nu, Foreningen er sluttet, kan du sige alle Svenske, at jeg skal være Foreningen saa tro som trods nogen Svenske.“

Kronprindsen at ordne Alt, hvad han finder at kunne fremme Norges Tarv. Han bekræftede saaledes Statsraadet provisorisk, og bød Statholderen Grev Essen at tiltræde samme. Derpaa fremlagde han en Proklamation til det norske Folk og bød, at Bisperne skulde anordne et almindeligt Tedeum.

Imidlertid fortsatte Storthinget sin Virksomhed. Paa Forslag af Major Hegermann besluttedes, at andrage hos Kongen om, at Kronprindsen maatte blive udnævnt til Norges Vicekonge. Et Andragende i denne Anledning blev forfattet af Christie og vedtaget af Thinget. Efter Forslag af den Komite, som var nedsat for at undersøge Statsraadets Protokoller, blev Statsraad Haxthausen sat under Rigsret.

Næste ordentlige Storthings Afholdelse eller Sammenkaldelse bestemtes til 1ste Søgnedag i Juli 1815.

Til Bestridelse af Statens Udgifter bemyndigedes Regjeringen til at optage et Laan paa 2 Millioner Rbdlr.

Paa Storthingets gjentagne Anmodning lovede Kronprindsen snarest mulig at drage alle svenske Tropper ud af Norge og lade Frederiksstad og Frederikssten igjen besætte med norske Tropper.

Den 26 November opløste Kronprindsen Storthinget med en smuk Tale, som Præsidenten Christie værdigen besvarede [1]).

Da Foreningen var sluttet, var Kronprindsens Opmærksomhed henvendt paa at ordne den nye Regjering,

[1]) Kongens Tale og Præsidentens Svar findes i Storth. Forhandl. S. 843 og hos Aall S. 571. Strax efter overleverede Storthingets Vicepræsident i Storthingets Navn dets Præsident og Sekretær Christie og Weidemann en Takadresse med Hensyn til den Maade, hvorpaa de havde rygtet sit besværlige Hverv. Storthinget forærede ogsaa Christie en Guldpokal, som nu findes Bergens Museum.

hvortil han, som anført, havde Kongens Fuldmagt. Under 10 Novbr. havde han allerede udnævnt den høit anseede og dertil udmærket skikkede Grev Hans Henrik von Essen til Statholder [1]). I Valget af de norske Mænd, som skulde danne Statsraadet, tog han paa Raad Grev Herman Wedel, og tildels i Overensstemmelse med hans Forslag udnævntes den 18 Novbr. til Statsminister Kammerherre Peder Anker, og til Statsraader Grev Wedel-Jarlsberg, Generalmajor Hegermann, Etatsraad Treschow, Justitsraad Diriks, Professor juris Krohg og Kapitain Motzfeldt. I sin forrige Stilling forbleve Rosenkrantz, Sommerhjelm og Collett [2]).

Til Chefer for de forskjellige Departementer udnævntes 30 November:

1. Departementet for Kirke- og Undervisningsvæsenet. Treschow.
2. Departementet for Justitsvæsenet. Sommerhjelm.
3. Departementet for Politisager. Diriks.
4. Departementet for det Indre. Collett.
5. Departementet for Finants-, Handel- og Toldfaget. Grev H. Wedel-Jarlsberg.
6. Departementet for Krigsvæsenet. Hegermann.

Statsraaderne Motzfeldt og Krohg fik Ordre til at begive sig til Statsraadsafdelingen i Stockholm. Siden organiseredes 7de Departement for Marinen og Fasting blev Statsraad og Chef for samme.

Den 19 November udnævntes Slotsfoged Poul Christian Holst, der havde været konstitueret Amtmand i Akershus og konstitueret Chef for Finantserne i Harthausens Sted, til Statssekretær, som da var af langt

---

[1]) Hans Tale i Statsraadet (Essen ved Wieselgren S. 230) og øvrige Virksomhed deri (S. 235—247).

[2]) Om disse Mænd, der alle med Undtagelse af Wedel og Anker hørte til Prindsepartiet, se Aall S. 574.

større Betydning end sednere, da Statssekretæren dengang maatte forfatte motiverede Indstillinger i alle Sager, som afgjordes i Statsraadet, og expedere dem.

Den 28 Novbr. udnævntes Severin Løvenskiold, som først havde afslaaet Tilbudet, til Statsraad, i Forbindelse med det Hverv at gaa til Kjøbenhavn, ledsaget af Expeditionssekretær (sednere Statsraad) J. Herman Vogt, for at bringe istand et Opgjør om Norges og Danmarks Gjeldsforhold, men han tog allerede 1816 igjen Afsked.

Den 29 Novbr. forlod Carl Johan med sit talrige Følge Christiania, for at reise tilbage til Sverige. Han tog Veien over Kongsvinger og Carlstad og gjorde under Kanonernes Torden og Folkets Jubel sit Indtog i Stockholm den 5 December Kl. 10 om Aftenen. 1 December fulgte den norske Deputation, ledsaget af Generaladjutant Ridderstolpe. Overalt, hvor Deputationen drog frem, blev den modtaget paa det bedste og behandlet med forekommende Gjestfrihed. Den 14 December modtog den gamle Kong Carl XIII paa Stockholms Slots Rigssal den norske Deputation, hvis Ordfører Christie overbragte ham det norske Storthings Hilsen og overleverede ham den besvorne Grundlov og Valgakt [1]).

Den ædle Carl Johan nød dog ei den Paaskjønnelse, som han havde fortjent, ved at istandbringe den Forening mellem Skandinaviens nær beslægtede Folkestammer, som gjennem Aarhundreder havde været Gjenstand for Sveriges Kongers Ønsker og Forsøg. De fleste Svenske ventede i Norge at faa en Erstatning for det tabte Finland og fordrede ifølge Kielerfreden strax en nøiere Forening, en Sammensmelten (Amalgamation) af Rigerne, og at

[1]) Reisen er udførlig beskreven af Deputationens Medlem Sognepræst Neumann i Asker (i Saga 2, S. 138—204; sammenl. Brömel S. 292). Christies Tale og Carl XIIIs Svar findes hos Aall S. 582—83.

svenske Embedsmænd kunde ansættes i Norge. De følte sig derfor skuffede i sine Forventninger, ja vel endog fornærmede ved at se det i Europa næsten glemte Norge paa en Gang at optræde jævnbyrdig med Sverige, der medens Norge var et Lydrige under det lille Danmark havde spillet en saa glimrende Rolle i Europa. Sætte vi os nu i de Svenskes Sted, vilde vi vel tænke og føle omtrent ligesaa. Men ganske anderledes tænkte og følte Nordmændene. Den gamle Niels Hertzbergs Ord om Kielertraktaten: „Ere vi da afhændeligt Fæ?“ udtrykte den almene Tanke i Norge, der fremkaldte Eidsvolds Rigsforsamling som en alvorlig Protest mod „det mageløse Skjøde paa et helt Folk“, som Frederik VI udstedte 14 Januar 1814.

Selv efterat Christian Frederik havde nedlagt det Scepter, som hans svage Haand ei længere formaaede at føre, selv efterat to af Landets Fæstninger vare overgivne til Fienden, og den norske Hær trængt tilbage over Glommens venstre Bred, og man maatte befrygte, at Fiendens store Overmagt vilde besætte Christiania og tage Akershus o. m., ja selv under disse betænkelige Omstændigheder finde vi, at Nationalhadet til Sverige og Begeistringen for Frihed og Uafhængighed var saa levende, at dette lille stolte Fjeldfolk og dets Repræsentanter paa det overordentlige Storthing i Christiania, næsten omgivet af fiendtlige Bajonetter, talte i en Tone, som ikke bar mindste Spor af Mismod og Tvivl. Nordmændene havde en dyb Erkjendelse af, at de ei vare Oprørere, men havde en retfærdig Sag at føre, at de vare et Folk, der havde de helligste Rettigheder at forsvare ligeover for Fiender, der kun havde den Stærkeres Ret at paaberaabe sig. De fordrede derfor som en naturlig Ret at underhandle med Frihed og indgaa en Forening med Frihed og med Bevarelse af den Grundlov, som Folket selv

havde givet sig. Norge betragtede sig som en Brud, der selv bestemte, paa hvilke Vilkaar hun vilde indlade sig i en nærmere Forbindelse. Hvis Forbindelses-Vilkaarene skulde have været krænkende for Landets Ære og Frihed, saa heller Kamp paa Liv og Død. Til en saadan beredte man sig. Næsten overalt tilbød Folket gjennem sine Repræsentanter Regjeringen frivillige Gaver i Penge og Fødemidler til Armeens Underholdning, om Krigen igjen skulde udbryde. I Throndhjem dannede der sig som før omtalt et frivilligt Jægerkorps, som vilde tjene uden Lønning. Bergens Borgerskab erklærede sig endnu 22de September 1814 enstemmig mod Foreningen og havde paalagt sine Repræsentanter at stemme mod den. Ja endnu 13 Oktober, samme Dag de svenske Kommissairer mødte i Storthinget, svarede Bergen sine Repræsentanter paa deres Forespørgsel om Foreningen: „1500 Mand af vore Tropper, som ligge i Lægderne, ere indkaldte (for at være paa rede Haand i Tilfælde, at Krigen paa ny udbryder); stor Tilførsel af Korn og næsten alle Varesorter have vi faaet (henved 100,000 Tønder Korn). Vi ere Nordmænd endnu, men skulle vi ei blive til Spot for Verden og til Menedere for Gud, maa vi lægge for Dagen, at vi have Hjerte til heller at dø med Ære, end at svige Norge og vor Ed" [1]). Samme Aand gav Statsraadet og Storthinget den mandige Holdning, som begge i disse skjebnesvangre Dage udviste. De følte og vidste, at de stode som Repræsentanter for et Folk, der var beredt til at bære endnu større Prøvelser for at hævde gamle Norges Frihed og Ære. Samme Aand aabenbarede sig endnu 20 Oktober i de mange Taler, som da løde i Thingsalen og som næsten alle dreiede sig om, at kun under Betingelser, hvorved Norges Frihed, Konstitution og Ære

---

[1]) Morgenbladet 23 Novbr. 1849.

bevaredes ukrænket, vilde og kunde de give sin Stemme til en Forening med Sverige. Den samme Aand viste sig ogsaa i den store Iver for at faa aftvættet den Skam, som man mente Nordmændenes Ære havde lidt i den uheldige Krig, ved at drage de formentlig skyldige Officierer for Krigsretter. Den samme Aand gjennemglødede det hele Folk, maaske med Undtagelse af Almuen i Smaalenene, der havde lidt og led mest ved Krigen og desuden vel ei nærede de Fordomme og det Had til de Svenske, som Tilfældet var i de fjernere Amter.

Under saadanne Omstændigheder vare alle Kjendemærker tilstede, som bebudede en Kamp paa Liv og Død mellem de Svenske og Norske, og som vel ogsaa var udbrudt, hvis ei til Held for Nordens Selvstændighed, Lykke og Fred i Spidsen for den svenske Hær og Styrelse havde staaet Carl Johan, der selv uddannet under Kampe for Frankriges Frihed og Uafhængighed [1]), og hævet over smaalige nationale Fordringer, havde benyttet det heldige Øieblik og faaet Foreningen fredelig sluttet. At Nordens Frændefolk stak Sverdet i Skeden og rakte hinanden Broderhaand, skyldes ene Carl Johans Agtelse for Folkefrihed, hans høihjertede Politik, hans overlegne Statsmands Blik og varme Ønske at berede begge Folk en lykkelig Fremtid.

De hæderlige Vilkaar, som bleve Nordmændene tilbudte, maatte for et forstandigt Folk være saa indlysende, at det vilde have været stor Daarskab at have forkastet dem. Carl Johans hele Personlighed, hans ædle og kloge Maade at føre Kampen paa, hans høihjertede Tillid til

[1]) Med fuld Grund sagde han om sig selv: „Jeg er Fribedens Søn," og som saadan foretrak han at herske over et frit Folk; saaledes gav han nu ligesom ved saa mange sednere Leiligheder Beviser paa Sandheden af sit Valgsprog: „Folkets Kjærlighed er min Løn."

Nordmændenes Ærlighed, efterat Foreningen var indgaaet, hans Beredvillighed til at opfylde hvert fornuftigt Folkeønske, bidrog væsentlig til at dæmpe Nationalhadet, kue Mistænkeligheden og vinde ham Folkets Beundring og Hengivenhed.

Carl Johan har visseligen stort Krav paa Nordmændenes Erkjendtlighed og Kjærlighed; „thi han modstod ene sine Generalers og Ministres Bønner og Forestillinger" [1]), satte sin Folkegunst i Sverige paa Spil, og maatte siden ofte høre ilde for denne Forening, „der var til at græde over."

Men hvilken Politik var ved denne Leilighed visest, enten Carl Johans eller hans Omgivelsers? Lader os antage, at de Svenske ved sin Fordring om Norges Indlemmelse i Sverige i Overensstemmelse med Kielertraktaten havde fremkaldt en Krig paa Liv og Død, mon da Sverige havde havt Hjælpekilder til at føre den til forønsket Ende? Allerede i August ytrede Carl Johan til sine krigslystne Omgivelser: „giv mig 40,000 Mand og 6 Millioner, og jeg skal marschere; men efter Statssekretær Wirsèns høitidelige Forsikring vilde ved November Maaneds Slutning „alle Resourcer være forbi," og saa forestod et Vinterfelttog i det paa Fødemidler blottede Norge [2]). — Hvis Nordmændene under Tidens liberale

---

[1]) Essen ved Wieselgren, S. 231. Mange Dages længere Blokade havde efter General Sköldebrands Tanke ei behøves for at Almuen i Masse var kommen og udraabt Sveriges Konge for Enevoldskonge. „Høiere var deres Statsmandsvisdom i de Dage ei udviklet."

[2]) Til de svenske Kommissairer ved Stortbinget skrev han 7 Oktbr.: „Om I troer, mine Herrer, at jeg for nærværende og under den tilstundende Vinter kan raade over 40,000 Mand og mindst 6 Millioner Daler, som uundgaaelig behøves for at føre en Krig i 6 Maaneder, skal jeg kunne tvinge Nordmændene til ei

Luftninger havde høitidelig erklæret: „Vi bøie os under de store Magters Villie og tilbyde Sverige en Forening, men med Bevarelse af vor Selvstændighed, vor Grundlov og vor Nationalitet, og Sverige da havde svaret: Nei! vi forlange efter Kielertraktatens Ord Underkastelse og Indlemmelse i Sverige, saa maatte England og vilde de øvrige Stormagter istedetfor at understøtte Sverige opstaaet til Forsvar for et uskyldigt Folk, der kun kjæmpede for sin naturlige Ret. Wienerkongressen var samlet, Frederik VI var selv reist til Wien og var Gjenstand for almindelig Deltagelse. Rusland og England stod paa en spændt Fod, Stormagterne trængte nu ei længer til Hjælp af de Svenske eller Carl Johan, og i England havde Carsten Anker [1]) ei virket ganske forgjeves. Ingen

at gjøre Fordringer paa andre Rettigheder end dem som et erobret Land kan begjære." Bergman Schinkel 8, S. 223. 358.

[1]) Uagtet denne for Norges Uafhængighed begeistrede og for Christian Frederik hengivne Mand ei blev modtagen som offentlig Sendebud, vistes ham som privat Mand megen Opmærksomhed saavel af Regjeringens Medlemmer, hvoraf han kjendte flere personlig, som af Oppositionen. Gjennem Samtaler og Pressen bidrog han ei uvæsentlig til at vække Englændernes Deltagelse for Norges Sag. Han opfordrer Christian Frederik og Nordmændene til kraftig Modstand, henviser til Wienerkongressen, hvor „Sverige, mindst P. C. (Prinds Pontecorvo) og allermindst Bernadotte kan vente nogen Beskyttelse af de herskende Magter, og hvor han mener, at P. C. ved fremmede Magters Mellemkomst vil hindres fra at benytte sin Overmagt mod Norge. Norge har vundet i Europas Agtelse ved sin kjekke Modstand og derved overbevist de store Magter om sin Betydning; det vil nu komme i den Vægtskaal, hvor de store Planer veies." Den hollandske og franske Ambassadør i London, som velvilligen modtog Christian Frederiks Breve og hørte paa Ankers Fremstilling, ytrede megen Deltagelse for Norges Skjebne ønskende os Succes. Til Hertugen af Gloucester havde han overleveret Kongens Brev, „hvorved Hertugen paa den mest udmærkede Maade ytrede sin sande Hengivenhed og Venskab for Deres Majestæt. Jeg har

kunde beregne, hvad den Dag i Morgen bragte. Den 22 Oktober skrev Carl Johan til den svenske Minister Engeström: „I et Dieblik, da Udsigterne for vor Politik beror paa den mere eller mindre Enighed, som kan forhindres mellem de store Magter, er det for os af væsentlig Vægt at vise, at Foreningen er kommen istand gjennem Nationens fri Villie." De Svenske have sjelden havt Lyst til at kjæmpe i det fattige og bjergfulde Norge og endnu sjeldnere havt Held der. Den bekjendte Adlerkreutz, som i Begyndelsen af Felttoget ytrede til Carl Johan: „Jeg skulde tykkes bedre om, at eders Kongl. Høihed tiltalte Nordmændene med Kanoners Sprog; thi det er det eneste I kan gjøre dem begribeligt," ytrede sednere; „I eders Kongl. Høiheds Sted vilde jeg foragte disse steile Klipper, hvoraf Norge for største Delen bestaar, og lade mig nøie med Frederiksstads Fæstning og den Del, som løber ud ved vor nærværende Grændse." Lader os antage, hvad der er høist tvivlsomt, at det havde lykkets Sveriges Overmagt at kue Norge, mon det ogsaa havde lykkets ved Sverdet at kue det stolte Folks Frihedssands eller Nationalhad? Nei, det vilde ved Krig og Blodsudgydelse blusset heftigere, og Nordmændene vilde have grebet den første Anledning til at gjøre sig uafhængige. Norge vilde for Sverige blevet hvad Belgien blev for Holland, Spanien for Frankrige, Polen for Rusland, en Forening til at græde over for enhver, der har Ære og Hjerte for Skandinaviens Uafhængighed og Lykke, men til at gotte sig ved for Østens

---

havt den Ære to Gange at spise hos hans kongelige Høihed siden, og det er næsten umuligt med mere Nidkjærhed og Varme at omspørge og anhøre Efterretninger om Deres Majestæt og Norge. Den sidste Gang drak han og Selskabet Succes to Norway og ytrede det faste Haab, at det aldrig nogensinde vilde vorde svensk." Af C. Ankers Depescher, der saavidt vides ei ere trykte.

Barbarer. Derfor skulle Nordmænd og Svenske velsigne Carl Johans Visdom og Politik, som uden Blod og begge Rigers Affræftelse bragte tilveie en Forening, som vi haabe for stedse begrunder Skandinaviens Uafhængighed, Frihed og Lykke, og vil bevirke begge Folks Tilfredshed, jo mere de grundig lære at kjende og skatte hinanden gjensidig.

Saaledes endte Aaret 1814, det minderigeste og mærkeligste Aar, som Norges Historie har at opvise. I dette løstes, og vi ville glæde os derover, uden Nordmændenes Brøde, uden Revolution, ja endog mod de fleste Nordmænds Ønske de Baand, som gjennem Aarhundreder havde forenet Norge med Danmark. Om ogsaa Nordmændene ofte havde havt grundet Aarsag til Klage over, at der kun gjordes Lidet for Norges Udvikling, og det i saa Henseende stundom behandledes stedmoderligt, saa styredes dog Folket med Mildhed af Regjeringen, og Nordmændene behandledes stedse med broderligt Sind af det venlige danske Folk, og Folket i sin Helhed nød under den uindskrænkede danske Regjering faktisk en Frihed og en Lykke, som kun blev faa Folk og ikke en Gang det danske til Del. Thi hvor i Verden uden i Schweitz og England nød Bondestanden den Frihed, den Selvstændighed, som i Norge? og den norske Odelsbonde kunde i Frihed og Uafhængighed maale sig med Udlandets Adelsmænd. Det var imidlertid i politisk Henseende Norges Barndomsalder. Under den amerikanske Frihedskrig og den franske Revolutions Storme vaktes Folkene op af sin Slummer, og det Ønske blev mere og mere levende og den Sandhed alt mere og mere rodfæstet, at Folkene selv skulde have en Stemme med i Styrelsen af sine egne Anliggender. I de skjæbnesvangre

Aar fra 1808 til 11 vaktes ogsaa Norges Folk op af sin politiske Umyndigheds Tilstand og begyndte at overveie, hvad have vi Nordmænd at gjøre for at fremme og grundfæste vort gamle Norges Frihed og Lykke? Ved Stiftelsen af Selskabet for Norges Vel forenedes de forskjellige Kræfter til en stor Enhed, og man grundlagde paa en Maade en Folkerepræsentation, som bidrog Sit til, at Nordmændene vidste at finde sig tilrette og beredte til at handle, da Adskillelsens alvorlige Stund indtraf, og Kong Frederik VI nødsagedes til at løse sine kjære Nordmænd fra deres Troskabsed, ja at afstaa dem til deres gamle Fiender Svensken. Over saaledes at forlades og afhændes, oprørtes de frihedselskende og stolte Nordmænd. Blive Svenske vilde Ingen. Selv som selvstændigt Folk at forenes med Sverige, ønskede Faa. Minderne fra de gamle Dage, da de Nordmænd raadede i Norge, da Norge var et eget selvstændigt Folk med egne Konger, der boede i deres Midte, var aldrig gaaet det norske Folk af Glemme. Dertil var Snorres Kongesagaer Folket for kjære. Atter at reise Haralds Throne blandt Norges Fjelde og at sætte den vennesæle Christian Frederik af den gamle Kongeæt, der var i deres Midte, paa samme, blev et Folkeønske; men den konstitutionelle Frihed havde derhos, især blandt Landets Embedsstand saa mange og saa talent- og kraftfulde Talsmænd, der saa at sige vare opammede ved Frihedsgudindens Bryst og fra Barndommen af og i Ungdommen havde hørt og læst saameget om Menneskerettigheder, Folkefrihed og Uafhængighed, at Kongestolen ei lod sig reise uden grundet paa en fri, konstitutionel Forfatning. Folket mindedes vel ogsaa, at Kongemagten i de Dage, da Norge var et Rige for sig selv, var indskrænket ved Folkevillien, der udtalte sig paa Thingene — Norge fik under gjeve Mænds forenede Anstrengelser sin fri Forfatning, sin Grundlov paa Eidsvold.

At hævde Norge som et for sig selv bestaaende Rige ligeover for Sverige, understøttet af Europas Stormagter, formaaede hverken Kong Christian Frederik eller Folket, men ved Folkets Enighed, Christian Frederiks Anstrengelser, de Svenskes Moderation og Carl Johans høihjertede Politik reddede Norge sit Palladium, sin Grundlov, og bevarede sin Frihed og Selvstændighed, idet Nordmændene 4 November ei bleve Svenske, men indgik med det svenske Folk en Broderpagt, en Forening, der bebudede dem en lykkeligere, en selvstændigere og betydningsfuldere Stilling i Forening med det tapre og høihjertede svenske Folk, der under den høitbegavede Helt, Frihedens Søn, Carl Johans Styrelse havde gjenvundet sin gamle Anseelse i Europa, end om det under uhyre Anstrengelser og blodige Kampe havde lykkets at gjøre Norge til et eget lidet Rige [1]). Et halvt Aarhundrede er snart henrunden siden vore Fædre sluttede Pagten. De fleste af dem, som toge virksom Del i disse Begivenheder, have fuldendt sin jordiske Bane. En ny Slægt nyder Godt af deres Virken og deres varme, kraftfulde Bestræbelser for at fremme et elsket Fødelands Frihed og Velvære. Store Ofre ere gjorte af vore Fædre for at ordne et ødelagt Pengevæsen og tilveiebringe de fornødne Resourcer til at grundlægge og udvikle en ny Stat. Norge har især i Begyndelsen af Foreningen havt mange Trængslens Aar, men gjennem Ild skal Guldet lutres, og uden Kamp og Anstrengelse ingen Seir! Dog har Trængslens

---

[1]) „Äfven Svensken måste erkänna, att Normännen härunder ådagalade en patriotism, en frihetskärlek, en beräkningsförmåga af rätta ögonblicket, hvarpå verldshistorien ej företer just många prof.“ (Wieselgren).

„De have med Dygtighed vidst at benytte sig af et utroligt Sammenstød af heldige Omstændigheder. Vi prise dem derfor.“ (Geffroy revue des deux mondes).

Aar været faa mod de mange Aar, da Herren har udøst sin rige Velsignelse over vort elskede Fødeland. Store Fremskridt i alle Retninger ere gjorte. Det staar især klart for deres Øine, som endnu mindes, hvorledes Alting stod til 1814. Gjeve Konger have beklædt de forenede Rigers Throner, retskafne og sindige Mænd have siddet i Kongernes Raad, dygtige Mænd have paa Thinge virket til Fødelandets Vel, og den Forening med Sverige, der i Begyndelsen som Følge af et uforstandigt Nationalhad, betragtedes med mistænkelige Øine, er Aar for Aar bleven Nordmannafolket kjærere og kjærere, og ei blot 17 Mai, da Friheden fødtes, men ogsaa 4 November 1814, da den døbtes, blive af et skjønsomt Folk feirede, om ogsaa i Stilhed, med Tak og Pris til den Herrernes Herre, fra hvem alle gode og fuldkomne Gaver kommer, og som har styret Alt til det Bedste, og med Bøn til Naadens og Kraftens Gud om, at han ogsaa i Fremtiden vil holde sin Haand beskyttende over Skandinaviens forenede Folk.

Bilag.

I.

Kæmpen Nor til sin Søster Dana.

Februar 1814.

μῆνιν ἄειδε, Θεα.
Homerus.

I Staalets Glands med Spyd i Haand og Skjold
Stod Nor, den gamle sølverlokked Kæmpe
Med Mod i Bryst og Kraft i Arm saa bold;
Hans barske Aasyn trued med Ulempe.
Hans Søster Dana svart i Nød var stedt,
Et Vink — og flux til Hjælp han vilde ile;
Alt Svea skialv for Kæmpens Mine vred,
Som Askurs Søn for Odins røde Pile.
Og som han stod i Kreds med sine Mænd,
Og længtes stærkt at staae i Kampens Hede,
Da skikked Dana Bud ham ved sin Svend:
„Vort Baand er løst, lad Dig i Lænker smede!“
Som Lynets Blus fra mørke Tordenskye
Den gamle Kæmpes Øie rædsomt lued;
Frem tren han, vældig klang hans Vaabens Gny.
Han sukked dybt og op mod Himlen skued.
Fra Lidskialf Asa-Odin saae hans Harm,
Med Trøstens Bud Hermoder ned han sendte;
Hans Ord formilded Smerten i hans Barm,
Og Længsels Ild i Gubbens Hierte tændte;
Til Fieldets Tind han steg med tunge Fied,
Saa Klippens Grundvold for hans Fodtrin bæved;
Høit fra dens Top han saa vemodig ned
Mod Herthadal, og høit sin Røst han hæved,
„Ha, svage Mø! Du vil forskyde mig?!

I Slavers Aag du vil sig Nor skal bøie! —
Ei kan jeg harmes, ynke maa jeg dig;
Thi Surtur vist har koglet for dit Die.
Ved Freias Luer, ved min Baldurs Navn
Jeg elsket har dig Dana! o saa saare!
Thi see — skjønt fast du værd ei er mit Savn,
Paa Kæmpens Kind den tunge Affkedstaare
Og derfor vil jeg, støttet til mit Spyd
Fra Klippens Top til dig og dine tale
Djervt som jeg bør, O! hør min Stemmes Lyd!
Lad Kraftens Røst dig vække af din Dvale!
O! reis dig Møe! og rundt omkring dig sku,
Kast saa et Blik paa dine svundne Dage!
Stor var du da! O sig, hvad har du nu
Af Oldtids Kraft og Hæder vel tilbage?
Med frydfuld Hu jeg mindes end saa grant
Den Stund da vore Sønner stævned
Fra Kyst til Kyst, fra fjerne Land til Land,
Og Niddingsdaad paa Havets Røver hævned;
Da Albions kjække, pantserklædte Søn
Forgjeves Sværd mod Nordens Kæmper hæved,
Og Galliens Helt meer end for Aukathors Drøn
For Verdens Skræk — Normanna=Navnet — bæved.
Da rakte jeg dig trofast Haand saa glad,
Og Søster, Broder vi hverandre nævned;
Thi Norges Drot paa Danmarks Trone sad,
Med fælles Kraft vi fælles Uret hævned —
Med Sværd i Haand tilkjæmped vi os Fred,
Mens Stridens Flamme rundt omkring os lued';
Vor Stavn saa trygt paa Havets Bølge gled;
Thi fra dens Top rød Dannebroge trued.
Da tyktes dig, du havde kjæmpet nok,
Hvert Sværd du smede om til Plovjern vilde,
Selv bytted du dit Spyd med Teen og Rok
Og slumred ind og vaagned først for silde.
Og Britten kom, som fordum lød dit Bud,
Uhindret, frækt han dine Snekker røved;
I Søvne slux du fordred Svea ud;
I Drømme kun du Dyst med Hende prøved
Til Kampen gridsk hun staalklædt ilte frem
Du slumred trygt, jeg maatte ene møde:

Kjekt mine Sønner værned om vort Hjem,
Og mangen Helt i Striden maatte bløde.
Da kom fra Vesten i Berserkergang
En vældig Helt, som fnøs af billig Harme;
Op foer du, bange ved hans Vaabens Klang
Og kasted ræd dig i hans stærke Arme,
Tryg under Ørnens Vinge da du stod,
Mens vilde Skytter bæved for hans Vrede;
Dog prøved han hel tidt dit Vendemod —
Du skifted Sind mens han ei var tilstede.
Vred Nornen saa din feige Slaveaand,
End eengang hun i Kamp dig vilde prøve;
Halvhæved Glavind sank af matte Haand,
Som om din Fiende kunde Staalet døve.
Nu klager du, at du er solgt for Guld,
At dine Sønner Sværd ei turde bære!
Ha Nor! hvi est du da den Nidding huld,
Som solgte mig og dig og al din Ære!
O! split dog Baandet, hvormed nedrig List
Har bundet dig! Stræk dine løste Arme
Mod Himlens Gud, din Fader, han vil vist
I denne Stund sig over dig forbarme.
Ja! spræng din Lænke, Dana! og bliv fri!
Med kraftfuld Arm skal jeg dig stande bi;
End elsker jeg dig, hjælper dig til Løn,
For du mig skjænket har din bedste Søn.
Saa Spyd og Skjold jeg rækker dig og Sværd,
Klæd dig til Kamp, rust dig til Ledingsfærd,
O! naar jeg ser i Staal dig fro at staa,
Hjelmdækt med gyldne Pandserplade paa:
Da straaler du saa herligt, ranke Mø!
Som Morgensolens Glands i speilklar Sø.
Kast Stridens Handske til din Fiende hen,
Hvem feig du rakte Haanden nys som Ven!
Trin modig frem, og slaa med Skjold paa Spær,
At du kan vække dine Kæmpers Hær.
Da naar du gaar i Hildurs Leg saa vild,
Og Øiet luer klart af Kampens Ild;
Fra høien Sal ser Odin ned saa glad
Paa dine Sønners staalbedækte Rad.
Og naar blandt Lurers Klang og Skjaldelyd

Din Kæmpe vandrer til Valhallas Fryd,
Da farer Aukathor i gylden Karm
Til Striden ned, da styrker han din Arm.
Og seirrig skalst du farve Elbens Flod,
Din Skjændsels Vidne, rød med Sveas Blod;
Og herligt straale skal dit Navn paany,
Dit Rygte stige atter høit mod Sky;
Og Havet selv i stolten Bølgegang
Skal høit udtone dig en Hædersſang.
Og hver en Dis og hver en Tisa blid,
Som fra dig drog udi din Skjændselstid,
Da atter huld besøge skal paa Stund
Det kjære Tempel udi Herthalund.
O Dana! da med høi og hellig Lyst
Skal jeg dig atter trykke til mit Bryst,
Naar Timen kommer, som kun Nornen ved,
Der har bestemt den alt fra Evighed.
Thi se! — Med Korsets Banner staar din Søn
Blandt mine Klipper, som min Baldur skjøn;
Haarfager er han, er han Harald og.
I Kampen djærv, i Freden mild og klog;
Da hente vil jeg ham af Fjeldets Skjød
En Krone blank, af drevet Guld saa rød;
Og Løven mættet med sin Fiendes Blod,
Sin Hellebard skal lægge ved hans Fod.
Da kommer, haaber jeg, for vist den Stund,
Da Norges Fjeld og Herthas Bøgelund,
Da grønne Dal og tangbeklædte Strand
Lovsjunge skal sin første Christian.

II.

Stemningen i Danmark.

Hvorledes Stemningen i Danmark med Hensyn til Norge var Vaaren 1814 vil sees af et privat Brev fra Aalborg af 9de April 1814, hvori følgende Yttringer forekomme:

„Alle Danske, med hvem jeg har talt, beklage sig inderlig over Adskillelsen fra Norge. Korn er Gud ske Lov endnu

en god Del af og en Del allerede udskibet, dog frygtes der for, at der vil udkomme et Forbud mod Udklareringen heraf til Norge. Fra Kjøbenhavn haves den glædelige Efterretning, at England skal have sanktioneret Norges Uafhængighed. Gud give, at denne Efterretning maatte bekræfte sig, og at den brave norske Nations Forhandlinger i Morgen og følgende Dage maatte krones med et varigt Fremtids Held og Lykke, samt om muligt aabne en blid Udsigt til Gjenforening engang i Tiden med sin gamle, den i Sandhed elskende, Forbundne. Almindelig beklages her Adskillelsen som Tabet af en gammel Ven og en mørk Stemning tillader neppe Haabet at glimte, men viser sig jevnlig ved haarde Bedømmelser over Forhandlinger, som man ei tilfulde kjender, og mere næsten i Danmark end i Norge.

M. Wormskjold.

III.

Om Stemningen i Christiania.

Om den meddeles interessante Oplysninger i den samtidige Slotsprest Claus Pavels Dagbøger.

I Christiania som andensteds var man meget misfornøiet med at Christian Frederik ei strax offentliggjorde hvad han vidste om Kielertraktaten*) og mange frygtede for at han vilde optræde som Enevoldskonge. Anonyme Adresser mod Enevoldsmagten siges at være ham sendte, og have vakt ubehagelig Sensation hos ham. Her i Stiftets Kjøb-

---

*) Strax Coureren med Underretning om Kielertraktaten var ankommen til Christiania, bleve flere af de mest anseede Mænd, og blandt dem Oberst Hegermann, Chef for det militære Akademi, opkaldte til Prindsen, som underrettede dem om Norges Afstaaelse. Ved Hegermanns Tilbagekomst til Akademiet paalagde han dem, som hørte Forelæsninger, men desuagtet enten vare ansatte ved Regimentet, eller skulde ansættes derved, at gjøre sig færdige til at melde sig ved de respektive Kompagnier. Uagtet Prindsen havde paabudt Taushed, løb dog Sandheden som en Løbeild fra Mand til Mand og snart lød høit: „For Norge Kjæmpers Fødeland". Ingen tænkende Nordmand tvivlede paa Udfaldet af Konferentsen af 16de Februar.
(Christianssandsposten, 4de Aarg.)

stæder skal have cirkuleret og endnu cirkulere en Erklæring, som en Deputation ved hans Hiemkomst vil overlevere ham, at Norge ønsker sig ham fremfor Alle, som Regent, men kun under Betingelser, som Landets Tarv foreskriver. Tre Tusinde Mennesker af alle Stænder — ogsaa af Embedsklassen, hvoriblandt Platou — skal have underskrevet denne Erklæring. Med urolig Længsel ser man Udfaldet imøde. Saa skrev han 16de Febr. Den 19de Febr. skriver han: „Alle vare (paa Eidsvold) imod Souverainiteten, men Sverdrups historiske Grunde skal have havt mest Vægt hos ham og fuldeligen overtydet ham." Pavels var en af Prindsens mange ivrige Tilhængere og Beundrere; men fra det Øieblik Prindsen erklærede Stormagternes Sendebud, at han var villig til at vige Pladsen og derpaa førte Krigen med saa stor Udygtighed og Feighed, skede der et pludseligt Omslag i den offentlige Mening i det søndenfjeldske Norge. Enhver, som levede i de Dage, mindes vist, hvorledes den nys forgudede Prinds blev Gjenstand for Uvillie og Haan. Pavels Dagbøger indeholder mærkelige Udsagn om den Forandring, som foregik hos ham selv og hans Venner. Allerede under 30te Juli skrev han: „Sverdrups freidige Stemning synes at tabe sig, og naar „den Helt" forsager, hvad kan da ventes af „de Smaa". Svenske Aviser have fortalt om Kosakker, der skulde sendes herind, og deres vilde, regelløse Omstreifen stod især Sverdrup for Hovedet (216 og 220), og den 11te Aug.: „Sverdrups Heltemod er kjølnet." Han „viger for den bydende Nødvendighed og følger Strømmen" (227). C. M. Falsen forlod kort efter Vaabenstilstanden den politiske Skueplads og gik som Amtmand til Bergen. Pavels var i Selskab med ham og Adler hos N. Wulfsberg 19de Aug., og skrev i sin Dagbog: „Falsen var, som sædvanlig, ivrig i Aanden og syntes meget vred paa Kongen og udlod sig ufordelagtigt om de Øverstbefalendes Konduite." „Ubeskrivelig tungt var det mig, hvad jeg i Formiddags hørte af Lector Adler, at Kongen aldeles mangler personligt Mod, at han brister i Graad ved Synet af et Par Blesserede o. s. v." (236). „Hegermann er af samme Mening som Sverdrup, at den Hoistkommanderendes Kujoneri, hvilket han for hele Hæren proklamerede med høi Røst, var Hovedaarsag til vor Ulykke" (250). Selvstændighedsmændene Biskop Bech og Professor Treschow bleve paa det overordentlige Thing

de ivrigste Talsmænd for Foreningen. 11te Sept. ytrer Pavels: „Over Kongen bryde nu fast alle Staven" og 30te Oct.: „Jeg er i denne Tid næsten aldrig i noget Selskab, uden det gaar ud over Kongen. Flere af hans ivrigste Tilhængere optræde nu som hans værste Antagonister."

Om det overordentlige Storthing i Christiania og dets Medlemmer meddeler ogsaa Pavels charakteristiske Træk. Mange Medlemmer lede af en saa stor Snakkesalighed, at Konsistorialraad Aschehoug den 31te Okt. fandt sig beføiet til at foreslaa, „at ingen udførlige Taler maatte holdes. Enhver skulde blot i Korthed fremsætte sin Mening; 8 Minutter skulde være den længste Tid, der maatte tilstedes Nogen at tale; naar disse vare forbi, skulde Præsidenten og ethvert Storthingsmedlem have Ret til at raabe Stop."

Side 198 i „Norge 1814", staar i Anledning af Kongens Ret til at disponere over Krigsmagten, at der med 57 imod 21 besluttedes, at de svenske Kommissairers Forslag med Hensyn til disse §§ bifaldes, hvilket bør rettes saa: „Ved Pluralitet af 57 Stemmer mod 21 antog Storthinget, at den forhen fattede Beslutning efter Omstændighederne kunde forandres." Ved den endelige Votering beretter Storthingsforhandlingerne kun, at ved Pluralitet antoges Kommissairernes Forslag. Pavels fortæller, at paa Spørgsmaalet: „Bør den vedtagne Indskrænkning i Kongens Raadighed over Tropperne vedblive", svarede 52 Nei og 26 Ja. Saavidt jeg kan erindre, nævner jeg dem, som for en skjøn Ide vilde opofre Landets Tryghed og Held: 1) Dr. Møller, 2—5) de 4 Bergensere (hvilket gjør mig ondt, men det hørte maaske med til deres Instrux), 6) Dahl, 7) Bonden Erik Noer, 8) Agent Nielsen, 9) Lysgaard, 10) Bonden Ole Haagenstad, 11) Tybring, 12) Holter, 13) Angell, 14) Ræder, 15) Bull, 16) Theis Lundegaard, 17) Postmester Tonning, 18) Schultz, 19) Hegermann, 20) Sodemann, 21) Knudtzon, 22) Brun, 23) Garmann, 24) Stoltenberg, 25) Provst Sarz, 26) J. Aall?

„Blandt disse stridbare Mænd var 8 Præster og 1 theologisk Kandidat. Bondestanden synes de Svenske meget hengiven."

Under 27de Okt. skrev han: „Den egentlige Opposition bestaar, saavidt jeg kan skjønne i dette Øieblik af Dahl, Hertzberg, Koren, Schmidt, Tybring, Holter, Theis Lunde-

gaard, Schultz, Hegermann, Sodemann, Brun, Krabbe, Garmann, Stoltenberg. Benderne, skjønt omgivne af tre, fire øvrige Præster fra deres respektive Egne, finde sig meget roligt i Omstændighederne."

Bergmester Strøm yttrede i et Vennebrev fra Christiania 18de Okt. 1814: „Det er naturligt, at Tungen, der er det sidste, som kommer til Rolighed, endnu bevæger sig, og at de unge Lieutenanter, hvis de havde været Generaler, nok skulde have vist Svensken tilbage. Formodentlig er ogsaa det Rygte kommet til Dem, at alle de Skridt, som skede, efterat de udenlandske Ministre havde været paa Moss, vare aftalte der, og at den nærværende Krig havde fuld Lighed med en Dissertation, hvor Doctoranden og Opponens i Forveien alt havde afgjort alle Indvendinger og Svar og indrettet det saaledes, at Doctoranden gik af med Seiren; at Kongen ved denne Leilighed var garanteret Pommern og Mecklenborg. Dog det har saa ringe Sandsynlighed og beviser mest den gamle Sandhed, at Enhver vil gjøre sig selv ren og skyde Skylden paa Andre, især saasom dette Rygte pleies af dem, som vare Kongens mest høirøstede Beundrere saa længe han havde Noget at give." Efterat have talt om Thingets Aabning og Deputationen til Ladegaardsøen, hvor Christian Frederik af Treschow i en privat Audience gjordes opmærksom paa, at Frasigelsesdokumentet ogsaa maatte indbefatte hans Søn, hvilket ogsaa tilføiedes, fortsætter han: „Der forefalder allehaande Debatter — Nansen og Sorenskriver Koren fra søndre Bergenhuus ere de stadige Ordførere for det vrøvlende Parti. — Forresten er Tiden virkelig hengaaet med allehaande uvigtige Motioner, som langt og bredt ere diskuterede. — Man kan vel med den fyldigste Sikkerhed sige, at Forbindelsen vil blive antaget, og at Mange i sine Oppositioner blot søge en Skin-Undskyldning for sig."

IV.

Stemningen i Throndhjem i 1814. C. Falsens Brev.

Hvorledes Stemningen i 1814 var i Throndhjems By vil erfares af følgende Bilag, der tildels ere benyttede

S. 119. Den omtalte, høist fortjente Carl Falsen tilskrev Sognepræst Faye paa Holt fra Christiansand Juni 1849 saaledes: „Nogle enkelte Træk af Begivenhederne i det for Norge mindeværdige Aar 1814, hvilke jeg oplevede under mit daværende Ophold i Throndhjem, undlader jeg ikke efter Aftale herved korteligen at meddele Dem. Prinds Christian Frederik, som i det foregaaende Aar 1813 var opsendt til Norge, for at overtage Bestyrelsen af Landet i dens daværende betrængte og mislige Tilstand, opholdt sig i Begyndelsen af Aaret 1814 i Christiania og Rygter begyndte der at udspredes her i Landet, om Kieler-Traktatens Afsluttelse og Landets Afstaaelse til Sverige, hvilke ogsaa fandt Veien til Throndhjem med Tillæg, at Prindsen ikke vilde underkaste sig disse Vilkaar, men, saafremt Landet var afstaaet af Kongen, Frederik den Sjette, selv gribe Scepteret og forsvare Landet mod Sverige, og at han i den Anledning agtede at begive sig til Throndhjem, for der at lade sig udraabe som Norges Konge. Det varede ikke længe, inden man deroppe fik sikker Underretning, at han var ventendes til Stedet, hvorimod Sammenhængen med Landets Forhold til Danmark og Sverige endda forblev en Hemmelighed, hvorom fremdeles kun Rygter og Formodninger verserede. Indvaanerne i Throndhjem vare paa den Tid delte i to politiske Partier, det ene med en meget formaaende Mand, nu afdøde Politimester Mons Lie i Spidsen, der aabent erklærede sig af den Formening, at Norges Frelse og Held kun var at søge i en Forening med Sverige, og det andet langt stærkere, der antog, at man maatte stole paa egne Kræfter og enten med eller uden Foreningen med Danmark tilkjæmpe sig en friere og selvstændigere Forfatning, og hvilket, som Følge deraf, aldeles Intet vilde høre om nogen Forbindelse med Sverige. Bemeldte Mons Lie, der spillede en Hovedrolle ved disse Begivenheder i Throndhjem, var Søn af en fattig Husmand, men var ved sit gode Hoved og sine indsamlede Kundskaber og Erfaringer kommen ind paa Embedsbanen, først som Sagfører og siden som Raadmand, eller Medlem af Magistraten, han havde og erhvervet sig en vakker Formue, og maatte fornemmelig formedelst hans afgjørende Indflydelse hos Magistraten og Borgerskabet som sagt ansees som en meget formaaende Mand; imidlertid blev han og hans Parti ved denne Leilighed lagt for Had og af

det andet Parti tillagt Benævnelsen: „De Svenskſindede“. Dette foranledigede ham til i Throndhjems Avis at udlove en Belønning til den, der kunde bevise nogen Handling af ham til Sveriges Fordel, der kunde berettige Nogen til at tillægge ham hin Benævnelse, hvorpaa strax i samme Avis indløb Svar fra en sig da i Christianssund opholdende Søofficier Lieutenant Pohlman Leschly, der gik ud paa, at det forholdt sig rigtigt, at Mons Lie var svenskſindet og at han ved mange bevislige Leiligheder i Samtaler havde lagt dette for Dagen m. m., heraf fulgte en Stevning fra Lies Side, og at et vidtløftigt Thingsvidne, hvorunder flere hundrede Vidner førtes, blev optaget, uden at Lie dog siden fandt sig beføiet til at trække Angjeldende til Ansvar for sine Udladelser, hvorimod det fortaltes at han, da Katastrophen var overstaaet, i det Foreningen med Sverige var tilveiebragt, og da Carl Johan som Kronprinds kom til Throndhjem i Aaret 1815, benyttede sit Thingsvidne til Bilag ved en Ansøgning om det indbringende Politimester-Embede i Throndhjem, for at oplyse hvilke Forfølgelser han havde været underkastet for Foreningen, og vist er det, at Embedet blev ham til Del.

Under de ommeldte Omstændigheder og Gjæringer i Throndhjem, nærmede Prinds Christian Frederik sig i Febr. 1814 Stedet. Gemytterne vare spendte i Forventning af hvad der vilde ske, og for at ikke det Hele skulde afgjøres ved en Overrumpling, og Leiligheden til at erhverve de flere almindelig og længselsfuldt forønskede væsentlige Forandringer i Statsforfatningen skulde undvige, kom endel af det sidstnævnte Partis Tilhængere overens om at opsætte og underskrive en Adresse til Prindsen, hvori man anmodede ham om, for det Tilfælde, at Landet af Kongen af Danmark var løst fra sin Troskabsed og overdraget til Sverige, da som Regent at gribe Statsstyrelsens Ror og snarest muligt at sammenkalde Deputerede fra alle Rigets Egne, for at sætte dem istand til at fatte Beslutning angaaende Rigets Skjebne og dets Styrelse for Fremtiden. Det kom nu an paa at erhverve anseede og brave Mænds Underskrifter paa det Dokument, hvilket formedelst Splittelsen imellem de anmeldte Partier ansaaes for at kunne blive vanskeligt nok, men i denne Henseende fandt ingen Vanskelighed Sted. Det saakaldte svenskſindede Parti var bleven opskræmt af Rygterne om at

Hensigten af Prindsens Reise var at lade sig udraaabe til Konge som Odelsbaaren til Norges Throne, og det greb med Begjerlighed denne Leilighed som et probat Middel til at bevirke en Udsættelse i denne fremfor alt befrygtede Begivenhed. Ingen var derfor ivrigere i at tage sig af Adressen end Mons Lie, og inden et Par Dage saa man den, tildels ved hans Medvirkning, hvilket især gjælder med Hensyn til Borgermilitsen, forsynet med en Mængde Underskrifter. Den originale Adresse medfølger og vedlægges dette*), og Enhver, som har Bekjendtskab til Throndhjems daværende Indvaanere, vil kunne bekræfte, at næsten alle de hæderligste Navne blandt de civile, geistlige og militaire Embedsmænd og blandt det egentlige Borgerskab findes blandt Underskrifterne. Dog savnes de faa samtlige Overøvrighedspersoner, som, da Adressen forelagdes dem, tildels erklærede, at de ikke fandt det passende for dem i deres Embedsstilling at indlade sig paa denne Sag, hvorhos Stiftamtmanden, Grev Trampe, som den først kunde forelægges, da han var kommen tilbage fra sin Reise til Amtsgrændsen, hvorfra han havde ledsaget Prindsen til Staden, udbad sig meddelt en Gjenpart af Adressen for at gjøre Prindsen bekjendt med den, i det han fandt det urigtigt, at Høisamme, ifald den blev ham overrakt, skulde være uvidende om dens Indhold og saaledes findes ubelavet paa at besvare den — hvilket Forlangende blev efterkommet og Gjenparten Stiftamtmanden saaledes meddelt. Den 1ste Februar ankom Prindsen til Throndhjem, ledsaget af nogle faa Kavalerer foruden af de Embedsmænd, som fra sidstnævnte By vare tagne ham imøde. Tæt udenfor Byen ved Arildsløkken steg han til Hest og holdt sit Indtog i Throndhjem, hvor han modtoges af Folkets Jubel og hvor Borgerskabet paraderede for ham, ligesom ogsaa en Æreport var oprettet for ham. Han tog ind i Stiftsgaarden, som da beboedes af Stiftamtmanden, og under en Kour, som strax efter hans Ankomst blev givet for alle Byens Indvaanere, benævnte Han sig i en opflammende Tale som Odelsbaaren til Norges Throne, uden dog at meddele Noget bestemt om Kieler-Traktaten og hvad dermed stod i Forbindelse. Han opholdt sig paa Stedet i 4 Dage, og besaa alle Stedets offentlige Ind-

*) Den er i mit Værge, men aftrykkes ei her, da den allerede er optaget i Aalls Erindringer.

retninger, hvorhos adskillige Festiviteter for ham bleve anstillede. Imidlertid ankom til ham fra Danmark Major Brock af Generalstaben, medbringende hans Søns Portrait og efter Sigende officielle Befalinger fra Kongen af Danmark i Anledning af Kieler-Traktaten, om hvilken man fra den Tid mere og mere høimælt begyndte at tale. Dette sidste foranledigede at en Sammenkomst af alle dem, som havde underskrevet hin Adresse blev foranstaltet, hvilken afholdtes offentlig paa Raadhuset den 5 Februar, hvor det blev foreslaaet*), at Adressen paa Grund af de utvivlsomme Efterretninger, man underhaanden havde modtaget om Landets Afstaaelse til Sverige, strax burde overrækkes Prindsen og at der i den Anledning nu burde skrides til Udnævnelse af en eller flere Deputerede, for paa Forsamlingens Vegne at udføre dette, men Resultatet af den derpaa fulgte Deliberation blev efter Pluralitetens Beslutning, og idet flere af de Deltagende erklærede i modsat Fald at ville udstryge deres Navne paa Adressen, at intet videre med Hensyn til denne skulde foretages, saalænge ingen officiel Meddelelse angaaende Landets Afstaaelse var kundgjort.

Prindsen forlod Throndhjem den 6 Februar og begav sig tilbage til det Søndenfjeldske, hvor han kort derpaa holdt de bekjendte Sammenkomster og Overlægninger med flere af Norges udmærkede Mænd, hvoraf omsider Sammenkaldelsen af Rigsforsamlingen paa Eidsvold og Norges Grundlov af 17 Mai 1814 blev Følgen.

Længe efter Prindsens Afreise fra Throndhjem fik man der den officielle Underretning om Kieler-Traktaten, som man forlængst paa privat Vei havde havt mere og mindre Nys om. Stemningen vedblev alligevel aldeles overvægtig at være imod Forbindelsen med Sverige, saa meget mere som man blev holdt i fuldkommen Uvidenhed om de fra svensk Side bekjendtgjorte Vilkaar og Modifikationer af Kieler-Traktaten, paa hvilken Foreningen af Kongen af Sverige tillodes effektueret. Denne Stemning befæstede sig end ydermere ved Efterretningen om Sammenkaldelsen til Rigsforsamlingen i Eidsvold, hvilken modtages med Enthusiasme og hvorved al videre Spørgsmaal om hin Adresse bortfaldt. Samme Stemning vedligeholdt sig troligen under de derpaa fulgte

*) Af Falsen.

Krigsbegivenheder, og selv efter Katastrophen i Anledning af Konventionen til Moss og den forhen til Konge udnævnte Christian Frederiks Abdikation og Afreise fra Landet, saavelsom under det sammenkaldte extraordinaire Storthing. I samme Aar 1814 afgav Thrønderne mærkelige Prøver paa den Standhaftighed, hvormed de vedligeholdt Ønsket om Norges Selvstændighed selv under Foreningen med Sverige og til deres Beredvillighed til at offre alt muligt for denne Sag. De trykte Efterretninger om bemeldte overordentlige Storthings Forhandlinger indeholde flere Beviser paa det Sidstmeldte, og til ydermere Vidnesbyrd om Stemningen vedlægges herved følgende Dokumenter: 1) Bekjendtgjørelse fra Throndhjems Stiftamtmandskab af 8 August 1814 indført i Throndhjems Avis No. 63 for samme Aar angaaende Organisationen af Throndhjems borgerlige Jægerkompagni til et frivilligt Feltkorps, disponibelt til, efter Kongens Befaling at forrette Felttjeneste hvorsomhelst Fædrelandets Sag maatte fordre det og inddelt i 2 Klasser, den ene nemlig bestaaende af Tjenstgjørende, der skulde udføre alt hvad der i Henseende til den militaire Tjeneste af Korpsets Chef paalægges dem, og den anden af Kontribuerende, som skulde bidrage til de Tjenstgjørendes Underholdning og Fornødenheder i Felten. 2) Betragtninger i Anledning af Konventionen, afsluttet i Moss den 14 August 1814 nedskrevne i Throndhjem den 29 samme Maaned og indført i Throndhjems Avis No. 70 for samme Aar.*) 3) Skrivelse fra Pastor Niels Stockflet Schultz af 19de August**) og 1 Exemplar af den deri ommeldte af ham forfattede Krigssang. 4) Skrivelse fra Throndhjems Stiftamtmandskab til Kaptainen for bemeldte throndhjemske borgerlige Jægerkorps af 14de Septbr. 1814, hvorved gjennem den forrettende Generaladjutant Generalmajor Sejersted kommuniceres Statsraadets Bestemmelse om at det formedelst de senere forandrede Omstændigheder indtil videre bør bero med Oprettelsen af det paatænkte frivillige Jægerkorps i Throndhjem. 5) Afskrift af Skrivelse fra det sidstnævnte Jægerkorps's Medlemmer til det overordentlige Storthing i 1814, hvorved tilkjendegives,

---

*) Carl Falsen var Chef for Jægerkorpset og Betragtningerne ere skrevne af ham.

**) Til Falsen.

at de, om Storthinget skulde anse det gavnligt, fremdeles ere villige til at sammentræde i et nyt Korps med samme Bestemmelser og under samme Vilkaar som ovenmeldte, og 6) Tale paa Kong Christian Frederiks Fødselsdag d. 18de Septbr. 1814, indeholdende Trøstegrunde for Norges sande Venner, holden i Videnskabernes Selskab i Throndhjem af Biskop Bugge.

Dersom foranstaaende Antegnelser og Oplysninger maatte befindes at være af nogen Interesse for Fædrelandets Historie i hin Epoke, og De Høistærede! under Deres videnskabelige Granskninger i denne Retning, skulde finde Anledning til at benytte dem i denne Henseende, hvorimod jeg ikke indser, at noget kan være til Hinder, skal det ikke fortryde mig at have opbevaret og ordnet samme.

Deres meget ærbødige og hengivne
C. Falsen.

Denne Skrivelse, der saaledes som Overskriften udviser, er paabegyndt længe før, har jeg dog formedelst Sygdom ikke kunnet tilendebringe førend i Dag den 17de Juli 1849 under mit Ophold i Sandefjord.

C. Falsen.

Jeg har meddelt dette Brev i sin Helhed som et Minde om denne for Fædrelandet saa varmt følende og fortjente Hædersmænd, der døde 24de April 1852.

A. Faye.

V.

Stemningen i Bergen 1814.

Bergensernes Uvillie mod Foreningen med Sverige have vi blandt andet seet af den bekjendte Adresse af 20de Septbr. (Side 191). 2 Dage tidligere, nemlig paa Christian Frederiks Fødselsdag holdt den bekjendte Biskop N. Brun i Bergens Kors-Kirke sin berømte Tale over: „Kaster ikke Eders Frimodighed bort“. Han vil ikke spørge Embedsmanden eller Handelsmanden, men Folket i Norge, Bonden og hans vaabenføre Søn om hvad Folkemeningen er i Norge om at forene sig med Sverige, og siger Mængden af denne Folke-

klasse: „Vi ere slagne, drevne paa Flugt, undertrykte, forskrækkede, vi tør ikke atter vove en Dyst." Nu ja — saa er det forbi, saa er det Daarskab om vi Byfolk endnu ville være frimodige. Men svare disse med en Mund: „Vi vige ikke et Haarsbred, hvor man bød os at staa, hvor man bød Fremad, der ginge vi Berserkergang. Vi higede efter Angrebs Signal som Vægterne efter Gry af Dag; man skaffe os kun Brød, saa styrte vi frem til at opfylde vor Ed, hvortil man endnu ingen Anledning gav os. Vi ere ikke slagne, ikke bange, og end raader Nordmand i Norge." Men er dette endnu Bondens og Soldatens Sprog, saa raader jeg endnu Alle, som have at byde og raade, alle Borgere og Bymænd: Kaster ikke Eders Frimodighed bort. Han endte sin Tale saa: „Jeg slutter denne korte Tale og denne min Smule Geburtsdags-Høitid med at fremsætte Storspørgsmaalet til næst afholdende Storthing. Og med at forud fremsende Svaret for min Person; men Svar laant af den længe siden hensovede, men uforglemmelige Norges Stor-Skjald ved en lignende Anledning. Spørgsmaalet: Nordmænd ville I vove Liv og Blod for at holde Ed og være Norske. Eller bryde Ed og blive Svenske?

Svar af Tullin: Er Sligt vel Spørgsmaal værdt. Jeg synger ei for Fæ. Amen.

Aftenen før Bergens Repræsentanter skulde afreise kom den oftere omtalte Major Holk tilbage fra Armeen. Uagtet det var sent, ja ud paa Natten, kom han til sin Ven Kaptain Motzfeldt for i Hast i hans ivrige Maner at sige ham: „Alt er tabt, vi har forregnet os i den Mand, vi satte til at styre Riget i et kritisk Tidspunkt og han har omgivet sig med daarlige Karle. Armeen er bleven saa ilde anvendt, at den er modløs og ligegyldig og kan nu ei regnes mere paa; søg at frelse hvad frelses kan af Norges Ære og Selvstændighed! Adieu!" (Det sidste efter Nedtegnelse af Statsraad P. Motzfeldt.)

VI.

Stemningen i Christianssand 1814.

Efter hvad man kan slutte saavel af Repræsentanternes Stemmegivning og Yttringer paa Eidsvold og tildels paa det overordentlige Thing, som af andre Kilder, havde man saavel i Stiftsstaden som i Stiftet, paa faa Undtagelser mindre Fordom mod en Forbindelse med Sverige end i de andre Stifter. Vestlændingerne kaldtes derfor almindelig „Svensker“ og var Gjenstand for de ivrige Selvstændighedsmænds Mistanke og Forbittrelse. Det gjaldt fremfor Andre Christianssands Repræsentant Wergeland. Som en Mundsmag af Tidens Opfattelse og Tone meddeles her nogle Brudstykker af et Brev fra Bergens Repræsentant Jens Rolfsen til Foged Collett dateret Bergen 2den Juli 1814. — „Jeg var i Christianssand i 2 Dage, men hverken søgte eller talte jeg med vor fælles Ven Wergeland. Jeg var i Selskab hos Stiftamtmand Schouboe og hos Hr. O. C. Mørch, men en Flauhedsaand herskede. Ikke hverken Norges eller Kongens Skaal blev drukken, og efter Brev fra vores Christie har han siden været i 9 Selskaber, men den samme Etiquette er hos Alle iagttagne.

Jeg undersøgte hos Stiftamtmanden og Bispen hvorvidt det var Publikums Røst som Wergeland talede. Man sagde mig, at den hele Byes Indvaanere var duperet ved bemeldte Apostel; thi allerede fra første Tid man hørte om Norges Adskillelse fra Danmark, holdt W. de ypperste Taler fra Prædikestolen og greb enhver Anledning til, paa kraftigste Maade at indprente Nationalaand hos sine Tilhørere og opmuntre til Modstand mod alle Norges Fiender for at forsvare den norske Nations Ære og Selvstændighed. Med denne Tro om Manden ansaa Indvaanerne sig lykkelig i sit Valg. Men nu ere disse stakkels Folk lange i Ansigterne og forbande saa hemmeligt de 15000 Rdlr., som skal have omdannet W. til at tale det Modsatte i Rigsforsamlingen som han lærte fra Prædikestolen i Christianssand. Nei 6 à 7 Personer af de mægtigste Kjøbmænd have indblæst Skurken den Aand af hvilken han talte, og han har trolig fulgt sine Ordre, og ærlig fortjent sine Penge. — Jeg sagde til en literair Mand, at det var Skam, at der ikke paa Tryk blev yttret Byens

Indvaaneres Misnøie med W.s Fremgangsmaade, og han opfordret at staa til Ansvar for hvad han har talt paa Eidsvold. Dette var den eneste Maade, der kunde retfærdiggjøre Christianssands By mod Mistanke for ikke at være svensk sindet." — Som Sidestykke kan sammenlignes Ræders og Lieutnant Schwarz's Yttringer om Wedel og Fl.

VII.

Christian Frederik og General Steigentesch.

I minnen ur Sveriges nyare Historia ved Schinkel og Bergman 8 Delen findes nøiere Efterretninger om Moriers og de 4 Commissairers Forhandlinger med Kong Christian Frederik, af hvilke her meddeles en privat Samtale mellem denne og den østerrigske Commissair General Steigentesch. Den første yttrede, da han troede at bemærke, at Steigentesch røbede mere Utaalmodighed end de Andre ved at se Underhandlingerne udhales uden Resultat.

C. F. Men hvad kan jeg gjøre derved? Sæt Eder i mit Sted! Skulde De feigt overgive et redeligt Folk, som havde givet Dem saa smigrende Prøve paa Tillid og Hengivenhed? Skulde De svigte det i et Dieblik af overhængende Fare? De vilde derved bedække Dem med Vanære og Skjendsel.

S. svarede: „Men naadige Herre! Dette Folk er ei i sin gode Ret. Og endnu mindre finder E. H. selv nogen gyldig Undskyldning for Eders Handlemaade i denne foregivne Nationalvillie, imedens I bifalder en Bevægelse, som krænker Folkeretten. Og vil det heldige Udfald, som giver Alt sin Ret, krone Eders Foretagende? Jeg tror det ikke. Hverken Eders Hjælpemidler eller Landets Forraader tillader Eder at haabe det."

C. F. „Jeg ved at Magten tillader sig Alt, og hvis de forbundne Magter vedblive med at ville tvinge Norge under en Fiende, som ikke har nogen Ret over det, vilde jeg ikkun kunne beklage denne Lod, men min Ære har ugjenkaldelig bundet mig til dette Folks Sag."

S. „Jeg veed sandelig ikke hvilken anden Ære E. H. skal kunne høste af Eders Fremgangsmaade, end den, at ind-

vikle dette samme Folk i en ødelæggende Krig uden Haab om et lykkeligt Udfald. Paa den anden Side skal E. H., om I holder fast ved Eders Beslutning, sikkert sætte paa Spil Eders Arveret til den danske Krone."

C. F. „Hvorledes skal det da gaa til?"

S. „E. H. veed da ikke, at Sverige arbeider paa at aflokke alle Magterne en saadan Erklæring, og har E. H. desuden overveiet hvad I udsætter Kongen af Danmark for?"

C. F. „Kongen af Danmark har ei mere end De Del i hvad som her tildrager sig."

S. „Saa er ikke den svenske Kronprinds's Mening. Det er bekjendt, at han har faaet Keiser Alexanders Løfte om at General Benningsens Hær i paakommende Tilfælde skal rykke ind i Holsten."

C. F. „Aa! virkeligen! Har Keiseren da til Hensigt at holde sig til Kongen af Danmark for hvad som tildrager sig i Norge?"

S. „Jeg formoder det, og efter de Nyheder som ere komne os tilhaande, har Keiseren allerede givet General Benningsen Befaling til med 45,000 Mand at rykke ind i Holsten. Sverige har desuden faaet Løfte om et særskilt russisk Korps, som skulde gjøre Landgang i Norge."

C. F. „Men vil England indvilge i al den Uretfærdighed? Vil det tillade Russerne at passere over Havet for at komme og slaa sig ned her?"

S. „Man beretter os ogsaa, at Keiseren ved sin Ankomst til London strax har erklæret Lord Castlereagh, at hvis England ikke skulde ville oprigtigt medvirke til Norges Forening, saa skulde han ene overtage hele Sagen, og man tilføier, at den engelske Minister paa Grund af denne Erklæring har lovet at skride endog til Fiendtligheder for at paaskynde Landets Overleverelse, samt at Keiseren har beordret sine Krigsskibe til at forstærke Blokaden af Norges Havne."

C. F. „Jeg er fuldkommen uvidende om Alt hvad De der siger mig. Det bekymrer mig dybt at se hvorledes de, som i nærværende Øieblik have Verdens Skjebne i sin Haand, have sammensvoret sig for at undertrykke os. Men jeg har ikke noget Valg, jeg kan ikke vanære mig: ja vel min General, man maa kjæmpe eller dø!"

Medens han talede saaledes, fyldtes hans Øine med Taarer, og han kastede sig i et Hjørne af Sophaen, holdende

begge Hænder for Øinene udraabende: „Jeg har ingen Udvei — —!"

S. „Tvertimod! Giv Eders Konseil Beretning om Sagernes Stilling; nedlæg i dets Hænder den Magt I har faaet og reis."

C. F. „Det skulde være at overgive Landet til Anarki; man skulde stemple mig som en feig Forræder. Nei, jeg kan det ikke; det er kun i Rigsforsamlingens Hænder, jeg kan nedlægge de Rettigheder, den har tildelt mig."

S. „Men saa sammenkald da den!"

C. F. „Dertil behøves Tid, og for at Overlægningen skulde kunne holdes med fornøden Ro, er en Stilstand nødvendig; men vi kunne jo ikke blive enige om Betingelserne for denne I ethvert Tilfælde, og hvis Folket vil antage de Grundsætninger for Foreningen, som Sverige tilbyder, skulde jeg gjerne opoffre min personlige Ærgjærrighed "

Den svenske Minister i Kjøbenhavn, Baron Tawast, gjengav i et Brev til Grev Engeſtrøm et Brev, som Steigentesch 7de Juli havde tilskrevet den østerrigske Minister i Kjøbenhavn Grev Luzow og som denne havde forelæst ham: Deri yttredes: „Prinds Christian er god, men saa svag, at han ikke har nogen egen Villie, men alene handler efter Indflydelse fra de Personer som omgive ham. Han fatter Beslutninger, som han det følgende Øieblik forandrer. Hans Raadgivere ere ikke værdige den Tillid han viser dem, og som de misbruge. Alt vidner her om Uerfarenhed, Udueligheb og Uorden Naar jeg siger Dem, at Prindsen har udnævnt General Harthausen til sin Finantsminister, kan De gjøre Dem en Ide om det Øvrige." *)

*) Blandt Publikum gik Rygtet at Orloff især skal tale overordentlig vel for sig, og at Gesandterne „skal være særdeles honnette og traktable og høflige Folk med Undtagelse af Steigentesch." Pavels Dagbog 206.

VIII.

Fortegnelse over de til det overordentlige Storthing i 1814 valgte 75 Repræsentanter.

I. Akershus Amt.

Poul C. Holst, Kammerraad og konst. Amtmand.
P. F. Heltzen, Kancelliraad og Sorenskriver.
F. J. Bech, Biskop.
J. Neumann, Sognepræst i Asker.

II. Arendal.

Alexander Christian Møller, Distriktslæge i Nedenes.

III. Bergen.

Edvard Hagerup, Stiftsoverretsassessor.
August Konow, Konsul.
Peter Motzfeldt, Artillerikaptain.
Wilhelm F. K. Christie, Kancelliesekretair, Sorenskriver.

IV. Nordre Bergenhus Amt.

Niels Gris Dahl, Sognepr. i Evindvik.
Torger Halvorsen Næss, Bondemand.
Ole Torgersen Svanøe, Borger og Gaardmand.
Erik Olsen Nord, Bonde.

V. Søndre Bergenhus Amt.

Niels Hertzberg, Sognepr.
Arnoldus von Westen Sylow Koren, Sorenskriver.
Aad Davidsen Kløve, Bondemand og Gaardeier.
Thorbjorn Gundersen Sandvig, Bondemand.

VI. Bratsberg Amt.

Marcus Florenz, Foged.
Osmund Norgaard, Gaardmand.

VII. Buskeruds Amt.

Johan Collett, Amtmand.
Frederik Schmidt, Sognepr. paa Eker.
J. Gram, Lensmand.

VIII. Christiania.

Andreas Arntzen, Advokat og konst. Politimester.
Jacob Nielsen, Agent.
Niels Treschow, Etatsraad og Professor.
Christian A. Diriks, Generalpolitidirektør.

IX. Christians Amt.

Lars Weidemann, Sorenskriver.

Andreas Lysgaard, Proprietair.
Ole Haagenstad, Gaardbruger i Vaage.
Ole Hannibal Sommerfelt, Amtmand.

X. **Christianssand.**

Christian Sørenssen, Biskop.
Lorents Lange, Stiftsoverretsassessor.

XI. **Christianssund og Molde.**

Lorents Angell, Sognepr.

XII. **Drammen.**

Søren Tybring, Sognepr.
Iver Holter, Grosserer.

XIII. **Frederikshald.**

William Hansen, Kjøbmand.

XIV. **Frederiksstad.**

Poul R. Broch, Kommerceraad.

XV. **Hedemarken.**

Johan C. Ræder, Ingenieur-Kaptain.
Arne Arntzen, Krigsraad.
Frederik Weidemann, Sognepr. til Hof.
Hans Hansen Bjølset, Gaardmand.

XVI. **Jarlsberg Grevskab.**

Grev Johan Caspar Hermann Wedel Jarlsberg.
Jens Christian Berg, Sorenskriver (efter Lodtrækning med Sorenskriver G. Blom.)

XVII. **Kongsberg.**

Poul Steenstrup, Bergmester.

XVIII. **Kragerø og Øster Risøer.**

Henrik Georg Tonder, Stadshauptmand.

XIX. **Laurvik og Sandefjord.**

Johan Frederik Sartz, Sognepr. i Laurvik.

XX. **Laurviks Grevskab.**

Jacob Bull, Sognepr. i Frederiksværn.

XXI. **Lister Amt.**

Teis Jacob Torkildsen Lundegaard, Sectionsanfører.
Peder Jacobsen Vegvald, Sectionsanfører.

XXII. **Mandal.**

Christen Tidemand, Kammerraad og Toldinspektør.
Jorgen Jørgensen, Garvermester.

XXIII. **Moss.**

Herman Krefting, Cand. jur., konst. Sorenskriver.

XXIV. **Nedenes Amt.**

Søren Georg Abel, Sognepr. i Gjerrestad.

Hans C. Reiersen, pers. Kapelan i Hommedal.

XXV. **Nobygdelaget.**

Thomas Bryn, Sorenskriver.

XXVI. **Romsdals Amt.**

Hilmar Meincke Krohg, Amtmand.
Elling Olsen Valbø, Gaardbruger.
Peder Tonning, Postmester i Aalesund.
Lars Olsen Godøe, Lods.

XXVII. **Skien og Porsgrund.**

Jørgen Aall, Stadskaptain og Grosserer.

XXVIII. **Smaalenenes Amt.**

Valentin Sibbern, Major for den af de Svenske ei besatte Del.
Peder Hount, Sognepr. til Berg. } for de 14 af de Svenske besatte Præstegjelde.
Aschehoug, Konsistorialraad og Sognepr.
Manthey, Sorenskriver.

XXIX. **Stavanger.**

Arent Møglestue, Toldinspektør.

XXX. **Stavanger Amt.**

Hans Nansen, Sorenskriver, Landsdommer.
Elif Hansen Tothammer, Skibskaptain.
Nils Truelsen Broe, Bondemand.
Rasmus Rasmussen, Do.

XXXI. **Throndhjem.**

Hans Knudtzon, Statsraad.
Fredrik C. O. Hegermann, Major.
Niels Stockfleth Schultz, ref. Kap.
Jacob Hersleb Sodemann, Cand. theol., Inspektør ved Realskolen.

XXXII. **Nordre Throndhjems Amt.**

Sven Busch Brun, Sognepr. i Snaasen.
Ole Mehlum, Gaardmand.
Anders Gotaas, Do.

XXXIII. **Søndre Throndhjems Amt.**

Christian Krohg, Prof. og Stiftsoverretsassessor.
P. Forseth, Lensmand.
Krabbe, Oberstlieutenant.
Johan Garmann, ref. Kap. i Orkedalen.

XXXIV. **Tønsberg.**

Carl Stoltenberg, Grosserer.

IX.

Oberst Hegermann som Kommissair i det svenske Hovedkvarter. S. 176.

a) Anno 1814 den 2den September var Statsraadet forsamlet i Hans Majestæts Palais i Christiania om Formiddagen Klokken 11 slet

Hvorda vedtoges, at befuldmægtige Kammerherre Oberst Hegermann at begive sig med tvende Adjutanter Kaptainerne Budde og Kaltenborn til det svenske Hovedkvarter for at paase Vaabenstilstandens Opfyldelse fra svensk Side, og at afgive de Poster, som i Anledning af denne maatte komme under Qvæstion.

Generallieutenant Boye, Statssekretair Wirsén og Generalmajor Björnstjerna meldte sig tilmøde for Statsraadet og overleverede den svenske Kronprinds's til dem udstedte Fuldmagt til at handle med det norske Statsraad om Gjenstande vedkommende den fra svensk Side attraaede Forening mellem begge Riger. Dernæst androge disse Herrer mundtligen Hans Majestæt, Kongen af Sveriges, Ønske at Statsraadet vilde sysselsætte sig med at udarbeide de Forandringer i Norges nuværende Konstitution, som maatte ansees nødvendige for den af Allerheiistsamme intenderede Forening, hvortil Statsraadet ligeledes mundtligen svarede, at da det ikke kunde erkjende Foreningen mellem begge Riger som afgjort, hvilket er en Sag, der alene kan bestemmes af det sammenkaldte Storthing, saa kunde det heller ikke afgive sig med at gjøre Forslag til nogen Basis for saadan Forandring.

Generalmajor Björnstjerna producerede en officiel Note, hvor det tilkjendegives at Blokadens Ophævelse strax var bleven bekjendtgjort for hans svenske Majestæts høie Allierede, og at Farten med norske Skibe derfor kunde ansees fuldkommen sikker, hvorhos beloves, at Statsraadet ufortøvet vil vorde underrettet om, naar officielt Svar fra bemeldte allierede Magter indløber.

Rosenkranz. Jonas Collett. Aall.

v. Holten.

b) 4de December meldte Hegermann Statsraadet, at i Bjørnstjernas Bolig havde Konferents fundet Sted mellem Hegermann og Søkaptain Budde fra norsk Side og Björn-

stjerna i Overværelse af Generallieutenant Boye, Statsraad Wirsén og Oberstlieutenant Werdenhjelm fra svensk Side. Man enedes om Demarkationslinien, Kommunikationen mellem begge Riger m. m. Den 5te befol Statsraadet Hegermann at reise til det svenske Hovedkvarter med Fuldmagt til at iagttage det Fornødne.

c) Statsraadet beordrede under 10de September Hegermann at forlange af de Svenske Opfyldelsen af 7de Artikel i Konventionen af 14de August, hvori loves Ophævelsen af Forbudet mod Kornudførsel fra Danmark o. m. I sit Svar til Statsraadet af 18de December melder han, at Feltmarskalk v. Essen mundtlig havde svaret ham, „at den svenske Minister i Kjøbenhavn uopholdelig skulde tillægges Ordre, at bringe dette Anliggende i Opfyldelse." Efter at have omtalt flere Gjenstande, hvorom han havde konfereret med v. Essen, tilføier han: „Hans Excellence spurgte mig, om jeg troede at det var raadeligt at lade Christiania være blottet for Tropper under Storthinget. Det forekom mig, som om han havde den Tanke, at norske og svenske Tropper burde være i Nærheden af Byen. Jeg svarede ham, at det stred mod Konventionen og Rigets Konstitution, ligesom jeg holdt det for unødvendigt, ja farligt, paa denne Maade at imponere Folket."

d) Under 15de Septbr. indberetter Hegermann til Statsraadet blandt Andet: „Feltmarskalken (v. Essen) yttrede, at de af mig daglig gjorte Forestillinger om de svenske Troppers Hjemmarsch under det norske Armekorpses Forøgelse i Demarkationslinien maatte tit forekomme ham mistænkeligt, og vidnede om, at den norske Regjering kun ønskede at vinde Tid for at tilintetgjøre Foreningen. Denne Ide fandt Bestyrkning gjennem Generalmajor Björnstjernas Anmeldelse i Dag, at han for sin Person med Følge nød al den Frihed og Agtelse i Christiania som han kunde attraa, men at han gjennem de havende Efterretninger troede sig beføiet til at befrygte, at Stemningen i Landet ved Storthingets Forsamling vilde have Krigens Udbrud paany til Følge.

e) Gjenpart af Kammerherre Oberst Hegermans Skrivelse til Statsraadet den 15 Septbr. 1814.

Jeg giver mig den Ære at meddele det høie Statsraad følgende af Feltmarskalken Grev Essen fremstillede Ytringer under en Samtale efter Spisebordet i Gaar.

1) Feltmarskalken er gjennem en Skrivelse fra den svenske Kronprinds, dateret 8de sidstleden fra Ørebro tilkjendegivet, at Keiser Alexander havde gjentagende tilbuden ham General Benningsens Arme til fri Disposition. Skulde Sverige ikke ville eller kunne foranstalte disse Troppers Overfart, da er Kongen forpligtet til saadan Foranstaltning. I modsat Tilfælde skulde General Benningsen tage Holsten og Slesvig i Besiddelse. Feltmarskalken yttrede tillige i denne Anledning, at da hans Kongelige Høihed Kronprindsen af Sverige anser Foreningen af begge Riger som afgjort, vilde han ikke kunne behøve at benytte sig af dette Keiser Alexanders Tilbud.

2) Grev v. Essen talte med Agtelse om den norske Arme, men yttrede hvorledes han var underrettet om, at de norske Officierer med Enthusiasme fremdeles udbrede blandt Soldaterne Ideen om Selvstændigheden uden al Forbindelse med Sverige. Hvor meget Greven end maatte agte en saadan Nationalfølelse, troede han dog, at det var et overilende Skridt fra Officierernes Side, blindt hen at betragte en saa vigtig Gjenstand blot fra et Synspunkt, hvis Følger maatte strække sig til de kommende Slægter. Feltmarskalken troede det blev en Pligt for Officiererne, at fremstille Rigets Tilstand upartisk for Soldaten for med Fornuft og Klogskab at vælge det rette Parti. Det lader til, at Grev Essen har mange og paalidelige Efterretninger fra Norge om Alt, og kjender endog Personer ved Navn med deres yttrede Grundsætninger.

3) Med Høiagtelse omtalte Feltmarskalken det høie Statsraads Fortjeneste af Rigets Styrelse og erkjender tillige dets kritiske Stilling. Imidlertid yttrede han meget beskedent, at omendskjønt ikke Statsraadet kan meddele noget Officielt til det norske Folk i Henseende til Foreningens Fordele, troede han dog, at fra Statsraadets Side kunde gives det norske Folk en rigtig Oversigt af Rigets Forfatning og Stilling til forberedende Eftertanke og Overveielse, at ikke Nationen af Uvidenhed og Vildskab skulde forledes til et uoverlagt Skridt til Nordens Ulykke. Greven yttrede, at begge Regjeringer ikke nærmede sig nok til hinanden for at fremme et Anliggende af lige Vigtighed for begge Nationer. Det forekom Greven at der ligesom var trukken 2 Paralleler, gjennem hvilke Kommunikationen af Grundsætninger og Ideer

ikke nød den frie og naturlige Gang. Paa disse af Hans Excellence saaledes fremstillede Tanker svarede jeg, at det laa udenfor min Fuldmagt derom at yttre nogen Formening, men at jeg efter hans Excellences Hensigt, skulde tage samme til Erindring, for ved given Leilighed at meddele det høie Statsraad disse hans Yttringer.

4) Det er endnu ikke afgjort hvilke svenske Kommissairer der kommer til Storthinget. I Anledning af denne Gjenstand bemærkede jeg, hvorledes det vilde være nødvendigt og overensstemmende med den Agtelse det norske Folk fortjener, at ingen af de Personer kommer til Storthinget, som i Sverige have fremmet Udhungringssystemet mod Norge. Hans Excellence bifaldt dette aldeles og bad mig at sige ham hvilke de Mænd vare, som den norske Nation saaledes billig med Fortrydelse maatte modtage ved Storthinget, for at han kunde i denne Henseende virke til alment Maal. Jeg svarede, at disse Mænd maatte i Sverige være noksom bekjendte, og saaledes vilde Valget derefter kunne læmpes.

5) Naar Feltmarskalken taler om Foreningens Lyksalighed for begge Riger, bemærker jeg altid, at Muligheden af en saadan Forening ene og alene vil bero paa de Vilkaar, under hvilke det norske Folk kan finde dets Rettigheder sikrede.

Kongen af Sverige er i Gothenborg og hans kongelige Høihed Kronprindsen kommer til Gothenborg førstkommende Løverdag efter hans Excellences Udladelser. Landshøvdingen, Gouvernør General Hjerta kom hertil i Gaar.

Omendskjønt det høie Statsraad gjennem den svenske Kommissair Generalmajor Björnstjerna vil være meddelt de ovenfor af Feltmarskalk Grev Essen for mig yttrede Tanker, har jeg dog holdt det for Pligt at tilmelde samme.

Frederikshald den 15de September 1814.

Allerærbødigst
Hegermann.

f) Efterat have modtaget og besvaret flere Skrivelser fra Statsraadet, og underhandlet med Essen om fri Korntilførsel, om de norske Troppers Styrke paa Demarkationslinien o. m., tilskrev han Statsraadet fra Frederikshald 27de Septbr. 1814 saaledes:

„Hans Kongelige Høihed den svenske Kronprinds ankom hertil i Aftes. Efter en lang og varm Audience betræffende

Styrken af Regimenterne i den norske Demarkationslinie, bestemte hans Kongelige Høihed mig til at møde i Morgen Formiddag i hans Palais. Han yttrede at have flere Punkter af Vigtighed for at fremme den gode Sag (af hans egne valgte Udtryk) at forelægge, hvornæst han ønskede at jeg skulde reise til Christiania, for at tolke hans Følelser for Statsraadet. Disse sidste Yttringer fremstillede han med megen Blidhed, og jeg holdt det ikke for passeligt i den store Forsamling af tilstedeværende Officerer at gjøre nogen Indvending mod Reisen, da jeg ikke kunde vide om den svenske Kommissair Generalmajor Björnstjerna maaske med Hensyn til de svenske affendende Kommissairer til Storthinget nu indfinde sig, kunde vende tilbage til Christiania, tillige ubekjendt med Erindets Natur og Vigtighed. Jeg undlader derfor ikke at tilmelde det høie Statsraad denne Omstændighed for at udbede mig sammes Tilladelse at reise til Christiania, naar Hans Kongelige Høihed end mere ønsker det. Det være mig tilladt at ansøge det høie Statsraad, om dets Bestemmelse maatte i denne Henseende blive mig snarest meddelt, for ikke at have Behov at gjøre Indvending eller Ophold, naar Reisen finder Statsraadets Bifald.

X.

Johan Storm Munch, Feltprovst og Sognepræst til Sandeløv 1814 trykke Digtet Nordens Forening.

Slutningen af samme lød:

O Svea, favn den gamle Kjæmpe Nor!
I Liv og Død han vil din Broder være;
Hvad binder ham til Dig? En Demantgjord:
„Een Gud, een Tro, een Drot, eet Blod, een Ære"!
Og see: Som Vidner til den Ed I svor,
Nedfunkle blidt de lyse Himlens Hære —
Lad Hjertet da paa Andagts Vinge svæve
Og udi Bøn til Himlens Gud sig hæve!
Alnaadens Gud! Bevar den Olding blid
Hvis sølvgraa Isse bærer Nordens Krone!

Velsign hans Søn! Din Vældige i Strid,
Hvis Dyd og Kraft skal smykke Nordens Throne,
Velsign hans Æt, at indtil sidste Tid
Dens Scepter maa beherske Nordens Zone!
Lad Nordens Pagt af Dig stadfæstet være!
Din Magten er, Dig skee Lov, Priis og Ære.

Register.

Anm. En Stjerne foran Navnet betegner, at Vedkommende var Eidsvoldsrepræsentant; en Stjerne efter Navnet betegner, at Vedk. var Repræsentant paa det overordentlige Storthing; Stjerne foran og efter Navnet betegner, at Vedk. baade var Medlem af Rigsforsamlingen og af det overordentlige Storthing.

*Aall, Jacob. S. 6, 7, 8, 37, 41, 45, 63, 75, 83, 86, 88, 91, 93, 94, 104, 106, 109, 113, 114, 178. Født 27 Juli 1773. Eier af Nes Jernverk, Repræsentant for Nedenes paa Eidsvold 1815, 21, 22, 27, 28, 30, Oversætter af norske Kongesagaer, Forfatter af Erindringer fra 1800—1814. † 4 August 1844.

Aall, Jørgen. Kjøbmand. 55. 91. 104. 198. 200. 229. B. 8. † 1833.

Aall, Nils. 7. Regjeringsraad 42., Statsraad, sendtes til London 124, slutter med Collett Conventionen til Mess 156, 157, Medlem af Regjeringen i Interrimsregentskabet 169, 175, 180, tager Afsked 28 Nov. 1814. † 23 Oktbr. 1854 paa Ulefos, 85 Aar.

Abel, Søren G.* Sognepræst i Gjerrestad 198, B. 8. † 1820.

Adler, Lector. 23, 73, 75, 76, 165, 181, 203, 228. † 1852.

Adlerkreutz, Carl Johan, General. 45, 132, 203, 217, født i Finland 1757, død i Stockholm 21 Aug. 1815.

Adlerkreutz, Gustaf Magnus. Oberst 151. Generalens yngre Broder † 1845. 70 Aar.

Alexander I. Keiser i Rusland. 2, 247.

Alquier, fransk Minister i Kjøbenhavn. 10.

*Amundrød, Ole. Klokker, Bonde i Thjødling. † 1835.

Angell, Lorentz.* Sognepr. til Kvernes. 173, 229. B. 8. 3. † 1860.

Anckarsvärd, A. Oberst 160.

Anker, Carsten. f. 1747, Eier af Eidsvold, Christian Frederiks Fortrolige og Statsraad, samt af ham sendt til England som Underhandler 43. 5, 7, 15, 16, 23, 25, 28, 29, 38, 39, 42, 48, 123, 124, 216. Han afskedigedes 5 Mai 1815. † 1824.

*Anker, Peder. Eier af Bogstad og Bærum, 1ste Præsident paa Eidsvold. 7, 15, 22, 23, 26, 38, 51, 62, 63, 70, 80, 104, 111, 114, 127, 178, 185, første norske Statsminister 210, 216. Han er født 8 Dec. 1749, blev Statsminister 18 Nov. 1814 tog Afsked 1 Juli 1822, † paa Bogstad 10 Dec. 1824, se om ham S. 70.

Anker, Peder. Generalmajor, blev sendt til England for at understøtte sin Broder Carsten, 22, 38, 43, 124. † 1832.

*Apenes, Bonde, Lensmand i Borre. 54, 104.

Arenfeldt, Christian D. A. Oberst, 24, 117. Generalmaj. 133, 151, 152, 157, 172, 173, 188. født 11 Jan. 1758, † 10 Juni 1833.

Arntzen, Andreas * Advoc. 187. B. 8. f. 1777, Assessor i Høiesteret 1823, Statsraad 1836. † 14 Dec. 1837.

Arntzen, Arne.* Krigsraad, B. 8. Blev 1815 Præsident i Christiania Magistrat.

Aschehoug, Thorkild,* Prest i Rakkestad fra 1787—1835, entlediget 1835. † 1838. 229. B. 8.

Askim Præstegaard. 47.

Aubert, B. Oberstl. 174.

*Balke, P. Poulsen. Corporal fra Thoten 56. † 1840.

Bech, Julius.* Biskop. 5, 9, 15, 16, 23-25, 41, 65, 121, 180, 183, 187, 189, 194, 198, 228. Han er f. i Midelfart 1758, † som Biskop i Akershus 20 Dec. 1822.

*Bendeke, C. Amtmand. 53, 61, 85, 92. † som Justitiarius i Christianssand 1828.

Benningsen, russisk General. 194, 247.

Berg, J. C.* Sorenskriver. 183, 202. B. 8. Justitiarius 174. † 6 Juni 1852. Lærd Historiker.

Bergen. Stemningen der. 191, 213. B. 5. 236.

Bergh, C. A. General-Audit. 23, 27, 28, 30, 48, 109, 171, 173. † 17 Mai 1825.

Bergenstråle, Oberst. 132.

Bergholz, Oberst. 143.

Bernstorff, Joachim. Minister. 2.

Bille, Admiral. 117.

Bjølseth, Hans.* Bonde. Repr. for Hedemarken. B. 8.

*Bjørnsen, Birkeland Osmund. Underjæger. 57.

Bjørnstjerna, svensk Generalmajor og Underhandler, der sluttede Conventionen til Moss, 133, 156, 160, 169, 172, 176, 177, 245, 246, 248. Minister i London fra 1828—1846. † 6 Oct. 1847.

*Blom, Gustav P. Sorenskriver i Jarlsberg. 49, 54, 63, 104. Amtmand i Buskerud 1831. Oftere Thingmand, lever endnu i Drammen.
Bombelles, østerrigsk Sendebud. 10.
Bourke, E., sluttede Freden til Kiel. 14.
Borckenstein, Generaladj. 149.
Boye, Friherre og Generallieutn. 132, 150, 176, 245.
Boye, Caspar. 10. B. 1. † 6 Juli 1853.
*Bratberg, Sivert. Skoleholder og Bonde fra Beitstaden. 56.
Brändstrøm, Pehr. Generalmaj. 132, 142. Han var Chef for Westmanlands Regiment. Gen.lieut. 1825. † 20 Juli 1833.
Broch, Theodor. Lieut. 141. † som Gen.major 8 April 1863.
Brock, Major og Stabschef, Christian Frederiks Fortrolige. 4, 8, 16, 17, 21, 22, 24, 47, 117, 127, 137, 145, 158, 160, 161, 165, 181, 234 † 22 Novbr. 1853.
Broe, Nils T.* Repr. fra Stavanger Amt. B. 8.
Brun J. Nordal, Biskop i Bergen. 191, 208, 237, 238. † 26 Juli 1816.
Brun, S. B.* Sognep. til Snaasen. 184, 229, 230. B. 8. † 1826 som Sognep. til Frosten.
Bruenech, Byfoged i Skien, 173. † 5 Januar 1839.
*Bryn, Thomas F., Sorenskriver i Robygdelaget. 55, 63, 91, 94, 183, 198. † som Byfoged i Laurvik 1827.
Budde, Søkaptain. 245.
Bugge, Peter Olivarius. Biskop i Throndhjem, 19, 20, 65. B. 4. Han er født paa sin Faders, pers. Kapellan (ei da Sognep.) Søren Bugges Eiendomsgaard Solberg i Holt 1764, var fra 1804—1842 Biskop i Throndhjem, fik Afsked 1842. † 6 Dec. 1849.
Bull, Jakob. Sognep. i Fredriksværn. 198, 229.
Bull, Johan Randulf. 1ste Justitiarius i Høiesteret, 177. † 1829, 80 Aar gl.
Butenschøn, Oberstl. 143, 146. † som Gen.adj. 58 Aar 17 Jan. 1824.
Bøgvald, P. Bonde.* 196. B. 8.
Canning, Britisk Minister. 123.
*Cappelen, von D. Kjøbmand. 51, 55, 63. † 1828.
Cappelen, Peder. Eier af Eidfos Jernverk. † 11 Marts 1837.
Carl XIII. Konge. 39, 44, 131, 162, 192, 201, 211. Han er født 7 Octbr. 1748, Gustaf III.s Broder, blev Sveriges Konge 1809, Norges 1814. † 5 Febr. 1818.
Carl Johan. Kronprinds. 2, 30, 45, 46, 121, 132, 135, 152,

153, 159, 161, 166, 185, 194, 196, 202, 204, 207-9, 211, 214, 215, 216, 218, 220, 232, 247, 248. Han hed før han blev svensk Kronprinds Johan Baptist Julius Bernadotte, og er født i Pau ved Pyreneerne. Han udmærkede sig som Frihedsmand og Feltherre i den franske Revolution. Napoleon udnævnte ham 1804 til fransk Rigsmarskalk og siden til Prinds af Pontecorvo. Paa Rigsdagen i Ørebro 26 Sept. 1810 valgtes han til svensk Kronprinds. Han bidrog 1813 væsentlig til Napoleons Betvingelse og fik ved Kielerfreden Norge som Løn. I 1814 forenedes Norge med Sverige 4 Nov. 5 Feb. 1818 blev han de forenede Rigers Konge, blev kronet 7 Sept. 1818, regjerede med Kraft og Visdom til sin Død 8 Marts 1844. Hans Valgsprog var: „Folkets Kjærlighed min Belønning".

*Carstensen, Kjøbmand. 57, 84.

Castlereagh, engelsk Statsmand. 123, 125, 240.

Christian August. Prinds. 1, 11. † 28 Mai 1810.

Christian Frederik, f. 18 Sept. 1780, (5) Statholder i Norge 11 Mai 1813, (2, 3) samler 72 anseete Mænd i Chr.ania. (7-12) reiser til Throndhjem (17-23, 232) sammenkalder Møde paa Eidsvold 16 Febr. (23-32), optræder som Regent (32-48), aabner Rigsforsamlingen paa Eidsvold 10 April (48-64), vælges til Konge 17 Mai (109—111), opløser Forsamlingen 19 Mai (115), gjør sit Indtog i Chr.ania (120), modtager Morier (125) og de store Magters Sendebud 30 Juni (126), begynder Krigen (132), Træfning ved Rakkestad (144), Langenes (148), slutter Conv. til Mofs 14 Aug. (157, 162), nedlægger Kongeværdigheden, sammenkalder Storthing (178), reiser tilbage til Danmark 28 Oct. (181, 182), blev Frederik VI.s Efterfølger 3 Dec. 1839. † 20 Jan. 1848. (181, 197, 199). Dom om ham 165, 167, 241.

Christiania, Stemningen i. 37, 38. B. 3. 227.

Christianssand, Stemningen i. B. 6. 238.

Christie, W. F. K., Repr. fra Bergen, Secr. paa Eidsvold, udmærket Præsident paa det overordentlige Thing 1814. 49, 52, 60, 70, 86, 88, 92, 113, 114, 156, 162, 178, 183, 186, 187, 190, 191, 194, 197, 206, 209, 211, 238. Han er født af skotsk Æt i Christianssund 7 Dec. 1778. Blev Sorenskriver 1808, Stiftamtmand i Bergen 1815, tog Afsked 1825, blev Toldinspektør i Bergen 1828, grundlagde Bergens Museum 1825. † 10 Oct. 1849.

Cederstrøm, Oberstl. 138.

Cederstrøm, Gustaf. Gen.major. 147, 148, 150.
Cederstrøm, Admiral. 172.
Clifton, en af Norges Venner i det engelske Parlament. 123.
*__Cloumann__, Foged. 49, 64, 104. † 1817.
Colbjørnsen, Lieutn. 141.
*__Collett, Johan__. Foged i Buskerud fra 1802—14, Amtmand s. S. fra 1814 til sin Død 1827. 49, 53, 61, 80, 103, 173, 183, 186.
Collett, Jonas. 23, 28, 40, 42, 154, fluttede med Aall Conv. til Moss, 156, 157, 173, 175, 210. Han er født 1771, blev Foged 1795, Amtmand 1813 i Buskerud, Statsraad 1814, afskediget 1836. † 4 Jan. 1850.
Collett, Peter. Assessor i Høiesteret. 117.
Commissairer, 1) Stormagternes 126; 129. 2) de svenske. 184. B. 9 e.
Constitutionscomiteen paa Eidsvold. 71-78.
Constitutionsforslag af Adler og Falsen 73, af Wergeland 74, af Weidemann 96, af Dølerne 96, Hedemarkingerne 97, fra Modum 97, Buskerud 97.
Cronhjelm, Major. 142.
*__Dahl, Carl.__ Byfoged paa Fredrikshald. 53. † 1819.
Dahl, Niels Griis.* Sognep. i Evindvik i Sogn fra 1807 til sin Død 1852. 190, 196, 229. B. 8.
Danmark, Stemningen der. B. 1. 2. 223-227.
*__Darre, Jacob.__ Sognep. til Klæbu. 57, 61, 87, 178. Entlediget 1833, † 1841.
Debes, Assessor. 109, 177.
*__Diriks, C. A.__ 54, 61, 70, 74, 85, 87, 91, 92, 94, 95, 109, 113, 128, 156, 173, 178, 179, 182, 184, 197, 210. Han er født i Kjøbenhavn, blev 1812 Byfoged i Laurvik, 1814 Prof. juris og Generalpolitidirektør i Christiania, 11 Nov. 1814 Statsraad, fik Affked 1836, † 16 Dec. 1837.
*__Dyren, N.__ Korporal fra Thoten. 55.
Eck, Oberst. 132, 185.
Eckstedt, Landshøvding. 140, 141, 168.
*__Eeg__, S. Bonde fra Søgne. 54. † 1838.
Egeberg, Westye. Kjøbmand. 109.
Eidsvold. 1ste Møde, 16, 2det 23-32. Rigsforsamlingen 48.
Eliesen, Ritmester. 48.
*__Ely, J. H.__ Major. 57. † 1824.
Engstrøm, Lars. Svensk Minister. 217, 241. † 1826.

*Erichstrup, J. Foged. 54, 64, 108. † 1826.
*Erzgaard, P. Kvartermester. 57.
Essen, Feltmarskalk, Statholder. 39, 42, 44, 46, 132, 142, 153, 161, 166, 208-10. B. 9 246, 247. Han fratraadte Statholderposten 1816 høit agtet og elsket af Nordmændene. † 28 Juli 1824, 69 Aar gl.
Essex, Norges Ven i det engelske Parlament. 123.
*Evenstad, Ole. Lensmand. 53, 61.
*Fabricius, Jens. Komandør. 56, 61, 85, 109, 127, 175. Han blev Viceadmiral 1821, tog Afsked i 1836, † 1841. 83 Aar gl.
Falbe, Assessor. 38, 177. Han døde som Statsraad 1830.
Falsen, Carl. Byskriver i Throndhjem. 17, 19, 20, 45, 59, 188. Bilag 4 230-236. Han blev 1839 Amtmand i Bratsberg, 1846 Stiftamtmand i Christianssand, † 14 April 1852.
Falsen, Conrad. Komandør. 4.
*Falsen, Magnus Christian. 19, 22, 45, 52, 59, 70, 71, 73, 76, 78, 80, 86, 90, 92, 104, 111, 156, 166, 178, 228. f. 14 Sept. 1782. † som Justitiarius 13 Jan. 1830, s. om ham 59.
Fasting, Thomas. Komandør 134, 184, Statsraad 210.
Finantskomiteen paa Eidsvold 80, 99; den nye 109. Finants- og Protokolkomiteen paa det overord. Storthing 184, 187.
Fizwilliam, Norges Ven i det britiske Parlament. 123.
*Fleischer, Palle. Kapt. 55, 63, 147. Han blev Komandant paa Fredriksten 1817, Gen.lieut. 1835, Statsraad 1837, tog Afsked 1848. † 1851.
*Flor, Kapt. 55, 141.
Florenz,* Foged. B. 8.
*Forsæth, Lars. Klokker. 56, 178, 187, 200.
Forster, A. engelsk Sendemand. 126.
Fredrik VI. Konge. 2, 3-5, 10, 12. B. 1, grundlagde 1811 det norske Universitet. † 3 Dec. 1839.
Fredriksstad. 136—138.
Fredriksten. 142, 160.
Fredrik, Prinds af Hessen. 3. 5.
Gahn, Gen.major. 132, 138, 139. † 1825.
Gardie, Jacob de la. Minister. 124.
Garmann, Joh.* res. Kap. i Orkedalen. 229, 230. B. 8. † 1815 som Sognep. til Bynesset.
*Gedeboe, Sergeant. 57.
*Gjerager, Brynhild. Bonde paa Voss. 53.
Glocester, Hertug, Norges Ven i det brit. Parlament. 123, 216.

Godø, Lars.* Lods. 200. B. 8.
Gotaas, A.* Bonde. 208. B. 8. † 1850.
Grange, Gen. Intendant. 133.
Grenville, Norges Ven i det britiske Parlament. 22. 123.
Grey, Norges første Talsmand i det brit. Parl. 122, 123.
Grüner. 174.
*Grøgaard, H. J. Sognep. til Vestre Moland. 55, 63, 72, 78, 83, 86, 89, 104, 111, 114, 178. † som Sognep. til Nykirken i Bergen 22 Marts 1836.
*Grønneberg, Skipper fra Brunlagsnes. 54.
Haagenstad, Ole.* Fra 1814—1842 Repr. for Christians Amt. 229. B. 3, 8.
Håkansson. 45.
Haffner, Ob.lieutn. 15, 17, 23, 24, 28, 29. † i Eidsvold 1822.
Hagerup,* Assessor. 183, 190. B. 8. † som Stiftamtmand i Bergen 1853.
Hals, N. C. Oberst. 137, 138, 174.
*Hansen, Jon Sørbroden. Bonde. 56. † 1857.
Hansen, W.* Kjøbmand paa Fredrikshald. B. 8.
*Harildstad, Sergeant. 55. † 1843.
*Haslum, Hans. Sergeant. 52.
Hauch, Lieutn., faldt ved Langenes. 149.
Haxthausen, Fredrik Gotschalch. Gen.lieut. og Statsraad. 18, 23, 38, 42, 45, 46, 103, 120, 125, 134, 135, 154, 169-171, 173, 174, 209, 241. † 6 Juli 1825 i Christiania. 75 Aar gl.
Haxthausen, Kapt. 141.
Hay, Oberst. 132.
Hedenstjerna, Kapt. 132.
Heftye, Thomas Johansen. Kjøbmand. 8, 109. † 1818.
*Hegermann, D. Oberst, Statsraad. 55, 60, 70, 71, 75, 79, 80, 85, 93, 95, 105, 109, 127, 133, 145, 148, 149, 154, 172, 176, 189, 208, 210, 212, 227, 228. B. 9 245. Han er født 1763, blev 1800 Komandør for den norske Krigsskole, 1812 Chef for det oplandske Regim., fik 1813 Komando over en Brigade paa 6000 Mand, blev 1814 Gen.major og Statsraad, entlediget 1816. † 7 Febr. 1835 i Christianssand.
Hegermann*, Major. 184, 209, 229, 230. B. 8. † 1841 som Gen.major.
*Heiberg, A. M. Byfoged i Fredriksstad. 53, 61. † 1815.
*Heidemann, Ritmester. 57, 61, 88, 93, 178. Han blev 1821 Amtmand paa Hedemarken. † 1850.

Helzen, P.* Sorenskriver i Aker. B. 8. † 1838.
Hersleb, S. B. Professor. II. V. 187. † 1836.
Hertzberg, Niels.* Sognep. i Kinservik. 183, 189, 208, 212, 229. B. 8. † 22 Octbr. 1841. 80 Aar gl.
*Hesselberg, Ivar. Bonde 54. Skipper til 1805. † i Thiodling 1838.
*Heyerdahl, H. Sognep. i Stjordalen. 56, 61, 178, blev 1835 Sognep. paa Gran, hvor han døde 1847.
*Hjermand, P. Bonde fra Leirdal. 52. † 1833.
Hjermann, Oberstlieut. 136. † 73 Aar gl. 1822.
Hjerta, General. 248.
*Hoen, Christopher. Bonde fra Eker. 53. † 17 Mai 1845.
*Holck, Elias. Kapt. 52, 61, 78, 94, 145, 178, 237. Gen.adj. 1834, entlediget 1841. † 14 Juli 1842.
Holland, Lord. Norges Ven i det brit. Parlam. 122.
Holten, Statssecretair. 17, 26, 124.
Holter, Jens.* Kjøbmand i Drammen. 109, 173, 183, 229. B 8.
Holst, Poul C. 23, 109, 174, 183, 184, 202, 210. Han er født paa Røken Præstegaard 1776, blev Slotsfoged 1806, konst. Amtmand 1813, Statssecretair 1814, opgjorde Danmarksgjelden 1821, Statsraad 1822, tog Afsked 1848. † 7 August 1863.
Holst, Poul. Justitssecretair. 117. † som Assessor i Høiesteret og bekjendt Thingmand 28 Aug. 1840.
Holsten, Søkaptain. 127, 129, 165, 181.
*Hornemann, C. H. Byfoged i Kragerø. 54, 88. Han blev 1815 Assessor i Throndhjems Stiftsoverret, var oftere Thingmand for Throndhjem. † 1852.
*Hount, Sognep. i Berg. 56, 78, 153, 178, 185. † 1815 ved Thinget.
*Huvestad, Bonde fra Laurdal. 53, 61, 94.
*Høyum, E. Kaptain. 56. † 1830.
*Jaabek, E. Bonde. 54. † 1845.
*Jersin, Georg. Sognep. til Voss. 52, 61, 111, 178. † 1827.
Ingedals Kirke. Træfning. 143.
Ingstad, Raadmand. 173.
Johannesen, Kjøbmand. 7.
*Jonsen, Peder. Repr. for Sødefenstenen. 56.
*Irgens, L. Sorenskriver. 52. † 1832.
Jørgensen,* Garver fra Mandal. 183. B. 8.
Kaas, Clauson. Hofmarskalk 120.
Kaltenborn, Kaptain. 30, 142, 201, 245.
Kjølbergbro. Træfning. 151.

*Kjønig, A. Sorenskriver. 53, 177. † 1856.
Klingsporr, Brigadechef. 132.
Klint, Overadj. 138.
Kløve, A.* Bonde. B. 8.
Knorring, Oberst. 140.
Knudsen, Skuespiller. 6.
Knudtzon, H.* Statsraad og Kjøbmand i Throndhjem. 229. B. 8. † 1823.
*Kollerud, C. Christensen. Bonde. 52, 104.
Konow, August. Kjøbmand i Bergen. 7, 43, 184, 190, 197.
*Konow, Thomas. Lieutn. 56. Komandørkapt. 1857. Kontre-admiral 1860.
Konstitutionskomiteen. 71-78, 92.
*Koren, Sorenskriver. 52, 61, 85, 178, 183, 196, 200, 229, 230. † 1854. 90 Aar gl.
Krabbe,* Oberstlieut. 230. B. 8. † 1826.
Krebs, Andreas. Oberst. 16, 133, 139, 140, 141, 154, 172, 173, 177. † 28 Marts 1818.
Krefting, H.* Konst. Sorenskriver. B. 8. † 80 Aar gl. 1863.
Krogh, von. General. 19, 20. † i Throndhjem 3 Aug. 1818 som General-Ridder af Elefant og Seraphimerordenen.
*Krohg, Hilmar. Amtmand i Romsdalen. 55, 80, 92, 103, 178, 183, 184. Entlediget 1840. † 1851.
Krohg, Christian.* Prof. 109. B. 8, Statsraad 1814, 210, entlediget 1818. † 1828. Oftere Thingmand, Formand i Constitutionskomiteen 1821.
Knůlenstjerna, Lieut. 141.
Lagerbring, Gustaf Olof. Brigadechef. 132. † 1847.
Lallemand, fransk General. 131.
Lampton, Norges Ven i det brit. Parl. 123.
*Lande, Even. Bonde fra Robygdelaget. 55, 94.
*Lange, J. Kapt. 57. † 1825.
Lange.* Assessor. 183, 187. B. 8. Prof. 1816, Assessor i Høiesteret 1825, tog Afsked 1858.
Langenes ved Onstadsund. Træfning. 148.
Lassen, Sognep. paa Gran. 171.
Lauderdale. Norges Ven i det brit. Parl. 123.
Leganger, Sognep. i Eidsvold. 65. † 1816.
Lie, Mons. 230, 232, 233.
*Lilleholt, Thor. Lensmand i Holt. 55, 104. † 1822.
Lilliehorn, Baron. 38.
Liverpool, Lord. Britisk Minister. 123.

*Loftesnes, Musketer fra Sogn. 52, 62.
Lovkomiteen. 109.
Lorch, Kjøbmand. 7.
*Lund, Gab. Kjøbmand i Farsund. 51, 54, 80, 93. † som Postmester i Throndhjem 1832.
Lundegaard, Teis. 54, 61, 78, 87, 91, 178, 191, 198, 229. Han var fra 1814—1845 stadig Repr. for Lister. † 1856.
Lůtken, Admiral. 24, 31.
Lysgaard, A. Bonde fra Birid. 53, 61, 85, 96, 109, 229.
*Lømsland, Bonde fra Thvedt. 54, 104.
Lønborg, Oberst. 117.
Lowenhjelm, Carl. 45.
Løwenhjelm, Gustav C. F. 45, 154. Han var siden i 38 Aar de forenede Rigers Minister i Paris. † 29 Juli 1856.
*Løvenskiold, S. Kammerherre 49, 53, 63, 78, 79, 82, 86, 98, 104, 106, 111, 112, 178, 201. Statsraad 211, entlediget 1817, Statsminister 1828, Statholder 27 Febr. 1841, † paa Fossum 15 Juli 1856. 79½ Aar gl.
Mackentosk, James. En af Norges Venner i det brit. Parl. 123.
Mandix, Jørgen. Assessor i Høiesteret 177. Han blev Justitiarius 1831, tog Afsked 1833. † 1835.
Mansbach, Adjutant. 157.
Manthey,* Sorenskriver. 183. B. 8. † 1815.
Matrand, Træfning. 139.
Martens, preussisk Sendebud. 126.
Mathiesen, Kjøbmand. 117.
Mechlenburg, Oberst. 136, 138.
Mehlum, Ole.* Bonde. 200. B. 8.
*Melleby, Sergeant. 52.
*Melzer, F. Kjøbmand i Bergen. 52, 61, 80, 178. † som Overvrager og Bankadministrator 15 Dec. 1855.
Mejlænder, J. G. Gen.major. 134, 174. † 1824.
Meyer, Kjøbmand. 7.
Meyer, General. 173.
*Midelfart, Sognep. i Beitstaden. 56, 61, 72, 75, 78, 87, 91, 178. Han blev Sognep. til Skogn 1815. † 1823.
Moltke, Carl. Statsmand. 3.
Morier, engelsk Sendebud. 124-126.
*Moses, J. Kjøbmand. 53, 64, 104.
Mos, Underhandlinger. 156.
Motzfeldt, Peter. Kapt. 49, 60, 71, 86, 88, 93, 108. 109,

114, 178, 183, 184, 187, 191, 194, 197, 200, 237. Statsraad 210. Han er født i Orkedalen 1777, blev Kapt. 1803, Statsraad 18 Nov. 1814-1837, Medlem af Unionskom. fra 22 Marts 1839 til 29 Juli 1841. † 1 April 1854.
*Motzfeldt, F. Byfoged. 54, 117.
Moglestu, A.* Toldkasserer i Stavanger. 244. † 1823.
*Mølbach, Christen. Kjøbmand i Ekersund. 56, 63, 180. † 6 Juli 1834, 67 Aar gl.
Møller, Alex. Læge. 52, 61, 89, 90, 93, 111, 178, 198, 242. † 1847.
*Mørch, O. L. Kjøbmand i Christianssand. 53, 63, 80, 104, 238.
Mörner, Gustaf Fredrik. Generalmajor. 132, 151. † 1841.
Mörner, Adolph Gøran. Statssecretair. 184. Han blev Statsraad 1815. † 1838.
Nansen, H.* Sorenskriver. 183, 194, 200, 202, 230. B. 8. † Mai 1821.
Napoleon. 2, 121.
Neumann, Jacob*. Sognep. i Asker, fra 1805 til 1822, da han blev Biskop i Bergen. 196, 211. B. 8. † 1848.
Nielsen, Jakob.* Agent. 7, 24, 109, 170, 229, B. 8. 3. † 1822.
*Nielsen, Nicolai. Sognep. i Ytre Holmedal. 52.
Nord, Erik.* Bonde. 187, 229. B. 8. Medlem af Stockholms-Deputationen.
Nordgaard,* Bonde. 187. B. 8. Medl. af Stockholms-Deput.
Norfolk, Hertug. En af Norges Venner i det brit. Parl. 123.
Norgreen, Lieut. 141.
Næss, Torger.* Bonde. B. 8.
*Nysom, H. H. Sognep. i Holmestrand. 54. † 1831.
*Oftedahl, L. Sognep. i Rennesø. 56, 63, 108. † 1843 som Sognep. paa Eker.
Ohme, Komandant paa Fredriksten. 160.
*Omsen, C. F. Toldprocurør. 53, 63, 70, 72, 75, 86, 104, 107, 110, 178, blev 1814 Høiesteretsadvokat. † 25 Juni 1829.
Orloff, General. Russisk Sendebud. 126, 129, 241.
Oscar, Arveprinds. 153, 203, 207. Joseph Frants Oscar blev født i Paris 4 Juli 1799, Søn af J. B. Bernadotte, da Prinds af Pontecorvo og Eugenia Desideria († 17 Nov. 1860 som Dronning i de forenede Riger). Han fulgte 15 Aar gammel sin berømte Fader paa Felttoget i Norge 1814. Da hans Fader 5 Febr. 1818 fulgte Carl XIII som Konge, blev Oscar Kronprinds, ægtede 19 Juni Prinds Eugen, Hertug af Leuchtenbergs Datter, den 16aarige Prindsesse Josephine Maximiliane

Eugenie, var i 1824 og 1833 Vicekonge i Norge, og fulgte 1844 sin Fader paa Thronen. Elsket og savnet døde denne retsindige og ædle Fyrste 8 Juli 1859.

Pavels, C. Slotspræst. 15. B. 3. 227.

*Petersen, D. Kammerherre og Oberst. 56, 72, 113, 114, 129, † 1816.

Petersen, H. C. Protokolsec. 117. Han blev 1839 Statsraad. † 26 Sept. 1862.

Platen, Baltazar Bogeslav. Admiral, svensk Komissair. 132, 181, 184. Han er født 1766, blev Statholder i Norge 26 Nov. 1827, døde i Christiania 6 Dec. 1829.

Platen, Frederik Christian. Oberst 132, Chef for Helsingeregiment. † 4 Marts 1815.

Platou, L. S. Professor. 9, 22. f. 1778 i Slagelse, Prof. 1813, const. Statssec. 1817—1821 og Statssec. 1825. † 1833.

Pohlmann, Leschly. 232.

Posse, Carl Henrik. Gen.lieut. 132. † 1843.

Puke, Johan. Admiral. 133. † 1816.

*Prytz, Peder. Kapt. 55. † som Major 1827.

Rakkestad. Træfning. 144, 146, 147.

*Rambech, A. Sorenskriver i Orkedal. 56, 111, 178 † 1836.

*Ramm, P. Ritmester 56, entlediget 1829. † 1837.

Ramm. Oberst. 173.

Ramm. Lieutn. 149.

Rasmussen, Søren. Prof. 109.

Rasmussen, Rasmus Wieland.* Bonde. B. 8.

*Regelstad, A. Bonde fra Finnø. 56, 94.

Regjeringsraadet. 42.

Rehausen, svensk Minister i London. 124.

Reiersen, Hans.* Kap. i Homedal. B. 8. † som Sognep. i Krogstad 1836.

*Rein, Jonas. Sognep. i Bergen. 49, 52, 60, 72, 75, 83, 85, 86, 105, 106, 178. Han blev res. Kapelan i Skjeberg 1791, Sognep. i Eidanger 1800, i Bergen 1808. † 21 Nov. 1821. Digter.

Reinhardt, Consul. 7.

Repræsentanterne paa Eidsvold 51, paa det overord. Thing B. 8.

Reutersköld, Oberst. 132.

Riis, Protocolsecr. 117.

Rode, Hans. Oberst. 24, 133, 188, f. paa Fredrikshald 1767, komanderede 1814 en Reservebrigade, blev 1814 Krigskomissair. † 1830.

*Rogert, Justitiarius. 56, 64, 70, 72, 120, entlediget 1826. † 1833.
*Rolfsen, J. Kjøbmand i Bergen. 52, 61, 80, 238.
Rosen, Axel. Greve. 38, 39, 40. † 1834 som Gen.lieut.
Rosenblad, Gen.major. 132.
Rosenblad, M. Statsraad. 184-186, 192. Han er født i Lund 1758, Statsraad 1809, Justitiæ Statsminister 1829, tog Afsked 1840.
*Rosenkilde, Kjøbmand i Stavanger. 56, 80, 124. † 1836.
Rosenkrantz, M. G. Statsraad. 7, 8, 23, 27, 32, 42, 129, 154, 169, 172, 174, 178, 180, 210, født 1762 paa Vigvold i Tvedt, Amtmand 1804, Medlem af Regjeringskom. 1810, Stiftamtmand, Regjerings- og Statsraad 1814, entlediget 1818. † 11 Mai 1838.
Rosenkrantz, Nils. Dansk Statsminister. 10.
Rosenstein, Carl f. 1766. Biskop i Linkøping og Komissair 184, 208. Han døde som Erkebiskop 1836.
Rosenørn. 172.
Roslyn, en af Norges Venner i det brit. Parl. 123.
Ræder,* Kapt. 140, 173, 197, 200, 229. B. 8. † som Oberst 1852.
*Røed, Gullik. Sergeant. 56. † i Sande 1857, 72 Aar gl.
Rømer, Oberstlieut. 13.
Sandvig, Thorbjørn.* 203, 208. B. 8.
Sandels, Joh. August. Gen.lieut. 132, 146, f. 1764. † 22 Jan. 1831. Statholder i Norge fra 1818—1824. † 22 Jan. 1831.
Sartz, J. S.* Sognep. i Laurvik. 200, 229. B. 8. † 1839.
*Scheitlie, N. Magazinforvalter i Drammen. 53. † 1824.
Schmettou, Gen.lieut. 18, 19, 30, 44, 185. Han fik Afsked og døde i Throndhjem 1821, 77 Aar gl.
*Schmidt, F. Sognep. paa Eker. 49, 53, 72, 92, 108, 178, 229, entlediget 1819, † 1840 som Sognep. i Himmeløv i Sjælland. Digter.
*Schmidt, P. Kjøbmand i Throndhjem. 56, 80. † 1845.
Schnitler. Assessor. 20.
Schrøder, Ole. Major. 151, 174. † 25 Dec. 1824 i Sande.
Schwartz, Lieut. 17, 64, 170.
Schultz,* Kapt. i Throndhjem. 195, 197, 198, 229. B. 8 3, 4. † 1832.
Schultzenheim, Gen.major. 132.
Sejersted, Johannes. Gen.major. 46, 47, 134, 135, 137, 144, 145. Han er født 1761, Kapt. 1795, Oberst 1810, Gen.maj. 1814, Gen.lieut. 1818. † 1823.
Selskabet for Norges Vel. 1. 5, 9, 219.

Sem, A. Advokat 50, senere Amtmand og Stiftamtmand. † 19 Dec. 1859.
*Sibbern, Henrik. Kapt. 54. f. 1785. † 1863.
*Sibbern, Valentin. Major. 55, 63, 88, 92, 103, 178, 183, 185, 187, 195, 198. Han er født 1779, Ritmester 1809, Amtmand i Smaalenene 1814, Stiftamtmand 1823, Statsraad i 1830, entlediget 1850. † 1 Jan. 1853.
*Skevig, Sergeant. 57.
Skjøldebrand, Anders Fred. Gen.lieut. 158, 215, f. i Algier 1757. † 1834.
Skjøldebrand, Carl Erik. Oberstlieut. og Overadj. 38, 40, 138, 152. † 1817.
Sodemann,* Skoleinspektør. 200, 229. B. 8.
Sommerfelt, O. H.* Amtmand i Christians Amt. 183. B. 8. † 1821.
Sommerhjelm, M. L. Amtmand i Smaalenene 1810, Statsraad 1814. 23, 42, 65, 129, 154, 172, 174, 210. Han er f. i Kolding 1764, blev Statsminister 1822. † i Stockholm 15 Nov. 1827.
Sparre, Gen.major. 132.
Spolander, Kapt. 140.
Spydeberg, Præstegaard. 149, 154.
Spørck, Kapt. 134, 142, 144. † som Gen.major 1849.
*Stabell, F. W. B. Oberst. 47, 52, 63, 72, 134, 135, 142, 144, 146, 147, 148, 150, 173–175. Han er født paa Ringerike 1763, blev Kapt. 1791, udmærkede sig i Krigen 1808, Oberstlieut. 1811, Gen.adj. 1815, Gen.maj. 1818, Gen.lieut. 1821, komanderende General 1829. † 2 Juni 1836.
*Stabell, F W. Sognep. i Søndre Aurdal. 53, 61, 85, 91. † som Sognep. p. Thoten 1836.
Staffeldt, Bernhard Ditlef. General. 45-47, 133, 135, 144, 146, 162, 169, 173, 175. Han er født i svensk Pomern 1752, blev 1787 Komandør for det norske Jægerkorps, udmærkede sig i Krigen 1808, blev Gen.major, 1814 Gen.lieut., komanderede en Brigade paa 8000 Mand, blev krænket, tilsidesat og 17 Dec. 1816 dømt til Døden, blev benaadet. † 1818.
Stanhope, en af Norges Venner i det brit. Parl. 123.
Steigentesch, General og østerrigsk Kommissair. 126, 135. Samtale med Christian Frederik B. 7, 239.
Steenstrup, Bergmester. 49, 54, 88, 90, 94, 95, 178, 195. B. 8.
Stenersen, Lector. 186.

Svanø, Ole Thorgersen.* Bonde, siden oftere Thingmand for Nordre Bergenhus. † 29 Dec. 1859 i en Alder af 79 Aar. B. 8.
***Svensen, Ole Illebrød.** Musketer fra Aremark. 56.
Svensen, Jens. Matros, blev Medlem af Værnepligtskom. 109.
***Sverdrup, Georg.** Prof. 22, 24, 27-28, 42, 49, 60, 70-72, 76, 78, 80, 86-88, 91-92, 95, 109-110, 112-113, 127, 156, 162, 178, 228. Han er f. i Nærø Præstegj. 25 April 1772, Prof. i det græske Sprog i Kjøbenhavn 1805, i Christiania 13 Jan. 1813 samt Bibliothekar, tog Afsked som Prof. 1841, som Bibliothekar 1845. † i Christiania 8 Dec. 1850.
Stoltenberg, C. Kjøbmand i Tønsberg. 57, 61, 80, 105, 109, 178, 198, 229, 230. B. 8.
***Stub,** Provst i Romsdalen, druknede paa en Embedsreise 1819. 55, 64.
Suremain, General. 146.
Sussex, Hertug, en af Norges Venner i det brit. Parl. 123.
Sørenssen,* Biskop i Christianssand. 184, 197, 198, 200. B. 8, født 1765, Biskop i Christianssand 1811, i Christiania 1823. † 16 August 1845.
Tank, C. Kjøbmand paa Fredrikshald. Statsraad. 7, 8, 24, 42, 103, 104, 108, 125, 153, 155, 185. Født 1766, † 1832.
Tawast, svensk Minister i Kjøbenhavn. 123, 241.
Thornton, engelsk Underhandler ved Kielerfreden. 14.
***Thorsen, Even.** Matros fra Dybvaag. 56.
Thrane, Johannes. Kjøbmand i Christiania. 109.
Throndhjem. Christian Fredriks Reise did og Ophold. 17-21. Stemningen 188. B. 4, 230.
Thygeson, E. Stiftamtmand i Akershus. 7, 8, 15, 16, 32. † 1860.
Tidemand, Christen*. Toldinspektør i Mandal. 183, B. 8. † 26 April 1838.
Toll, Adj. 156.
Tonning,* Postmester i Aalesund. 229, B. 8,3. † 1839.
Tothammer, Elif.* Skibskapt. B. 8.
Trampe, Stiftamtmand. 19, 233.
Treschow, N.* Prof. 23, 28, 38, 40, 42, 65, 109, 179, 180, 183 187-189, 197-198, 210, 228, 230. Han er født paa Strømsø 1751, Rektor i Christiania 1789, Prof. i Kjøbenhavn 1803, i Christania 1813, Statsraad 1814, entlediget 1826. † 22 Sep. 1833.
***Tveten, Ole Knudsen.** Lensmand fra Valle. 51, 52, 54. † 1837.
Tvedten i Trygstad. Træfning. 150.

Tybring, S.* Sognep. i Drammen. 229. B. 8. † 1822.
Tonder, H. G.* B. 8. † 8 Aug. som Krigskommissair, 53 Aar gl.
Underhandlingskomiteen paa det overord. Thing. 187, 197.
*Vaagaard, Helge. Musketer. 55.
Valbø, Elling. Bonde fra Romsdalen. 55, 94, 113, 178, 200. B. 8.
Wardle, Charlotte, engelsk Digterinde. 123.
Vargas, Bedemar. Kammerherre. 17, 81.
*Vasmuth. Kapt. 57. † 1819.
Vegesach, Eberhard E. G. General. 142, 146, 148, 150, 160. Han er født i Rostock og døde i Stockholm 30 Oct. 1818.
Vogt, J. Herman. Assessor. 109, 211. † som Statsraad 1862.
Værnepligtskomiteen. 109.
*Wedel Jarlsberg, Hermann. Greve. 1, 8, 11, 15, 16, 40, 42, 43, 49, 54, 62, 70, 71, 72, 74, 78-80, 83, 84, 85, 87, 88, 98, 99, 102-104, 109, 111, 168, 178, 183-185, 189, 197, 202, 210. Han er født i Montpellier 21 Sept. 1779, opdragen i England, Amtmand i Buskerud 1806, Medlem af Regjeringskom. 21 Decbr. 1808, entlediget som Amtmand 1813, Statsraad 18 Nov. 1814-1822, Statholder 19 Sep. 1836. † 27 Aug. 1840.
Weidemann, Lars. Sorenskriver, stadig Secretair ved det overordentl. Storthing. 53, 61, 85, 86, 91, 95, 178, 183, 209, Han er født 1775 paa Thoten, blev Sorenskriver der 1802, Amtmand 1817. † paa Thoten 1856.
Weidemann, Fredrik.* Sognep. til Hof. B. 8.
Wentword, en af Norges Venner i det brit. Parl. 123.
Werdenhjelm, Oberstlieut. 170, 246.
*Wergeland, Nicolay. 14, 44, 53, 63, 70-72, 74, 78, 80, 83, 89, 91, 93, 106, 113-114, 178, 238. Han er født paa Gaarden Wergland i Svindvik i Sogn 9 Novbr. 1780, blev res. Kapel. i Christianssand 1811, og Sognep. til Eidsvold 1816, hvor han døde 25 Marts 1848.
Wetterstedt, Hofkansler og Kommissair. 14, 184.
Whietebread, en af Norges Venner i det brit. Parl. 122.
Wirsén, G. Statssecretair og Kommissair, 172, 184, 208, 215, 245, 246.
*Wulfsberg, G. Byfoged paa Moss. 54, 64, 90, Amtmand i Smaalenene. 1831. † 23 Sept. 1846.
Wynne, en af Norges Venner i det brit. Parl. 123.

Kristian Fredrik.

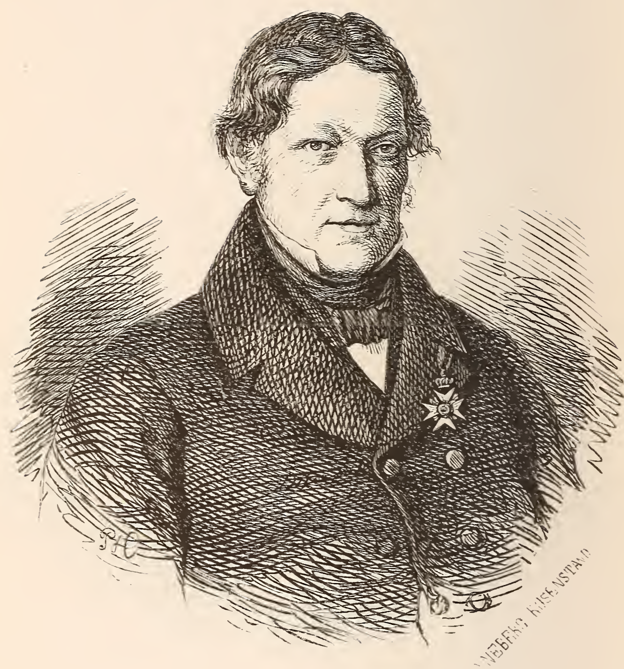
Karl Johan.

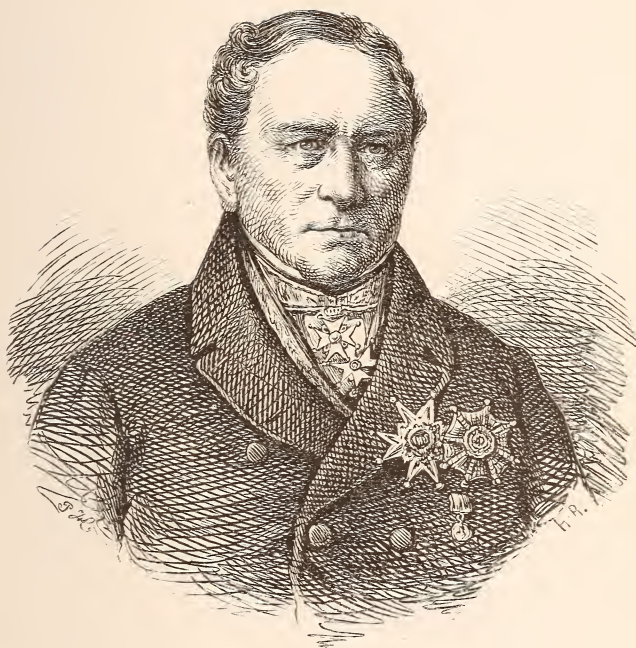
Jakob Aall.

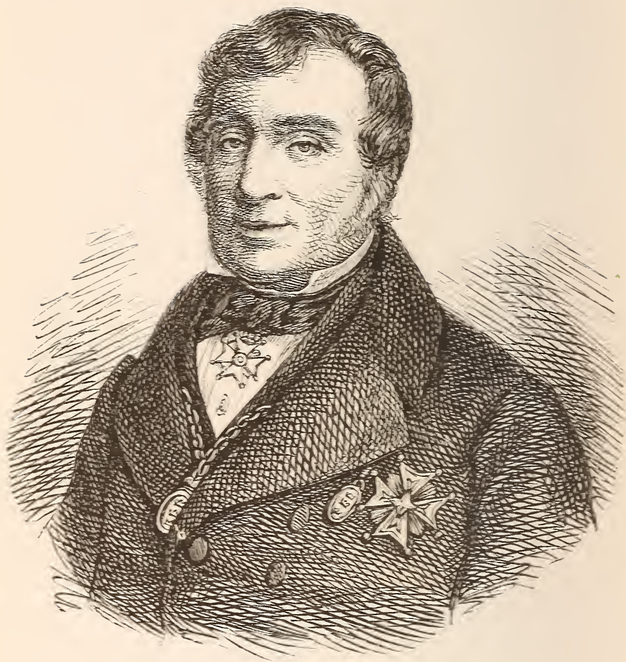
P. Motzfeldt.

Sverdrup.

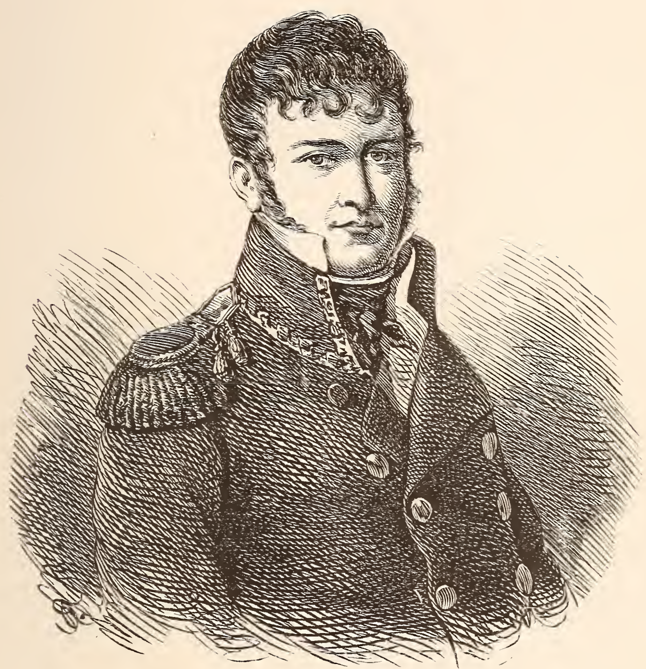
Lovenskiold.

Christie.

Grev Wedel-Jarlsberg.

Kr. M. Falsen.

N. Wergeland.

